

G O D T S K E R K E ,

E N H A A R

O P P E R H O O F D

3120

F6.

VERDEDIGD TEGEN DEN HERDERLY-
KEN BRIEF VAN

JOANNES JACOBUS VAN RHYN,

ZICH NOEMENDE AARTS-BISSCHOP
VAN UTRECHT, DOOR GODTS
VOORZIENIGHEID.

Uitgegeven ter gelegenheid van den dood van
P I U S VI.

Waar in deze Hoogwaarde Paus en de Roomfche
Moeder Kerke bitterlyk gelasterd worden.

Summum Dei Sacerdotem Maledicis?

Act 23. vs. 4.

*Hoe komt gy Godts Hoogen-Priester zoo
uit te schelden?*

TE A M S T E R D A M , B Y
F. J. VAN T E T R O O D E ,
Boekverkooper in de Kalverstraat.

1800.

VOORBERICHT

T O T D E N

L E Z E R.

Wie was niet ontsticht, als men voor enige jaren Teylers Godtgeleerd genootschap zag voorstellen, onder meer soortgelyke vraagstukken, het volgende: „ of Godt ook onderhevig is aan Hartstogten? Zoo ja, hoe dit dan geen hinder toebrenge aan zyne gelukzaligheid? ”

Wie was niet gesticht, als men het lofelyk Haagfche genootschap, tot verdediging van den Christelyken Godsdienst ingericht, een eere-prys zag aanbieden aan die genen, die aan het zelve zouden toezenden, „ eene opgave der drangredenen, voor de „ onderscheidene gezindheden der Christenen, om „ ieder uit hare eigen beginzelen zich tegen de he- „ dendaagsche nieuwe Hervormers te verzetten. ”

Wie is 'er die nog enige denkbeelden van het Christendom en van deszelfs nut voor Staat en Menschdom over heeft, en niet gevoele, dat het allen Christen, van welke gezindheid hy ook zy, ernst moest wezen, den Christelyken Godtsdienst te verdedigen, tegen eene losbandige Wysgeerte, die alle openbaringe versmaadt, en het gezag van de Rede alleen, die meermalen in hun zoo wispelturig ja zoo onredelyk is, als zy zelve zyn, erkennen.

Alle die, de welke beweerd hebben, dat de gronden

IV VOORBERICHT AAN

den van de openbaring of derzelve oorspronkelyke Getuigschriften, de echtheid van dezen en derzelve zin, slegts aan een feilbaar menschelyk gezag door hunnen inspreker Godt, zyn betrouwd, hebben voor zich zelve netten gespannen, daar zy zich nimmer uit zullen redden.

Men zeide reeds in de vierde eeuw: „ ik zou aan „ het Evangelie geen geloof slaan, ten zy my het „ gezag van de Catholyke Kerk bewoge.” Maar hoe zal dit gezag, zoo het slegts menschelyk en feilbaar is, een Goddelyk Geloof in my opwekken, betrekkelyk tot dat Evangelie? Hoe ten opzichte van de andere Bybel-boeken?

Ook hebben vele oordeelryke denkers begrepen, dat de Hervorming van Luther ene deur geopend heeft aan het Philosophisme, die zyne opvolgers niet gemakelyk meer sluiten zullen, en dat zy, daar zy de Catholyke Kerk meenden neer te vellen, het Christendom zoo ondermeind hebben, dat het, ten-zy het nog berustte op zyne oude grondlegging, dat is op den Stoel van Petrus, op die rots, op welke Christus zyne ware Kerke gebouwd heeft, reeds over lang had neer gezonken.

Zoo hebben zy ondanks hunne pogingen, dat bewezen, het gene zy dachten te bestryden: dat nog heden de Roomsche Catholyke Kerke is, het gene ten tyde van den Apostel Paulus de ware Kerke was: De Kerke van den levenden Godt, de colomme en het steunzel van de waarheid. (*)

Onberekenbaar zyn de gevolgtrekkingen, welke, de Philosophen met zoo veel klem als ergernis, uit de grondbeginzelen van die Hervorming hebben af-
ge-

(*) 1 Ad Tim. 3. 15.

geleid. Uit dezen; naamlyk uit die van Luther en Calvin, sproot ene andere Seëte; van de welke een geleerde Schryver zegt: „ Het Hugenotisme was „ nauwlyk neer geveld; of 'er ontstond uit deszelfs „ ongelukkiglyk te vruchtbaren wortel, een nieuwe „ plant, die zwak voor eerst, slegts kroop in 't „ stof der Scholen en Kloosters; en, zich zelve „ schamende over zynen oorsprong, het groot licht „ van den dag ontyluchte. Te vergeefs nogtans „ poogde hy, onder de schaduw van een geheim, „ ook zynen naam te duiken.... Het is een be- „ matigd of geminkt Calvinisme ... ontdaan van „ de ongodts-dienstigheid der Sacramentaire:nouw- „ lyks is 'er een leerstuk, over het welk de Pa- „ triarch van deze Seëte, niet eensstemt met den „ genen der Calvinisten, zoo men uitneme: dat de „ leeraar van Geneve, ook aan de Kerkvergade- „ ringen ontzegt, het gezag, het gene deze nieu- „ we tak van de Hervorminge ontkent aan de „ Herders, die de Kerkvergaderingen uitmaken. „ Heden noemt ieder deze Seëte, die zich voor- „ heen uitgaf voor een Phantome of Schyn we- „ zen, en haren eigen naam als eene verongely- „ king aanziet.” (*)

Deze Seëte heeft van haren aanvang af, de Catho- lyke Kerke bevogten. Quesnel, La Borde &c. hebben byzonderlyk gewerkt, om het Wareldlyk gezag tegen haar, en naamlyk tegen de Moeder-kerk van Rome en tegen den Paus te verbitteren, en d'ene en d'anderen by het volk in kleine achting te brengen.

Ik laat het Ontwerp van Bourfontaine zon- der het te beoordelen: dat enige kan ik hier niet ont-
vein-

(*) Berault Bercastel Histoire de l'Eglise, Tom. 20.

veinzen, het gene heel de wareld ziet, dat het, zoo het waarlyk had plaats gehad, zyn oogmerk niet volkomener in zyn geboorte-land zoude hebben kunnen bereiken, noch door ongehooptere gebeurtenissen, dan die gene zyn, waar van wy op zeker wyze ooggetuigen zyn. Dat in tegendeel, zoo het een verdichtzel ware, de uitvinder in het berekenen der gevolgen, welke die Secte en hare grondregelen eens agter zich konde slepen, zoo zeer zou te bewonderen zyn, als het daadlyk Ontwerp zelf, verfoeilyk zyn zou in zyne raadslagen.

Wat 'er dan van zy, wy zien in onze rampspoedige dagen eene samenzwering uitbarsten tegen het Christendom; maar naamlyk, gelyk in alle tyden, tegen de Catholyke Kerke.

Het illuminisme op den throon van Koningen en Vorsten gezeten; de Philosophie zonder band of teugel, overstromende de Wareld; de Hermeneuters in Duitschland in Oorlog tegen Godtswoord; de Jansenisten door eene nieuwe Scheuring op de Zetels van Dionysius, Hilarius, Marcellus, Germanus, en van zoo vele andere heilige Apostolyke Mannen; de schrikkelykste verwoestingen in Godts huis aangeregt; zulke zyn de gebeurtenissen, de welke een groot deel van Europa betreurt. En, daar wy in dit Gemeene-best, in ene gezegende en Christelyke ruste, zonder dwang en ook zonder haat, ieder vryelyk zynen Godts-dienst oefenden, zonder de anderen te versmaden, daar ver-toont zich een Man onder de gedaante van Roomsche Catholyk, immers onder den naam van Catholyk, om des te zekerder zyn oogmerk, van dien Godts-dienst te bezwalken, te kunnen treffen.

Deze man is de Heer JOANNES JACOBUS
VAN

VAN RHYN, zich noemende AARTSBISSCHOP VAN UTRECHT, DOOR GODTS VOORZIE- NIGHEID.

Deze man aan het hoofd gezeten van ene Sefte, die onder alle de gezindheden, die in ons vrye Va- derland plaats hebben, letterlyk een dwergje is, kleedt zich, om zichtbaar te worden, met den naam van Catholyk, en met zyn myter en staf, als of hy aan die aloude algemeene Moeder hoorde, en wel een van hare gemachtigde gunstelingen ware.

Trots en gevaarlyk onder zulk een harnas, poogt hy ook het zyne toe te brengen, om die teergelief- de Moeder te bestormen, en zich aldus meester te maken, van dat gedeelte harer erfenis, waar van hy feitelyk bezit genomen heeft.

Daarom, neemt hy de gelegenheid van den alge- menen opstand tegen de Kerke waar, en indachtig dat onder een hoge muts een dwergje togh een dwerg- je blyft, roept hy alle de Vyanden van die Moe- der tot hulp, verschaft hun Wapens, terwyl hy haar door laak en lasteringen, die achtbaarheid tragt te ontnemen, die haar gezag bestempelt. Dus noemt hy zich haren Zoon, op dat zy, in d'ogen van de genen, die niet weten dat hy onwettig is, gehoond door hare eige kinderen, te smadelyker zou voorkomen.

Zullen dan de Christenen, blinder dan de Joden, nooit ontwaar worden, dat men hunne oorsprongke- lyke tytels aanrandt, en dat dezen, onder de rui- nen van die oude Moeder, zekerlyk verbreizeld zou- den worden, zoo hare instorting mogelyk ware?

Zoo lang de grote PIUS aan het hoofd van die Moeder-kerk gezeten was, bleef de Heer van Rhyn gemyterd agter zyne schanzinge zitten; maar de

VIII VOORBERICHT AAN

LEEUW was nauwlyks dood, of ziet de held loopt met eene ypersche woede kloekmoedig op de koude overblyffelen los; om 'er alle zyn gif en gal op uit te braaken. Sævis emissus latebris
evomit venena pectoribus.

Ieder gevoelt wel dat ik spreke van den HERDERLYKEN BRIEF van den Heer Joannes Jacobus van Rhyn, zich noemende Aarts-bisfchop van Utrecht, door Godts Voorzienigheid, dien hy uitgaf op 18 October 1799, om zyne geloofsgenoten op te wekken, om voor de Ziele van den afgestorven PAUS PIUS VI te bidden, en van Godt eenen waardigen Opvolger, die zyne plichten kenne af te smeeken.

Hier havend hy dien Hoogachtbaren Gryzaard, dien hy zynen Vader noemt, op eene ergerende wyze; hier verscheurt hy, met verbittering, den schoot van die Kerke, welke hy zyne Moeder noemt.

Wat zullen de Ongelovigen daar van denken? Wat zullen 'er de godtlozen van maken? Wat zullen 'er de christenen van de oncatholyke Gezindheden uit besluiten?

Had hy openlyk gezeid; ik ben een Janseniste Bisfchop, ik heb niets gemeen met de Roomsche Catholyke Kerk, denkelyk had ik zyn Lasterschrift in de lucht geslagen, en my, om de ergernis die zulk een stuk nu geven moet, veel minder bekommerd

Ik ken tot heden genen Schryver, van wat gezindheid het zyn moge, die den afgestorven PIUS niet met achting, ja met een soort van eerbied bedekt hebbe; genen die van een zoo achtbaar HOOFD gelegenheid ontleend hebbe, om de Kerke, die hy
be.

bestierd heeft te teisteren, te laken, of te versmaden, uitgenomen Johannes Jacobus van Rhyn; „die zich duidelyk noemt Roomsche-Catholyk, door „Godts Voorzienigheid, Aarts-bischoep van Utrecht, „recht, Zoon van de Algemeene Kerk, en van „den Algemeenen Vader der Gelovigen PIUS „VI;” maar niet min duidelyk, ga ik hem, onder Godts hulpe, bewyzen: dat hy van dat allen niets is, om ten minsten, zoo veel in my is, het verergerende gezag, het gene deze tytels aan zyn Laster-schrift zouden kunnen byzetten, voor den onkundigen te weeren.

Ik geef u dan hier Beminde Lezers den gemelden Herderlyken Brief; op dat gy door uwe eigen ogen zoudet zien, dat deszelfs schryver ons, en wy hem niet ontrust hebben; op dat gy zoudet verzekerd zyn, dat ik hem niet bezware; want gy zult nog moeite hebben, om aan uwe ogen te geloven.

Hier op zult gy ook kunnen afmeten, dat het my onmogelyk moest zyn, hoe zeer ik my ook poogde te wapenen tegen die aandoening van verontwaardiging, welke een rechtschapen kind natuurlyk gevoelt, wanneer zyn VADER en MOEDER ten onrechte en op 't hatelykst' gehoond worden, niet hier en daar eene scherpere uitdrukking te laten ontglippen, daar de natuur van de beschuldiging zelf, ene diergelyke opgaf.

Ik verklare intusschen, dat ik onzen tegenstrever innerlyk om Godt beminne; dien ik ook ernstlyk bid, dat hy hem verlichte, op dat wy hem wedergekeerd tot den schoot van die algemeene Moeder, dien hy verlaten heeft, als enen waren Broeder eerlang omhelzen mogen

x VOORBERICHT AAN DEN LEZER.

Ik heb myne bemerkingen op zynen Herderlyken Brief, by wyze van Brieven opgesteld, waar van de vyf eerste in dit eerste Stukje verschynen.

Het tweede Stukje, dat kort naar deez' zal volgen, zal nog eenige Brieven vervatten, waar in ik gelyk in deze, die voorwerpen behandelde, die een uitgestrekter onderzoek vereisfchen. Vervolgens zal ik op het overige van dien Herderlyken Brief, korte edog zakelyke aantekeningen geven, dewelke met de Brieven het tweede Stukje zullen uitmaken.

J O A N N E S J A C O B U S

DOOR GODS VOORZIENIGHEID

A A R T S B I S S C H O P

V A N

U T R E C H T.

*Aan alle Aartspriesters, Pastoors, Priesters en
Catholyken van ons Aartsbisdom en van de
andere onderhoorige openstaande Bisdom-
men, Heil en Zaligheid in Onzen Heere
Jesús Christus.*

ZEER GELIEFDE BROEDERS!

D' Openbaare Nieuwspapieren hebben U reeds bekend gemaakt hoe de Kerk haar zienlyk Hoofd verloren heeft, door den dood van onzen H. Vader Paus P I U S VI, te *Valence* op het Fransche Grondgebied, den 29 Augustus laastleden, in het 82 Jaar zyns ouderdoms en het 25 zyner Pausfelyke waardigheid overleeden. Dit verlies is eene gebeurtenis by welke de Godsdienst belang heeft, en aan welke allen, die de Kerk van Rome als het Middelpunt der Catholyke Gemeenschap erkennen, moeten deelneemen.

Uit dien hoofde is onze eerste pligt, Z. G. B., onze gebeden, vooral in de H. Offerhande, voor de rust der ziele van den overleeden Paus aan den Heer op te draagen; en onze tweede, God ieverig te smeeken van hem spoedig een Opvolger te verleenen, welke de verplig-

pligtingen van die belangryke plaats, door den Overleedenen open gelaaten, kent en waardiglyk vervult.

Hoe langer de Paus, die ons nu ontnoomen is, dezelve bekleed heeft, hoe de rekenfchap grooter is, die hy er van aan den Opperften Rechter, die te gelyk *de Opperherder* is, (a) zal moeten geeven, die van zyne Dienaars fpreekende, zelf ons gezegd heeft: *Wien veel gegeeven is, dien zal veel geëischt worden: en wien men veel toebetrouwd heeft, daar zal men meerder van eifchen.* (b) Hy heeft dan des te meer noodig door onze smeeking en door die der geheele Kerk geholpen te worden, *om by den Heer barmhertigheid te vinden in dien fchrikkelyken dag* (c) Het gene dierhalven een ieder van ons zich beievert voor de rust der zielen van zyne vrienden en nabestaanden te doen; het gene de Kerk voor alle haare kinderen doet, zo dra zy dit leeven verlaaten hebben, moeten wy zonderling voor hem doen, die door de Godlyke instelling d'eerfte der Bifchoppelyke Order zynde, in de Kerk als d'eerfte Herder en d'algemeene Vader der Geloovigen geëerd wierd.

Laten wy, Z. G. B., hem van ganscher herte beklagen, van zo langen tyd, in eene zeer moejelyke en volgevaaren gefeldheid van zaaken, met zulk eene groote Bedieninge te zyn be-

(a) 1 Petr. V. 4.

(b) *Omni autem cui multum datum est, multum quaeretur ab eo; & cui commendaverunt multum, plus petent ab eo.* Luc. XII. 48.

(c) *Det illi Dominus invenire misericordiam à Domino in illa die.* 2 Tim. I. 18.

beladen geweest. Laaten wy hem vooral beklagen, van zo veele hinderpaalen te hebben ontmoet, om dezelve wel waar te neemen, in een Hof alwaar men veelyds op gheele andere zaaken, als op d'eer van God en de zaligheid der zielen, zich toelegt. Zekerlyk behoorde men aldaar, meer dan elders, die Herders te vinden, wëlker hoedanigheden en pligten zo duidelyk zyn aangewezen door hem, die het eerste den H. Stoel bekleed heeft. *Weidt, zegd de H. Petrus, de kudde Gods, die onder u is, en hebt er het opzicht over, niet bedwongen, maar gewillig volgens God; of niet uit eigen baatzugt, maar bereidwillig; noch ook als of gy heerschten over het erfdeel des Heeren, maar als zynde een voorbeeld der kudde geworden van herte. (d)*

Edoch gy weet het, Z. G. B., dat Hof is geenzins de verblyfplaats der ootmoedigheid noch der belangloosheid; en men vind er zelden Dienaars van Jesus Christus, die alleenlyk bezig zynde met de belangen van hunnen Meester, tot hunnen vader en tot hunne moeder zeggen: ik ken u niet; en tot hunne broeders: ik weet van u niet. (e)

Deze heilige regels zyn echter voor alle Herders, en d'eerste onder hen, welke voorrechten

(d) *Pascite, qui in vobis est, gregem Dei, providentes, non coactè, sed spontaneè secundum Deum; neque turpis lucri gratiâ, sed voluntariè; neque ut dominantes in cleris, sed forma facti gregio ex animo.*
1 Petr. V. 2 & 3.

(e) *Perfèctio tua & doctrina tua vivo sancto tuo . . . qui dixit patri suo & matri suæ: nescis vos; & fratribus suis: ignoro vos.* Deut. XXXIII. 8 & 9.

ten hy ook meent te bezitten, geniet het voorrecht niet van er van ontslagen te weezen. Wy zullen U niet zeggen, Z. G. B., dat die regels onder het Pausdom van PIUS VI nooit zyn geschonden geweest. Vleiers mogen misfchien dit voorgeeven, maar 't is de taal der waarheid, en niet die der vleierey, welke wy alhier U moeten toespreeken. Wy zullen U niet zeggen, dat men, geduurende den langen tyd zyner Bestiering, nooit gezien heeft dat de waarheid noch derzelve verdedigers, aan de belangen van eene waereldsche staatkunde wierden opgeofferd; dat men nooit, onder zyn naam, van een gezach, 't welk een ieder moet eerbiedigen, een misbruik gemaakt heeft, om *neder te werpen*, in plaats van *op te bouwen*, (f) om het goede door anderen verrigt te lasteren en omver te smyten, in plaats van het toe te stemmen en te ondersteunen; dat men den Paus den titel doende voeren van *Dienaar der Dienaaren Gods*, hem nooit heeft doen te werkgaan als of hy d'eenigste Meester en d'eenigste Heer ware; noch hem de rechten zyner Mededienaaren heeft doen overweldigen, rekenende het hen tot misdaad, dat zy dezelve verdedigden.

Indien wy U dit voorhielden, Z G B., gy zoud ons niet gelooven. Want alshoon gy u niet herinnerden de erbarmelyke geschiedenis der gedwonge herroeping van den geleerden Duitschen Bisshop *Febronius*, en d'ydele zegenpraal van het Roomsche Hof over dezelve;

(f) *Quam dedit nobis Dominus in ædificationem, & non in destructionem.* 2 Cor. x. 3.

ve; zo veele goede boeken veroordeeld en verboden te leezen; loffspraken en bescherming aan boeken en schryvers verleend, die niet dan afkeuring en verachting verdienen, enz., gy hebt veele Brevetten, in welken onze Cleresie, op naam van Pius VI, zo onrechtvaardig mishandeld word, nog versch in het geheugen. Ook zoudt gy ons zekerlyk de zo befaamde Bulle tegens het Concilie van Pistoia, dewelke de cer van zyn Pausfchap zo bezwalkt heeft, te gemoed voeren. Wy zeggen U dan liever: Aanbidt al beevende de fchikkinge Gods over zyne Dienaaren en over zyne Kerke, en bidt den Heer dat *hy niet in 't recht treede met zynen dienaar.* (g)

Hy heeft toegelaaten dat P I U S VI van geene mislagen, ja zelfs van geene groote mislagen, aan welken men in zulk eene verheevene Bedieninge bloot gesteld is, zoude bevryd zyn. Doch *zyne barmhertigheid die zyn oordeel overtreft* (h), en zyne voorzienigheid, welke met wysheid alle voorvallen beschikt, hebben hem de middelen verschaft om die uit te wifchen, met hem, in de laaste jaaren zyns leevens, in omftandigheden te plaatzen, die hem de ydelheid der menschelyke grootheden hebben doen gevoelen. De gelatenheid en verduldigheid waar mede hy, tot het laaste oogenblik toe, zyne onheilen fchynt verdraagen te hebben; de bedaardheid zyner ziele in 't midden van de laatste moejelyke fchokken, welken het gewigt

zy-

(g) *Non intres in iudicium cum servo tuo, Domine.*
Pf. CXLII. 2.

(h) *Superexaltat misericordia iudicium.* Jac. II. 13.

zyner jaaren en zwakheden verzwaaard hebben, kunnen ons het betrouwen inboezemen, dat die beproevingen ter zyner zuivering zullen ge- diend hebben, eer hy voor den verschrikke- lyken Rechterstoel verscheenen is, en dat hy zich onder het getal dier genen bevind, wel- ken Christus *bestraft en kastyd om dat hy ze lief heeft.* (i)

Laaten wy van een anderen kant erkennen, en deze erkenenis is voor ons zo troostig als pligtmatig, dat welke billyke verwyten men ook aan de Pauselyke Bestiering van Pius VI doen kan, zyne Regering echter niet zon- der verdiensten voor hem, noch zonder nut voor de Kerk geweest is. Men zal zyn schoon Brevet aan den Heer *Martini*, thans Aartsbisshop van Florence, over het leezen der H. Schriftuur, nooit vergeeten, noch op welke eene voortreffende wyze hy deszelfs vertaaling van den Bybel in d'Italiaansche taal ontving. Dit Brevet heeft, om zo te spree- ken, de schande van den vierden Regel der Lyst der verbode boeken, door welken het leezen der H. Schriftuur in de moederlyke taal aan de Geloovigen, tot groot nadeel hunner zielen, verboden wierd, uitgewischt, en de verergernis, welke die Regel aan de tegen- fryders van den Catholyken Godsdienst, ge- lyk wy 'er maar al te veel getuigen van geweest zyn, veroorzaakte, weggenoomen. Al hoe wel Benedictus XIV voor hem in dezen op- zichte reeds den weg gebaad had, zo kan men nogthans zeggen, dat Pius VI dien zo verlich- ten

(i) *Ego, quos amo, arguo & Castigo.* Apoc. III. 19.

ten Paus in moed en iever heeft overtroffen. Benedictus XIV heeft enkelyk een bepaling aan dien verergelyken en ongerymden Regel durven stellen, met het leezen der vertaalingen toetelaaten, wanneer dezelve met eenige verklaringsen of uitleggingen van Catholyke Schryvers vergezeld waren. Pius VI heeft alle achtting en alle kracht aan denzelven ontnoomen, door te verklaaren dat de Heilige Boeken *overvloedende bronnen zyn, die voor een ieder moeten openstaan om 'er de heiligheid van zeeden en leeringe uit te putten (i)*; door diensvolgens den Heer Martini te pryzen van eene zeer nuttige zaak verrigt te hebben, met dezelve, door eene vertaaling in moederlyke taal, voor een iegelyk verstaanbaar te hebben gemaakt (k); door hem te zeggen, dat hy zeer wel oordeelde met te gevoelen, dat men de Geloovigen van Christus tot het leezen der heilige Schriften krachtig moet aanzetten (l); en eindelijk met zedert dien tyd door zyn gedrag te toonen, dat hy in de gevoelens, welken hy in zyn Brevet had uitgedrukt, volharde: waar door hy een van de grootste dienften, welke een Paus aan de Kerk bewyzen kan, beweezen heeft.

't Is zekerlyk geen mindere dienst, standvastig gehandhaafd te hebben het Besluit van vernietiging, door 't welke Clemens XIV de Kerk

(i) *Sunt fontes uberrimi, qui cuique' patere debent ad hauriendam morum & doctrinae sanctitatem.*

(k) *Opportunè factum existimes, cum easdem Divinas Litteras, ad captum cujusque vernaculo sermone redditas, in lucem emisisti.*

(l) *Optimè sentis, si Christi fideles ad lectionem Divinarum Litterarum magnoperè excitandos existimas.*

Kerk verlost heeft van den grootsten vyand, dien zy zedert haare oprigting gehad heeft. Men kan geenzins twyfelen, of Pius VI was aan de party, die de Jesuiten in het Conclave hadden, zyne verheffing tot de Pausfelyke waardigheid verschuidigd, nadien hy maar even te vooren in het Collegie der Cardinalen geplaatst, weinig grond had van zulks te verwagten: ook hebben ongetwyfeld de Jesuiten, met te bewerken dat hem de Pausfelyke Myter wierd opgezet, zich geveleid, dat hy hunne Maatschappy, door de Bulle, die dezelve vernietigd had, te herroepen, zoude herstellen. Deze hoop is te leur gesteld.

Menigmaal, doch te vergeefs, hebben de Jesuiten hunne aanstaande wederopregting aangekondigd, en in sommige plaatzen 'er zelfs de proef van durven neemen. Maar schoon deze ligtvaardige aanvallen op een Besluit van den H. Stoel, 't welke in de geheele Kerk met toejuiging was aangenoomen en ten uitvoer gebragt, met geene genoegzaame kracht betuigd geweest zyn, nogthans zyn zy zomtyds door Pius VI tegengesproken, en nooit goedgekeurd geweest.

Is het te denken dat de Jesuiten volkoomen voldaan geweest zyn over een Paus, die zich hunnen vriend noemende, en eenigen overgebleevenen hunner Maatschappy met gunsten overlaadende, niet te min wel deed zien het vast besluit te hebben van het geheele lighaam derzelve in het graf te laten? Moet men, van een anderen kant, zulk eene standvastigheid aan dien Paus niet dank wøeten, die aan zynen Voorzaat niet konde gedenken, zonder
met

met ontroering te herinneren, hoe zeer de Societeit, zelfs ontbonden, nog loos en verschrikkelyk in haare wraakoeffeningen was? Met recht kan men hem nogthans laaken, van zyn vertrouwen aan verscheide kwalyk te boek staande leeden van dat Genootschap te hebben gegeven, die hem ook veele fouten hebben doen begaan.

Laaten wy, Z. G. B., God bidden, dat hy hem dezelve gelieve te vergeeven. Laaten wy hem mede bidden van den Overledenen zyne onrechtvaardige vooringenoomenheden, die hy in zyn Hof tegens onze Kerk had opgevat, niet te willen toereekenen; en naar zyne groote barmhertigheid, al het gene men hem, in gevolge die ongelukkige vooroordeelen, tegens onzen Voorzaat en deszelfs onderhoorige Bisshoppen, en nog onlangs tegens ons heeft doen bedryven, gelieve te vergeeten. Ontflagen van de banden van dat eerezuchtig en willekeurig heerschend Hof, ziet hy nu beter hoe ongegrond de gevoelens waren, die men hem wegens ons had ingeboezemd, en hoe oprecht van onzen kant de betuigingen van eerbied en de *vrede kusch*, die men hem heeft doen weigeren.

Met hier te vernieuwen deze voor ons zo bittere herdenking, die echter ons niet kan doen vergeeten het gene wy aan zyne nagedachtenis verschuldigd zyn, gelyk ze by zyn leeven nooit heeft kunnen verzwakken onze achting voor zynen Stoel, en onze eerbiedige verbintenis aan zyn persoon, is ons inzicht U, Z. G. B., des te beter te doen begrypen het zonderling belang, 't welk wy hebben by de

verkiezing van den nieuwen Paus, die den genen, welken de Kerk van Rom en verloor en heeft, moet opvolgen. Laaten wy onze smcekingen vereenigen, om van den Heer te verwerven, dat de Heilige Geest deze keuze beftiere, die niet goed kan wezen, by aldien hy 'er de ziel niet van is; de kuiperyen en listige aanslagen, de heerschzugt, het eigenbelang en dat der partyfchappen 'er van verwydere; en met een woord, niet toelaate dat men 'er andere beweegreden raadpleege, als die van 't waare belang des Godsdienst, omtrent welke men, in tyden van onrust en verdeeldheid, gelyk wy beleeven, zich zo ligtelyk kan misgrypen.

Te zamen vergaderd, gelyk d'eerfte Discipelen des Heilands, in dezelfde plaats, dat is gezegd, in zynen heiligen Tempel, laaten wy, gelyk zy, met gemeenzaame stemme zeggen: *Gy Heer, die aller herten kent, toon wien gy verkooren hebt, om t'aanvaarden de plaats van deze bediening (m), van dien Stoel, welke die van den Eerften der Apostelen zynde, by uitnemendheid d'Apostolische Stoel is.* Laaten wy van hem zodanig een Paus verzoeken, als vereischt de nood der Kerke, ons eigen belang en dat van onze verdeelde broeders, die verblind genoeg zyn om in de scheuring, welke zy met ons maaken, het kenmerk hunner ghegtheid aan de Catholyke eenheid te plaatsfen.

Daar de Paus het middelpunt dier eenheid is,

(m) *Tu, Domine, qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris. . . accipere locum ministerii hujus & Apostolatus.* A. G. I. 24.

is, zo laat ons God bidden, dat de gene dien hy ons zal geeven, de hersteller derzelve onder ons zy; dat hy aan onze verweiderde broeders leere, dat het kenmerk waar aan men de waare discipelen van Jesus Christus, de kinderen van dat groot huisgezin, van 't welke de Paus naast hem het hoofd is, kent, is *dat zy liefde tot elkanderen dragen* (n); dat wy zelfs van hem leeren, dat hy, gelyk de gene wiens Stehouder hy zich noemt, *zagmoedig en ootmoedig van herte is* (o); dat wy van hem met den Profeet Isaias mogen zeggen: *Hoe schoon zyn de voeten van den genen die den vrede verkondigt en preekt, van den genen die tot ons kooft met de goede boodschap, met de boodschap der zaligheid* (p), en niet met bedreigingen, banvonnissen, scheuring en tweedragt!

Laaten wy ten zelve tyde, Z. G. B., niet vergeeten, dat de belangen der andere Kerken mede de onze zyn, nadien zy allen maar een lighaam uitmaaken, waar van wy ledemaaten zyn. Hoe noodig heeft dit lighaam, in den staat van woeling en onrust, waar in het zelve zich thans bevind, een Hoofd, 't welke met de wysheid van Salomon, of liever met het licht en de kracht des Heiligen Geests bekleed, de waare geneesmiddelen van deszelfs kwaalen weet te vinden en toe te dienen; een

Hoofd

(n) *In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.* Joan. XIII. 35.

(o) *Discite à me quia mitis sum & humilis corde.* Matth. XI. 29.

(p) *Quàm pulchri super montes pedes annuntiantis & prædicantis pacem; annuntiantis bonum, prædicantis salutem.* Js LII. 7.

Hoofd welke het voornaam oogmerk zyner instellinge vervullende, dat volgens den H. Hieronimus is, *alle gelegenheid van scheuring weg te nemen* (q), zich toelegt om de verdeelde deelen te vereenigen, en de wonden te heelen, welke de verdeeldheid heeft toegebracht; op dat wy, gelyk de H. Paulus zegt, *allen uit eenen mond spreken, en dat 'er geen verdeeldheden onder ons zyn; maar dat wy volkomelyk in eenen zin en in een gevoelen vereenigd zyn!* (r) Laaten wy dierhalven, Z. G. B., van den Opper-Herder onzer zielen een Leidsman voor zyne Kudde verzoeken, die eenstemmig met de Mede Herders, welken, gelyk als hy, door den H. Geest aangesteld zyn om 'er zorge voor te draagen, *de verlooren schaapen opzoeken, de ten onrecht weggedreeven wederbrengen, de gekwesten verbindende, de zwakken versterke, de vetten en sterke bewaare, en ze allen naar de gerechtigheid weide* (s).

Om deze redenen, beveelen wy aan alle onze onderhoorige Pastoors:

1°. Dat zy de ziel van den overledenen Paus Pius VI in de godvrugtige gebeden der Geloovigen aanbeveelen; gedurende veertien dagen, in de lezende Diensten, de gedagtenis van den

Af.

(q) *Unus eligitur, ut, capite constituto, schismatis tollatur occasio.* Hier. Lib. 1 adv. Jov. t. 4. 2 p. pag. 168.

(r) *Ut idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata; sitis autem perfecti in eodem sensu & in eadem sententia.* 1 Cor. 1. 10.

(s) *Quod perierat requiram, & quod abjectum erat reducam, & quod confractum fuerat alligabo, & quod infirmum fuerat consolidabo, & quod pingue & forte custodiam, & pascam illas in iudicio.* Ezech. xxiv. 16.

Afgestorvenen houden met de *Collekte*, *Secrete* en *Postcommunie* te leezen, die hier toe in het Misfaal worden voorgeschreeven, en vervolgens eens plegtelyk de H. Offerhande der Misfe voor den Overleedenen aan God opdraagen.

2°. Dat zy den Geloovigen zullen voorhouden, hoe veel 'er hen en de gansche Kerk, die zy vooral moeten liefhebben, aangeleegen is, dat 'er een bekwaame Hooge Priester aan de Roomsche Kerk gegeven worde, op dat zy dit bezeffende, zich des te krachtiger mogen beieveren, om deze gunst van den Heere af te smeeken.

3°. Dat zy mede eens plegtelyk den H. Dienst verrigten voor de verkiezinge van een nieuwen Paus, en op de werkdagen Dienst zynde (die der Overleedenen uitgezonderd,) de gebeden leezen ter Verkiezinge van een Paus, zo als die in het Misfaal gevonden worden.

Gegeeven binnen *Utrecht*
den 18 *October* 1799.

✠ JOANNES JACOBUS,
Aartsbisshop van Utrecht.

E E R S T E B R I E F.

Aan Joannes Jacobus van Rhyn, over zyne onbeschaamde lasteringen, en den onrechtvaardigen smaad, dien hy op den groten Paus *Pius VI* en op de Moeder-Kerke van Rome geworpen heeft. En over de ergernis die daar uit moet voordvloeijen.

Als de grote Apostel Paulus te Jerufalem voor de Raad-vergaderinge stont, en de Hoge-Priester Ananias hem een' kaak-slag deed geven, zeide Paulus tot hem: „ *Godt zal u slaan, gy gewitte muur,*” schyn-heilige die gy zyt. „ Hoe! Gy, die hier gezeten zyt om my volgens de wet te oordeelen, gebiedt, tegen de wet dat men my slage!” „ Maar die 'er tegenwoordig waren zeiden aan Paulus: „ *Durft gy zoo Godts Hogen-Priester uit te schelden?* En Paulus antwoordde hun: myne broeders ik wiste niet dat hy de Hoge Priester was; want 'er staat geschreven: gy zult den Prinse des volks niet vloeken.” (1) Wist gy misfchien ook niet Myn heer Joannes Jacobus van Rhyn, als gy uw laster-schrift aan de drukpersse overgaaft, dat *PIUS VI*, dien gy zoo schandelyk met zoo veel smaad overlaadt, Godts Hoge Priester was? wist gy dan ook niet dat 'er geschreven staat: *gy zult den Prinse des volks niet veyloeken?* Of hebt gy misfchien

(1) Handel. 23. vs. 4.

fchien min ongelyk aan Pius dan Paulus aan Ananias gedaan? Of is de waardigheid van *Ananias* verhevener in uwe ogen dan die van *Pius*?

Paulus die de waarheid met gerechtigheid gezeid had, verſchoont zyn gemoed *ik wiste niet dat hy de Hoge-Priester was*, en onſchuldig zyne daad niet: *'Er ſtaat geſchreven: Gy zult den Prinſe des volks niet vervloeken.* En gy Myn heer J. J. van Rhyn, gy maakt van uwe euveldaad ene herderlyke zedeles, en onder een geveinsd ſchyn-heilig medelyden, vleit gy uw zelve, als of gy eenen plicht gekweten hadt! En hoe hebt gy dien gekweten?

Hebt gy niet aan den afgestorven Pius gezeid: dat hy *een gewitte muur was*, en dat Godt hem, om zyne mislagen ja om zyne groote mislagen, geſtraft en geſlagen heeft? Gy zegt immers. „ Laten wy hem voor al beklagen van „ zoo veel hinderpaalen te hebben oätmoet, „ om zyne bediening wel waar te nemen, in „ een Hof, al waar men veeltids, op geheele andere zaaken, als op de eer van God en de Zaligheid der zielen, zich toelegt.... Gy weet het „ zeer geliefde Broeders, dat Hof is geenzins „ de verblyfplaats der ootmoedigheid noch „ der belangloosheid; en men vind 'er zelden „ dienaars van *Jefus Christus*, die alleenlyk bezig zynde met de belangen van hunnen meester, tot hunnen vader en tot hunne moeder zeggen: ik ken u niet enz.” „ Zegt gy ook „ niet:” „ dat hy heeft neder geworpen in „ plaats van op te bouwen, dat de waarheid „ onder zyn Pausdom en derzelver verdedigers,

„ aan de belangen van eene waereldfche staat-
 „ kunde wierden opgeoffert enz. enz.
 „ Godt, heeft toegelaten dat Pius VI van
 „ geene mislagen, ja zelf van geene groote
 „ mislagen.... zoude bevryd zyn. Doch zyne
 „ barmhartigheid, die zyn oordeel overtreft,
 „ en zyne voorzienigheid, welke met wysheid
 „ alle voorvallen befchikt, hebben hem de
 „ middelen verfchaft om die uittewifchen,
 „ met hem in de laafte jaren zyns leevens, in
 „ omftandigheden te plaatfen, die hem de ydel-
 „ heid der menfchelyke grootheden hebben
 „ doen gevoelen. De gelatenheid en verdu-
 „ digheid, waar mede hy zyne onheilen
 „ *fchynt*, fchynt zegt gy, verdragen te heb-
 „ ben..... kunnen ons het betrouwen inboe-
 „ zemen, dat die beproevingen ter zyner zui-
 „ vering zullen gediend hebben, eer hy voor
 „ den verfchrikkelyken Rechterftoel verfchee-
 „ nen is, en dat hy zich onder het getal dier
 „ genen bevind welke Christus beftraft en kas-
 „ tyd, om dat hy ze lief heeft.

En op alle deze en meer andere hatelyke
 en fmaadvolle uitdrukkingen, fchaamt gy u
 niet, aan uwe fectgenoten en aan heel de wa-
 reld te zeggen: „ 'T is de taal der waarheid
 „ en niet die der vleiery, welke wy alhier
 „ u moeten toefpreken.”

Wist gy dan niet dat Pius VI Godts Hoge-
 Priester was?

De Aarts-Engel Michaël, twistende tegen
 den duivel over het dood lichaam van Mozes,
 eerbiedigde in *Satan* het werk van Godt, en het
 gezag en waardigheid, waar mede hy voorheen
 be-

bekleed was geweest; en durf hem niet al lasterende veroordeelen, maar zich wederhoudende zeide hy hem: *dat de Heer u beteuzele.* (a)

En gy Myn heer...! ô dat gy wel wistet wat diepe wond gy in de harten aller ware gelovigen geopend hebt, wanneer gy tusfchen onze bloedige tranen, die wy op het graf van onzen allerwaardigften, hoogagtbaaren en teergeliefden vader ononderbroken storten, het fchuim van uwe bittere gal beftondt te ondermengen!

De Aarts-engel Michaël eerbiedigde in den duivel de waardigheid en het gezag waar mede hy voorheen van Godt begunftigd was geweest, en gy Myn heer! Gy, die noch zending noch gezag hebt in Godts kerk, gy zet u op den hoogften zetel, en durft fchaamteloos zeer na zoo vele lastervonniffen, als 'er zingrepen in uw herderlyk laster bericht vervat zyn, uit te fpreken tegen den Hogen-priester van Godt, die volgens uwe eigene woorden „ het zien- „ lyk hoofd van zyn Kerk is, en door de „ Godlyke infteiling d'eerfte der Bifchoppely- „ ke order zynde, in de Kerk als d'eerfte her- „ der en d'algemeene Vader der geloovigen „ geëerd wierd,” ja van de gelovigen wierd hy, en zal hy door alle latere eeuwen zoo hoog geëert worden, als hy door u laag en fmadelyk veroordeeld is.

ô Dat gy vatbaar waret, voor de fmart, die een rechtchape kind gevoelt, wanneer men de eerbied-waardige overblyfzelen, en vooral het dierbaar geheugen bezwakt, van een Vader, dien het kostbaarder dan zyne ogen agtte, dan
zou

(a) Brief van de H. Apostel Judas vs. 9.

zoudt gy de diepte kunnen peilen, van de wond, die gy ons hebt toegebracht, dan zoudt gy verwonderen, dat wy in u, wel niet den Bisfchop van Utrecht, dat waart gy nimmer ooit, maar Godts rechtvaardige toelating, en dat karakter eerbiedigende, dat gy feitelyk u aangematigd hebt, in plaats van wraak, Godt bidden, dat hy ons deelgenoten make van de langmoedigheid en van het lot van onzen alderhyligften vader, en dat hy u bekére.

Hoe Myn heer! gy durft hem eerst ook als uwen Vader aanduiden, eer gy hem begint met hoon en laster te overdekken! ô Schoone, en een fcheurziek-leraar waardige zedelles voor uve medelydenswaardige verleëlingen!

Ontaarde zoon! wist gy dan ook niet, dat Godt gezeid heeft: *Eert Vader en Moeder*, en dat Hy daar wel duidlyk fpreekt van alle onze Overhedens geestelyken en wareldlyken, en byzonderlyk van die, dewelke ons in den Here Jefus geteeld hebben, van onze herders en zyne kerk? En gy onteert, voor heel de wareld, dien, welken gy uwen Vader agt en noemt, en gy fteekt de Kerk, de Algemeene Moeder den dolk in het hart, door dien gy haar Opperhoofd en het middenpunt van hare *Eenheid*, de Moeder-kerk zoo ergerlyk laakt; „ alwaar men, zegt gy, veelyds op heele andere zaken als op de eer van God en de zaligheid der zielen, zich toelegt, waar men zelden dienaars van Jefus Christus vindt die enz.”

Ontaarde zoon! zaad van Cham! gy maalt uwen

uwen Vader af, als dronken door de ydelheid des warelds, en die eerst „ door Godts barmhartigheid in de laatste jaaren zyns leevens „ in die omstandigheden is geplaatst geweest, „ die hem de ydelheid der menschelyke grootheden hebben doen gevoelen.” En dan daagt gy heel de wereld uit, *om de taal der waarheid en niet die der vleiery te horen*; en dan schudt gy alle kinderlyke eerbied, alle christelyke liefde, ja zelfs de geheiligde banden der waarheid ten enemaal af; en dan zet gy alle krachten by, om met neidige tanden, het dekzel van ene uitmuntende deugd, die het geheugen van dien Vader, door alle eeuwen overlommeren zal, te verrakkelen, en hem op 't schouwburg van de hele wereld, aan alle de vyanden van het christendom en van Godts kerk, naakt en liederig te vertonen, wist gy dan ook niet den schrikkelyken vloek, dien de Aartsvader Noë over zulk een kind heeft uitgesproken, en hoe heiliglyk Godt, in zyne verontwaardiging, dien vloek bekrachtigd heeft?

ô Vermetelheid! Hoe verre en tot wat een verergerende uiteinde, heeft u uwe bitterste en nog bottere haat, tegens dien vervoert, wien gy uwen Vader noemt! De Hemel heeft u met blindheid geslagen, gy ziet niet dat gy uwe eigen naaktheid ten toon stelt; wie is 'er in de hele wereld, van wat gezindheid hy ook zy, was hy ook een Godts-loochenaar, die niet op d'eerste ooslag de verbittering van uw gemoed ontdekke, en den haat ontwaar worde, die uw hart ontroert en uwe pen bestiert, zoo dra hy in uwe herderlyke laster-courant leest op welke gronden gy, met die diepe *ootmoedigheid*, en hei-

heilige belangloosheid, die men vruchteloos in de Roomsche Moeder-kerk zoude zoeken, aan uwe christelyke en liefderyke misleide schaapen bewyst: dat Pius de VI uw Vader, zyne verheffing tot de Pauselyke waardigheid, alleen aan de *intrigue*, en kwink-flagen van de jesuiten, verschuldigd was! Maar hoe bewyst gy dit? „Men kan geenzins twyfelden” zegt gy, „of Pius VI was aan de party, die de jesuiten in het Conclave hadden, zyne verheffing tot de Pauselyke waardigheid verschuldigd.” Hoe, kan men daar aan geenzins twyfelden? Weet gy wel dat 'er zwaarwigtige redenen behoren bygebragt te worden, om ene zoo hatelyke stelling, van allen twyfel vry te pleiten? Hoe bewyst gy dat? *Na dien*, zegt gy, *hy maar even te voren in het collegie der Cardinalen geplaast, weinig grond had van zulks te verwagten.* Daar in bestaat dus heel uw bewys: *Pius VI was onder de jongste van de Cardinalen: By gevolg is het zoo zeker, dat men 'er geenzins aan twyfelden kan, dat hy zyne verheffing tot de Pauselyke waardigheid aan de jesuiten verschuldigd was, en dan zegt gy voort: ook hebben ongetwyfeld de jesuiten, met te bewerken dat hem de Pauselyke Myter wierd opgezet, zich geveleid enz. enz.*

Wie ziet hier niet duidlyk, en ten klaarsten de verbittering van uw hart uitschynen? Gy konde u niet schaamtelozer uitkleden, noch uwe scheur-zieke listen naakter ten toon stellen. De hemel heeft u met blindheid geslagen. Moet men immers niet wel lomp, bot, onkundig, onwetend, ja steke-blind zyn, om in ene herderlyke onderrechting, op zulke gronden, zyns Vaders, door Godt zelf ingerichte waardig-

digheid, tot onder het menschelykē te verne-
deren, en ze hem alleenlyk als eene proië van
intrigues, van kunst en vlieg-werk en bedrog
aan te rekenen? gy zegt immers ook: „ dat
„ by de hoop van zyne verheffers *te leur ge-*
„ *feld* heeft.”

En op welken grond bouwt gy dit vererge-
gerende en listig samenstel van laster en leu-
gentaal? Hier op alleen, dat Pius VI, toen
hy tot de Pauselyke waardigheid verheven
wierd, een der jongsten onder de Cardinalen
was!!! Wat kan, wat moet, wat mag men op
zulke uitsporige redenering zeggen? Ik zal u
den raad van den geest Godts tot antwoord ge-
ven: *De mendacio ineruditionis tuæ, confundere.*
(Eccl: 4.) Oh ofter, gy 'er vatbaar voor waret!
en dat gy u *schaamdet, ten minsten over de bot-*
tigheid van uwe leugen!

Hier heeft dan waarlyk, zoo immer ooit de
ongerechtigheid, tegen haar zelve gelogen, en
uwe onbevatbare bottigheid, heeft uwe listen
aan het volle daglicht open-gefeld.

Ja, uwe sectgenoten zullen, om uwe al te bot-
te, leugen schaamrood worden, zy zullen deze
reis, of zy moeten vrywillig zoo blind als gy
zyn, uwe kunstgrepen ontvouwen. Gy ver-
toont u als een leerzaam en met Godts kerke
verenigd kind, en gy lastert dan vrymoedig de
Moeder-kerk, onder den naam van het Hof van
Rome, om uwen haat tegen den stoel van Pe-
trus te bewimpelen. Schynheilig onderscheid,
dat ene lang en duizendmaal geslechte schut-
ting is. Gy vertoont u als een teerhartig kind
van den algemeenen Vader der gelovigen, ge-
hegt door liefde, en kerkelyke gemeenschap aan
het

het midden-punt der eenheid, dat gy in hem erkent, *die door Godlyke instelling de eerste der bisschoppelyke order zynde, in de kerk als d'eerste herder en d'algemeene Vader der geloovigen geëerd wierd.* En dan, terwyl gy u, den tytel aanmatig van Aartbischop, of beter, *Paus van Utrecht,* (want gelyk de Pauzen, zoo noemt gy u ook by uitstek van de andere Bischoppen, *Aartbischop van Utrecht door Gods Voorzienigheid*) poogt gy uwe leerlingen te doen begrypen: dat **PIUS VI** eeniglyk *Paus was door de Voorzienigheid der jesuiten*

Gy zoekt uw gezag boven het zyne te doen gelden, immers van het zyne vry te pleiten. Gy moest daarom ook uw kerkje verheffen boven de Moeder-kerk; de *Nederwerpers* te Rome, de *stichters*, de *ware dienaars van Jesus Christus*, die men zelden in de Moeder-kerk vindt, met de *waarheid en derzelve verdedigers* altemaal te Utrecht by uitfluiting inkuartieren. ô Heilige Kerk! ô gryze Moeder! moet men u, op het achtien honderds t'jaar uws ouderdoms, tegen zulke gekheden verdedigen!

Maar hoe hebt gy kunnen uit het oog verliezen de schrikkelijke verergernis, en den steen des aanstoots, dien gy den ongelovigen, den joden, den Christen van alle gezindheden, voor de voeten legt! is deze die schone stad, zullen alle, die u lezen, zeggen, is deze *die heilige stad*, de blydschap van de hele wereld, *tot de welke alle volkeren moeten toeyloeijen*, van de welke de Profeten, naamlyk Isaias in het oude, en Joannes in het nieuwe Verbond, ons een zoo Goddelyk afbeeldzel hebben nagelaten! is dat die goddelyke inrichting, gesticht op die

on-

onwrikbare rots, sterk tegen hel en eeuwen door de beloften van Christus! is dat die Petrus, die ook aan zyne nakomelingen de sleutels van het ryk der hemelen, moest overzetten, en die de grondsteen, de onwrikbare rots door alle de eeuwen zyn moest, waar op dat Goddelyk gebouw, alle geweld en tegenstand, tot het einde des warelds, moest trotzeren en overduren? Is dat die colomme, dat steunfel van de waarheid? Zyn dat die Apostelen, met welken Christus moest zyn, tot het einde der eeuwen?

Hoe, gy! die meent, DOOR GODTS VOORZIENIGHEID een van die Apostelen te zyn, gy vertoont my die kerk als een samenstel van menschelyke ondeugden, een samenstel, welkers hart of midden-punt, niet by geval, maar by gestadige werking, zoo verboosd is, dat 'er de geest van Christus, die *ootmoedigheid*, *zachtmoedigheid* en *belangloosheid* is, niet te vinden zy, dat 'er zelden dienaars van Christus gevonden worden, ja zelf dat 'er de leering van Christus, die *waarheid* is, met derzelver *verdedigers aan de belangen van ene wereldlyke staatkunde opgeoffert worden*, dat men daar *nederwerpt in plaats van op te bouwen*, het goede door andere *verrigt lastert*, en omver werpt, dat men daar zoo *veele goede boeken veroordeelt en verbiedt*, en *integendeel lofspraaken en bescherming aan boeken en schryvers verleend*, die niet dan *afkeuring en verachting verdienden enz.*

Zoo zullen de ongelovige redeneren, en zy zullen 'er uit besluiten: dat het christendom ene menschelyke uitvinding is, en zy zullen *Voltaire, Joannes Jacobus Rousseau, d'Alembert*

bert, als zoo vele redelykere Apostelen, in den arm nemen, en in het ontwerp van *Bourgfontaine*, zullen zy leren, dat alle die heilige mannen *Jansenius*, *St. Cyran*, enz. enz. van het zelve gevoelen van die grote leraars van de Reden geweest zyn.

Zoo zullen de joden redeneren, en zy zullen 'er uit besluiten: onze Synagogue was nog beter, wie zou den beloofden *Mesias* zoeken in zulk een famenstel!

Zoo zullen de Protestanten, Lutheranen, Calvinisten enz. redeneren: en zy zullen 'er uit besluiten: dat Rome wel waarlyk het *Babylon* is.

Zoo zullen de uwe redeneren: en die onder hen de schranderste zyn, zullen wel eens denken en mischien 'er wel uit besluiten: dat het ontwerp van *Bourgfontaine*, was ook het feit verdicht, de grondbeginzelen van de *Jansenisten* lering en leraren niet onaartig bewyst. Andere, en deze zullen de botsten niet zyn, kunnen wel eens vragen: waarom dan al die laagheid, al dat kruipen voor zulk een opperhoofd om kerkelyke gemeenschap met zulk een middenpunt, met zulk ene *Moeder-kerk*, die ons evenwel ontzeid wordt, te erlangen? Zyt gy in de daad wettig gekozen, deugdelyk ingeweid, hebt gy een wezenlyk en warachtig deel aan de *Apostelyke zending* en het herderlyk bestuur, van *Varlet* kunnen verkrygen, en zyt gy, zoo wel als de *Paus*, bischop door GODTS VOORZIENIGHEID, zoo dat gy, ook voor Godt, het ban-vonnis, waar gy onderlegt, ende de opschorting van alle bedieningen die, zeer na een hele eeuw op uwe myter geprent staat, kun.

kunnet en moget misagten en verfmaden, en dat gy, gelyk uwe leerlingen de Constitutionele bischoppdn van Frankryk by u geleerd hebben, de goedkeuring van den Paus noch deszelfs institutie niet nodig hebbet tot de wet-tige uitoeffening aller bischoppelyk gezag, en bedieningen, en dat het genoeg zy, dat gy by een brief uwe verheffing kenbaar maakt, en zoo de kerkelyke gemeenschap onderhoudt, zonder s'Pauzen inwilliging af te wagten, of zyri ban-vonnis te vrezén, dan is of de *eenheid* van Godts kerk, en by gevolg de kerk zelve, een enkel schyn-wezen, ene menschelyke schim, of gy, *door Godts Voorzienigheid* Aartsbischof van Utrecht, voltooit met de uwe het ontwerp van Bourg-fontaine.

Zoo kunnen de uwe redeneren. En in de daad, als men uwen herderlyken zend-brief, gelyk een geleerd man aanmerkt, het masker van Godtsvrucht, waar mede men zoo dik-maals leugentaal en ondeugd bedekt heeft, niet weet aftrekken, brengt dezelve de kerk en haar opperhoofd, haar gezag en hare lering, in ene allervergerendste verdenking: en men kan niet meer ontkennen, dat de bekende Raadsheer en aumonier van Lodewyk de XIII en van Lodewyk de XIV, in zyn werk, dat hy in het jaar 1654 uitgaf, onder deze tytel: *Inconveniens d'estat procedans du jansenisme*, dat is: *Staats onheilen voortkomende van het jansenisme*, wél door goede ogen gezien heeft, als hy voorspelt en bewyst, dat de geest en werken van die secte, was ook de zamenzwering ter verdelging van den Godtsdienst niet uitdrukkelyk by haar bestemd, evenwel dat on-

gelukkig uitwerkzel ten uitvoer zullen brengen, en 'er den staat zelve inwikkelen zullen.

Maar hier over zal ik u in myne volgende brieven, enige gewigtige stukken en bedenkingen onder het oog brengen.

Op dat intusfchen de hoon en fmaad, waar mede gy de Roomsche Moederkerk, den groten Pius als opperhoofd van de algemene kerk, en dus de hele Catholyke kerk overgoten hebt, niet t'enemaal te wege brengen die fchadelyke ergernis, daar gy ze toe hebt ingericht, en die wel byzonderlyk in deze rampspoedige dagen van ongeloof en ongebondenheid, door allen christen, die Godt en Staat en Vaderlandbemint, te dugten is, op dat voor al, de Catholyken, myne geloofs-genoten, uw verdervelyk gif niet mede onbezonne inzwelgen, heb ik het my enen plicht gerekent, des te meer dat 'er zich niemand tegen u opzette, uw laster-courant woordelyk te ontleden, op dat al wie zien kan en zien wil, gemakkelyk onderscheide, of uwe taal die der waarheid is, en, wat gy met de daad zyt; want de Heer gebied ons ook voor de wolven te dugten, die zich onder een fchaapsvagt vermommen, dat zullen wy uit uwe daden leren. (*)

Pius VI heeft zyne hand opgeheven; Hy heeft uwen myter verplet en uwen staf verbreizeld. Daar is zyne grove, zyne onvergevelyke fout; daar is het dan het geval, waar van dezelve grote Augustinus zegt, „wan-
„ neer

(*) Quia et sub ovina pelle cavendos lupos Dominus præcipit; sed ex fructibus eorum inquit cognoscetis, eos. August. Lib. 2. de Serm. Dni in mont. Cap. 12.

„ neer zy in beproeving of in gevaar komen ,
 „ van dat te verliezen, uit welkers liefde en
 „ begeerte zy de schaaps-vagt hadden aange-
 „ trokken, is het hun onvermydelyk zich niet
 „ te vertoonen en te doen blyken wie zy zyn,
 „ of zy schaapen zyn in hun eigen vagt, of
 „ wolven onder een schaapsvagt.”

Beklaag u niet als of ik u met scheld- en-bit-
 tere woorden bejegende, overlees uwe herder-
 lyke Zendbrief, overweeg de bitterheden die
 gy Godts kerk in het aangezicht, en op het
 graf van Pius geworpen hebt; overdenk in
 Godts-tegenwoordigheid, de ergernis die gy
 gegeven hebt, en den verschrikkelijken wee,
 dien Christus tegen de zulke heeft uitgespro-
 ken; gy hebt de kleinderen een stronkelsteen
 voor de voeten gelegd, en gy hebt de vyand-
 en des Heere gelegenheid tot lasteringen ge-
 geven.

Meent gy dat men den geest van uwe laste-
 ringen, bezwaarlyk kan ontdekken? Breng bid
 ik u in vergelyking, het voorwerp van uwen
 herderlyken brief, met alle die uitheemsche
 razernyen, van *Febronius*, van de Synode van
Pistoie, van de vernietiging van het jesuiten
 genootschap, en van de door hen bewerkte
 verheffing van Pius VI; welke betrekking heb-
 ben alle die schimpreden met het voorwerp
 van uwe onderrechting? uw voorwerp was ge-
 lyk gy zelf zegt: „ Uit dien hoofde is onze
 „ eerste pligt Z. G. B. onze gebeden vooral
 „ in de H. offerande, voor de rust der ziele
 „ van den overleeden Paus aan den Heer op te
 „ draagen; en onze tweede, God ieverig te
 „ smeeken van hem spoedig een opvolger te
 „ ver-

„verleenen...” en dan spat gy uit tot alle die byzonderheden, die 'er zoo weinig betrekking mede hebben, dat zy ten klaarften overtuigen: dat gy dat enige in het vooruitzicht had, uwen teergeliefden Vader Pius VI, de laatste blyken en preuven van uwen eerbied en kinderlyke liefde, maar volgens uw eigen Evangelie, te bewyzen.

Myne waarde Catholyke medebroeders, getroost u, en gy alle vreemdelingen aan onzen Godts-dienst, bemerk wel, en gy zult min geërgerd zyn, dat deze man, die zich noemt Aarts-bisshop door *Gods Voorzienigheid*, aan het hoofd van zyn schand-schrift openhartiglyk bekent: *dat hy van zyns Vaders dood geen ander bericht heeft, dan langs den thans in deze Republiek voor vreemden en verre vrienden gebruikelijken weg der Couranten.* En gy zult 'er uit befluiten: dat hy noch aan het sterfhuis noch aan de erffenis, van dien *Vader* hoort.

Waarom hebben de courantiërs hem niet verwittigd, en gy Mynheer van Rhyn! hoe hebt gy zelf niet begrepen, dat de bedrukte en met droefheid overstroomde weduwe, de Heilige kerk van uwe, en wel vooral van *zulke brieven van rouw-beklag, hoopte verschoond te blyven!*

T W E E D E B R I E F.

Aan denzelven. De eer van Pius VI verdedigd. Het hatelyk uitzicht van den Herder - brief van J. J. van Rhyn ontdekt.

Daar gy uit de couranten den dag en sterfplaats van den grooten Pius VI ontleend hebt, en zelf ene courant hebt uitgegeven, waar in gy den hoogagtbaren afgestorven, zoo onbeschaamd gehekelde en zoo vuil gelasterd hebt, zal ik u eerst onder t' oog brengen wat de Fransche couranten van dat hoogwaardig Hoofd en van deszelfs dood gezegd hebben.

Yder weet en erkent heden, dat de verlichtelingen van Duitschland, de jansenisten van heel de wereld, en de filosofen van deze eeuw de handen in een geslagen hebben, *tegen den Heer en tegen zynen gezalfden*. Hoor hoe een onder meer anderen Fransche courantieren zich uitdrukt: „ Den dood van Pius „ VI heeft eindeling het zegel geprent, op „ den luister van de hedendaagsche Philosophie. Wanneer men zich te binnen brengt de „ schimp-schigten, welken de beruchtste Schryvers van deze eeuw, tegen den Pauselyken „ thron gedreven hebben, wordt men gedwongen te bekennen, dat de Philosophie „ nooit haren triomph als volkomen zou beoogt hebben, ten zy zy eenen Paus achter „ haren Praalwagen sleep. De geest van verwoesting en vernietiging, zou hy zyne dap-

„ pere daden bekronen, had nodig maar
 „ geheiligde welsprekendheid van Godts die-
 „ naren, wat al voorwerpen leggen hier in op-
 „ gefloten ter oeffening van uw penceel, is
 „ dat het u nogmaals wordt toegestaan, de
 „ waarheid aan het menschdom voor te dra-
 „ gen, bekleed met die glimmende kleuren
 „ met welke uwe Goddelyke uitspraken ge-
 „ woon zyn dezelve te verfieren. Misschien
 „ had het hier de gelegenheid geweest om eni-
 „ ge van die verheven trekken te ontlennen;
 „ maar het staat ons niet toe, uwe taal te spre-
 „ ken. Onze pen eniglyk gefchikt om de ge-
 „ beurtenissen te verzamelen, die wel eens als
 „ text-woorden zullen dienen voor uwe on-
 „ derrechteningen, moet, noch vermag uw hoog-
 „ bedienaars-ampt te voren lopen. Dat dan
 „ de Godts-dienst in het geheim godtvruchtig-
 „ ge tranen storten over den asch van ene
 „ geëerbiedigden Hogen-Priester, en laat ons
 „ noch niet by een inzamelen de palm-takken
 „ van den marteldood, welke de Hemel reeds
 „ gestrooid heeft op zyne overblyfzelen. . . .
 „ Laat dan de Philosophie heden nog zegen
 „ vieren, Wat had zy nodig by hare eer-
 „ tytels te vervoegen, het hatelyke van den
 „ dood, van dezen eerbiedwaardigen Gry-
 „ zaard dien het nakomelingschap reeds on-
 „ der de martelaren van hare wreedheid ge-
 „ plaatst heeft. Wy zullen hier niets aan-
 „ halen, van die onoverwinnelyke wacht, met
 „ welke de Godts-dienst dezen doorlugtigen
 „ gevangenen omringde, noch spreken van die
 „ zuivere verzuchtingen tot Godt en van die
 „ hulde-tekenen, die hem op zyn reis uit al-
 „ len

„ len de hoeken des warelds navlogen. Zyn
 „ tegenspoed, zyne deugden, zyne onschuld
 „ en zyne witte haren, deden Hem genoeg-
 „ zaam in alle ogen glinfteren.

„ Hebben de Philofophen zich ingebeeld (1)
 „ dat zy zyn gezag konden vernietigen, met
 „ de handen aan zynen perfoon te flagen? O
 „ den dood zelf kan het niet uitdoven! Wat
 „ zeg ik: den dood laat flegts in hunne han-
 „ den een zielloos ligchaam, en koude over-
 „ blyfzels, en het boek van Godts eeuwige
 „ befluiten, heeft reeds het bladzeid openge-
 „ legd, waarop de naam van zyn opvolger
 „ door Godts hand aangetekend ftaat. . . .”

Zoo fprak nog de overige kracht van het
 Godtlyk geloof, en dat wel in een land, waar
 Pius flagtoffer ftierf; zoo fprak dat geloof nog
 in een tyd, wanneer Godts-dienftigheid in dat
 land ene dweepery geworden was, het Catho-
 lyk geloof ene ftrafbare euveldaad, en het
 priesterlyk karakter, ten zy men het verzaak-
 te, of deel nam aan de kerklyke fcheuring, een
 onvergevelyk fchelmftuk was. (2)

Wanneer dan deze taal in uwe oren wede-
 galmen zal, zal zy getuigenis tegen u geven,
 tegen uw hart zal zy getuigenis geven. Zon-
 neklaar is het, dat hier de zuivere waarheid
 fpreekt, zonder enig eigen belang, ja met ge-
 vaar van eigen belang; door u fpreekt wede-
 fpanningheid eerzucht en eige-liefde. Wede-
 span-

(1) Gelyk Joannes Jacobus zich duidelyk fchynt te heb-
 ben gevleid.

2) Ten tyde van Robefpierre en het onlangs afgefchafte
 Quintumvirat.

spanningheid: door dien gy een gezag poogt te krenken, het gene gy niet kunt ontwyken, en niet eerbiedigen wilt; eerzucht die u den myter op het hoofd bragt, dien d'eigen liefde u belet nêr-te-leggen.

Gelyk de Philosophen, zoo hebt gy ook de lang versflete pylen van uwe sekte, kloekmoedig op den doden leeuw verschoten, de vyanden van Godts kerk zelven keeren ze wêer op u. Hoor dan wat een Protestant van Geneve aan den opsteller van een Fransch dagblad schryft.

„ De deugd, als zy onder het ongeluk zegt,
 „ welke ook zyn mogen de godtsdienfliche ge-
 „ voelens die zy belydt, verwekt altyd een
 „ teder aanbelang in alle gevoelige en eerlyke
 „ ziel. Nooit dooft het verschil van Godts-
 „ dienst in haar dat gevoelen van medeleiden,
 „ dat zoo natuurlyk is aan den mensch, en
 „ hem door een zeker eerbied vasthegt aan het
 „ leidend menschedom. 'T is dat gevoel van
 „ droefheid, dat ik ontwaar wierd, als ik de
 „ verscheide trekken van vervolging las, die *La*
 „ *Reveillere* inrichte tegen den onsterffelyken
 „ Pius VI, en die gy met zorg en trouw
 „ tot aan zynen dood hebt aangetekend.

„ Alhoewel vreemdeling aan den Godts-
 „ dienst, welkers zienlyk Opperhoofd hy was,
 „ gaf ik my heel over aan het levendste ge-
 „ voelen van aanbelang, en deelde ik het lot,
 „ dat men hem deed ondergaan, in dien ouder-
 „ dom, welke ook de wreedsten der Volke-
 „ ren vermorfd, en tot nedrigen eerbied zou
 „ gedwongen hebben.

„ O wat al schitterende stralen hebben dan
 „ my-

„ mynen geest verlicht, die tot dus verre met
 „ duifternis was overlommerd geweest! Dui-
 „ zende malen bontste myn hart op, tegen de
 „ ongehoorde wreedheid, van die zoo genaam-
 „ de Godt- en- menschen-minnaars (*Theophilan-*
 „ *tropen*) zonder ingewand; die zich opfieren-
 „ de met den schonen naam van Godt en van
 „ den mensch, door den langdurigen martel-
 „ dood, dien zy Godts waarachtigen en Verte-
 „ genwoordiger hebben aangedaan, het zegel
 „ gedrukt hebben, op de oprechtheid van hun-
 „ ne menschen- liefde.

„ O Die Barbaren! Zy hebben zich durven
 „ vleiën, dat zy deze fakkel van de Christene
 „ wereld, onder den domper drukkende, zou-
 „ den doven, en met deze den Godts-dienst
 „ vernietigen!

„ Zy hebben hunne nagedachtenis met schar-
 „ de overdekt, en tevens lauwer-takken over
 „ t'graf van PIUS VI gestrooid. De opvol-
 „ gende eeuwen, zullen even als de huidige
 „ geslachten, de verhevenheid zyner ziel, en
 „ de kloekmoedigheid en standvastigheid van
 „ dien glorie-ryken martelaar verwonderen.
 „ Stervende, en op het ogenblik dat hy zyne
 „ ogen voor deze wereld sluiten zou, vergaf
 „ hy 't zynen beulen, en riep hy des Hemels ze-
 „ geningen in over het land zyner vervolgeren.
 „ De Roomsche-catholyk zal verheugd zyn,
 „ en zich roemen over den luisterlyken ze-
 „ gen-ptaal, door zyn Opperhoofd bevog-
 „ ten over de ongodts-dienstigheid; de Chris-
 „ ten van alle gezindheid, zal zonder scheme-
 „ ren zien, waar de ware kerke te zoeken zy.
 „ Zoo vele rampen, zoo vele smarten, uit-
 „ ge-

„ gestort by uitfluiting, over de herders van
 „ de Roomsche kerk alleen, zullen hem leren,
 „ dat die Godtsdienst niet zeker is, welkers
 „ bedienaars geen ook niet het geringste ach-
 „ terdenken overlaten, aan de Apostels van
 „ de ongelovigheid. De doling is geen raad-
 „ zel meer, als ongelovigheid ze liefkoos.” (*)

Zie daar Mynheer, hoe vreemde spreken van
 dien Vader, dien gy, zoo dra Hy spraakloos
 was, zoo bitter hebt gescholden.

Nu mag ik vryelyk de beeldtenis, die zyne
 ware kinderen, in welkers armen hy gestorven
 is, 'er van geschilderd hebben, op stellen te-
 gen het portrait, dat gy van dien hoogagtba-
 ren Vader, gekladverwd hebt.

„ Pius VI zeggen deze, was zoo aanmer-
 „ kenswaardig door de verhevenheid zyner
 „ deugden, als door de heerlykheid van zyn
 „ gelaat. Verheven tot den stoel van Petrus,
 „ in de moeiljkste tyden, heeft hy zich altyd
 „ gedragen, met ene wysheid, met ene man-
 „ haftigheid, welke Hem achtbaar maakten zelfs
 „ ook in de ogen van de vyanden van den
 „ Godts-dienst. D'algemene vader van alle
 „ gelovigen, bewees Hy in alle gelegenheden,
 „ dat Hy 'er de gevoelens en ook de teder-
 „ heid van had. Onaffcheidelyk gekleefd aan
 „ alle zyne plichten, zag men, in het midden
 „ van

(*) Het was Lareveilliere le paux de Chef der Theo-
 philantropen, die de verbitterste vervolger van Pius was.
 Hy was 't die by aanhoudendheid verwierp de menigvuldige
 vertoog-schriften van den Spaanschen Ambassadeur tegen het
 ontwerp, van een Grysaard van 82 jaar door de Alpen te
 doen reizen. *Note van den Courantier.*

„ van de verbazendste wederwaardigheden, in
 „ Hem doorstralen ene onverwinnelyke kloek-
 „ moedigheid, ene volmaakte overgeving, en
 „ onbeweeglyke standvastigheid. Zoo bedaard,
 „ zoo groot in den nedrigen staat van balling,
 „ als op zyn Panfelyken throon, blonk 'er
 „ een zoet vergenoegen op zyn aangezicht,
 „ zyne uitwendige houding, waar waarheid en
 „ oprechtheid doorscheen, was een altyd spre-
 „ kende getuigen, van den ongestoorden vre-
 „ de, dien zyn hart genoot".... Niet om zyne
 „ fouten te bestraffen, zoo als gy vermetelyk
 „ aanduid, maar „ om de deugden van dezen
 „ groten Paus te doen uitschynen, had de
 „ Heer Hem te beurt gelegd, het droevig leet,
 „ van in de hoge jaren zyns ouderdoms, naar
 „ een lang en vreedzaam bestuur, de godtloos-
 „ heid te zien, in t'openbaar en ongeveinsd
 „ het hoofd opregten; de dwaalzieke samen-
 „ stelsels van de Philosophie, het erfdeel van
 „ Jesus Christus verwoesten, en de overstro-
 „ ming aller driften te zien het geloof, de Godts-
 „ vrucht, ja alle genootschappelyke deugden
 „ zeer na vernietigen. . . . Nooit hebben de
 „ schrikbare gevolgen des oorlogs, dezen waar-
 „ digen Opperherder kunnen bewegen, om zy-
 „ ne Schaaps-kudde te verlaten. (*) Liever
 „ had

(*) Grooter liefde kan niemand voor zyne vrienden heb-
 ben, dan dat hy 'er zyn leven voor op-offere, zegt de eeu-
 wigte waarheid. PIUS heeft dit ook voor zyne vyanden ge-
 daan. En Joannes Jacobus van Rhynd vindt te Rome ook
 zelf niet onder dezen Paus, de evangelische *oetmoedigheid*,
 noch de *belangloosheid* noch de *ware dienaars* van Jesus
 Christus, die *alleenlyk bezig zyn, met de belangen van*
hunnen Meester.

„ had Hy, zich zelven overtegeven in de han-
 „ den der Franken; en ziet zyne edelmoedig-
 „ heid en de verhevenheid zyner ziele door-
 „ drongen hen met eerbied.... Van Toscane
 „ wierd Hy na Briançon als Gyzelaar overge-
 „ voerd: alom ontvong men Hem met die ge-
 „ voelens, die Hem bewezen, dat zyne we-
 „ derwaardigheden den eerbied vermeerder-
 „ den; die men zyne waardigheid verschuldigd
 „ was, en de liefde-banden, die alle harten
 „ aan zyn perfoon vast-kleefden, nog nauwer
 „ toehaalden..... Het was voor al te *Greno-*
 „ *ble*, dat Hy zelf getuigen is geweest van de
 „ liefde en diepen eerbied, die de Franken, on-
 „ danks geweld en poging van de godtloos-
 „ heid, nog over hadden voor den algeme-
 „ nen Vader der gelovigen. Op d'eerfte ty-
 „ ding van zyne aankomst, vlogen meest alle
 „ de inwoonders Hem te gemoed meer dan
 „ ene myl buiten de stad; zy voegden zich
 „ op zyn doortogt als tot ene dubbelde schut-
 „ ting; overgoten met tranen, wierpen zy
 „ zich ter aarde, om zynen zegen te ont-
 „ vangen.....

„ De constitutionele Bisfchop dacht deze
 „ omftandigheid te moeten waarnemen, om
 „ aan den Paus, door een brief, een blyk
 „ van kerkelyke gemeenfchap te geven, en
 „ een diergelyk van Hem te erlangen; maar
 „ de Paus deed hem ten antwoord zeggen:
 „ *Dat de Kerke gefproken had*, dat hy niet on-
 „ wetend konde zyn van zyne Bulle, en dat
 „ hem dit genoegzaam moest zyn.....

„ Zyne tegenwoordigheid deed alomme een
 „ zalige indruk op de gemoederen, zoo dat
 „ ook

„ ook de ongodts-dienstige gedwongen-wier-
„ den tot eerbied voor dien Godts-dienst, in
„ welkers Opperhoofd ene treffende heerlyk-
„ heid en ene sprekende waardigheid, zich de-
„ den verwonderen.....

„ Wy kunnen den Heer J. C. nooit genoeg-
„ zaam danken, dat Hy, in het midden van
„ zoo veel onweder en tempeesten, die op
„ het Schipken van Godts kerke zyn nederge-
„ stort, haar, door zyne barmhartigheid, heeft
„ begunstigd met een man zoo waardig de
„ Opvolger van Petrus te zyn. Gelyk deze
„ van al wat aardsch is afgetrokken, verliet Hy
„ meer, om alleenlyk den standaard van het
„ Kruis op zyne s'chouderen te nemen, en zynen
„ Goddelyken Meester na-te-stappen.....”

Hoe veel getuigen zou ik hier niet kunnen byvoegen, die de Wysheid, de deugd, en vreeze Godts, en bekwaamheden van deeze groten man gezien hebben en verwonderd! maar 'er zal zich wel ene nadere gelegenheid op doen, om het dierbaar geheugen van PIUS VI, over uwe lage lastertaal te wreeken.

Ik wil hier slegts aanvoegen het denkbeeld, dat alle de Bisshoppen van Frankryk van PIUS hadden, het gene zy, ieder in zyne gelegenheid, voor heel de wareld hebben uitgedrukt, het gene de abt *Barruel* in zyne *Histoire du Clergé de France*, heeft aangetekent, en waar omtrent een ander geleerde fransche Schryver zich aldus uitlaat. „ De zelve Godtlyke Voor-
„ zienigheid, die de fransche Bisshoppen
„ waardig geoordeeld had te lyden om de be-
„ lydenis des geloofs, had hun te saam ene
„ kostbare hulp-bron geopent in zyne schoon-
„ ste

„ ste beeldtenis, in den perfoon van een Hoge-
 „ priester, die, zoo door de uitgestrektheid zy-
 „ ner liefde-daden, als door den luister van zy-
 „ ne andere deugden en talenten, waardig was
 „ opvolger te zyn van *Symmachus* en van *Grego-*
 „ *rius* den Grooten. En deze was Pius VI. t'Was
 „ deze, die hun het ware licht aanwees, en
 „ de eerryke baan opende, (1) op welkers
 „ uiteinde het Kruis van Christus hen afwagte.
 „ En naar dat hy hun alle de schatten van
 „ het geestlyk leven had open gesteld, wist
 „ hy, op het voorbeeld van den groten
 „ Meester, wiens Stadhouder Hy op de aarde
 „ was, wonderen te bewerken, om aan hun-
 „ ne ligchamelyke noodwendigheden te vol-
 „ doen..... Zy vonden Jerusaleem, die Ba-
 „ bylon verlaten hadden.

„ De yver van de Hoge-priester wierd op
 „ de kragtigste wys bevoorderd, door de Car-
 „ dinalen, door de Aarts-bisfchoppen, Bis-
 „ fchoppen en door heel de Clerezie, zoo de
 „ geordende als ongeordende, ja door de le-
 „ ken van allen staat, van alle geslacht.....
 „ De Paus niet te vrede met in zyne staten en
 „ door zich zelven, zyne waarlyk onmeetba-
 „ re en algemene broeder-liefde t'hunwaards
 „ uit-te-oeffenen, deed hy ze by alle Volke-
 „ ren in alle de harten ontvonken; zyne on-
 „ derrechten drongen-door over bergen en
 „ Zee, Savoye, de Nederlanden, Duitsch-
 „ land, het Kyzerryk, Zwitserland, Enge-
 „ land, ja de uiteindens van het Noorde ont-
 „ vlam-

(1) Door zyne *kostbare onderrechten*, zoo drukken zich alle de Franfche Bisfchoppen, uit.

„ vlamden alle, door een vuurige nayver tot
 „ weldadigheid; het fcheen of de ziel en het
 „ hart van Pius in alle zielen in alle harten
 „ gezet waren.....

„ Deze was de enigfte tytel niet, dien Pius
 „ had op de dankbaarheid van de franfche
 „ kerk. Het heilige Vuur, het welk zyne
 „ voorbeeldige deugd in deze ballingen van
 „ Christus ontfak, opende hun ene nog be-
 „ tere bron van rykdommen, welken de men-
 „ fchelyke omwentelingen niet kunnen gena-
 „ ken: zy die reeds door de vervolging ge-
 „ zuiverd waaren, leerden van Hem, die alle
 „ vurigheid nog meer deed blaken, de chris-
 „ telyke volmaaktheid.

„ Pius ftelde menigmalen openbaare bedefton-
 „ den in, om Godts-barmhartigheid tot hunne
 „ belangens te trekken, zyne tegenwoordig-
 „ heid verheerlykte de plechtigheid, en zyne
 „ Godts-vrucht ontfak de vuurigheid. Rome
 „ (volgens de fchone uitdrukking van den his-
 „ torie fchryver van de Franfche Clerefie
 „ Barruel) was de *ftad der heiligen*..... Godt
 „ wilde in zyne Kerk, in de rampspoedigfte
 „ harer dagen, een toneel openen, en heel
 „ de wareld, maar naamlyk zyne gelovigen,
 „ een vertoning fchoonder dan alle zegenpra-
 „ len voor de ogen ftellen, van enen hoog-
 „ agtbaren Opperpriester, die in zyne hoge
 „ en gryze jaaren, zyne vyanden, zyne over-
 „ winnaars dwingt zyne deugden te verwonde-
 „ ren; van eenen Opperpriester wiens onwrik-
 „ baar geloof, fterker dan zyne beproevingen,
 „ op de puinhopen vaftaat, en zich weet

„ te verheffen boven de reeds omgevalle, en
 „ de nog waggelende thronen.”

Zie daar Mynheer van Rhyn dien Paus P I U S
 VI, met alle die fouten, ja zelfs met alle die
 grove fouten bezet, onder wiens bestuur de
 waarheid en derzelve verdedigers zoo snode-
 lyk behandeld zyn, en het door andere ge-
 stigd om verre geworpen wierd.

Zie daar eindelyk dat affchuwelyk Rome, dat
 verdorve Babylon, „ daar men zelden oprech-
 „ te dienaars van Jefus Christus vindt; daar
 „ men veelyds op gehele andere zaken als
 „ op de eer van Godt en de zaligheid der zie-
 „ len zich toelegt; daar men de waarheid en
 „ derzelve verdedigers aan de belangen van
 „ ene waereldfche ftatkunde opoffert enz.
 „ enz.” zulke is uwe taal, zulke was die van
 Photius, zulke is de taal door alle de eeuwen
 van alle de fcheurmakers geweest: anders spra-
 ken de Augustinusfen, de Chryfosthomusfen, de
 Ignatiusfen van Constantinopolen, anders spra-
 ken de waarachtige en met hun Opperhoofd
 verenigde Bifchoppen, door alle de eeuwen
 tot op den huidigen dag. Ja tot op den huidi-
 gen dag.... Hoor dan, fchaam u, en zwyg
 voortaan, hoor dan hoe de Fransche Clerefie,
 welke uwe fecte, zoo dikmalen, ten onrech-
 te, als een fchutsheer van haare grondbeginfelen
 gezwets heeft, welkers lering zoo dikmaalen
 vervalschd, en welkers vryheeden, zy zoo dik-
 malen ter verfchooning van haare wederfpanning-
 heid, misbruikt heeft, hoor hoe die Hoogacht-
 bare Clerefie, door dartig gedeputeerden, waar
 onder een Cardinaal Aartbifchop, zes andere
 Aarts-

Aartsbischoppen, en drie en twintig Bischoppen, zich onlangs (op 3 May 1791.) in de taal der oude Kerk-lichten uitdrukt, en dat wel aan dien groten PIUS VI, die zoo klein zoo laag in uwe ogen is. „ Allerheiligste vader, „ zeggen zy, wy hebben het Breve van UWE „ HEILIGHEID ontvangen, met dien Godtsdien- „ stigen eerbied, welken de lerings-lesfen „ van enen Opper-priester, in wien deugd en „ licht even glinsterende uitschynen, in een „ yder moeten opwekken; van eenen Opper- „ priester, in wien de wysheid de kloekmoedig- „ heid opbeurt tot boven de gebeurtenissen, en „ hem sterker dan de bezwarelykste moeiljk- „ heden maakt. UWE HEILIGHEID, geplaatst op „ den Apostolyken stoel, heeft volkomenlyk „ bezeft, welke de hoogte van zyne ver- „ heve Bediening was, en welke de uitgestrek- „ heid is van die heilige plichten, welke wy „ zelve met Haar deelen, en die, in de on- „ derscheide trappen van de *Hiërarchie* of be- „ sturings-form van de kerk, de *eenheid* uitma- „ ken van het Bischopschap..... De franschē „ Kerk is zeker yverig voor hare vryheden, „ maar deze vryheden stroken volmaaktelyk „ met de hoge verhevenheid van den heiligen „ Stoel, voor welken nimmer enige kerk die- „ per eerbied gehad heeft, dan de Franschē „ Kerk, om dies wil &c. Niets is beter vastgesteld „ in de uitwerkingen van de kerk van Rome, „ dan de wet die zy haar zelve maakt, van de „ kerkelyke *Canones* of wetten te achtervolgen, „ en ze te doen achtervolgen. Wy zullen hier de „ stem ontlenen van den verheven tolk onzer „ Vryheden (Bosfuet) Heilige kerk van Rome, „ riep

„ riep hy uit in het midden van de Fransche
 „ Clerezie, Moeder van alle de Kerken, Moe-
 „ der van alle de Gelovigen! die het richt-
 „ snoer in uwe handen draagt, van het gedrag
 „ van alle de kerken. Kerke door Godt uit-
 „ gezonderd en verkozen, om in de zelfde lief-
 „ de alle zyne kinderen te verenigen! altyd
 „ zullen wy door het binnenste onzer inge-
 „ wanden aan uwe eenheid gekleefd blyven.

Zie daar, ô myne geloofsgenoten, en gy ook
 alle Christenen van wat gezindheid gy ook zyt,
 ziet daar die Roomfche Moederkerk en den
 Man, dien Joannes Jacobus van Rbyn alleen
 heeft durven laken in het hele Christendom.
 Ziet daar een hoogwaardigen fterveling, die
 trouw op zynen post, trouw aan zyn geloof,
 aan zyne plichten, de wreedfte gevaren getrot-
 zeerd heeft: Zie daar een hoogagtbaren gryzaard,
 een trouwen loots, die onverfchrokke onder een
 zwaar tempeest, met d'ene hand zyne fchat-
 ten uitfortte onder zyne behoeflige, maar
 trouwe broeders, terwyl hy met de andere
 hand zich zelven, met d'onwrikbare kabels van
 geloof, betrouwen en van liefde vastbondt aan
 het roer van zyns meesters fchip: menigmaalen
 zeide Hy: *Myn witte kop zal op het graf van
 Petrus rollen... myn Roer laat ik nooit los.* De
 wolf kan aan myn fchaapftal komen, maar ik
 zal waken aan de deur. Oh ja, gy ook die
 aan zyn hoog gezag geen geloof flaat, gy zult
 met ons zyne manmoedigheid in zyne jaren
 verwonderen, en zyn perfoon om zyne deug-
 den eerbiedigen. Oh dat gy, die ook met ons
 gelooft, dat alle goede gave en alle volmaak-
 te

te gifte van den Vader des lichts alleenlyk ons kunnen toekomen, Godts-hand erkendt in de daden van zynen dienaar!

Begint gy te begrypen, Mynheer van Rbyn, dat de slag, dien gy zoo onbezonne op die rots gegeven hebt, niet deze, maar úwen myter zelfs verbreizelen zal? Uwe sectgenoten zullen om u schaam-rood worden, wanneer zy eens ter dege zullen bezcffen, welke de ware en wezenlyke reden van uwe gramfchap tegen den onftervelyken PIUS VI zyn. Met Godts hulp zal ik ze ontdekken, want gelyk de kievitten den rover van haar nest afleiden, zoo hebt gy gepoogt uwe geloofs-genoten tegen de al te hoge Faam van PIUS, onder welkers gewigt gy even eens zult bukken, by tyds te wapenen; en leep leidt gy ze van de baan af, die tot de waarheid geleid; gy fpreekt om de grove fouten van PIUS te bewyzen, „ van de erbarmelyke gefchiedenis der gedwonge herroeping van den geleerden Duitschen Bifchop *Febronius*.”

„ Gy fpreekt van zoo veele goede boeken „ veroordeeld en verboden, enz.; gy fpreekt „ van de zoo befaamde Bulle van PIUS tegen het Concilie van Pistoia, dewelke de eer „ van zyn Pausfchap zoo bezwalkt heeft. (1) „ Maar 't en is daar niet dat het brandt.

Gy

(1) Ik zal alle die hoofdstukken in de volgende brieven in hun volle daglicht ftellen. Intusfchen verzoek ik den Heer van Rbyn te leren, dat de geleerde Duitfche *Myter-zieke* Bifchop daar hy van fpreekt niet *Febronius* (dit was flegts een oorlogs-naam) maar *Hontheim* heet; dit zal ik nodig hebben om zyne lage Myter-zucht en nog enige niet on-aartige anecdoties te bewyzen.

Gy spreekt ook van zoo veele brevetten, „ in welken uwe Clerezie, op naam van Pius „ VI, zoo onrechtvaardig mishandeld wordt, „ deze haalt gy aan, om dat gy wel begreep dat uwe leerlingen deze, gelyk gy ook zelf zegt, *nog te versch in het geheugen* hebben, om ze te kunnen bewimpelen. Gy kent dan evenwel, en erkent duidelyk die *zoo veele brevetten* die u en den uwe, in 's kerke-ban geslagen, van de kerkelyke gemeenschap afgesneden, van allen magt en gezag ontheven en opgeschord hebben.

Maar 't zyn die Brevetten ook noch niet, die u de gal ontroerd hebben, om ze op het graf van Pius uit te braken. Daar men lang gefcheurd heeft, ontbreken gene luren, en daar men ene cataracte op d'ene oog heeft, kan d'ander met ene slegte vod geblind worden.

Hoe lang hebt gy, en uwe voorzaten, en met wat al ellendige leuren hebt gyl. uwe leerlingen geblind? Sprak men van de wettigheid van uwe verkiezing, gy hadt wel haast een Cappittel-schim geschapen, om uwe benoeming te wettigen: sprak men van de wettigheid van uw gezag en zending, deze lagen opgesloten in uwe inweiding; sprak men van de wettigheid van de huidige door heel de kerke reeds zoo vele eeuwen aangenome en bekrachtigde *discipline*, de oude Kerk-tugt pleitte u vry, tegen de willekeurige (zoo gy ze noemde) en overbergfche vorderingen van het overheerschend Hof van Rome, zoo als gy het nog in uwe voorhandige courant afschildert. Sprak men van het Kerkelyk Banvonniss, waar onder gy legt, dat was ene onrechtvaardige daad, van een heerschzuchtig Hof, „ het gene de

„ waar

„ waarheid en derzelve verdedigers aan de „ belangen van ene wareldſche Staatkunde” ongodts-dienſtiglyk opofferde; in de daad bleef gy [zoo ſpeldet gy t’uwen leerlingen op de mouw] met den H. Stoel en met de Catholyke kerk in kerkelyke gemeenſchap. Gyl waart immers de ſcheurmakers niet, maar wy.

De Bulle Unigenitus, die volgens u, de lering van de kerk doemt, want zy die van Augustinus, ja die van Paulus doemt, was door de franſche Biſchoppen, niet dan door geweld erkent, en kon zekerlyk gene kerkelyke uitſpraak zyn: dus, verre van wederſpannige tegen die algemene Moeder te zyn, waart Gyl „ die heilige verdedigers van de waarheid, die „ met deze, aan de belangen van de wareldſche „ ſtaatkunde, van Rome opgeofferd wierdt.”

Alle deze en foortgelyke leuren en vodden, die door zoo vele geleerden en waardige ſchryvers zoo dikmaals tot plukzel verſcheurd zyn, maar dewelke gy wederom wist door kunst en vliegwerk met een gerimpeld vel en neergeſlagen ogen, aan malkaar te ſpinnen, om ze weder tot blinddoeken te weven, heeft de GROTE PIUS VI, zoo zuiver tot aſch gebrand, dat ’er noch ſpinnen noch weeven meer by te pas kan komen.

Hinc illæ lacrymæ! Daar brandt het, vrienden! En daar uit ſpruiten alle die laſteringen, die gramſchap, haat en bittere gal. En daarom moest gy eerst de achting van PIUS by de uwe verminderen; en daarom moest gy ten tweede, de uwen van den nest aſlyden, en ze met *Febronius* en de Synode van *Pistoia*, (1) met
eni-

(1) De Bulle van PIUS VI, die deze Synode van *Pistoia* doemt,
D 4

nige goede verboden, en verachtingswaardige aan-
gepreze boeken en schryvers, bezighouden, op
dat zy niet zouden gaan zoeken daar het vuur
te vinden is, in den Asch van uwe verbrande
blinddoeken.

Daar ik dan niemand zag te voorschein ko-
men, die door medelyden gedreve benaarstig-
de het licht dat gy onder den korenmaat duikt,
op den kandelaar te brengen, op dat uwe on-
derhorige die veel meer onze broeders dan uwe
kinderen zyn, de waarheid mogen zien; heb
ik die waarheids-lievende en liefde-ryke taak
op my genomen.

Ik heb gedeeltelyk de eer van onzen alge-
menen hoogagtbaren vader PIUS VI van uwe
lasteringen gewroken, gedeeltelyk zeg ik, want
tot dus verre heb ik eniglyk de zwarte vlekken,
waar mede gy zyne beeltenis en gedachtenis be-
zwalkt hadt weggenomen. In het vervolg zult
gy zyne wysheid, voorzichtigheid, geleerdheid,
deugd en in alles zyne grootheid zien uitschynen.

Gy zult my beschuldigen van scheld en bitte-
re woorden, om dat de waarheid, wierd zy
U ook met de uiterste zagtzinnigheid voorge-
dragen, altyd bitter is, om dat zy waarheid is.
Ik zal u niet ontveinzen, dat ik dat allen in
myn hart gevoeld heb, wat een oprecht kind
gevoelt, als het zynen waardigen en ziels-ge-
liefde Vader tot in de sombere rust van zyn
wêr-

doemt, en daar wy in 't vervolg over handelen zullen, hoe
zeer zy ook het Utrechtsch kerkje bonst, heeft de Heer
van Rhyn aangehaalt om verscheide reden, die ik ontvou-
wen zal op tyd en stond. De lezer houde intuschen die
in 't oog, die ik hier dadelyk ontdekke.

wêrloos graf zoo hagchelyk ziet onteerd worden. En wat doet zoo een kind? Het zet bittere waarheden tegen nog bitterdere beuzelingen.

'Er is een wezenlyk onderscheid te maaken tusfchen enen onrechtvaardigen beschuldiger, en enen ter goeden trouw dwalenden: dezen verlicht men gaarne met liefde, aan dien doet men geen ongelyk, als men hem eerst dwingt binnen de palen van rechtvaardigheid te treden, om hem dan door liefde te winnen.

Tot dus verre fchreef ik voor u alleen, in het vervolg fchryf ik voor de uwe, tegen u fchreef ik als tegen enen kwaadtrouwigen beschuldiger van onzen algemenen Vader; voor de uwe zal ik fchryven als voor broeders, die in de duifternis gezeten zyn: en in myn volgende brief, zal ik beginnen met hen den Asch te doen zien en tasten van die verbrande blinddoeken, die hun zoo lang het ware licht bewist hebben.

D E R D E B R I E F.

Aan onze misleide Broeders, de getrouwe leerlingen van den Heer Joannes Jacobus van Rhyn. *Over de gelaakte eer van PIUS VI. Dat de jansenisten van Utrecht, buiten de gemeenschap van de Roomsche-Catholyke kerke zyn. Het onderscheid tusfchen het gedrag van de Fransche Clerezie en dat van de Utrechtsche scheuring. Onbestandbare en geveinsde beweringe, als of zy aan de algemene kerk konden hooren in weerwil van de Kerk en van haar Opperhoofd. -- Waarom d'Heer van Rhyn zwygt, nopens de Bullen van PIUS VI betrekkelyk tot de Fransche kerk.*

ZEER GELIEFDE BROEDERS!

Ik ben zeker dat gy zoo wel als alle oprechte Catholyken, den herderlyken Zend-brief van den Heer Joannes Jacobus van Rhyn, eerder als een steen van aanstoot, dan als ene Evangelische onderrechting zult beoogt hebben, en dat gy zoo wel als wy zult befeft hebben; dat deszelfs Schryver de Catholyke kerk, in haar midden-punt en in haar Opperhoofd, zoo onbezonnen, zoo bot, zoo onstaatkundig, en, naamlyk in deze dagen, van ene altyd aanwinnende en byna algemene ongodsdienstigheid, zoo ergerlyk beklad heeft, dat noch gy, noch enig redelyk mensch, op aarde

aarde oordelen kan, dat hy met hart en wil aan die algemene Moeder, aan dien algemenen Vader toebehoore.

Neen! Geen wettig, geen teder kind laakt zoo zyne ouders in het midden hunner vyanden, dat het niet alleenlyk derzelve huifche-lyke ondeugd [bestont zy ook zo wezenlyk, als hy ze vuilaartig verzonnen heeft] aan den dag brenge, maar zelfs ook de echtheid hunner vereniging onder verdenkinge legge. (1)

Hy heeft zyne ziel zoo moedernakend ten toon gesteld, en bekent het met my, bekent het in uwen boezem, duidelyker, maar onkundiger dan immer ooit enig Schryver bewezen, dat hy een vyand van het Pausdom, een hater van de Moeder-kerk, en aan het hoofd van ene scheuring gezeten is.

Ah dat gy zynen herderlyken Brief, met die bedaartheit, welke het zoo gewigtig stuk van uwer ziele zaligheid vordert, en zonder vooringenomenheid wildet overwegen, en op die rots die Christus is, en op dien steen die Petrus is, toetzen! Gy zoudt op t'eerste oogslag ontwaar worden, dat hy om gene andere reden den Paus, den algemenen Vader der gelovigen, het midden-punt van de eenheid noemt, dan om dat gy niet zoudet weten, dat gy buiten Godts algemene of Catholyke kerk in ene scheuring als onder de schaduwe des doods gezeten zyt.

En

(1) Zie hier voor, wat hy van de verkiezing van Pius VI, tot het Opperpriesterschap zoo valsch als onbeschaamd heeft daar gesteld.

En dat hy wederom om gene andere reden de Pauzen en het Pausdom in de smadelykste kleinachting brengt, dan alleenlyk op dat gy niet zoud gevoelen, dat hy tegen een wettig en Godtlyk gezag hardnekkig en wederspanning is; om gene andere reden smaadt en bezwalkt hy de Moeder-kerk van Rome, onder den tytel van het Hof van Rome, dan op dat gy de Moederkerk te Rome niet meer vindende, geloven zoudet, dat hy en gyl. zelve door zoo vele Pausfelyke Doem-en-banvonnissen slegts van de gemeenschap van een wareldsch Hof, en geenzins van de gemeenschap van het midden-punt der *eenheid* nog van die der Moederkerk, veel min van de algemene Catholyke kerk afgesneden zyt.

Herleest, ik smeek het u om Christus wil, en om uw eeuwig lot, herleest de woorden van de hele Fransche kerk, van honderd zeven, en twintig Bisshoppen die ik u kort hier voor in myn laatste brief aan d'Heer van Rhyne heb aangehaald, herleest daar ook de overheerlyke uitdrukkingen van den groten Bosfuet, daar spreekt Christus, daar spreekt Petrus, daar spreekt het ligchaam der Bisshoppen, met hun Opperhoofd verenigd, daar spreken zy dezelve grondbeginzelen, om dat 'er maar ene onverdeelbare waarheid is, daar spreken zy uit enen mond, om dat 'er maar een Priester-schap is.

Laat u niet langer om den tuin leiden, myne Broeders, dat Hof, dat wareldsch Hof, daar uwe ogen op schemeren, is de Stoel van Petrus.

Hoort nogmaals de Fransche Bisshoppen spreken in hunnen brief aan Pius VI, van
3 May

3 May 1791. „ Het is deze Stoel van Rome
 „ dien alle de Vaders door alle de eeuwen
 „ zoo verheerlykt, en waar zy om het meest
 „ hebben beyverd het Hoge Priesterschap en
 „ den Apostolyken Stoel na waarde te ver-
 „ heffen: Het is de Moederkerk die het richt-
 „ snoer in hare handen draagt, en alle de an-
 „ dere Kerken bestuurt. Het is het Hoofd
 „ van het Bischofchap, van wien het hele
 „ spil-werk van de *Hierarchie* of kerkelyke
 „ onderschikking zyne beweging erlangt. Het
 „ is de eerste, ja het is de enige Stoel, in
 „ welken wy de eenheid behouden. Ô Heili-
 „ ge Kerk van Rome, Moeder aller kerken,
 „ Moeder aller gelovigen, riep de grote Bos-
 „ suet in het midden van de Vergaderde kerk
 „ van Frankryk, ist dat ik immer ooit uw
 „ gezag en waardigheid vergete, Ah mogte
 „ ik wel eer van de rede beroofd, myns zelfs
 „ nimmer indachtig wezen! Dat myne tonge
 „ verdroge en onbeweegbaar in mynen mond
 „ sta, als gy niet altyd het verhevenste voor-
 „ werp van myn aandenken zyt; als ik u niet
 „ altyd aan het hoofd van alle myne lofliede-
 „ ren, en van alle myne vreugden plaatze!” (1)
 Ja Hoogwaarde Herders, bloedgetuigen van
 de waarheid, Ballingen en gevangenen van Je-
 sus, altyd zal de Kerk van Rome, die de bron
 van uw Hoog-bedienschap is, voor u een
 voorwerp van eerbied en van liefde zyn, gelyk
 zy voor de ketters en scheurmakers in alle eeu-
 wen van Marcion te beginnen, tot aan Joannes
 Ja

(1) Zie den Brief van de Fransche Bischoffen aan
 PIUS VI.

Jacobus van Rhyn, het eerste voorwerp van haat en laster geweest is.

Zoo spreken dan de waarachtige Bisfchoppen, zoo spraken zy in alle eeuwen.

Laat u niet langer bedriegen myne Broeders. uwe Priesters, en gy zelven gy hoort aan Gods kerke niet.

Van den Heiligen Cyprianus, tot aan onze dagen, spreken de ware Bisfchoppen nopens de Moeder-kerk, nopens den Stoel van Petrus, en nopens die gene die aan de algemene kerk behoren ene en dezelfde taal. Zie hier myne Broeders een ontegensprekelyk bewys.

Gy hebt de hele fransche kerk door honderd dertig, Cardinalen, Aartsbisfchoppen en Bisfchoppen zoo even gehoord, keer nu met my na de eerste tyden van het bloeiend Christendom: en hoort hoe de grote Bisfchop en Martelaar de Heilige Cyprianus omtrent het jaar 250 zich, betreklyk tot dit geloofsstuk, uitdrukt: „ Er is maar een Godt; maar een „ Christus; maar ene kerk.... De eenheid duld „ gene verdeling. Men mag geen altaar tegen een ander altaar oprichten, noch geen „ nieuw Priesterdom aanrichten. Alle waer- „ achtig Priesterfchap, moet uit dezelfde bron „ voortvloeijen. Wie ware bisfchoppen wilt „ hebben:” ik smeek u myne Broederen, houdt deze woorden in aanmerking: „ moetze onder „ die genen zoeken, die met hun Opperhoofd „ verenigd zyn. Het *Primaat*- of- Opperpriesterfchap is aan Petrus gegeven, op dat in „ zynen stoel, het midden-punt der eenheid „ gevestigd blyve.” (1)

Zoo

(1) Lib. I. de Unit. Ecl.

Zoo gy dan wilt verzekerd zyn, of uwe bischoppen ware herders, ware bischoppen zyn, zo dient gyl. te weten, en moet gy u voor al verzekerd hebben, dat zy met het kerke Opperhoofd verenigd, en met de Catholyke kerk in kerkelyke gemeenschap zyn.

Gy weet dat uwe Bischoppen van *Steenhoven* te beginnen, dat is van 21 Feb. 1725. tot aan *Joannes Jacobus van Rhyn*, allen in s'kerke ban geslagen zyn, dat hunne verkiezing onwettig, hunne inweiding heiligschendig, en zy als scheurmakers van alle kerkelyke bediening en gezag-oeffening ontheven, en van alle kerkelyke gemeenschap met de Catholyke kerk en haar opperhoofd afgesneden, door de Pauzen verklaard zyn,

Dat zy ook wezenlyk van de Catholyke gemeenschap met den Stoel van Petrus, en by gevolg van de gemeenschap met de Catholyke kerk afgesneden, en ware scheurmakers zyn, heeft de zeer Eerwaarde en geleerde Heer **STAFFORD**, dringend en klemmend beweezen, en uit de grondregels door hen zelfs in hunne Synode van 1763 vastgesteld, beweezen. Naamlyk, in de VI afdeling van zyne eenvoudige en noodige Bemerkingen, ter opheldering van het Proces over het Legaat van Frans van dyk (*)

Herleest het myne Broeders, en laat ook uwe aandacht gaan op de stukken, welken uwe gewaande Bischoppen en Clerezie, ter bewy- zing van hunne kerkelyke gemeenschap met de Catholyke Kerk en den Stoel van Petrus inleveren, als by voorbeeld het doopceel van den
Heer

(*) Gedrukt by T. Craijenschot, te Amsterdam 1787.

Heer van Middelwaard; een Wyk-briefje van de Buurt, waar by bleek, dat de Vader van de Heer van Middelwaard, al hoewel hy jansenist was, zich als Roomsch had aangegeven. De Thesis welken d'Heer Maximilianus Kollveg op 15 Juny 1784 te Weenen openbaar verdedigd heeft; een uittrekzel uit ene verhandeling over de Kerkelyke en Burgerlyke verdraagzaamheid, door de jongen graaf Thaddeus van Trautmansdorff aan den Keizer Josefus II opgedraagen; een uittrekzel uit een Florentynsch Nieuws-blad: *Annali Ecclesiastici* genaamd; een aantal van Notariele Copyen van briefjes en beljetjes van de Regenten van het Roomsch Weeshuis; enz. enz.

Herleest ze myne Broeders in de 8te, 9te en 10te afdeelingen, van den Heere *Stafford*, en gy zult overtuigd zyn, dat uwe bischoppen en priesters, door het erbarmelyke hunner proefstukken ter staving van hunne gewaande kerkelyke gemeenschap, met den Stoel van Petrus en de Catholyke kerk, niet min krachtig bewezen hebben, dat zy 'er van afgesneden zyn, als de geleerde *Stafford* door zyne onoploschelyke drang-redenen gedaan heeft.

Het is ongelukkiglyk waar, dat uwe Clerozie leper dan de Scheurzicke Grieken, waar mede welgemelde Schryver uwe kerk dikmaals knelt, hare scheuring bewimpeld heeft.

De Grieken ontkennende openlyk het Priemaatschap in den Stoel van Petrus, ontkennen het midden-punt van de kerkelyke eenheid, en mengen ene openbare kettery met den gevaarlyksten grondregel van hunne, en van alle andere scheuringen.

De

De uwe in tegendeel stellen, in hunne Synode van het jaar 1763, als een leerstuk des geloofs, het midden-punt der kerkelyke eenheid en het Primaatschap over heel de Catholyke kerk in den Stoel van Petrus, en zoo duiken zy hunne eigene scheuring, onder het doem-vonnis, het gene zy uitspreken tegen de Grieken. Nimmer hebben zy de Grieken veroordeelt, dan om hen zelve van alle verdenking vry-te-pleiten.

Wie zou immers van scheuring kunnen verdenken zulke luiden, die ook de afgelegene scheuring, in de Grieken, zoo manmoedig bevonnissen?

Die schone en Catholyke grondregelen, die zy vaststellen, hebben geen ander doelwit, dan om de al-te-openbare scheurzieke grondbeginzelen en der zelve daar uitgesprote scheuring der Grieken te doemen, geenzins om die zelve hunne grondstellingen in de hele uitgestrektheid van hunne waarheid te erkennen, veel min om ze hen zelve toe te voegen.

Welneen, zy hebben een achterdeurtje open gelaten, langs welk zy weg kunnen, wanneer gy ze in hunne eigen netten meent te vangen.

Is 'er iets klaarder om hunne scheuring te bewyzen dan de woorden welke de Heer STAFFORD aanhaald uit hunne eigen Synode? En nogthans ontsnappen zy aan het eenvoudige oog; zy richten hunne grondbeginzelen zoo schranders in, dat de Catholyken zelf ze erkennen; en dat zy het doemvonnis van scheuring, het welke zy over de Grieken met de Roomsche kerk uitspreken, ook in hunnen mond billyken, en op het zelve oogenblik wanneer men denkt dat

E

zy

zy eniglyk met de Grieken bezig zyn, zich zelve
 zonder van zich zelve te reppen, van
 scheuring vry pleiten. By voorbeeld: *Men
 moet* (zeggen zy in hunne Synode door den
 Heer Franciscus Megank, Bladz. 52.) *Men moet
 in de kerke twee zaken onderscheiden. 1. Dat zy
 het waar geloof heeft. 2. Dat zy een zichtbaar
 genootschap is, wiens ledematen door uitwendige ge-
 meenschap vereenigd zyn:*) het een en ander be-
 weren zy in hunne kerk plaats te hebben.
 (*Want deelgenoten aan dezelve Sacramenten te we-
 zen,*) zy maken gene zwarigheid in onze Ca-
 tholyke kerken de Godts-diensten by te wo-
 nen, de Sacramenten te ontfangen met ons te
 bidden, enz. (*de eenheid van het, door Christus
 ingesteld Bedienaars-ampt te erkennen*) zy erken-
 nen „den Stoel van Petrus voor het eigenlyk
 „middenpunt der Catholyke gemeenschap, en
 „voor de bronnen der priesterlyke eenheid.” (*)
 Dit word door de Grieken niet erkend. De
 janfenisten erkennen zelf: „Dat 'er nooit bil-
 „lyke noodzakelykheid is, om de eenheid met
 „dezen voornamen Stoel, of met de Kerken,
 „die hem aankleven, af te snyden,” (†) ge-
 lyk de Grieken gedaan hebben. *Dezelve* (on-
 getwyffeld kerkelyke) *vergaderingen by te wo-
 nen*, (daar zyn zy niet van vervreemd) *door
 dezelve Wetten verbonden te wezen, en zig lede-
 maten van een en het zelve lichaam te belyden,* (het
 een en ander belyden zy met opene monden,) *en
 vooral gezamenlyk gebeden uitteftorten* (dat doen
 zy onder hen en ook met ons, dat is in onze
 ker-

(*) Synod. Ultraj. Pag. 63.

(†) Ibid, Pag. 64.

kerken) in deze uitwendige en openbare Godtsdienst-oeffeningen, is de uitwendige gemeenschap gelegen. Zie hunne Synode.

Ene opwerping bleef'er over, tegen de Catholiciteit van de janfenisten, naamlyk deze: kan men in de kerkelyke gemeenschap met de Catholyke kerke blyven, als men ene lering openlyk weigert te doemen, dewelke zy openlyk doemt?

Bemerkt wel myne Broeders, dat de Grieken gelyk de janfenisten, beweren, dat zy onrechtvaardiglyk van de kerk beoordeeld zyn, en dat zy daarom alleen veroordeeld zyn, om dat zy die waarheden aankleven, die zy geloofden door hunne wederparty bestreden te worden. Maar dat de Grieken zich openlyk van het Opperhoofd van de kerk hebben afgescheiden, en voor al door dien zy het in den Paus weigerden te erkennen, en dat de janfenisten altyd hebben blyven zeggen en protesteren, dat zy zich nooit van den Stoel van Petrus hebben afgescheiden; maar integeneeel altyd met den zelve in vereniging willen blyven.

Hoe leep, hoe slim ontwyken zy, onder den dekmantel van dit uiterlyk verschil tuschen hen en de Grieken, het wezenlyk van de zoo aanstonds voorgestelde opwerping: kan men, was de opwerping, in vereniging, of gemeenschap met de kerk blyven, wanneer men openlyk en hardnekkig weigert ene lering te doemen die zy opentlyk doemt? Op deze vaage antwoorden zy: Nooit mag men zich van de eenheid der Kerke afscheiden?

Voelt gy niet myne Broeders, dat zy zich met de Grieken, om gene andere reden ophielden, dan om onder het doemvonniss van der

zelve openbare scheuring, hunne eige lepere en heimelykere scheuring buiten het gezicht en buiten aanspraak te brengen?

De Grieken hadden tegen zich twee openbare bewyzen van scheuring: 1°. Het hardnekkig weigeren van de lering te doemen, de welke de kerk doemt. 2. Het openbaar afscheiden van het midden-punt van de eenheid, den Stoel van Petrus dien zy als zoodanige niet erkennen. De jansenisten, die zoo wel als de Grieken in het eerste geval zyn, wachten zich wel degelyk, van de Grieken daar over te beoordeelen; maar daar de Grieken hunne afscheiding van den Stoel van Petrus geenzins bewimpelen, daar veizelen de jansenisten hunne aangekleefdheid aan dat midden-punt, tot aan de wolken, en doemen zy met ene, in schyn Catholyke verontwaardiging, de scheuring der Grieken, om de hunne in t'voorby sluipen als of z'er zich niet mede ophielden te rechtvaardigen, en zoo de opwerping, waar op zy nooit iet goeds zullen antwoorden, te ontwyken.

Om u myne Broeders van deze scheurzieke Staat-kunde, t'enemaal te overtuigen, hebt gy flegts nodig in de Synode van Utrecht den twist tusfchen Pierre *Le Clerc* en F. *Megank* ontstaan, over het al of niet doemen (het een en ander even nodeloos) van de Grieken als scheurmakers, met aandacht te lezen.

Le Clerc, die de Grieken wilde verschonen op de grondbeginzelen der jansenisten, die zich van de kerk afscheiden, op het stuk van de lering van Jansenius en Quesnel, en nogtans beweren gene scheurmakers te zyn, om dat zy geloven dat in Jansenius en Quesnel de lering

ring van Augustinus en van de oude Kerk, de waarheid met een woord, door de kerk gedoemd is. *Le Clerc*, zeg ik, had onder andere reden dezen volgende voorgedragen: *Dat deel*, zeide hy, *het gene in dit geval afwykt van het deel, welk het oordeelt pligtig te wezen, scheidt zich niet met de daad van de Kerke af, dewyl het met dit oogmerk afwykt, om die waarheden onbesmet te bewaren, welke het gelooft door het ander deel bestreden te worden.*

Is dit niet duidelyk en klaar, het geval van de janfenisten in de zaak van Jansenius en Quesnel?

Doen zy niet wel juist het gene *Le Clerc* voorstelde? Wel is waar, zy zeggen, het tegendeel. Hunne kunst-greep bestaat dan hier in: Gelyk de Grieken op hun stuk, zoo onderscheiden zich de janfenisten van Paus en Kerk op het stuk van Jansenius en Quesnel. Maar, daar *Le Clerc* in de Grieken, dat *onderscheid afwyken* noemt, word hy scheurziek; de janfenisten zyn leper, zy zeggen: Wy willen niet *afwyken*, wy blyven verenigd, ook *met dat deel, t'welk wy pligtig oordelen*, en daar wy van verschillen op het stuk van de lering van *Jansenius* en *Quesnel*.

Hoort nu de statige houdinge en listige verontwaardiginge van den Heer F. MEGANK. Laat „ ons nu, zegt hy tot den tweden grondregel „ komen, dien hy (*Pierre Le Clerc*) aandringt, „ om de Grieken van de misdaad van scheuringe vry te spreken. Dat deel” zegt hy „ het gene in dit geval afwykt, enz. Wat „ betekenen deze woorden, dan dat het som- „ tyds geoorlofd zy scheuring te maken?

„ Mischien is de Schryver niet indachtig ge-
 „ weest, dat het boek van den H. CYPRIA-
 „ NUS over de Eenheid der Kerke, enkel in-
 „ gericht is, om deze waarheid te bevestigen,
 „ te weten: dat de scheuring, welke den
 „ mensch van de eenheid der Kerke afscheidt,
 „ ene affschuwelyke gruweldaad is, ook in die
 „ genen die anderzins de zuiverheid des ge-
 „ loofs niet krenken? *De onverschoonbare en*
 „ *zware zonde van twespalt*, zegt hy (Cypria-
 „ nus) *word zelf door ene geweldige dood niet*
 „ *uitgewischt. Hy kan geen Martelaar zyn, die*
 „ *in de Kerke niet is.* (1)

Ziet gy myne Broeders, dat de Heer ME-
 GANK noch de Grieken om hunnen wederspan-
 nigen tegenstand tegen de lering van de Kerke,
 noch Pierre Le Clerc om gepoogd te hebben,
 dien tegenstand te rechtvaardigen, eniger wy-
 ze berispt, maar dat hy de Grieken daarom
 alleen aan scheuring plichtig oordeelt, om dat
 zy zich van der Kerke *eenheid* afscheiden, en dat
 hy tegen Pierre Le Clerc, daarom met ene hei-
 lige hevigheid uitvaart, om dat hy schynt het
 afscheiden van der Kerke *eenheid* te willen bil-
 lyken, door dien dat de Grieken, gelyk de
 Jansenisten geloofden: dat zy, de door Pau-
 zen en door de verspreide Kerk veroordeelde
 waarheden verdedigen, *en zich in de daad niet*
afschieden van de Kerk, dewyl zy met dit oogmerk
afwyken, om die waarheden onbesmet te bewaren.

De Jansenisten zyn dan leper dan de Grie-
 ken geweest. Zy beweren en verdedigden met
 hardnekkigheid de lering van Jansenius en die
 van

(*) Synod. Ultraj. Pag. 53.

van Quesnel, tegen de uitspraken van den Heiligen Stoel van Petrus, zy zyn niet zoo bot als de Gricken, om het gezag van dien Stoel te ontkennen, of te zeggen, dat zy 'er zich van afscheiden: Zy leren opentlyk: „ Dat „ 'er nooit billyke noodzakelykheid kan zyn, „ om de eenheid met dezen voornamen Stoel, „ of met de Kerken, die hem aankleven, af „ te snyden.” (1) Zy belyden ook wel duidelyk, dat de Paus het midden-punt der kerkelyke eenheid, het Opperhoofd van Godts kerk is, en dat deze waardigheid niet slegts een enkel eertytel, maar waarlyk een Primaatschap van magt en gezagoeffening is.

En ondertusfchen verzetten zy zich halstarig tegen de uitspraken van dat Opperhoofd verenigd met alle de Bisfchoppen, op het stuk van Kerk-lering en tucht of *discipline*; zy beweren wat gedoemd is; zy veranderen wat door heel de Kerk gefchikt is, en onderhouden word; zy spotten met de banvonnissen van dat Opperhoofd, daar heel de Kerk aankleeft; zy beschimpen, zy lasteren, zy verfmaden dien algemenen Vader, met alle die verhevene Voorrechten welke zy in hem erkennen, en welke hy door *Goddelyke instelling* verkregen heeft, zoo als *Joannes Jacobus van Rhyn* belydt; zelfs ook in zyne laster-courant.

Bemerkt dan wel myne Broeders, dat uwe Bisfchoppen en Priesters, van de Griekfchen, die zy als Scheurmakers veroordelen, niet in de zaak, maar eniglyk in woorden verschillen; en

(*) Synod. Ultraj. Pag. 64.

en dat zy arglistiger, gevaarlyker, scheurzieker dan de Grieken, alle die voorrechten van het Kerkelyk Opperhoofd den Paus van Rome, en zelf de onfeilbaarheid van de verspreide Kerk, in geloofs en zedens zaken met de woorden erkennen, met de daad verfmaden, verachten, entkennen.

Zy leren in schyn, van den Paus, in hunne Synode, het gene het geloof 'er van leert. En zy laten de Pauzen hunne verkiezingen van onwaarde, hunne inweidingen heiligschendig, en henzelven in der Kerke ban verklaaren. Zy storen 'er zich niet meer aan, als of hy noch magt noch gezag over hen had. Want in weerwil van zyne uitspraken, varen zy voort even eens, als of hy of niet gesproken of niets te zeggen, dat is te gebieden of te verbieden had. Zy kiezen, zy weiden Bischoppen zonder gebod, ja tegen het gebod van den Paus; de Panzen snyden hen van de kerkelyke gemeenschap af; alle de Bischoppen, alle Catholyken verwyderen zich van hun; zy kreunen zich nergens aan. Wy erkennen, zeggen zy, het middenpunt van de eenheid in den Stoel van Petrus; wy kleven met hart en ziel aan dat midden-punt, wy willen gene scheuring; en wy blyven in de kerkelyke gemeenschap met dat kerkelyk opperhoofd en met de Catholyke kerke; dat kerkelyk Opperhoofd mag praaten, en doemen, en affnyden, zoo als het goedvint; wy, wy willen veenig blyven. Is dit, myne Broeders, niet door de daden zeggen: Wy Joannes Jacobus van Rhyn, door Gods voorzienigheid, Paus van Utrecht, verklaren nul en van onwaarde, alle
De

Decreten, Vonnisen, Uitspraken, Brevetten en Bullen, van alle de Pauzen tegen ons ingericht.

Wy *Joannes Jacobus van Rhyn door Godts Voorzienigheid, Paus van Utrecht*, verklaren boven dien, dat wy, ondanks en in weerwil van al wat de Opvolger van Petrus, *het midden-punt van de Kerkelyke eenheid door Godlyke instelling, en het Opperhoofd van de Algemeene Kerk* (niet een Opperhoofd van eer alleen, maar met waarachtige Macht en Gezag-oeffeninge, (*Potestatis et jurisdictionis*) zeggen, leren en doen moge tegen ons, met hem en de Catholyke kerke verenigd, en in kerkelyke gemeenschap blijven. **WANT HET ONS ALZOO BELIEFT.**

Trouwens myne Broeders! Zou dit eenvoudig en rechtzinnig verhaal van zaken, die Gy kent en weet, en die onder uwe ogen geschieden, niet voldingend moeten zyn, om U te overtuigen, dat zulke herders, U buiten den waaren en enigen Schaapstal, buiten welken 'er gene Zaligheid te hopen is, in ene bevenens-waardige scheuring geleiden? Zult Gy dan altyd hunne woorden, en nooit hunne daden te rade gaan? Wat zoudet Gy antwoorden aan een Protestant, die U by al wat heilig is zwoor, dat hy in vereniging en gemeenschap met de Catholyke kerk wil blijven? Kon de bloedschender van Corinthie ook niet aan Paulus zeggen: Ik wil verenigd met de kerke en in hare gemeenschap, ondanks uw kerkelyk vonnis blijven, en deel-genoot in hare Sacramenten zyn?

Kan 'er iet strydiger tegen de gezonde reden, kan 'er een onhebbelyker gevoelen zyn, dan

dan te beweren dat men in vereniging, en in gemeenschap is, met het Opperhoofd van ene kerke en met die kerke zelf, door de welke men zoo dikmaalen als scheurmaker veroordeeld, verworpen, van hare-eenheid afgesneden en uit haren schoot verdreven is? en dat wel door ene Kerk, die men zelf belyd te zyn; gelyk „ *het heilig Synode van Utrecht* ” *verklaart.* „ 1. Dat de zichtbare Kerk, welke „ door Christus gesticht is, een, Heilig, Catho- „ lyk en Apostelyk is, die noch *van de liefde* „ *vervallen, noch van het rechtzinnig geloof kan* „ *afdwalen.* (*) En dat die Kerk, niet min on- „ feilbaar is in alles, wat het ligchaam der „ Herders, wanneer zy verspreid zyn, be- „ trekkelyk tot het geloof en zeden voor „ stelt te geloven, dan in het gene zy voor „ stellen te geloven, wanneer zy in ene alge- „ meene Kerkvergaderinge verzameld zyn.” (†)

Hier uit volgt ten minsten: dat de verspreide Kerk, zoo min als de verzamelde, noch kan van de liefde vervallen, noch van het rechtzinnig geloof kan afdwalen.

Edog myne Broeders voegt daar nu eens neven het yschelyk tafereel, dat Joannes Jacobus van Rhyn u in zyn herderlyke brief, van het leven en bedryf van P I U S VI afschildert; voegt daar by, dat zyne voorzaten en heel de zoogenaamde Cierezie altyd foortgelyke denkbeelden van de Pauzen gegeven hebben, en alle gelegenheid waargenomen, om zich met zulke wapenen tegen de Pauzelyke Brevetten,

te-

(*) Synod. Ultraj. Pag. 63.

(†) Ibid, Pag 95.

tegen hen uitgezonden, gewapend en over de zelfde gewroken te hebben.

Bemerkt daar ook by: dat altyd, meer dan negen en negentig Bifchoppen, van yder honderd, den Pauzen hebben aangekleefd, en zich federt het Jaar 1724, wanneer de Babylonifche, opgefchortte bifchop, de verdreve landloper Dominik Varlet, uw eerfte fcheurhoofd *Steenhoven* heeft durven inweiden, van U, van uwe kerk, van uwe gemeenfchap, hebben verwyderd, en U, als fcheurmakers, door hunne onderhorige gelovigen, hebben doen vlugten, en, by gevolg, of uwe Clerezie is waarlyk pligtig aan de *gruweldaad van fcheuring*; of de *verfpreide Kerk verenigd met haar Opperhoofd*, is nu zeer na een heel eeuw lang *van de liefde vervallen*.

Want onderftelt voor enen ogenblik, dat waarlyk uwe Clerezie, en dat zy rechtzinniglyk wille en begere met de Catholyke kerk verenigd en in gemeenfchap te blyven, en dat zy de fcheurmakers niet zyn, het blyft in zulk geval niet min zonneklaar, niet min onbetwiftbaar, dat evenwel de verfpreide kerk (beftaande uit meer dan negen en negentig bifchoppen, uit yder honderd, die allen door wederzydsche kerkelyke gemeenfchap met den Stoel van Petrus verenigd zyn) zich van uwe Clerezie en Kerkje, als van beoordeelde en aan de kerk openbaarlyk aangekondigde (publicè Denunciati) fcheurplichtige afscheiden, en dus wordt het zoo veel klaarder en zekerder, dat de kerk *van de liefde vervallen zoude zyn*. Wat kan 'er immers ftrydiger tegen de liefde zyn dan alle gemeenfchap af te breken,

en

en de eenheid, waar de liefde uit eigen aart na toe dringt, te verdelen? Edog volgens uwe eigen Synode is zulke een verval onmogelyk.

Verbeeldt u niet myne Broeders, dat ik het gewigt van zoo veel verenigde bischoppen, het gene ik tegens enen en anderhalven myter van uwe Clerezie in de weegschaal bringe, als ik ze bereken op negen en negentig op yder honderd, bezware.

Gy weet wel dat het jansenisme nergens meer deelgenoten gehad heeft onder de bischoppen, dan in Frankryk, waar men mag zeggen dat het geboren is, en nochtans heeft Godts voorzienigheid dien scheurzucht, van zynen aanvang af, tot heden toe, altyd aan vier, juist aan vier wettig ingeweide bischoppen, zeker niet zonder een Godts wysheid en waarheid waardig uitzicht, bepaald. Vier Fransche Bischoppen weigerden het bewuste Formulier tegen de lering van Jansenius; vier Fransche Bischoppen weigerden zich te onderwerpen en eenvoudig de Bulle *Unigenitus* te aanvaarden, door welke de lering van Quesnel gedoemd wierd. En, verwonderdt u met my, vier Fransche Bischoppen onderwerpen zich aan den eed op de, door Pius VI veroordeelde *Burgerlyke Constitutie van de Fransche Clerezie*; de welke een onbetwistbaar kind is van het jansenisme, en aan zyne Moeder zoo nauwkeurig leikent als een druppel water aan enen anderen: zoo als ik zoo straks bewyzen zal.

Hoort intusfchen hoe de grote Pius zich uitdrukt in zyn Breve aan alle de Cardinalen, Aart-bischoppen en Bischoppen, Capittels en
Cle.

Clerezie van Frankryk , gegeven te Rome , 13
 April 1791. „ Intusfchen wierd de droefheid
 „ die ons hart diep doorgriefde , (over die
 „ Burgerlyke Constitutie enz) zoetelyk ge-
 „ troost..... en byzonderlyk verzagt , wan-
 „ neer onze lieve Zoon de Cardinaal *De la*
 „ *Roche-foucault* , en onze eerwaarde Broeders
 „ de Aarts-bisfchop van Aix , en andere Aarts-
 „ bisfchoppen en Bisfchoppen , ten getalle van
 „ dertig tot ons hunnen toevlugt namen , en
 „ ons de verklaringe van hunne gevoelens
 „ over de grondbeginzelen van de Constitutie
 „ der Clerezie toezonden by hunnen brief , van
 „ 10 October , by welken , door elken van
 „ hun ondertekend , zy zich tot ons als tot
 „ den Algemeenen Leermeester en Vader wen-
 „ den , onze hulp en raad tegen deze dringen-
 „ de rampen verzoeken , en van ons affime-
 „ ken een voorschrift van zekere en gepaste
 „ grondregels , waar op zy gerust zouden kun-
 „ nen voortgaan. En , het gene ons nog veel
 „ meer troost heeft bygezet , is dat de andere
 „ Bisfchoppen , in een aanzienlyk getal zich
 „ by de vorigen vervoegd , en de gemelde
 „ Verklaring hunner gevoelens over de Con-
 „ stitutie der Clerezie omhelsd hebben , zoo
 „ dat , dewyl 'er van de honderd en een en
 „ dertig Bisfchoppen van het Fransche Ryk ,
 „ maar VIER DISSIDENTEN zyn , en dat by dat ont-
 „ zagchelyk getal van Bisfchoppen , zich nog
 „ vervoegd hebben , ene menigte van Capit-
 „ tels , en het groter gedeelte van Pastoors ,
 „ zulk ene verklaring met zoo eenparige toe-
 „ stemming van gemoederen aanvaard , als de
 „ „ le.

„ lering van de Franfche kerk, gelyk zy het
 „ ook is, gehouden moet worden.”

Ziet gy myne Broeders, dat die geweldige en vreeschelyke vervolging maar vier van honderd een en dertig Bisfchoppen heeft kunnen overweldigen? Noch het ballingschap, noch de kerkers, noch de wreedste dood heeft hen kunnen van der kerke eenheid tot de fcheuring overhalen; en hoe dikmaals heeft men U niet op de mouw gefpeld, dat de Franfche bisfchoppen nooit dan door s'Konings bedreigingen, de Bulle Unigenitus aanvaard hadden, dat zy anderzins de waarheid zoo niet zouden geleverd hebben? Neen myne Broeders, Godt heeft dat Brandmerk nu driemaal op uwe fcheuring geprent, dat zy nooit meer dan vier Myters kan doen wankelen.

Hoe verfchillig is het gedrag, en de taal van die waarlyk hoogwaardige Clerezie van Frankryk, van het gedrag en taal van enen *Joannes Jacobus van Rhyn*, zich noemende de Aartsbisfchop van Utrecht *door Godts Voorzienigheid!* Bemerk dan en ziet myne Broeders, hoe die waarachtige Bisfchoppen van de Franfche kerk, met welkers geëerde naam, de Janfenisten zoo menigmaal hunne giftige lering hebben gepoogd te bekleeden, niet gelyk uwe Clerezie in deze ongelukkige tyden van ongeloof, het Opperhoofd van Godts kerk lasteren en laken, deszelfs gezag en lering met verergenis bekribbelen, maar integendeel, hoe zy, zoo dra zy den wolf op hen en hunne onderhorige kudden zien uitspringen, zich aanftonds, gelyk leerzame en zachtmoedige fchape, te famen rond-omden

den Hogen Opperherder vervoegen en verenigen, om vast op die onwrikbare Rots te staan, daar het geloof van Petrus nog leeft, aan wie onze Goddelyke Meester Jesus Christus zeide: *Petrus ik heb voor U byzonderlyk gebeden, ô Goddelyk, ô zekerlyk verhoord gebed! Ik heb voor u gebeden, op dat uw geloof nooit ontbreke: Gy dan, als gy bekeerd zult zyn, versterk dan uwe Broeders. (*)*

Ah myne Broeders gaat van Frankryk na *Italie, Zwitserland, Turyn, Savoye en Duitschland*, gaat in uwe gebuurte de Nederlanden, en gy zult allen de Bisshoppen doordrongen van eerbied voor den groten, en door uwen Joannes Jacobus van Rhyn zoo scherp gehoonden *Pius*, rondom den Stoel van Petrus, als ene kudde onder enen herder heiliglyk verenigd, als zoo veel kampioenen onder enen Generaal met heel het wapentuig van het geloof, daar Paulus van zegt: *induite vos armaturam Dei*, omgordend, ten stryden zien bereid staan. Gy zult ze in den schoot van de algemene Moeder-kerk, als inboorlingen in hunne ballingplaats, ryk in hunne armoede, vry in hunne boeyen en kerkers, sterker dan de wareld, sterker dan de dood onverschrokke zien rusten.

En wat wonder! die standvastig blyft en woont onder de behulpzame hand van den Allerhoogsten, zal ruste genieten onder de bescherming van den Godt des Hemels..... Hy zal zeggen aan den Heer: Gy zyt myn beschermer myn toevlucht; Hy is myn Godt, op Hem zal ik be-

(*) Luc. 22. vs. 32.

betrouwen; want Hy is 't die my verlost heeft van den strik, dien de jagers voor my gelegd hadden, en van hunne bittere en bedreigende woorden.

O gy die onder vervolging legt, geef u aan Hem over, onder zyne schouderen zal Hy u als onder ene zoete schaduwe verkwikken, en bedekt met zyne vleugelen zult gy kloek zyn, door de hope. Zyne waarheid zal u als een schild omringelen, en Gy zult niets te vrezen hebben, van het gene men by nacht vreest. Noch de schigt die op den vollen dag op U geschoten word, noch die, welken men in de duisternis tegen U scherpt en vergiftigd, zullen U verhinderen. (*)

Deze is de eerste trek van het Apostelyk, manhaftig en kerkelyk gedrag van die honderd en zeven en twintig Fransche Bischoppen verenigd met de onderhorige Clerezie. Ik zal in het vervolg, deels door hunne daden, maar naamlyk door hunne, altyd met Pius VI eenstemmige en beslissende uitspraken, met ene ontegensprekelyke zekerheid bewyzen (zie de V Brief) dat uwe Clerezie en Gy waarlyk van Godts kerk afgesneden, in ene jammerlyke scheuring dwaalt. Dan zult gy veel klaarder zien, dat ik niet vermetel sprak, wanneer ik u zeide, dat *Joannes Jacobus van Rhyn*, u gelyk de kievitten van zyn nest afsleidde, als hy u na Febronius, na de Synode van Pistoia, na de Jesuiten zond, en achter enige kwade en goede boeken liet gisfen. Waarom sprak hy niet van zoo veele Bullen, Brevetten, Brieven

(*) Psalm 90,

ven, en raadplegingen van P I U S, niet over de Staatszaken van Frankryks omwenteling, [de Paus verklaart uitdrukkelijk dat die heel buiten het kerkelyk bestek zyn] (1) Maar van de *Burgerlyke Constitutie van de Clerezie*, die naturelyke Dogter van het jansenisme, die door de thans plaats hebbende, vry zagtere Regeerings-form en hoge bestuurders verfocid, en afgeschafft is? (2) Waarom dan heeft hy van de-

(1) Verumtamen quæ de Obedientia legitimis Potestatibus debitâ asseruimus nolumus eo accipi sensu, ut a nobis dictâ fuerint, animo oppugnandi novas civiles leges quibus rex ipse præstare potuit assensum utpote ad ipsius profanum regnum pertinentes, ac si per nos eo consilio allata sint, ut omnia ad pristinum civilem statum reintegrentur, juxta quorundam calumniatorum evulgatas interpretationes, ad conflandam religioni invidiam cum &c. *Zie zyn Brevet aan de Bischoppen van Frankryk van 10 Maart 1791.*

(2) Bemerkt: Dat deze Burgerlyke Constitutie met alle deszelfs gevolgen betrekkelyk tot het Godts-dienstige, sedert lang aan het Fransche Gouvernement zeer onverschillig is: De omschryf-brief, welken het Comité van Wetgeving, aan alle de geconstitueerde Machten met de Werten, over der Godts-diensten vryheid, rond zond op 29 Prairial van het derde Jaar, zegt reeds, „het zou onnodig „zyn uw voor-te-houden, dat de Burgerlyke Constitutie „van de Clerezie geene wet van de Republiek méer en is, „ten ware dat 'er ten dien opzichte enige vorderingen waren „gedaan, welke in t'vervolg in gene aanmerkingen „meer kunnen komen.” (1)

Dat zelfde Comité van Wetgeving, drukt zich deswegens noch klaarder uit, in een andere Circulaire aan de Procureurs Generaals SYNDIKS van de Departementen, in de-

(1) Il seroit inutile de vous observer que la Constitution Civile du clergé n'est plus une loi de la République, s'il ne s'étoit élevé à cet égard, des prétentions, qui ne peuvent désormais être autorisées.

deze Brevetten, en zoo veel uitmuntende leerstukken niet gesproken?

1. Om dat PIUS in deze veel duidelyker, dan in de Bulle tegen het Synode van PISTOIA, hun klyn Kerkje, met naam en bynaam onder het gewigt van zyn gezag en de uitdrukkelyke instemming van de Fransche kerk, en van de andere bischoppen ten enemaal den bodem inslaat.

2. Om dat hy daar, met de hele Kerk, alle hunne oude leuren en voddën, daar zy u, myne Broeders, nu zoo lang mede geblindoekt hebben, eindelingē, degelyk, en voor altyd in asch legt.

3. Uit vrees, dat Gy daar de grote PIUS met alle zyne uitmuntende wysheid en zyne ho-

deezē bewoordiging: (*) „Men mag de Ministers niet „opzoeken, die den, door de Wetten van den 26 Decem- „ber 1790, en van 17 April 1791, voorschrevenen Eed „niet afgelegd hebben, of die den Eed gedaan hebbende, „denzelven herroepen hebben, om dat, de Nationale Con- „ventie hebbende verklaart, dat de Burgerlyke Constitutie „van de Clerezie gene wet van de Republiek meer was, „er nu gene rede meer is om iemand te vervolgen, wie hy „ook zy &c.

Ook heeft het Directorie in het vrede tractaat met den Paus gene explicatie geveert over de onderscheide Brevet- ten, welke die Constitutie doemen.

(*) On ne peut pas rechercher les ministres, qui n'ont pas prêté le serment prescrit par les loix du 26 Decembre 1790, et 17 Avril 1791 ou qui, aiant prêté le serment, l'ont retracté, par-ce-que la convention nationale aiant déclaré que la constitution civile du clergé n'etoit plus une loi de la Republique, il n'existe plus aucun motif de poursuivre qui que ce soit &c. &c. *Zie de wetten betrekke- lyk de Vryheid van Godsdienst, geschakelt aan de Cir- culairen van het Comité van Wetgeving, onder de Nos B. 126 en D. 665. in de verzaameling der Wetten.*

hoge waardigheid zoudet zien verheerlykt; daar zoudet Gy Hem gezien hebben onverzoenlyk met de dwaalleer en vol broederliefde voor den dwaling; daar zoudet gy in hem bewonderd hebben de zagtmoedigheid van Christus en de manmoedigheid van Petrus; de standvastigheid van de rots, daar de waarheid op steunt, en de toegevendheid van de liefde; de diepe kennis van alle zyn gezag en de leerszaamheid van een kind; alle de kracht van zynen Opperherderlyken staf, maar in de handen van enen teerhartigen Vader; het geloof op zyne lippen en het Evangelie in zyn hart.

En wat meer? Daar zoudet Gy gezien hebben, dat Hy, door ene byzondere schikking en genade van Godt, de ware Stadhouder van Jesus Christus was, en dat Joannes Jacobus van Rhyn, DOOR GODTS VOORZIENIGHEID niet met al is.

Hier zou ik nu de bewyzen van alle deze myne gezegdens moeten laten volgen, maar daar deze brief al ruim langer is dan myn voornemen was, en meer dan ene opmerkens en bedenkingen-waardige waarheid bevat, zal ik hier eindigen, om in myn volgende brief met hernieuwde krachten en nieuwen moed de aangeduide allergewigtigste waarheden in volle daglicht te brengen.

Ah myne Broeders! Ah dat ik zoo gelukkig ware, en u mogte, was het ten pryze van myn bloed, uit die nieuwe en even verslete, Utrechtsche Markt-schuit, overbrengen in het aloude Schipke van Petrus, dat wel bestormd kan worden, maar noit schipbreuk kan lyden!

VIERDE BRIEF.

A A N

D E Z E L V E N.

De Constitutionele Scheuring van Frankryk is de naturelyke dogter van het Philosophisme en het Jansenisme.

Verscheide punten van betrekkinge, gelykenis en overeenkomst, tusfchen de Constitutionele, en de Utrechtsche Scheuringen. Het Jansenisme verschaft aan het Philosophisme wapenen, om gelykerhand de Kerk en haar Opperhoofd te bestormen.

ZEER GELIEFDE BROEDERS!

Men vindt onder de Catholyken zekerlyk een groot getal van luiden, die recht hartig geloven en zedig leven, en nogtans niet genoegzaam bedreven zyn, om de gronden van hun geloof tegen twist-reden te verdedigen, noch om een volledig bewys van de kerkelyke onderschikking, van derzelver geest, met een woord, van heel dat godtlyk famen-stel te geven.

Men vindt er ook, Godt betere het, die 'er nouwlyks het denkbeeld van hebben, en den schonen naam, dien zy dragen, niet verdienen.

In alle gezindheden, in alle secten zyn 'er voortgelyken, die noch de gronden, noch den
geest

geest hunner afwyking, veel minder de ware inzichten hunner Patriarchen, genoegzaam bewust zyn, om 'er rekenschap van te geven: ja zelfs niet genoegzaam om 'er den aart en de ziel van te kennen.

Hier uit volgt: dat niet alle Catholyken het verhevene van den Godts-dienst, dien zy met den mond belyden, waardig zyn, noch alle Sectarissen helemaal schuldig zyn aan alle het hatelyke, en fomtyds verfoeijelyke, 't zy van de daden, 't zy van de inzichten, hunner Patriarchen.

Hoe nouw ik my dan ook verbonden vinde, zou ik u de waarheid ter dege doen doortasten, het hatelyke van het Jansenisme aan den dag te brengen, ben ik 'er wyd af, myne Broeders, van ulieden allen, dat hatelyke aan te wryven, of 'er ulieden alle plichtig aan te maken. Neen, myne Broeders, ik geloof, en ik geloof het gaarne, dat 'er onder ulieden vele zyn, die meer deernis dan verwydens waardig zyn.

Gedoog dan, myne Broeders! dat ik, niet om u te beschuldigen, maar om u te verlichten, het hatelyke van die secte, die gy in uwe blindheid aankleeft, ongeveinsd, maar ook onbezwaard onder uwe ogen brenge.

Dat in onze dagen ene lang geduikte zamenzwering tegen den Heer en tegen zynen Gezalften Jesus Christus zich ontwikkeld, en het masker afgelegd hebbe, moet ik u niet bewyzen.

Dat deze zamenzwering twee voorname hoofdgezwoorenen had, te weten, de Wysgeerte, of het godtvergete *Philosophisme*, en

het *Jansenisme*, heb ik voldingend bewezen in een Werkje, dat ik met Godts hulpe eerlang in 't licht zal geven.

Dat de afgeschafte *Civile of Burgerlyke Constitutie van de Clerezie*, voor zoo veel dezelve het godtsdienstige betreft (het Burgerlyke is zuiver buiten myn bestek en inzicht) ene dogter is van deze twee hoofdgezworenen, bewyzen de vreeselyke vervolging die 'er op gevolgd is, en de jammerlyke scheuring die 'er uit geboren is.

Wie is 'er die niet wete wat de Philosophische vervolging in onze dagen, tegen het Christendom in 't algemeen, maar byzonderlyk tegen de Catholyke Kerk, al rampen en wreedheden heeft aangerecht? Wie is 'er van enige kunde, die niet wete, dat de *Burgerlyke Constitutie van de Clerezie* daar toe was ingericht, om de Clerezie, ware het mogelyk geweest, of van Rome en van de Kerk af te trekken, scheurmakers voor Godt, haatelyk aan de menschen, of pligtig voor de wet te maken, en in beide de gevallen den Christen Godts-dienst te verpletten?

Maar het gene Gy misfchien niet bemerkte hebt, en het gene ik U ga bewyzen, is, dat die *Civile Constitutie van de Clerezie*, de naturelyke dogter van het *Jansenisme*, en wel vooral de dogter van uwe SCHEURING is.

Ik laat de Wysgeerte daar (1), en zal my hier aan het *Jansenisme* bepalen.

Dat

(1) Ik heb daar over gehandeld in het werkje, daar ik even hier voor van gesproken heb, en zal 'er hier slegts een woordje van aanhalen.

Dat het *Jansenisme* van zyn geboorte, ja eer het nog geboren was, en als het slegts ontworpe, in het scheurziek brein van *Jansenius* en dat van *St. Cyran* opgesloten lag, altyd de Kerk, en naamlyk haar Opperhoofd, gevreesd en gehaat hebbe, kan men zien in de briefwisseling tusfchen deze twee Patriarchen, en vervolgens in meest alle de Janseniste Schryvers, van *Quesnel* tot aan den eibarmelyken Herder. Brief van *Joannes Jacobus van Rhyn*.

Dat de Janfenisten altyd ontkend hebben de wezenlyke noodzakelykheid voor alle Bifchoppen, van de kerkelyke Goedkeuring en *institutie*, door haar Opperhoofd gegeven, zonder dewelke, geen Bifchop wettiglyk kan ingeweid worden, en zonder dewelke geen Bifchop enig deel kan hebben aan de Apostolifche zending, noch aan het hoog bedienaars-ampt, noch aan enig kerkelyk gezag, blykt van *Steenhoven* te beginnen, tot aan *Joannes Jacobus van Rhyn*, die allen niet alleen zonder toestemming van den Paus, maar tegen zyn uitdrukkelyk gebod zyn ingeweid; en, Grooten Godt! vermetel genoegzaam zyn geweest, om, daar zy alleen waren in de hele Catholyke wareld, die zonder van de Kerk, door haar Opperhoofd, de wettige *institutie* verkregen te hebben, zich bestonden te doen inweiden, en allen het Bifchoplyk gezag en macht uit te oeffenen.

Wat dunkt u, myne Broeders! zy alleen, waren, tot aan de Fransche fcheuring, de enigften, die bestonden op hun eigen vermoegen, zich in den fchaapital van Christus zoo in te dringen.

Zy fchreven aan den Paus, en maakte hunne

verkiezing kenbaar, en daar aan bepaald zich tot heden nog hunne onderhoorigheid, afhankelijkheid en gehoorzaamheid aan den heiligen Stoel, aan het middenpunt van de eenheid, waar uit het Priesterschap, dat *een* is, voortvloeit, zonder zyne goedkeuring of confirmatie af te wachten, en zonder zich aan zyne afkeuring te kreunen.

Daar nu de eenheid van Godts Kerk haar wezenlyk kenmerk en sterkte is, en 'er gevolgelyk een midden-punt moet zyn, waar alle gezag van voortvloeit; daar nu de Philosophen van Machiavel geleerd hebben de Kerk te verdelen, omze te overheerschen; daar de Utrechtsche Jansenisten het juk van dat middenpunt, en de afhankelijkheid van het zelve hebben getrotzeert, moet men dan lang of verre zoeken, by wie de opstellers van de *Burgerlyke Constitutie* geleerd hebben, onder de eerste en voornaamste regels van die *Constitutie* te stellen: dat de nieuw verkoze Bischoppen „enke-
 „lyk by een brief hunne verkiezing aan den
 „Paus zullen kenbaar maken, als een bewys
 „van eenheid des geloofs, en van kerkelyke
 „gemeenschap, die zy met hem moeten on-
 „derhouden, zonder zyne goedkeuring te
 „vragen.”

Ten tweede. Zy beklagen zich beide, de moeder en de dogter, de Utrechtsche en de Constitutio-
 nele Kerken, dat de Pauzen hun geen antwoord geven. Maar weten zy dan niet dat *Felicissimus*,
 ingedrongen Bischof van *Carthago* en *Athicus*,
 opvolger van *Arcaftus*, ingedrongen Bischof
 van *Constantinopel*, ook aan de Pauzen schre-
 ven,

ven, en 'er geen antwoord van kregen? Wat reden dan van te verwonderen dat de grote Pius hen, die niet wettiger hunnen Stoel dan deze twee den hunnen hebben ingenomen, behandelt, gelyk zyne Voorzaten die twee, welkers schismatiek gedrag zy navolgen, behandeld hebben.

Ten derde. Wy hebben in de Synode van Utrecht gezien, „ Dat 'er nooit billyke noodzakelykheid is om de eenheid met den Stoel van Rome, of met de Kerken die hem aankleven, af te snyden?”

De Constitutionele Fransche Bischoppen zeggen: „ ene Kerke is schuldig aan scheuring, „ wanneer zy zich afscheidt, 't zy van de „ Kerke van Rome, 't zy van ene andere „ Kerke, die in kerkelyke gemeenschap is met „ den heiligen Stoel” (1).

Ten vierde, wy hebben gezien, dat de Janseniste Bischoppen niettegenstaande al wat de Pauzen tegen hen uitgesproken hebben, onaangezien wat heel de Kerk verenigd met haar Opperhoofd, over hen oordeelt, beweren in de Catholyke Kerk, en met haar, en met den heiligen Stoel in kerkelyke gemeenschap te zyn, om dat zy zich nooit noch van de Kerk, noch van den Stoel van Petrus afgescheiden hebben.

De Constitutionele Fransche Bischoppen zeggen: „ Ene Kerk kan niet Scismatiek verklaard „ wor-

(1) Une Eglise est schismatique, quand elle se separe, soit de l'Eglise de Rome, soit de quelque autre Eglise, qui est en communion avec le siege Apostolique 2^{ae} Lett. Encyclique 1795. Chap. 2. Art. IV.

„ worden, ' ten-zy zy verklaard hebbe haar
„ zelve af te scheiden.” (1)

„ Of” (en deze zyn ook de oude uitvluchten
van de Utrechtsche Janfenisten) „ dat zy ge-
„ daagd, gehoord en volgens de canonike for-
„ men beoordeeld zy.”

Die dogter begint vry wel aan hare moeder
te lykenen. Laat ons verder dien geslachtboom
ophalen.

Gy weet, ten vyfde, myne Broeders, hoe
de Voorvaderen van uwe Bisfchoppen, hunne
scheuring, van Priesters voorzien hebben,
eerst met zich Vicarissen Generaal te doen be-
noemen, by openstaande Stoel (*jede vacante*)
door een Capittel.....

De Stoel had honderd vyftig en meer jaren
opengestaan, en dat Capittel was onbekend;
Edog dit zy zoo het wil, dit treed in myne be-
merkingen niet. Deze Vicarissen gaven ver-
zend-brieven, de scheurzieke Bisfchop van
Senex weidde de kweeklingen; hy was de enigste
Bisfchop van Frankryk, die zyn hoog-bedi-
naars-ampt aan deze heiligfchendende inwei-
dingen heeft willen lenen; tot dat eindelyk de
ware Bisfchop van verwarring, gelyk de ge-
leerde *Staffort* hem noemt, de door de Kerk
opgeheve, en van alle kerkelyke bedieningen
opgefchorte *Varlet*, Bisfchop van *Babylon*, te
Utrecht aankwam, deze weidde, onaangezien
de kerkelyke *Censure* daar hy onder lag, eerst
de

(1) Une Eglise ne peut être déclarée scismatique, à
moins qu'elle n'ait déclaré se separer elle même; ou
qu'elle n'ait été citée, entendue & jugée selon les formes
canoniques.

de Janfenisten Priesters, en dan *Steenhoven*, op de verkiezing van dat uit de lucht gevalle Capittel, tot Aartsbisfchop van *Utrecht*.

Ah myne Broeders, niets gebeurt 'er by geval, alles treed in, in de fchikkingen van Godt, geen mosfe valt op de aarde, zonder de beftemming van onzen Hemelfchen Vader. Wie zal dan Godts byzondere voorzienigheid niet verwonderen, en zyne hand niet erkennen in het brandmerk, dat hy op de *Utrechtsche* Janfenifte fcheuring en op hare dogter geprent heeft!

Het was het werktuig van verwarring, de *Babylonifche* bisfchop *Varlet*, die den eerften bisfchop van uwe fcheuring inweidde, en het was wederom de *Babylonifche* bisfchop, die het werktuig der verwarring was, in de eerfte inweiding van de *Fransche* constitutionele Bisfchoppen. „ Deze *Babylonifche* Bisfchop, zegt „ *PIUS VI*, welken wy met het *Pallium* ver- „ eerd, en van levensmiddelen meerder voor- „ zien hadden, heeft zich als een waardige „ *Opvolger* vertoont van enen *anderen* *Babyloni- „ nifche* bisfchop, *Dominicus Varlet*; een' mensch „ al te vermaard door de fcheuring van de *Ut- „ rechtsche Kerk*. (1)
„ De andere, zegt *PIUS*, was de Bisfchop „ van *Lidda*, mede fchuldig aan mynëdigheid;
„ de-

(1) Quorum primus (Babylonis episcopus) a nobis Pallii decoratus honore, et vitæ quoque auctus subsidiis, dignum se succesforem exhibuit, alterius Babylonis episcopi, scilicet *Dominici Varlet*, hominis propter schisma *Ultrajectensis* ecclesiæ fatis noti. *Brevet tot de Bisfchoppen van Frankryk*, van 13 April 1791. 1791.

„ deze had den haat en verontwaardiging van
 „ allen deugdzaam reeds op zich getrokken,
 „ door dien hy van de ware lering van zynen
 „ Bisfchop, en van het Capittel van Basel,
 „ waar hy Weibisfchop of Suffragaan was, was
 „ afgeweken, tot de lering van de Constitu-
 „ tionelen,” welke die der Jansenisten is.

Myne Broeders begint gy te begrypen, dat
 Godt uwer bisfchoppen fcheuring, in deze
 uwe dagen, op nieuw gekenmerkt heeft, op
 dat gy de ogen zoudet openen? Begint gy te
 zien, waarom de Heer Joannes Jacobus van
 Rbyn u na Duitschland by Febronius, enz. en
 niet na Frankryk verzondt? Gy zult het nog
 veel klaarder zien.

Ten 6de, waar zyn de twee eerste Constitu-
 tionele bisfchoppen geweid? Te Parys in de
 Kerke van Quesnel.

Gelyk uwe, door den Babyloner *Varlet* in-
 geweide bisfchoppen, dan ook bisfchoppen
 voor Haarlem en Deventer ingeweid hebben,
 om, dewyl de Babyloner ftervelyk was, by
 dien middel de fcheuring te vereeuwigen, zoo
 heeft ook teffens de welgemaelde bisfchop van
Lidda, Joannes Josephus *Gobel*, die twee eer-
 ste constitutionele Valfche-bisfchoppen *Expilly*
 en *Manolles* met zich genomen, en heeft aldus
 zyne heiligfchendige handen gelegd, op enen
Saurine en hem tot bisfchop van Acqs ingeweid.
 En waar? Te Parys in de Kerk van Quesnel.

„ Deze zegt *Pius*, is mifchien de verdien-
 „ ftige gelegenheid, die *Gobel* deed verkoren
 „ worden tot de Stoel-kerk van *Parys*, wel-
 „ kers Aarts bisfchop nog in leven was.”

En ziet, zegt dezelve over alle die 'on-
 waar-

waardigheden treurende Pius: „ Wanneer wy
 „ heel en al bezig waren, met de vergaderde
 „ Cardinalen, en over deze schrikbare gebeur-
 „ tenissen met hun raadpleegden, kwam 'er
 „ een bode uit Frankryk, die ons de bittere
 „ en lastige tyding aanbragt, dat Gobel bis-
 „ schop van *Lidda* dan nog ondeugender ge-
 „ worden, wederom vervoegd met de twee
 „ valsche bischoppen *Expilly* en *Marolles*, tot
 „ bischoppen, met dezelve heiligschendende
 „ hand had ingeweid, de Pastoors *Masfieu*,
 „ *Lindet*, *Laurent* en *Herraudin*.” (1) En
 waar? Te Parys in de kerk van *Quesnel*.

Ten 7te, deze Gobel bischop van *Lidda*, in-
 gedrongen Aartsbischop van Parys, kan my
 tot enen ontegensprekelyken getuigen dienen,
 dat de Constitutionele scheuring, dogter van
 die van Utrecht is.

De bischoplyke grote Vicaris, van dezen zelf-
 den Gobel, de Heer *Lothringer*, die den eed,
 dien hy op die Burgerlyke Constitutie gedaan
 had, ingetrokken en herroepen heeft, verklaard,
 in het verslag dat hy doet ter vertroosting van de
 Princesse van Orleans, over de bekering en sticht-
 tigen dood van haren Man, de vermaarde *Phi-
 lippe van Orleans*, „ wat de bischop van *Lidda*
 „ betreft,” zegt hy, „ ik kan wegens hem hier
 „ niets byvoegen, dan dit enige, dat hy my
 „ in het begin van de zoogenaamde Burgerly-
 „ ke Constitutie van de Clerezie, gezeid heeft:
 „ dat zy *nooit andere, dan Utrechtsche bischoppen*
 „ door hunne Constitutie zouden hebben.” (2)

Ten

(1) *Breve Pii VI, ad Episc. Gall 13 Aprilis 1791.*

(2) A l'égard de Monf. l'evêque de Lidda, je ne peux
rien

Ten 8te, waar hebben de Vaders van de Burgerlyke Constitutie geleerd aan de bischoppen enen *Senaat* van priesters te geven, die in het kerkelyk bestuur ene beslissende stem zouden hebben, en gelyk de bischoppen als rechters over geloofs-zaken zouden uitspreken? Dat hebben zy in uwe Utrechtsche Synode van 1763 geleerd.

Denk niet dat ik dit algisfende zegge; ziet 'er hier de bewyzen van: „ De Aartsbisshop van „ Touloufe, zegt Prus VI, heel wel wetende, „ dat de verkiezingen van de Utrechtsche bis- „ schoppen onbestaanbaar en van onwaarde, en „ derzelver inweidingen ongeoorloofd en heilig- „ schendig waren, had byzonderlyk aangedron- „ gen, op dat de vergaderde *Fransche Clerezie*, de „ *Acten van de Utrechtsche Synode*, die reeds door „ den heiligen Stoel gedoemd waren, in welke „ *Synode de Canunniken en Pastoors zich even als de „ bischoppen als geloofs-rechters hadden gedragen*, „ ook zoude doemen, *het gene de Vergadering MET „ EENPARIGE STEMEN DEED.*” (1) Ja

rien ajouter, sinon qu'il m'a dit au Commencement de la foidifante Constitution civile du Clergé, QU'IL N'Y AUROIT JAMAIS QUÉ DES EVEQUES D'UTRECHT PAR LEUR CONSTITUTION. Zie zynen brief gecopieert op het Originale, getekend door den Auteur. *Annales Catholiques*, tom. 4, N°. 41. Bladz. 169.

(1) Archiepiscopus tolosanus probè agnoscens irritas esse episcoporum Ultrajectensium electiones, illicitasque ac sacrilegas consecrationes eorumdem, auctor fuit, ut *unanimes Comitiorum suffragio* condemnarentur *acta Synodà Ultrajectensis* jam a sancta fede damnata, in qua Synodo *canonici* et *parochi* se gesferant uti episcopis pares, et instar episcoporum tamquam fidei iudices.

Act. in Conslit. Secr. a SS D^{no} Pio PAPA VI. 267bris 1791.
Zie *Actes du Clergé de France*. Seance 223. 25 Juin 1766. pag. 860.

Ja myne Broeders, ik kan in enemaal niet alles zeggen wat ik denk, het zou my wel geoorlofd zyn, maar het zou mischien het nutste niet zyn. Doet uwe ogen dan open, en dwingt my niet te zeggen, het gene Gy zoo gemakkelyk zien kunt: Neemt den alouden Ziftregel in de hand, die Tertullianus ons gegeven heeft, om ketters en scheurmakers, van ware Kerk-herders te onderscheiden, en doorwandelt in den geest uwe kerk en de kerk der Constitutionelen, en Gy zult zien dat by dezen gelyk by de uwen ook onze Apostaten wel gekomen zyn; en dat zy ze zich door tydelyk belang, door den buik verbinden, die zy door de waarheid niet konden tot zich trekken. Gy zult zien, dat zich aan hen te onderwerpen en deel in hunne scheuring te nemen, by hun de hoogste trap van verdiensten is. Gy zult zien in den herderlyken brief van den Heer Joannes Jacobus van Rhyn, gelyk in die van *Gobel, Gregoire, Royer* enz. enz. dat zy in hunne preken, het daar minder op toe leggen, om de ongelovigen te bekeren, dan om de onze te verkeren, dat zy het zich meer tot eer aanrekenen, die, dewelke stonden, te doen vallen, dan de gevallenen op-te-regten; en wat wonder, zy steunen zelf niet dan op de ruïne van de waarheid, en daarom tragten zy onze kerk te ondermeinen, om de hunne te staven.

Overdenkt rypelyk de volgende kentekenen, waar aan men, in de oudste tyden van het Christendom, de scheurmakers onderscheidde, en gy zult de *Moeder* en de *Dogter* de *Utrechtsche* en de *Constitutionele* scheuring 'er te zamen in ontdekken.

Hun.

Hunne inweidingen (welke tegen de Wetten van de heilige Kerk, door alle de bischoppen van de wareld erkend, geëerbiedigd en agtervolgd worden ingericht) zyn vermetele ligtvaardig, ongestadig, zegt Tertullianus in zyn boek over de Prescriptien tegen de ketters en de scheurmakers, nu verheffen zy tot het priesterschap nieuw-lingen of Neophyten, dan menschen die aan de wareld verbonden waren, onze Apostaten zelf; om ze door eerzucht aan zich te verbinden, die zy door de waarheid niet konden houden. Nergens klimt men gemakkelyker op tot waardigheid, dan in het leger der Rebellen of wederspannigen; en geen wonder, niets is by hun verdienstiger dan hunne Rebelle, hunnen opstand aan te kleven. . . . Wat zal ik van hunne preken zeggen? Hunne zaak noch hunne betrachtting is, niet heydenen te bekeren, maar de onzen te verderven! Zy rekenen liet zich tot eer, die tot den val te brengen, welke stonden, en niet de opregting der gevallen te bewerken; want hunne eigen zaak is min een gebouw dat zy zelfs gesticht hebben, dan een puinhoop van de waarheid die zy verbreizeld hebben; en daar om pogen zy ook onze kerk te doen instorten, om over de stukken te heerschen. . . . en het is ook eniglyk met dat oogmerk, dat zy zich zoo nedrig, zoo strelend, zoo onderworpen vertonen. (1)

Over-

(1) Ordinationes eorum temerariae, leves, inconstantes: nunc Neophytes collocant, nunc saeculo obstrictos, nunc Apostatas nostros, ut gloria eos obligent, quia veritate non possunt. Nusquam facilius proficitur quam in castris rebellium, ubi ipsum esse illic, promereri est. . . .

De verbi autem administratione quid dicam; cum hoc sit negotium illis non Ethnicos convertendi, sed nostros evertendi? Hanc magis gloriam captant, si stantibus rufinam,

Overdenkt myne Broeders, den aanvang van uwe scheuring, legt hem nevens de Constitutionele kerk, en vraag aan d'een en d'ander met dezelfde Tertullianus: uit naam van de heilige kerk. *Wie zyt gy? Wanneer; en van wie; zyt gy gekomen?* Beide moeten zy antwoorden: Van enen onbevoegden *Babyloner*. Zeventien honderd jaren naar de Apostelen, zyt gy van enen *Babyloner* afgestamt, gy Constitutionelen, van gister; gy *Utrechters*, van eergister. *Wat doet gy dus op mynen akker? Gy zyt van de myne niet, ik heb u niet gezonden. Op wat tytel; Joannes Jacobus van Rhyn; kapt gy myn bosch? Door t'gezag van den Babyloner; die geen gezag had? Gobel wie heeft u geoorloofd myne fonteynen af-te-leiden? Wie heeft u bemagtigd Royer om myne grenspalen te verschokken? De Babyloner die 'er geen gezag over had? Het is myn goed; wat bestaat gy hier te zayen, en van myn goed te leven na uw welgevallen? Ik bezit het over lang, ik bezit het de eerste; myne tytels zyn authentiek; ik stam-af van de eerste eigenaars; ik ben de erfgenaam van de Apostels, het bewys hier van is in hun testament; zy hebben het my toebetrouwd; ik bezit het met den last van fideicommiss, gelyk zy my bezworen hebben, en volgens den eed dien ik 'er op gedaan heb, wat U belangt: Zy hebben U en uws gelyken, voor altyd onterfd,*
en

nam, non si jacentibus elevationem operentur: quoniam et ipsum opus eorum non de suo proprio aedificio venit sed de veritatis destructione. Nostra suffodiunt ut sua aedificent. . . . Ad hæc solummodo opera humiles. et blandi et summissi agunt *Tertull. de præscriptionibus advers. Hæreticos. Cap. 41 & 42.*

en ontkend, als vreemdelingen, als vyanden. (1)
 Gy hebt geen ander verhaal, geen ander bewys, genen anderen tytel, dan uwen onterfden Babyloner.

En dien tytel, myne Broeders! heeft Pius VI finalyk, zonder opkomst verbryzeld, gelyk ik u in mynen volgenden brief bewyzen zal.

Over het voorwerp van dezen, is 'er my niets meer over, dan het bewys van de overeenkomst van deeze twee scheuringen op het stuk van zedenleer.

Met wat ophief, myne Broeders! hebben de uwen altyd de strengste grondbeginzelen gelaard, en ten uwen opzicht gepleegd? Met wat bittere verontwaardiging hebt gy ze altyd tegen die ruime leeraren, zoo als zy de Roomsche Catholyke priesters gewoon zyn te noemen, of immers, onder welke benaming zy de Catholyke zendelingen zeer geslepen aanduiden, horen uitvaren? Maar gy zult wel verbaasd staan als ik u bewyzen zal, dat noch *Caramuel* noch *Escobar*, noch de vierentwintig ouderlingen van *Pascal* (*) immer ooit zouden hebben durven denken *practice* te plegen, het ge-

(1) *Ad quos merito dicendum est: (ab Ecclesia) Qui estis? Quando & unde venistis? Quid in meo agitis, non mei? Quo denique Marcion jure silvam meam caedis? Quâ licentiâ Valentine fontes meos transvertis? Qua potestate Apelles limites meos commoves? Mea est possessio: quid hic caeteri ad voluntatem vestram feminatis & pascitis? Mea est possessio, olim possideo, prior possideo, habeo origines firmas, ab ipsis auctoribus, quorum fuit res: ego sum heres apostolorum: sicut caverunt testamento suo, sicut fidei commiserunt, sicut adjuraverunt, ita teneo: vos certe exheredaverunt semper & abdicaverunt, ut extraneos, ut inimicos. Tertull. de Praescript. cap. 37.*

(*) Lettres Provinciales zyne valsche aanhalingen ook als egt onderfeld.

gene uw Utrechtsche Bischoppen en Priesters, en de Constitutionelen op hun voorbeeld en grondregels, ten gevaren, ja ten kosten van zoo vele zielen zoo gerustelyk uitoeffenen. Ik zal dat maskertje in de zesde Brief eens ter dege opligten, wy zullen beide die heiligen horen spreken, en zien doen; om 'er dien nadruk, die onwrikbare klem by te zetten die noch Vossen noch Wolven lost, zullen wy eerst dien Pius te raden gaan, tegen wien uwe Utrechtsche Clerezie door Joannes Jacobus van Rhyn zoo bitterlyk geblaft heeft, edog geblaft zonder byten; en geen wonder dat zy blaffen; min wonder dat zy niet byten; zy zitten in zyne klem.

Het is dan genoegzaam duidelyk bewezen, dat de Burgerlyke Constitutie van de Clerezie en de daar uitgesprote Secte ene naturelyke dogter van uwe Utrechtsche scheuring is; gy kunt ook, ist dat gy ogen hebt, gemakelyk zien in het gene ik reeds gezeid heb te zamen gevoegd by het gene ik nog zeggen zal, dat het godtloos Philosophisme en het Jansenisme, beiden eerst de Constitutionele kerk tegen de Catholyke kerk hebben opgeworpen, om daar naar het hele Christendom te doen instorten, wanneer zy de algemene grondlegging ondermeind en weggeruimd zouden hebben.

Hoe kunt gy myne Broeders, hoe kunt gy ene zaak nog langer aankleven, die op zulke gronden gebouwd is, die uit zulke wortel voortspruit, en zulke vruchten voordbrengt?

Edog verbceldt U niet myne Broeders, dat ik zulke hagchelyke denkbeelden van U. hebbe; Neen ik weet heel wel te onderscheiden

het Jansenisme, van een aantal Jansenisten, die onder de vooroordelen van hunne opvoedinge geblind, in hun klein hoopje het *klein kuddetje* van uitverkorenen menen te zien, en daar menen de waarheid te yveren, waar zy ongehoorzaam en wederspanning tegen Gods Kerke zyn, die de colomme der waarheid is; die menen dat men de vryheid van den wil moet verhinderen, om ootmoedig te zyn, en van Godt een tyran voor velen moet maken, om ten onze opzichte van weinigen zyne goedheid te verheffen.

Maar intusfchen is het waar dat het Jansenisme aan *Voltaire*, aan *d'Alembert*, aan *Rousseau* en diergelyken meer, middelen bygezet hebbe, hier, om te spotten, daar, om met schyn te redeneren ten kosten van het Christendom, ja zelf tegen Godts wezenheid.

Hoort myne Broeders, als men de lering van *Jansenius*, van *St. Cyran*, van *Quesnel*, *le Tourneux* en foortgelyke nagaat, zy hebben ons van onzen Godt zulke schrikbarende denkbeelden gegeven, dat 'er de Philosophen uit besloten, dat het min onredelyk was genen Godt te erkennen, dan zulk enen te aanbidde. Wie kan zonder afgryzen dien Godt, gelyk *Jansenius* leert, in heel het oude Testament een foort van *comédie* zien spelen? Wie kan zonder trillen lezen, in *Quesnel* en andere, eenen Godt die den Joden eene onmogelyke wet voorschryft, en hun by grondregel de nodige hulp weigert, en zich dan enen plicht van rechtvaardigheid maakt, die ongelukkigen in eeuwigheid te straffen.

Raadpleegt niet myne Broeders met de altyd
stry-

strydige woorden van uwe Leeraren, maar bemerkt hunne daden.

Hunne woorden en hunne daden zyn gelyk die van Joannes Jacobus Rousseau in eene eeuwige tegenspraak d'enen tegen de anderen.

Zy erkennen by voorbeeld het Oppergezag van den Paus als men hunne woorden nagaat, en zy vernietigen het door hunne werken, zy beroepen van den Paus tot de Kerke, van de kerk tot ene zeer na onmogelyke Kerkvergadering, en zoo hebben zy den Philpsophen in de hand gespeeld, om heel het Kerkelyk gezag in het belagchelyke te trekken; hare wetten, en eindeling haar zelf te bespotten en te verfmaden.

Ah myne Broederen! legt eens zonder vooringenomenheid, den herderlyken brief van den Here Joannes Jacobus van Rhyn, by de verhevene denkbeelden die ons Ifaias en andere Propheten van het oud Verbond, die ons Joannes in het nieuwe, van Godts Kerk hebben voorgespeeld, voegt daarby de uitmuntende beloften die de Zoon van den levende Godt, is 't dat onze Godsdienst waar en godtlyk is, aan Petrus en zyne Opvolgers, en aan zyne Kerk heeft met eede bevestigd. Ja legt daar dan eens neven dat hagchelyk tafereel, die lage en snode denkbeelden die het Opperhoofd van uwe Secte zynen Lezeren inboezemd, van de waare Kerke, van haar middenpunt, van haar Opperhoofd, en gy zult moeten bekennen: dat dit, en foortgelyke stukken, meer geveinsder, maar daarom juist gevarelyker dan de Philsophen en openbaare vyanden van Godts Rerk, haar onder ene zoo louter menschelyke ge-

daante vertonen, dat 'er alle de fouten, ja zelfs de ondeugden van het menschdom, en niet een trek van de Goddelyke hand in te vinden zy. Overdenkt daar nu by, dat uwe secte van haren aanvang, en door uwe eerste stichters, altyd Godts Kerk zoo ergerlyk afgeschilderd heeft, gy weet hoe St. Cyran 'er van sprak, en gy zult moeten bekennen, dat zy de Philosophen en de Kettters de stoffe in de handen hebben gegeven, om de Propheten door het affchuwelyke van de Kerk, als dromers en verdichters, en de Kerk door de Propheten, als het verergerend Babylon uit te schelden.

Op deze bewenenswaardige en niet minder rechtmatige bemerkingen zal heel uw sanedrin opschudden, en een kreet van verontwaardiging, zal den naamloozen beschuldiger, als een gemomde lasteraar met verfoeijingen overladen. Maar myne Broeders! ik zal u, als den tyd zal gekomen zyn, bewyzen, dat ik om wettige reden, en geenzins om te lasteren myn naam verzwegen heb. Dat ik waarheden en gene lasteringen geschreven heb.

2°. Zoo men my hier van lastertaal durfde beschuldigen, ik belove u, dat ik myne gezegdens klaarder, en krachtiger zal bewyzen, en met meer gezag van geleerden en staatkundigen zal bestempelen, dan het mynen tegenstreveren zal aangenaam zyn

3°. Ik spreek van het Jansenisme, het gene door zyn eigen aart en grondbeginzelen, den godtlozen alle nodige wapenen byzet om heel het Cristendom om verre te werpen. En dat 'er zulke menigvuldige Jansenisten zyn, welkers inzichten regelregt op die grondbeginzelen

stap-

stappen, en die tot dat einde met de Philosophen de handen hebben in een geslagen, heb ik reeds tastelyk aangeduid, maar zal ik, is het nodig, nog klaarder bewyzen.

4°. Hier mede staat het zamen, dat andere Jansenisten, die een ander belang hebben, wel juist het laatste uiteinde, waar hunne grondregelen regtstrecks op ingaan, niet betrachten, ik geloof by voorbeeld niet, dat uwe Clerezie het Godtloos inzicht hebbe, om den Christen Godsdienst uit te roeijen, dat zou ook hunne zaak niet maken. Hunne zaak is, dat gy myne Broeders gelovet, dat zy geloven: dat de Paus, door Goddelyke instelling het Opperhoofd en *Primaat* niet alleenlyk in eer en waardigheid, maar ook, volgens hunne Synode, met *Gezag-oeffeningen* van de hele heilige Kerke is.

Hunne zaak is: dat gy gelovet, dat zy en en gy, met dat Opperhoofd en met die Kerke in Kerkelyke gemeenschap levet, ondanks dat Opperhoofd, ondanks alle Opperherders van de verspreide Kerke, ondanks de Ledematen van die Kerke. Was het immers dat gy zeker wistet, gelyk ik het u hier naar leeren zal, dat gy waarlyk buiten de Catholyke Kerke gesloten zyt, daar 'er reeds vele van hunne Kerken ledig staan, zouden zy ze dan allen kunnen verhuren, en daarom op dat u de *gezag-oeffeninge* van dat Opperhoofd, het gene hen en u van de Kerkelyke gemeenschap heeft afgesneden, het harsfenschimmige, het doller, mag ik zeggen, van die gewaande Kerkelyke Gemeenschap, niet ontwikkelde, is het hunne zaak, dat Kerkelyk Opperhoofd zoo te bezwalken, dat zyne gezag-oeffeninge slegts een

misbruik van gezag schyne; de toestemming der Bischoppen onder verscheide voorwenzels in verdenking te brengen, en eindeling tot een algemeen concilie te beroepen. Dat is te zeggen het juk van alle gezag af te schudden. Nimmer heeft een scheurzieke, die 's Pauzen gezag hardnekkiglyk versmaad had, dat van eene Kerkvergadering geëerbiedigt, niet meer dan *Arius* en *Luther*.

Moet niet uit zulke grondbeginzelen een eeuwig wanorden voordyloeijen?

Dat is dan die kerk daar de Heilige Geest van zegt: *Gy zyt schoon myne vriendinne, gy zyt schoon gelyk Jerusaleem, gy zyt verschrikkend als een leger dat in slagorde staat?* (1)

Een schoon leger, myne Broeders, dat in slagorden staat, is weinig te duchten, en word welhaast verstrooid en overwonnen, ten zy ene allerstrengste onderchikking 'er de ziel van zy; die alle de delen, als zoo vele ledematen van een lichaam, aan een hoofd onderwerpe, en op den wenk van enen wil doet werken. Daar dan de Hoofd-generaal iet minder in gezag, dan een gemene Caporaal zou hebben, daar ieder soldaat het recht zou hebben, om ook zyn Hoofd-generaal onder de ogen te kyken, en tegen hem een oorlogsraad van alle de Regimenten te beroepen, waren zy ook op duizende mylen verspreid, en intusichen aan dien Generaal zou mogen zeggen: *gy wilt regts en ik wil links; gy dryft my uit uw leger, en ik versta 'er inteblyven, tot dat de oorlogs-raad, die denkelyk in ons*
le.

(1) Cant: 6 vs. 3 en 9.

leven niet meer vergaderd zal kunnen worden, anders beflist zal hebben, zou dat leger een fchoon leger in flagörden of een dolhuis in wanörden zyn? Zou de Vorst, die de onderfchikking van zyn leger op zulke grondbeginlen had ingericht, *groter dan Salomon*, of een Koning van den 28ten December zyn? Bemerkt dan, myne Broeders, dat de Auteurs van uwe fcheuring, gelyk de Auteurs van de Burgerlyke Conftitutie, die by Quesnel hebben fchool gelegen, hunne eerfte zorg daar heen gedreven hebben om alle dat gezag, 't zy geestelyk, 't zy wareldlyk, het gene hunne ontwerpen zou hebben kunnen verhinderen, onder hun bedwang te brengen, (1) of door alle mogelyke middelen te verminken.

Dit had de fchrandere en alömme vermaarde Advocaat generaal, by het Parlement van Parys, *Denys Talon*, reeds over meer dan honderd jaren in den neus. In zyn *Requiftoriaal*, dat hy op 23 January 1687 voordroeg, kenmerkt hy het jansenisme in deze bewoordingen: „ Het is ene gevarelyke *fadlie*, die „ reeds

(1) Hoe hadden zy meest allen de Parlementen van Frankryk onder hun gebied gebragt, om de kerkelyke regeltucht te ontzenuwen? alle geestelyke Overheid ftond alömme te recht, ter uitdaging van de wederspanningheid, en wierd doorgaans veroordeeld. Wat al vervolgingen heeft de deugdzame en kloekmoedige Aartsbifchop van Parys, *Christoph. Beaumont*, niet ondergaan? gevangen, gebannen enz. Wat al zaad van tweefpalt en yerdeling hebben zy niet geworpen tusfchen de Catholyke Mogendheden en de Catholyke Kerk, namentlyk tegen haar Opperhoofd? Wie was blind genoeg om niet te zien, dat de Philofophie en het Jansenisme gelykerhand de Moederkerk beftormden?

„ reeds dertig jaren heeft gearbeid, en genen
 „ middel verzuimd heeft, om het gezag van
 „ alle Mogendheden, geestelyke of wareldly-
 „ ke, die hen niet begunstigen, te krenken.”

Hier meende ik het deze reis by te laten; edog op dat gy geen ogenblik in de verbeelding blyve, als of ik uwe lering en uwe fechte bezwaard of gelasterd hadde, zal ik een van de gematigste van die Philosophen, waar van ik zoo even hier voor sprak, deels myne gezegdens, en deels dat van *Talon*, laten rechtvaardigen. Hoort wat hy van het Jansenisme zegt: „ Verre van het juk te verzagten, men
 „ bezwaard het; men maakt van de rechts-
 „ bank van boetvaardigheid, ene rechtsbank
 „ van schrik en wraak; het schynt wel of
 „ men gene boetingen voor oprechte aanziet,
 „ dan die met verdichte, ten minsten zeer
 „ vergrootte en uitsporige strengheden ge-
 „ paard gaan, waar van men ons het tafereel
 „ afschilderd, in de levens der woesteny-va-
 „ ders; (*) men spreekt niet dan van harde
 „ strengheden.... en zulks op den zelven tyd
 „ dat men bewyst: dat alle die goede werken
 „ zoo willekeuriglyk van Godt afhangen, en
 „ zoo weinig in betrekking staan met 's men-
 „ schen gesteltenis, of afhangen van zyn wil
 „ of dispositie, als het al of niet regenen af-
 „ hangt van de aarde; men spreekt niet dan
 „ van liefde, van liefde tot Godt, op den
 „ zelven tyd dat men hem vertoont als een
 „ harde meester, als een dwingland, die maai-
 „ jen wilt waar hy niet gezaaid heeft; die
 „ „ straft

(*) *Gedenkt dat de Schryver een Philosoph is.*

„ straft om dat men niet ontvangen heeft, het
 „ gene hy niet goedgevonden heeft te geven,
 „ maar het gene hy geweigerd, ja zelf ont-
 „ trokken heeft; men wil den mensch over-
 „ tuigen, dat de grootfte poging van de vol-
 „ maaktheid der liefde is, dien te beminnen
 „ op wiens liefde men niet kan rekenen;
 „ men wil dat de mensch zich zelven in de
 „ bitterheid zyns harte verwyte, dat hy niet
 „ deugdzaam zy, op den zelven tyd, dat men
 „ alles aanfpant, om hem te bewyzen, dat de
 „ deugd niet meerder binnen het bereik van zyn
 „ vermogen is, dan de fchoonheid of lelyk-
 „ heid van zyn aangezicht, de kortheid of de
 „ lengte van zyne gefalte; met één woord,
 „ men wil dat hy zich fchuldig voor Godt ge-
 „ love, om dat Godt hem niet getrokken heeft
 „ uit de maffe des verderfs, waar in, volgens
 „ dat men beweert, het hele menschedom is
 „ nedergeftort door de fchuld van dien, uit
 „ wien het zynen oorsprong neemt. Het is
 „ zienlyk, dat deze gevoelens niets hebben
 „ dat ftreelt, niets dat tot hen trekt. Waarom
 „ volgt men ze dan? Waarom biedt men zoo
 „ veel tegenftand tegen het gezag, het gene
 „ ze doemt? Waarom dié vooringenomenheid
 „ voor die, welke die gevoelens aankleven?
 „ Kan men als mogelyk aanzien, dat verlichte
 „ genootfchappen, die opmerkingen niet zou-
 „ den gemaakt hebben, die ik hier voorftelle,
 „ of dat zy zich zouden hebben laten mislei-
 „ den gelyk een hoop vrouwen, en waarlyk
 „ die gevoelens zouden aangenomen hebben?
 „ Maar welk is dan hun uitzicht, of hun ont-
 „ werp? Ik geloof dat ik het wel merke; maar
 „ ik

„ ik zal my wel wachten van my deswegens
 „ te uiteren; het is de zaak van de Mogend-
 „ heden, zy hebben 'er een zonderling belang
 „ by, zy moeten het voor uit zien, en, is 't
 „ dat zy kunnen, beletten.” (*)

Ik herhaal hier dan nog eens, myne Broe-
 ders, dat ik 'er verre van af ben, van Ul. alle
 deze gruwel-volle uitzichten of ontwerpen
 aan te wryven, ik ben zeker dat gy op zul-
 ken denkbeelden trilt en beeft; edog leert 'er
 ten minsten den stam aan kennen, waarop een
 Babyloner uwe scheuring, en een ander Baby-
 loner die van Frankryk heeft ingeënd.

En gedenkt aan de woorden van Christus: (†)
*alle plantsoen, dat mynen Hemelschen Vader niet
 geplant heeft, zal tot den wortel uitgeroeid worden.*

(*) *Vie du Duc d'Orleans, par L. M. D. M. tom. 2,
 pag. 231.*

(†) *Omnis plantatio, quam non plantavit Pater meus
 caelestis, eradicabitur. Matth. XV. vs. 13.*

V Y F D E B R I E F:

T O T

D E Z E L V E N.

Behelzende de Bewyzen, dat de zoogenaamde Utrechtsche kerk door heel de Kerk als ene scheuring veroordeeld is: dat hare aanbangers van de kerkelyke gemeenschap met den stoel van Petrus afgesneden, en buiten de Catholyke kerke syn: dat hunne Bisdommen onwettig ingeweid, van alle kerkelyke jurisdictie of gezag oeffening beroofd syn. Alle hunne uitvluchten door PIUS VI, en door de Fransche, en alle de andere Kerken vernietigd.

MYNE BROEDERS!

Gy meent dan waarlyk nog, dat uwe Bisdommen en Clerezie, en gy zelve nog aan de Catholyke kerk behoort, en in kerkelyke gemeenschap levet met den heiligen stoel van Petrus?

Het is dan tyd dat ik u eens ter dege die oude leuren van de ogen afhale, en u doe zien, dat PIUS deze tot asch verbrand heeft. Hoort en gy zult leren, ziet en gy zult ontwaart worden, dat men u van den nest heeft afgeleid. Ik zal weinig redeneren; dat hebben ande-

dere en ik zelf voor dezen gedaan; onze redenen zyn door kwinkflagen, door kunst en vliegwerk overlommerd. Ik zal u een gezag voordragen, waar op Christus de eenheid van zyne Kerke gebouwd heeft. Een gezag, voor het welk het verstand moet buigen in geloofs zaken, en *zich zelve in bechtenis moet geven*, gelyk Paulus zegt: 2 ad Corinth. 10. *Captivantes intellectum in obsequium fidei*. Een gezag, voor het welke de wil aan zich zelve verzakende, moet plooiën onder het juk van gehoorzaamheid; *Die u hoort, hoort my, die u versmaadt, versmaadt my, en zoo wie de Kerke niet hore, dat by u zy als een heiden, als een tollenaar*, [zeide Christus zelf, Luc. 10. vers. 10.] *Qui vos audit me audit qui vos spernit me spernit. Si quis Ecclesiam non audierit sit tibi sicut ethnicus & publicanus*, Matth. 18. Hoort dan, geloof en gehoorzaamt.

Gy weet, gy gelooft, immers gy belydt: dat 'er buiten de Roomsche-Catholyke kerk geen zaligheid te bekomen is; gy zyt dan zeker, myne Broeders! dat uwe Clerezie in den schoot van die algemene Moeder, met Christus en zyne ledematen, en met zynen Stadhouder op de aarde, den Paus van Rome, verenigd, door kerkelyke gemeenschap, leve. Dit hoort zoo: want zoo gy enige reden hadt om hier aan te twyfelen, dan ziet gy wel, dat gy uwer ziel zaligheid vrywillig in gevaar zoudet brengen, en by gevolg zekerlyk verdoemen.

Maar, myne Broeders! hoe kunt gy die zekerheid hebben? Ah de zaak is veel te zwaarwichtig, zy is van een eeuwig belang, stapt dan
op

op geen losse schroeven; maakt u gene schynwezens, die u wel kunnen misleiden, maar nimmer kunnen zalig maken. Uwe Clerezie, dat is twee of drie Bisschoppen, zeggen u: *Wy zyn verenigd*. De Pauzen van Rome, met zoo veel duizende Bisschoppen, hebben u, byna een heel eeuw lang, gezeid: „ *Gy zyt wederspannige scheurmakers, die van de Kerk zyt afgesneden.*”

Ik heb u in myne vorige brieven met een woordje aangeduid, de snode prulbewyzen, die uwe Clerezie durft opwerpen, in het Proces van *Frans van Dyk*, om hunne kerkelyke gemeenschap te bestempelen; al hadden zy 'er, die minder ongezoute, minder laf, en door enigen schyn van pit of ziel verdraaglyk waren, nog zouden zy alle, in een stuk van zulke aangelegenheid, moeten verdwynen voor het hoog gezag, dat ik u ga voordragen:

Op zeventhien September van het jaar 1791. Wanneer de Grote P I U S VI. beraamde met het Collegie der Cardinalen, over den afleg van den Cardinaals hoed, door den duizend maal ongelukkigen *Stephanus Carolus de Lominie*, haalde de Paus met smart en droefheid aan, hoe deze bewenens waardige Aartsbisschop; voor dat hy in de Constitutionele scheuring vervallen was, gearbeid had, om de Kerk uit de overheerschende handen der *Parlamenten* te redden, en haar het vry genot van hare goddelyke rechten, door den Koning te doen erlangen. De Paus bejamert ook, dat een man, die in ene zo welverdiende als hoge achting, by heel de fransche ker-

kerke en hare roemwaardige Clerezië stonf; zich zoo verre had laten vervoeren.

Vervolgens verhaalt Hy dat deze Aartsbisshop [gelyk het aangetekend staat in de Acten van de Fransche Clerezie (1)] aan die vergaderde Clerezie voordroeg; de condemnatie van de Janfeniste Synode van Utrecht; gehouden door hen in het jaar 1763. onder deze merkwaardige uitdrukkingen, dat: „zulks een eenwig bewys zoude zyn; van de onderwerping „en aangekleefdheid der Fransche Bisshoppen; aan den Heiligen Stoel; van hunne verontwaardiging tegen het werk van ene Schismatikekerk, de welke beweert aan de Catholyke kerke te behoren, in den tyd dat zy weigert; aan des zelfs besluiten te gehoorzamen; en de kerkelyke gemeenschap met den Stoel van Petrus te behouden, of schoon zy de banden van eenheid en van de kerkelyke Hirarchie of onderschikkinge losmaakt, en met geweld afbreekt.”

Waar op de Fransche Clerezie „niet eenparige stemmen, die Acten van de Utrechtsche Synode gedoemd heeft, gelyk zy reeds door den Heiligen Stoel gedoemd waren.”

Ziet gy, myne Broeders, dat het niet alleen de aan zoo vele grote mislagen onderhevige Pius, noch het willekeurig overheerschend Hof van Rome alleen, maar dat ook de vergaderde Fransche kerke uwe Bisshoppen,

(1) Actes du Clergé de France ad Annum 1766 feance 223. 25 Juin, pag. 863. Parag. a peine.

pen, en u, als scheurmakers en afgesnedene van de kerkelyke Gemeenschap veroordeelt, en met den Stoel van Petrus uwe Synode doemt?

Is 'er onder die hele achtbare Clerezie, op de welke de Jantenisten zoo dikmaals, maar altyd ten onrechte, beroepen hebben, ook flegts maar een Bisfchop geweest, die tegen zoo stellige en zoo beslissende beweegredens, een enkel woord aangetekend heeft? Zaten zy daar niet als Rechters van het geloof, gelyk de Paus ze daar ook noemt, *Fidei iudices*?

Dit is dertig en meer jaren geleden: is 'er sedert een Fransche Bisfchop opgestaan, of is 'er uit eenen anderen hoek van de wereld een opgerezen, die zich of tegen deze stellingen, of tegen dit Doem-vonnis, als Bisfchop, als geloofsrechter verzet heeft? Hebben niet in tegendeel alle de Bisfchoppen van de wereld, door hun gedrag, hunne goedkeuring aan de Fransche Bisfchoppen gegeven? Hebben zy niet alle gedaan, gelykvormiglyk, aan het gene de Fransche kerk uitsprak? Hebben zy dus de Pauselyke uitspraken niet alle bekrachtigd? En zyn dus deze niet wel duidelyk geworden de uitspraken, van de, volgens uw eigen Synode, onfeilbare verspreide Kerk? Zou men my de gedoemde grondregelen van *Ricci* hier opwerpen? Daar zal ik in het tweede stukje volledig over handelen. Zal men my zeggen: dat heel deze uitspraak noch geloof noch zeden raakt, en dat buiten deze de Kerke niet onfeilbaar is? Raakte dan de *Acten* van uwe Synode ook noch geloof noch zedenleer? Zal men uit

de latere ondeugd van *De Lominie*, zyne vorige *intrigues* afleiden? Want altyd hebben de ketters en scheurmakers in zulken hoeken geschuld; weet dan eens voor altyd, dat de stemme, van yder Bisfchop, hare kracht noch van zyn deugd, noch van zyn verstand, maar van zyne wettige zending ontleent, en dat de onfeilbaarheid van de Kerke, 'tzy zy vergaderd, 'tzy, zy verspreid zynde spreke, niet op de deugd of kunde der Bisfchoppen, maar op de beloften van Christus gebouwd is en vast staat.

Gelyk dan uwe Synode uit twee Bisfchoppen en enige stem-loze Priesters, al te maal door de Kerk opgefchort bestaande, de Grieken gedoemd heeft, als scheurmakers, zoo hebben de twee grootste Kerken van de Catholyke wereld, naamlyk de Roomfche en de Fransche, en door deze alle de Kerken, uw kerksken als ene scheuring, en u allen als van Gods-kerk afgesnedenen veroordeelt. Zulk een gezag, verenigd met den Stoel van Petrus heeft u veroordeeld!!!

Kunt gy, myne Broeders in weerwil van zoo een gezag, zeker blyven, dat gy van de kerkelyke gemeenschap met den Heiligen Stoel van Petrus, ja van de Catholyke kerke niet zyt afgesneden? Dat 'er uw fortuin van afhangt, gelyk 'er nu de zaligheid van uwe ziel, van die van uwe kinderen, en beste vrienden van afhangt, *geeft glorie aan God!* zeide Paulus aan zyne leerlingen, en bekend de waarheid: Aan welke party zoudt gy uw fortuin vertrouwen?
of

of aan uwe Utrechtsche Clerezie, die hier rechter in hare eigen zaak is, en die uit twee of drie veroordeelde Bischoppen bestaat, of aan een zoo te duchten gezag?

Gy ziet wel dat het de zaak van uwe Bischoppen niet was, U tot de lering van PIUS over de Constitutionele scheuring te verzenden, dat het hun min nadelig moest zyn, U met Febronius, met de Jesuiten en enige verbotte en andere aangepreze, versmadingswaardige boeken, zonder ze te noemen, bezig te houden, en in tusfchen het gezag van PIUS en van de Roomsche Kerk, door laken en lasteren te teisteren, om hun doemvonnis te ontzenuwen, en U aan hunne lein zoo veel te zekerder te verflaven.

Hoort dan hoe de zelve PIUS den meer dan half verloren, maar nog wankelenden Cardinaal *De Lominie*, Aarts bischop van *Sens*, vermaant: „ Intusfchen praamt my myne vaderlyke bekommeringe en zorge, op dat gy gene nieuwe misflagen op de vorigen ophoope..... u zonder uitsfel te schryven, u ernstelyk in den Here vermanende, op dat gy van uwe ontwerpen wederkere, en wel byzonderlyk verbieden wy u tot dien stap over te gaan, dat gy zoudet bestaan nieuwe Bischoppen te *institueren*, welke ook de reden van noodzaaklykheid moge zyn, en gene nieuwe wederspanningen aan de Kerke te geven, *dat recht immers van Bischoppen te institueren*, of in ene Kerke te vestigen, is een recht dat volgens de besluiten van het Concilie van *Trente*, aan den *Apostolyken*

„ *Stoel alleen toekomt*, een recht dat *niemand*
 „ *noch Bifchop*, noch *Aarts-bifchop Metro-*
 „ *politaaan zich vermag aantematigen*; of ik
 „ zou my verplicht vinden, uit kracht van
 „ het *Apoftolyk ampt* dat my is toevertrouwd,
 „ de zulke zoo wel den bevestigiger als den
 „ bevestigden, voor fcheurmakers, en al wat
 „ zy verrichten, voor krachteloos en van on-
 „ waarde te verklaren; gelyk wy reeds ver-
 „ klaard hebben in onze brieven aan den Al-
 „ ler-chriftelykften Koning, enz. en gelyk on-
 „ ze antwoord aan de Bifchoppen van Frank-
 „ ryk, die ten eerften zal uitkomen, voor-
 „ der uitbreiden zal.” (1)

Oordeelt noch niet, myne Broeders! ziet
 en zwygt tot dat gy alles zult gezien hebben.
 De

(1) Nos interim, quos vehementer paterna cura fol-
 licitat, ne tu errores erroribus cumules.... has tibi, nullâ
 interjectâ morâ, litteras mitimus, te etiam atque etiam
 in Domino exhortantes, ut statim ab incæpto desistas, tibi-
 que præfertim præcipimus, ne eo usque progrediaris, ut
 novos Episcopos, ob quamvis etiam causam necessitatis,
 instituas, novosque Ecclesiæ refractarios adjungas; de jure
 enim agitur, quod unicè spectat ad Apostolicam sedem jux-
 ta Tridentini Concilii Sanctiones, quodque arrogari sibi
 à nemine potest Episcoporum, aut Metropolitanorum, quin
 nos illo, quo fungimur, Apostolici Officii munere,
 declarare cogamur schismaticos simul esse, tam eos
 qui confirmant, quam eos qui confirmantur, nulliusque
 roboris futuros illos actus omnes, ab utrimque prodituros,
 veluti alias jam declaravimus nostris litteris ad
 Carissimum in Christo filium nostrum Ludovicum Regem
 Christianissimum..... et veluti latius responsio nostra ad
 Episcopos quantocius proditura explicabit.

Litt. Pii VI ad Card. De Lominis, 23 Februa-
 rii anni 1791.

De zelve PIUS in zyn Breve aan de Bisschoppen van Frankryk, waar van hy zoo aanstonds sprak, bewyst eerst en voor al dat het de rechten van den Heiligen Stoel ontkennen en het Primaatschap van Petrus omverre werpen is, wanneer men vast stelt: dat een verkoze Bisschop genoeg doet, met slegts zyne verkiezing, tot bewys van eenheid van geloof en kerkelyke gemeenschap, die hy met hem moet houden, aan den Heiligen Stoel kenbaar te maken, zonder er de goedkeuring van af te wachten. *Eo ipso omnis ejusdem Pontificis potestas prorsus excluditur; atque hoc modo abscinduntur a fonte rivi, rami ab arbore, populus à primo Sacerdote.* (1) „ Ende „ hier door word eensklaps alle de macht van „ den Opperpriester, die het hoofd van dé Kerk „ is, uitgesloten, en by dien middel, worden „ de beken van hunne bronader afgesneden, „ de takken worden afgehouden van den „ boom, en het volk van den eersten Priester.”

Gy zult my opwerpen dat de Paus eerst zegt: *Daar nu de verkoze tot Bisschop, door den eed dien hy gedaan heeft, verhonden is aan die Decreten, door welken hem verboden word de bekrachtiging zynere verkiezing van den Paus te vragen, Eo ipso hier door enz.* Maar onder zulke verbintenis zult gy zeggen, legt onze Clerezie niet. Neen zy leggen onder zulke verbintenis niet, en die ontschatbare vryheid heb-

(1) Breve Pii VI ad Episcopos Galliarum de 10. Mart. 1791.

hebben wy Gode, en onze Hoge bestierders te danken. Maar is uwe Clerezie niet te schuldiger voor God, en voor zyne Heilige Kerke, dat zy vrywillig, zonder enige dwang dat doet, het gene die Decreten doen. „ De „ beken van de bronader affnyden, de takken „ afhouden van den stam, en het volk van den „ eersten Priester?”

Zy wachten immers zyne bekrachtiging hunner keuzen niet in, zy vragen ze, of om beter te zeggen zy geveinzen dat zy ze vragen: zy vragen immers de bevestiging van den Paus niet als of zy wezenlyk en noodzakelyk ware. dit blykt uit hunne daden, zy vragen ze slegts met de woorden en als by ene plegt van welstand, in de daad doen zy niet anders dan hunne keuzen aankundigen; want uit hunne werken blykt, dat zy op hun eigen vroomheid besloten hebben, het Primaatschap van Petrus op dit punt te vernietigen, gelyk het de voorgemelde Decreten vernietigden. Nu dan, daar op zegt vervolgens de Paus Pius VI. *maar hoe durft men dan nog zeggen: dat men de kerkelyke gemeenschap met het zienlyk Opperhoofd onderhoude en beboude, met slegts zyne verkiezing aantekondigen, dewyl men op den zelven tyd het gezag van zyne Primaatschap, de Franschen door enen eed, en uwe Bischoppen, myne Broeders, door hun eige besluit en daad, van de Pauselyke bekrachtiging wel te vragen, maar niet in te wachten, nog schuldiger dan d'andere ontkennen.* (1) En

(1) Quomodo enim retentam conservatamque esse dici po-

En op dat gy u niet verbeelde, dat ik deze gevolgtrekkinge uit myn eige gezag afleide : hoort wat de zelve PIUS zegt van die brieven van geveinsde gemeenschap, de welke de verkiezinge aankondigen, maar geenszins de bekrachtinge van den Heiligen Stoel afwachten. *Expilly*, een van de twee eerste *Constitutionele* Bisdommen, had zoo een brief aan PIUS geschreven, hoort dan wat Hy 'er, als kerkelyk Opperhoofd, over zegt, in zyn Breve van 13 April 1791. aan de hele Fransche Clerezie: „ Verre is het er af, dat de brief dien hy, [*Expilly*] ons geschreven heeft, hem tot verontschuldiginge verstrekke, in tegendeel die brief maakt hem nog pligtiger, zoo weinig is hy geschikt om het merkteken van zyne scheuringe uit te wischen. Zulk een brief, die ons slegts aanduidt ene onwettige verkiezing, en in welken men geen woord rept van de bekrachtinge die men door ons moet verkrygen, is hy iets meer dan ene geveinsde betuigenis, van met ons een schynwezen van kerkelyke gemeenschap, te willen aanvragen? Daarom hebben wy ook, op het voorbeeld onzer voorzaten, goedgevonden geen woord 'er op te antwoorden, maar hem ernstelyk te doen vermanen, enz.” (1)

On-
 poterit cum Visibili Ecclesie capite Communionem, eidem tantummodo electionem nunciando; eodemque tempore ipsius Primatus autoritatem etiam per Sacramenti Religionem abnuendo. *ibid.*

(1) Tantum vero abest, ut littere ad nos datæ eum

Onze Bifchoppen , zult gy my zeggen , fpreken van die bekrachtiging of bevestiging in hunne brieven van aankundiging , zy vragen ze immers ; maar vragen zy ze , als of zy ze van den Paus moeten verkrygen ? waarom gaan zy dan tot de inweiding voord , al ist dat zy ze niet krygen , ja al ist dat zy heel wel weten dat ze hun geweigerd wordt ? Ziet gy dan niet , dat zy wel wat geveinsder , maar niet Catholyker dan de *Constitutionelen* zyn ?

Het was dit Breve door het welk de Paus aan heel de Fransche kerk de opfehorting kenbaar maakte , met welke hy alle die fcheurmakers beslagen had , met bedreiginge van den kerkelyken ban , in geval zy zich niet zouden onderwerpen.

Edog , myne Broeders ! denkt niet , of laat u niet in de handen fteken , dat zulke grondregels niet toepasfelyk zyn aan uwe Bifchoppen en Clerezie . De Paus vervat 'er uwe Bifchoppen en hunne fcheuring wel duidelyk onder , en noemt ze , gelyk men , by fpreekwys zegt , met naam en bynaam .

En deze grondregelen , en derzelve uitdruk-

adjuvent , ut magis reum efficiant et nequeant Schismaticam notam effugere , illæ enim , non nisi simulatam quamdam imaginem præse ferentes Communionis nobiscum ineundæ , ne verbum quidem faciunt de confirmatione per nos obtinenda , et illegitimam tantum nobis electionem significant Hinc nos Decesforum nostrorum exempla secuti minime illi duximus respondendum , sed Serio illum Commoneferi Mandavimus .

Breve Pii VI ad Episcop. Gall. de 13 Aprilis 1791.

drukkelyke toepassing, op uwe Bischoppen, Clerezie en Kerk, zyn niet slegts, zoo als zy voorgeven, de gevoelens van den Paus en van het *willekeurig overheerschend Hof van Rome*; maar zyn de lering van de Roomsche en van de Fransche Kerken en van alle de Kerken, verenigd met den Heiligen Stoel van Petrus.

Ene gunst verzoek ik u, eer ik myne bewyzen aan den dag legge, oordeelt niet voor dat gy ze allen gezien hebt. Leest en zwygt, tot de laatste Kogel geschoten zy, en dan zult gy moeite hebben, om uwe verbreidelde Clerezie nog te vinden.

Ik moet dus eerst uwe Clerezie en hunne scheuring in de uitspraken van Pius en in zyne aangehaalde grondregelen aanwyzen.

Wat hunne zaak betreft, geen ey lykent beter aan een ander ey, dan de zaak van *Expilly* aan die van *Steenhoven* of aan die van den Heer *Joannes Jacobus van Rbyn*; want deze laatste twee zyn ene en de zelve zaak.

Expilly had zich beroepen op het Concilie van *Nicée*, als of daar vast gestelt ware voor een algemenen regel van *Discipline*, dat de verkoze Bischop de bekrachtiging en Kerkelyke *institutie*, van den Metropolitaan zoude verkrygen.

Hier op bewyst Pius dat *Expilly* de zyne niet van den Metropolitaan, maar van twee aan die Provincie vreemde Bischoppen, verkregen heeft, die hem ook hebben ingeweid. Even eens daalt die van uwe Bischoppen af, van den nog vreemderen, en dan al opgeschorten Landloper *Varlet van Babylon*.

De Paus bewyst ten tweede dat de huidige Discipline, die algemeen en vry oud, en door algemene Kerkvergaderingen bestempeld is, dat recht van bevestigen en *institutie* wederom by uitsluiting heeft vastgehecht, aan de bronnen van het Priesterchap den Stoel van Petrus. Hier naaf zal hy ons leren dat de Heeren *Steenhoven* en *van Rbyn* niet meerder bevoegd of bemachtigd zyn geweest als *Expilly* om deze *Discipline* van de Kerke te veranderen, en ene vorige in te roepen. Maar laat ons Pius zelve horen spreken: „ Dat *Expilly* dan wete dat hy zyn eigen vonnis gestreken heeft, is 't immers dat het waar zy dat de verkoze Bischoep, in gevolgen het Concilie van Nicée, zyne *institutie* enz. van de Metropolitanen moest erlangen, welk recht de Metropolitanen van den Heiligen Stoel verkregen hadden, hoe kan hy *Expilly* zich dan verbeelden, dat hy *Canoniek* en wettiglyk zoude geïnstalleerd of gezonden zyn, daar hy de inweiding niet van den Aartsbischoep van *Tours*, onder welkers Provincie het Bisdom van *Quimper* hoort, maar van andere Bisdommen ontvangen heeft? Is 't immers dat dezen, daar zy onder een ander Aartsbisdom horen, door ene Heiligshendende daad, hem het Bischoplyk orden hebben kunnen toedienen, zeker is het, dat zy hem de *jurisdicctie* of gezag-oeffening niet hebben kunnen geven, van dewelke zy, volgens de *Discipline* van alle de tyden, van alle de eeuwen, zelf ten enemaal beroofd waren.”

Van

Van waar had nu de nog vreemdere Babylo-
 ner *Varlet* dat recht verkregen om de Bis-
 choplyke gezag-oeffening, over de Utrecht-
 sche Kerk, die hy zèlf nimmer ooit gehad
 heeft, aan *Steenhoven* enz over te leveren,
 en die ze vervolgens aan *Joannes Jacobus*
van Rbyn zoude moeten overgezet hebben?
 Maar laten wy Pius voort hooren; „ Ver-
 „ ders zegt de Paus, *Pius.*” „ De macht,
 „ om jurisdictie of gezag-oeffening te geven,
 „ kan ingevolge van de huidige *Discipline*,
 „ dewelke nu al vele eeuwen in werkinge
 „ is, ” (dus heel lang voor den Babylo-
 „ ner *Varlet*;) „ en door de Kerkvergaderingen,
 „ en zelf door verscheide *Concordaten* is be-
 „ vestigd, in gener wyze, zelfs niet aan de
 „ Metropolitanen behoren; want, wederge-
 „ keerd, waar zy van afgekomen was, hoort
 „ zy by uitsluiting aan den Heiligen Stoel
 „ alleen; zoo dat, deze zyn de eigen woór-
 „ den van het Concilie van Trente [Sess.
 „ 24. Cap. 1. de Ref] *Heden de Paus van*
 „ *Rome*, uit kracht van zyn Hoogbedienaars-
 „ amt, aan alle en ydere Kerke, bunnen her-
 „ der geve, en dat 'er by gevolg in de hele
 „ uitgestrektheid van de Catholyke Kerke,
 „ gene wettige inweidinge, tenzÿ op het
 „ bevel van den Heiligen Stoel verricht kan
 „ worden.” (I)

Zulk

(I) *Sciat interea (Expilly) se sibi ipsi sententiam dix-
 isse. Si enim verum est, juxta veterem Disciplinam,
 ex canone Niceno, quem is in medium adducit, profla-
 entem, opus omnino esse, ut electus ad legitimum titu-
 lum*

Zulk een bevel heeft *Expilly* niet gehad, noch zyne inweiders ook niet. Had de Babylonet *Varlet* zulk een bevel ten voordele van de eerste Bischoppen uwer scheuringe? Zeker dat Neen, want zy kregen een ban-vonnis op hunne myters, het was dan ene scheuring. Heeft *Joannes Jacobus van Rbyn* zulk een bevel ten zynen voordelen? Zeker dat neen, want hy en zyn inweider kregen een dergelyk ban-vonnis; het is dan nog ene scheuring. En het is dan ook zonneklaar, dat zy, geen van allen, langs de deur zyn ingekomen in den Schaapstal van Christus, maar 'er langs de Venster zyn ingekropen; die deur, die niemand dan de Opvolger van Petrus

sum nanciscendum, per Metropolitanum solum confirmaretur, quod quidem metropolitanum jus a sedis Apostolicæ jure manabat; qui fieri poterit, ut Canonicè, et legitime immissum se putet *Expilly*, dum consecrationem suam, non Archiepiscopo Turonensi, cujus suffraganea est Corisopitensis Ecclesia, sed aliis Episcopis referre debet acceptam? Hi enim cum ad alienas Provincias pertineant, si sacrilego ausu ordinem potuerunt eidem conferre, nequivèrunt profectò jurisdictionem tribuere, quæ ipsi quoque, juxta omnium ætatum disciplinam destituuntur omnino. Hæc porro jurisdictionis conferendæ potestas, ex novâ disciplinâ, a pluribus sæculis jam receptâ, a Conciliis Generalibus et ab ipsis Concordatis confirmata, ne ad Metropolitanos quidem potest ullo modo attinere, utpote quæ illuc reversa, unde disceserat, unice residet penes Apostolicam sedem; ita ut hodie, *Romanus Pontifex*, ex muneris sui officio, *Pastores singulis ecclesiis præficiat*; ut verbis utar Concilii Tridentini Sess. 24 Cap. 1 de Ref. adeoque legitima consecratio nulla fiat in Ecclesia Catholica Universa, nisi ex Apostolicæ sedis mandato. ibid ubi supra.

trus openen kan, en die hy voor hen zoodigt heeft toegefeterd, was veel te zorgvuldiglyk bewaakt; zy zyn dus langs de venster, of langs het dak in dien Schaaftal ingebroken. Wat zegt nu Pius van de zulken?

Hier op zegt Pius wederom: „Maar wat zoude men te wachten hebben van zulke Bifchoppen, die niet langs de deut inkommen maar langs de venster inkruipen, ja wat al onheilen tegen den Godtsdienst zouden de men niet te duchten hebben van de zulken, dewelke zelf in de ftrikken van het bedrog gevangen leggende, onbekwaam zyn om 'er het volk uit te redden. Zulken dan, wie zy ook zyn mogen, *kunnen nooit de macht hebben van te binden of te ontbinden*, want de wettige zending zouden zy niet hebben, *en wel aanftonds* [Pius bedreigt hier de Constitutionelen] *zouden zy, door dezen Heiligen Stoel, van de Kerkelyke gemeenfchap afgefneeden verklaard worden; het gene de Heilige Stoel altyd in zulke voorvalten*” [van ingekrope Bifchoppen:] „*ge-woon is te doen, en nu ook door ene openbare Proclamatie verklaart, ten opzichte van alle de verkiezingen van de Utrechtsche Bifchoppen.* Zie Benedictus XIV. aan alle de Catholyke van de Verenigde Nederlanden, in zyn Bullarium tom. 1. Conftit. II.” Zoo fprak Pius tot die zelfde Franfche Bifchoppen, waar van wy zoo aanftonds fpraken, in zyn
Bre-

Breve van 10 Maart 1791. (1) Dus kunt gy zien myne Broeders, dat hy onder de grondbeginzelen, die hy vastgesteld heeft, de zaak van uwe scheuring en uwe Clerezie, wel duidelyk en letterlyk, met naam en bynaam, gelyk ik beloofd heb te zullen bewyzen, vervat heeft.

Wat dunkt u myne Broeders, moet men zyne ziele niet beneden de belanglooze zaken geplaatst hebben, om haar eeuwig lot te vertrouwen, zoo als gy doet, aan het gewaand gezag van zulke luiden, dewelke het Hoge en zeker wettig gezag zoo stellig, zoo uitdrukelyk verklaard *buiten Godts Kerk verdreven te zyn, onwettig ingeweid, ingedrongen, zonder zending*, en by gevolg *ontbloot van de macht van binden en ontbinden*, en, ik fchryf al bevende ene zoo fchrikbare waarheid, die by een nader gevolg, ten minften blinde leidsmannen van even blinde fchapen, daar alleen bevoegd

(1) Quid autem ab hujusmodi Episcopis, qui aliunde intrarent quam per officium esset expectandum, imo quid non rimendum in religionem maliqui decyffionis laguco detensi, nullo modo a deceptione poterunt corrigere populum? (S: Damasus Epist. 2 No. 2) illi certé qualescum que essent, nullam haberent Legandi et solvendi potestatem, utpote legitima missione carentes, et extra Ecclesiae Communionum esse statim declararentur ab hæ sancta sede, quod semper facere in hujusmodi casibus in usu habuit, idque nunc etiam publico programme Declarat, in omnibus Opiscopodum Utrajecten sium Electionibus. Benedictus XIV. ad Univerf. Cathol in Fæderato Belg. Commozan. in Epist. Bull: tome 1 Conf. II. Pius VI in Brevi de 10 Martii 1791.

voegd toe zyn, om deze met hun zelve, in den diepen graft, van een onberekenbaar ongeluk, voor altyd neder te storten?

Hoe tastelyk, myne Broeders, ik ook reeds u hebbe bewezen, dat de Fransche Kerke, in het beoordelen van de uwe, op het zelfde richtsnoer en hand aan hand met Pius treedt, zullen nochtans, ondanks den indruk, die de beslissing van zulke ene oude en hoog achtbare Kerke, op uw gemoed heeft moeten geven, uwe diepingewortelde vooroordelen, en uwe met zorg gekoesterde afkerigheid van de Paus en Roomsche Kerke, niet verzuimd hebben intuschen den vollen bot te vieren, aan de aloude opwerpen, die men gewoon is u tegen het gezag van den Heiligen Stoel in te boezemen. Hoe dikmaals myne Broederen, zult gy al lezende u herinnerd hebben, die lage uitdrukkingen: tegen de Moeder Kerke, *daer onchristelyk Hof, daar men vruchtloos ootmoedigheid en belangloosheid zou zoeken; en waar zelden ware dienaars van Christus te vinden zyn; waar men de waarheid en derzelve verdedigers, dat is de Utrechtsche Kerke, en hare Bisdommen, en hare Clerozie, aan ene Wareldlyke Staatkunde opoffert.* Denkelyk zult gy ook al berekend hebben dat alle die *Brevés*, die ik van PIUS VI. heb aangehaald, al in den zelve vorm gegoten zyn, waar die Bulle uitkwam, die hy tegen de Synode van *Pistoia* heeft uitgegeven, en die volgens de Heer van *Rhyn* zyn *Pausdem* *zeo bezwalkt heeft.* Wie weet of gy die *Brevés* van PIUS, niet reeds gerangschikt zult hebben, onder die *mislagen* ja wel onder die *gro-*

te misflagen waar van, door Godts toelating, Pius VI. niet bevryd is geweest, volgens het Utrechtsch Crakel.

Wel aan dan myne Broeders, hebt gy uwe vooroordelen, uwe vooringenomenheid geraadpleegd, om niet onbezonne, onder het juk van leerzame gehoorzaamheid te bukken, weigert niet de stem van de waarheid met ene, even vrye, maar zuiverdere meninge aan te horen, op dat gy u niet pligtig maakt aan hardnekkigen wederstand, tegen de aan Godts Kerke verschuldigde onderwerpinge.

Hoort dan myne Broeders en ziet, hoe verschillig van uwe twee Bisshoppen, de hele Fransche Kerke, en met haar het hele Catholyk Christendom, die *Breves* van Pius beoordeeld, en met wat diepen eerbied zy de dezelve naar ene rype overdenkinge, en diepgelerde, wyze, en Catholyke beredeneringe, bekrachtigd hebben.

Ik heb u in mynen vorigen aangehaald, hoe de Bisshoppen van Frankryk, door hunne dertig gedeputeerden, hunne Grond-regels en gevoelen, over alle deze moeyelykheden, aan Pius VI hadden voorgedragen, by hunnen Brief van 10 October 1790, en gevolgelyk eer Pius noch gesproken had; hoe Pius deze uitbreidinge, met troost gezien en daar in, dewyl van 13 Bisshoppen, slegts het oud scheurziek getal, van vier *disfidenten* plaats had, de leering van de Fransche Kerke erkend had.

Hoort nu hoe die zelve Bisshoppen die *Breves* bejegend, en hoe zy directelyk, op dat van 10 Maart 1791. zeven weken daar aan,

aan , te weten op 3 May 1791 , geantwoord hebben. (1)

„ Allerheiligste Vader! zeggen zy , wy
 „ hebben het *Breve* van UWE HEILIGHEID
 „ met dien Godtsdienftigen eerbied ontvan-
 „ gen , den welken de leringslessen van een
 „ Opperpriester , in wien deugd en licht even
 „ glinsterende doorstralen , in een yder moet
 „ opwekken ; van een Opperpriester , in wien
 „ wysheid de kloekmoedigheid opbeurt , en
 „ verheft boven alle gebeurtenissen , en hem
 „ sterker maakt dan de bezwaarnissen die op
 „ hem rusten. UWE HEILIGHEID geplaatst
 „ op den Apostelyken Stoel , heeft volkomen-
 „ lyk bezeft , welke de hoogte was van zyn
 „ verheven Bedienaarfchap , en welke de uit-
 „ gestrektheid is , van die heilige plichten de-
 „ welke wy zelve met Haar delen en die in
 „ de onderscheide trappen van de Kerkelyke
 „ Hierarchie of Regerings-form , de eenheid
 „ uitmaken van het *Episcopaat* of Bisschop-
 „ schap. *Onze grondbeginzelen zyn de grond-
 „ beginzelen van UWS HEILIGHEID , en zulke
 „ is de overeenstemming van de overleveringen
 „ in de Kerken , zulke de gelykvormigheid van
 „ het onveranderlyk Depositum , dat is van den
 „ onverbinderlyken schat van het geloof , dat de
 „ gevoelens van de Fransche Kerke verenigd met
 „ den*

(1) Ik zal u hier naar bewyzen dat die zelfde Fransche kerke alle de andere Breves van Pius VI. die ik reeds aangehaald heb , en die ik verder aanhalen zal , met den zelve eerbied ontvangen , door haar oordeel bekrachtigd , en in alle de Bisdommen verkundigd heeft.

„ den Hogen Opperprieſter niet anders zyn, dan
 „ ene trouwe uitdrukkinge, en onbetwistbare
 „ getuigenis van het gene de algemeene Kerke,
 „ in alle plaatzen van hare hele uitgestrektheid
 „ gelooft, en in alle tyden gelooft heeft. Het
 „ is de hele, algemeene Kerke dewelke hier spreekt
 „ door de ſtem van haar Opperhoofd. en door
 „ die van ene Kerke, luſterryker geworden, door
 „ de wederwaardigheden die zy ondergaat, dan
 „ zy te voren was in de lange reek en vreedza-
 „ men loop, van eeuwen van voerſpoed. Het is
 „ nu ook, terwyl de Kerke geſproken heeft, „
 „ den gelovigen niet meer georlofd, zich aan
 „ twyffelingen op te houden, 't zy ten opzichte
 „ van de plichten die hun hier zyn voorgeſchre-
 „ ven, 't zy over de vrees van zich zelve te
 „ bedriegen, op het ſtuk van misbruik van
 „ eden, en van de gevolgen van valſche eden,
 „ of om te willen verwoegen ene nieuwe Conſti-
 „ tutie van de Clerezie, dewelke het gezag van
 „ de Kerke niet kan beſtempelen, met de grond-
 „ beginzelen van dien Godtsdienſt, in welken
 „ de Godtlyke Voorzienigheid hen heeft laten ge-
 „ boren worden, en in den welken zy moeten le-
 „ ven en ſterven.” (1)

Be-

(1) TRES SAINT PERE! NOUS AVONS RECU le Bref de vo-
 TRE SAINTETÉ, avec cette veneration religieuſe, que doi-
 vent inſpirer les enſeignemens d'un Pontife non moins eclai-
 ré que vertueux, dont la ſageſſe élève le courage au des-
 ſus des événemens & des difficultés. VOTRE SAINTETÉ,
 placée dans la chaire Apoſtolique, a bien ſenti quelle étoit
 la hauteur de ſon miniſtere, & l'étendue de ces ſaintes
 obligations, que nous partageons nous mêmes avec Elle,
 & qui forment, dans les différens degrés de la Hierarchie
 de

Bemerkt dan wel myne Broeders dat de hele Franfche Kerke, dat honderd zeven en twintig Bifchoppen, de lering van Pius, vervat in zyn Breve van 10 Maart 1791, waar in uw klyn Kerksken zoo duidelyk beoordeeld, *zoo ftellig gedoemd en van de algemene Kerke afgefteden, uwer Bifchoppen inweidingen zoo klaar, als fcheurziek en heilig-fchendig, en derzelve zenating en Kerkelyk gezag beide nul onbestandig en van onwaarde verklaard worden, niet alleenlyk aanvaard en bekrachtigd, maar ook beftiffende uitspreken, dat de hele Kerk door haar Opperhoofd en door de Franfche Kerke, de overleveringen van alle de Kerken zoo zeker heeft voorgesteld, dat het den gelovigen niet meer ge-*

007-

de l'Eglise l'unité de l'Episcopat. Nos principes font ses principes; & telle est l'uniformité des traditions dans les eglises, & le Dépôt inalterable de la Foi Catholique, que les sentimens de l'Eglise Gallicane, unis au Souverain Pontife, ne font que les fidentes expressions & les témoignages incontestables de la croyance de l'Eglise universelle dans tous les lieux & dans tous les tems. C'EST L'EGLISE ENTIERE QUI PARLE PAR LA VOIX DE SON CHEF ET PAR CELLE D'UNE EGLISE, PLUS ILLUSTRE PEUT-ÊTRE DANS SES DISGRACES QU'ELLE, NI POUVOIT L'ÊTRE DANS LE LONG & PAISIBLE COURS DE SES PROSPERITÉS. Il n'est plus permis aux FIDELLES. D'ENTRETENIR DES DOUTES SUR LES DEVOIRS, qui leur font prescrits, de se tromper par eux mêmes sur l'abus des Sermons, & sur l'effet des parjures, & d'allier une Constitution nouvelle du Clergé, que ne peut point consacrer l'autorité de l'Eglise, avec les principes de la religion, dans laquelle la Providence les a fait naître, & dans laquelle ils doivent vivre & mourir.

Lettre des Evêques deputedés de France à PIERRE VI. du 3 May 1791.

oorlofd is, zich deswegens aan twyffelingen op te houden, enz. enz.

Is 'er nu een enkele Bifchop in heel de wereld verfchenen, die zich tegen deze uitpraak van Paus en Bifchoppen verzet hebbe? en gedragen zich niet alle de Bifchoppen van alle de delen des werelds gelykvormiglyk aan deze lering? Hoe durft gy dus de zaligheid van uwe ziel, van die van uwe kinderen en vrienden, in de handen vertrouwen van die genen, welken door dat hoge gezag buiten het getal der herders, buiten de Apoftolyke zending gefloten, van alle gezag-oeffening ontroofd, gerang-fchikt worden, onder die genen waar van Christus by Joannes aan het tiende hoofdstuk fpreekt. (1)

Edog op dat 'er u geen het minfte twyffel overblyve, zal ik u, stuk voor stuk, deze groote waarheden bewyzen, dat gyl. 1°. buiten de kerkelyke gemeente gefloten en van de algemeene kerke afgefneeden zyt. 2°. Dat de inweidingen van uwe Bifchoppen onwettig en heilichendig zyn. 3°. Dat zy geen gezag nog
ver-

(1) Amen, amen dico vobis, qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro. Qui autem intrat per ostium pastor est ovium. Huic ostiarius aperit....:

Voorwaar, voorwaar ik zeg ul. zoo wie niet langs de deure intreed in den fchaapftal, maar 'er langs elders inklimt, deze is een dief, een moordenaar. Maar die langs de deure inkomt deze is de herder der fchape, aan dezen opent de deurbewaarder" den fchaapftal. En wie is deze Poortier? Petrus en zyne opvolgers.

Joann. 10 Hoofd. v. 1. 2. 3.

vermogen gehad hebben om de algemene discipline, welke noodzakelykheid zy ook mogen voorwenden, te veranderen. 4°. Dat zy by gevolg onwettig en heiligschendiglyk zyn ingeweid. 5°. Dat uit zulke inweiding gene hoe genaamde zending, veel min enig deel aan de Apostolyke zending voordvloeit. 6°. En dat by gevolg zulke inweiding noch herderlyk gezag, noch kerkelyke gezag-oeffeninge, noch de macht van te Leraren, noch die van te binden en ontbinden verlenen kan.

Als ik nu bewezen zal hebben dat die zes stellingen door den Heiligen stoel geleraard en door de Fransche Kerke bevestigd en bekrachtigd zyn, en dat op ene zienelyke wyze, alle de andere Bisshoppen die lering aankleven, zult gy dan nog durven twyffelen?

Het eerste punt is dan dat uwe Kerke uwe Clerezie en gyl. van de eenheid van Godts Kerke afgesneden, in gene Kerkelyke gemeenschap met den Heiligen stoel zyt.

Gy hebt genoegzaam duidelyk gezien in het geen ik reeds in deze brief heb aangehaald uit de verscheide Breves van PIUS VI. dat hy uwe kerke voor ene scheuring, uwe Bisshoppen als scheurmakers, en ul. allen by gevolg als afgesnedenen, en buiten de Kerkelyke gemeenschap verklaart, en dat wel op grondbeginzelen die hy vast stelt ter onderrechting van de Bisshoppen, en Clerezie van Frankryk „ de „ welke tot hem als tot den algemenen Le „ raar en Vader hunnen toevlucht genomen „ hadden, in het jaar 1791, om van hem raad „ en hulp, en die op vaste gronden gebouwde „ le-

„ lering te erlangen, dewelke zy met gerus-
 „ ter harte en geweten, zouden kunnen vol-
 „ gen.” (1)

Gy hebt ook reeds hier voren kunnen be-
 merken, dat de Fransche Clerezie in het jaar
 1766 vergaderd, uwe Synode te Utrecht gehouden
 met eenparige stemmen gedoemd heeft, „ als
 „ het werk van ene schismatike Kerke, de-
 „ welke beweert aan de Catholyke Kerke te be-
 „ horen, in den tyd dat zy weigert aan des-
 „ zelfs besluiten te gehoorzamen, en beweert de
 „ Kerkelyke gemeenschap met den Stoel van Pe-
 „ trus te behouden, of schoon zy alle de banden
 „ van eenheid en van de Kerkelyke Hiëra-
 „ chie of on-derschikkinge los maake, en met
 „ geweld afbreke.”

Wilt gy nu zien dat de huidige Kerke, en
 de Clerezie van dat zelve Frankryk, alle die
 grondregelen waar op Pius die lering bouwt,
 die uwe Kerke zoo beslissende veroordeelt als
 afgesneden van de Kerkelyke gemeenschap,
 met alle haar gezag bekrachtigt, en bestem-
 pelt? „ Uwe grondbeginzelen zeggen die Bis-
 „ schoppen aan Pius zyn de onze. .. en het
 „ is dus de *bele algemene Kerke die spreekt*
 „ *door de stemme van haar Opperhoofd en door*
 „ *die*

(1) S. R. E. Cardinalis Rupefucaldius, venerabilesque
 Fratres archi-episcopi & Episcopi.... ut tot tantisque
 malis occurrerent ad Nos confugerunt... consiliumque nos-
 trum & opem postularunt, & tutam agendi normam, in qua
 conquiescerent, a Nobis exquiserunt tamquam a communi
 magistro & parente.

Breve Pii VI. ad Epif. Gall. 13 Aprilis, 1791.

„ die van ene Kerk die nog roemruchtiger door
 „ hare wederwaardigheden, ” door een groot
 getal van Martelaren, en zeer na zoo vele be-
 lyders als nooffen, „ geworden is.” Dit zou-
 de voldingend moeten zyn, was het dat gy
 leerzaam waret. Edog het fchynt wel dat Godts
 oneindelyke goedheid alle de uitvluchten van
 uwe dwaalmeesters, door de grote PIUS heeft
 willen toestoppen, de Fransche kerke bekrack-
 tigt woordelyk de grondbeginzelen van dien
 Paus, op dewelken hy u als scheurzieke van de
 kerke afgesneden verklaart. Wil men ware Bis-
 schoppen hebben „ men moet zeggen zy aan
 PIUS, met de woorden van den H. Cypranus
 „ die Bischoppen zoeken, die verenigd zyn
 „ met hun Opperhoofd. Het Primaatschap is
 „ aan Petrus gegeven op dat in zynen stoel
 „ het middenpunt der eenheid gesticht blyve:
 „ *Het is aan hun, die zich van ons afscheiden,*
 „ *te bewyzen, dat zy met Petrus verenigd zyn.*”
 En om ook die aloude, kinderachtige, en
 onberedeneerde uitvlucht van uwe Bischop-
 pen, die by aanhoudendheid blyven zeggen:
 WY SCHEIDEN ONS NIET AF, ten enemaal een-
 stemmig met PIUS te verdelgen, voegen zy ’er
 by: „ Het is aan hun te bewyzen *dat zy met*
 „ *Petrus verenigd zyn,* maar hoe kunnen zy
 „ *met hem verenigd zyn* als wanneer de *stemme*
 „ *van den opvolger van Petrus,* zich van dien
 „ *zelven stoel* en uit den schoot van de ker-
 „ *ke van Rome doet horen* om onze grond-
 „ *beginzelen goed te keuren,* en *hunne do-*
 „ *lingen te doemen?* (1)

Ziet

(1) Zie de oorspronkelyke text agter dezen brief.

Ziet gy, myne Broeders, dat de hele Fransche kerke, eenstemmig met de Roomsche en met het Kerke-opperhoofd, uwe gewaande kerkelyke gemeenschap beslissende den bodem inslaat, en niet min beslissende u aan scheuring schuldig verklaart? Hoe kunnen zy met Petrus verenigd verblyven, welkers dolingen en scheuring, de opvolger van Petrus, op dien zelven Stoel gezeten, doemt en veroordeelt? Uwe kerkelyke gemeenschap met den Heiligen Stoel, is dan, in de ogen van alle de Fransche Bisshoppen, dat zelve, het gene zy in de ogen van den opvolger van Petrus, en by gevolg in de ogen van Petrus is, te weten, die aloude schynheilige schim, die speelpop van geveinsdheid, op welke de ketters en scheurmakers van alle tyden, het zwak gezicht van hunne aanhangeren hebben doen schemeren, op dat zy de scheuring niet zouden ontdekken, waar aan zy medepligtigen zyn.

Hoe schoon heeft Pius dien list ontdekt! Hoe krachtadig heeft de Fransche kerk, en met haar de algemene kerk, die voet-angels ontgraven, en aan alle ogen bloot gesteld!

„ De geveinsdheid, zegt Pius, [ik zal den helen text daar stellen, op dat gy in uwe scheuring, die der Franschen, die 'er de naturelyke dogter van is, door een nader kenmerk ontdekke, en in het doem-vonnis van de Fransche scheuring, uw eigen vonnis erkenne:]

„ De geveinsdheid dan is altyd het eigenaartig en kenmerkend *karacter* van ketters en scheurmakers geweest; en die ingedrongene hebben ook niets zorgvuldiger nagevolgt,

„ dan

„ dan die huichelkunst, van in heel hun ge-
 „ doente niets van de scheurziekte te laten
 „ zien, maar altyd de LIEFDE uit te hangen;
 „ alle hunne *nieuwigbeden*, als of zy uit de
 „ *aloude en zuiverdere kerk discipline voord-*
 „ *vloeden*, te rechtvaardigen, en *hoog-te-zwet-*
 „ *zen dat zy met de heilige kerke*, en met
 „ *dezen Heiligen Stoel van Petrus*, in oprech-
 „ *te en ware gemeenschap leven.*” (1)

Maar hoe kunnen zy met Petrus of met den
Heiligen Stoel verenigd zyn,” roept de Fran-
 sche en de hele Catholyke kerke, *wanneer de*
stemme van zynen opvolger, zich van dien zelf-
den Stoel, en uit het middenpunt van de kerke-
lyke

(1) Quoniam vero proprium semper & peculiare hæreti-
 cis Schismaticisque fuit simulatione uti; ita hujusmodi etiam
 intrusi, nihil habent antiquius, quam ut per simulationem
 populos in errorem inducant, dum omnes actus suos quo-
 dam quasi velamine charitatis prætexunt; dum tuentur ac
 laudant constitutionis reformationes, perinde ac si antiquiori
 ac puriori Ecclesiæ disciplinæ essent accommodatæ; dum
 habere se jactant *sinceram cum Ecclesia, & cum hac Sancta*
Apostolica sede communionem. Huc spectant nunciatoriarum tan-
 tum epistolæ, quas, exemplum priorum intrusorum sequen-
 tes, alii etiam posteriores ad Nos miserunt; Huc cohorta-
 tiones de precibus pro nostra salute atque in columitate
 fundendis.

At hujus-modi contestationum officiorumque genus agnos-
 citur, depromptum veluti ex archetypo, a nefariis schisma-
 ticorum & hæreticorum scholis. Nam legimus *Photium* scrip-
 sisse Sancto Pontifici *Nicolao*; *Lutherum Leoni X.* *Petrum*
Paulum vergerium juniorem *Julio III.*; qui omnes, dum
 effingebant obedientiam & unionem cum Apostolica sede,
 querebanturque de insinulata pravitate eorum doctrinæ, con-
 junctim eidem Sanctæ sedi insultabant, pravorumque errores
 edocebant. Pius VI. ad Epis. Gall. 19 Mart. 1792.

lyke eenheid, uit den schoot van de Roomfche kerke doet horen, om hunne dolingen te doemen, en hen als fcheurmakers te veroordelen, en van de kerke af te snyden!

Ah myne Broeders, zult gy dan nooit eens geloven dat gy om den tuin geleid wordt? zult gy dan nooit in zulke en zoo fprekende trekken, de gedaante van uwe fcheuring, noch in zulk een gezag, de rechtmatigheid van uw doem-vonnis erkennen?

Maar laat ons den opvolger van Petrus voordere horen.

„ Om deze gemeenfchap met den Heiligen
 „ Stoel te gevenzen, zegt hy, *daar toe dienen die Brieven van aankundiging* van hunne verkiezing tot Bifchop, *een kunst-greep, dewelke de huidige ingedrongenen geleerd hebben, van de ingedrongenen van de vorige tyden.* Hier toe dienen ook *die openbare opwekbrieven*, en vermaringen tot hunne aanhangeren, om *openbare gebeden voor ons welzyn en voor onze behoudenis*, tot den hemel te ftuuren.”

„ Edog men kan gemakkelyk onderscheiden, uit welke fchole, en op welke trouwloze voorbeelden van kettters en fcheurmakers, die betuigeniffen van aangekleefdheid, die bewyzen van plichten en dienstbaarheden gevormd zyn; wy lezen immers dat *Photius* de eerfte aanlegger van de Griekfche fcheuring, in den zelfden fmaak fchreef aan den Heiligen Paus *Nicolaus*; *Luther* aan *Leo X*, en *Petrus Paulus Verger* de jongere

gere aan Julius III. (1) En terwyl alle deze bedriegers aldus geveinsdlyk affecteerden geboorzaam en onderworpen aan den Heiligen Stoel en met den zelven verenigd te zyn, waren zy het altyd eens, om dien Apostelyken stoel te honen en te lasteren, en daar zy zich altyd beklaagden, als of men hun ene kwade lering aanwreef, bleven zy altyd verdervelyke dolingen aankleven, en leraren."

Schilderde Rubbens ooit een zoo sprekende Portrait? Zult gy dan, kunt gy Myne Broeders, uwe eigen beeldtenis, dog min de uwe dan die van uwe scheuring nog langer miskennen, lochenen? kunt gy nog langer, zonder aandoening, zonder trillen, deze uitspraken trotzeren?

Het is de Stadhouder van Jesus Christus, het is de grote Pius, die uit de diepte van zyn graf, of beter die uit de hoogte des hemels, waar de liefde en de wensch van alle de gelovigen, hem reeds menen te zien glinsteren met de martelkroon versierd, u dezen laatsten blyk van zyne teerhartigheid toezend.

Het gene Pius hier zegt van die drie scheurmakers en ketters, zeide de grote H. Aartsbischop Cyprianus reeds over meer dan 1500 jaren van de scheurmakers van zynen tyd, de
eeu

(1) *Navigare audent, et ad Petri Cathedram, atque ad Ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est, a schismaticis et profanis litteras ferre, nec cogitare eos esse Ramanos. quorum fides Apostolo prœdicante, laudata est, ad quos perfidia non possit habere accessum.*

Epist. 55 ad Cornel.

eeuwige vyanden van het gezag van den stoel van Petrus: „ Zy durven ook na den stoel „ van Petrus, en na de Hoofdkerke varen, „ van waar de eenheid van het Priesterschap „ zyn oorsprong heeft. Zy durven 'er ook „ brieven van de scheurmakers en onheiligen „ dragen, en niet gedenken, dat het Romy- „ nen zyn, welkers geloof, door den Apostel „ die 'er gepredikt heeft met lof verheerlykt „ is, *en tot wien het wangeloof geen toegang „ hebben kan.*” (1)

Bezeft dan wel, dat Pius en Bischopen waarlyk de tolken zyn van alle de kerken, van alle de eeuwen.

En zult gy dan, myne Broeders, zult gy nog langer met ene wederspannige leerzaamheid, de vermetele taal blyven aanhoren, van een man, die door zulk een gezag veroordeeld is? van een man, die, op dat een zoo onweerbaar gezag niet meer indruk op uwen geest, dan op zyn hart zou maken, u zegt, zonder ander tegenwigt, zonder andere waarborg, dan zyn ontzenuwd gezag: Dat Pius nu, in d'eeuwigheid, *zyne onrechtvaardige vooringenoombeden*, BETER ZIET. „ Laten wy Godt bidden zegt „ de Heer van Rhyn, dat hy aan Pius VI. ge- „ lieve te vergeeven zoo veele fouten, welke „ de Jesuiten hem hebben doen begaan. La- „ ten wy hem mede bidden, van den Over- „ ledenen zyne *onrechtvaardige vooringenoom- „ heden* die hy IN ZYN HOF, tegens onze ker- „ ke

(1) Navigare audent, zie Bladz. 139.

ke had opgevat, niet te willen toerekenen;
 en naar zyne groote barmhertigheid, al het
 gene men hem, ingevolge die ongelukkige
 vooroordelen, tegens onzen Voorzaat, en
 deszelfs onderhorige Bischoppen, en nog
 onlangs tegens ons heeft doen bedryven,
 gelieve te vergeeten. *Ontslagen van de*
banden VAN DAT EERZUCHTIG EN WILLEKEU-
RIG HEERSCHEND HOF, ZIET HY NU BETIR
hoe ongegrond de gevoelens waren, die men
hem wegens ons had ingebezemd, en hoe OP-
RECHT VAN ONZEN KANT DE BETUIGINGEN
VAN EERBIED en de VREDEKUSCH, die men
hem heeft doen weigeren."

Is deze herderlyke brief niet een sprekend
 bewys van de *oprechtheid dier betuigingen van*
eerbied?

Maar PIUS VI. heeft den VREDEKUSCH ge-
 weigerd, dien de Heer van Rbyn hem, met
 zoo veel *oprechtheid* had aangeboden....!
 Naar dat ik my wel verzekerd had, dat ik niet
 aan't dromen was, wen ik dit las, konde ik niet
 genoeg verwonderen de tederheid van dien
 ZON, ten opzichte van zynen ONGEHOORZA-
 MEN en *wederspannigen* VADER, de *mededo-*
gendheid van den PLIGTIGEN ten opzichte van
 zynen, DOOR GODDELYKE INSTELLING WETTI-
 GEN RECHTER, en voor al de onbevattelyke
 broeder liefde van ZYNE HEILIGHEID van *Ut-*
recht ten opzichte van den SCHEURBISSCHOP
 VAN ROME.

Zoo drukken de Grieken zich uit (1) die door
 de

(1) Ziet de Verklaringen op de ORTHODOXE HOMOLO-
 GIA

de Janseniste Synode van 1763 gedoemd zyn; en zoo spreekt ook de Heer van Rhyn: „*Laat ons Godt bidden dat wy van hem, dien hy ons voor Paus zal geven:... met den Propheet Isaias mogen zeggen: Hoe schoon zyn de voeten van den geneen die den vrede verkondigt en preekt, van den*

GIA, of Catechismus van de Schismatische Grieken, goedgekeurd door enige Grieksche HEILIGHEDEN, pag. 44. Bemerk ook in de Voorreden van den Verklarer deze opmerkelijke stelling: „En alhoewel ik... niet alle bewys „byebracht hebbe, zoo uit de Goddelyke letteren, *als uit „de over oude kerk, zo is het nogtans genoeg dat de onbe- „hoortykheid van de beschuldigende tegenpartyen aangewezen „worden, ons aangaande*” [zoo zingen de Jansenisten ook:] „alzo wy geen toenaam van Menschen hebben, gelyk de Euychlanen, Lutheranen, Calvinianen waar door wy als „kettters zouden kunnen overtuigd worden” [hier hebben de JANSENISTEN geleerd hunnen naam als een scheld-woord aanzien:] „en daar wy gene oorzaak tot scheuring gegeven „hebben, zo zullen alle die gene VREDE met ons willen „onderhouden, haar oordeel” [dat van de over oude Grieksche kerk,] „moeten dragen.”

Hier ziet gy. myne Broeders, waar de Heer van Rhyn geleid heeft, den *vredekusch* aan Pius VI op te dragen, onder voorwaarde, dat hy zich wel wagne, van *bedreigingen en Banvonnissen*; maar in tegendeel zich schikken na het oordeel van de nieuwe *over oude Utrechtse kerk*, die 75 jaren oud is, en die hare oude Grieksche zuster en learesse, die 750 jaren oud is, zonder *bedreigingen*, uit louere Christelyke liefde, niet den *vredekusch*, maar een *Doemvonniss* op de konen geprent heeft; en den armen *Pierre le Clerc*, der Grieken verdeliger, door een *Banvonniss* buiten de *Utrechtse Eenheid* heeft verdreven.

den genen die tot ons komt met de goede boodschap der zaligheid en niet" gelyk Pius VI en zyne Voorzaten „ met bedreigingen, banvonnissen

„ SCHEURING EN TWEEDRAGT.

'Er heeft dan wezendlyk ene scheuring plaats. 'Er is dus tuschen u en ons gene Kerkelyke gemeenschap, want alle de Catholyken hangen den Paus aan, dan Pius VI, nu Pius VII. ook bidt de Heer van Rhyn voor ons, zyne VERDEELDE broeders, die verblind genoeg syn om in de SCHEURING, welke wy met de Jansenisten MAKEN, het kenmerk onzer gehegtheid aan de Catholyke eenheid te plaatzen. 'Er is dan ene scheuring; 'er is dan gene kerkelyke gemeenschap tuschen ons verenigd met den Paus, die volgens uwe Synode het middenpunt der eenheid is, en tuschen Ul. verenigd met den Here van Rhyn, die volgens de Catholyke Kerk, het middenpunt van ene scheuring is. Of *scheuring* kan dan met *eenheid* bestaan, dat is ene onverdeelde verdeeldheid, of de Heer van Rhyn leraart het gene ik bewyzen moest, dat gy buiten de Catholyke gemeenschap zyt.

Laat ons nu het zoo even onderbroken bewys hervatten, en alle die *gebeden* en Grieksche klagten, over *bedreigingen, banvonnissen* SCHEURING EN TWEEDRAGT van een *eerzuchtig en willekeurig heerschend Hof* in eenmaal uit den voet ruimen.

Ziet, myne Broeders! ziet hier dan ene stalle antwoord voor den Heer van Rhyn, welke hy nimmer verbreken zal. Hoort hoe de Biscop-

schoppen van Frankryk zich uitdrukken op 3
Mey 1791.

„ Nauwlyks hadden wy bericht, dat UWE
„ HEILIGHEID begeerde te weten, welke de
„ gevoelens waren van de Bischoppen van de
„ Fransche kerke.... of de uitbreiding van on-
„ ze grondregelen wierd aan UWE HEILIGHEID
„ voorgedragen.... Wy hebben er ons niet
„ in bedrogen; want onze uitbreiding heeft
„ de goedkeuringe verkregen van UWE HEILIG-
„ HEID, van de heilige vergaderinge der Car-
„ dinalen, en van honderd veertig zoo Fran-
„ sche als vreemde Bischoppen, welker Dioce-
„ sen zich tot op het grondgebied van Frank-
„ ryk uitstrekken.

„ Het was waarlyk een ZOO WYSENDEUGD-
„ RYK HOGE PRIESTER waardig, alle midde-
„ len van onderrechting, van bidden en in-
„ schiklykheid eerst uit te putten, en wy zel-
„ ven, wy hadden, even zoo wel als UWE
„ HEILIGHEID, gene andere betrachting, dan
„ alle de wegen van *toegeevenheid* en *liefde*, die
„ den geest van de Kerke uitmaken, te begun-
„ stigen... en wy wenschten hartelyk, dat al-
„ les toe te brengen, het gene *de Godts dienst*
„ *niet verbiedt.*” (1)

Zul-

(1) A peine nous fumes instruits que SA SAINTETÉ desi-
roit connoître les sentimens adoptés et suivis par les Evê-
ques de l'Eglise de France.... l'exposition des principes
Lui fut présentée.... Nous ne nous sommes pas trompés
dans leur exposition, confirmée par l'approbation du Sou-
verain Pontif et du sacré college, et de cent quarante évêques,
Dio

Zulke is de ziel, het hart, het gemoed en de liefde van die genen die ul. eenstemmelyk veroordeeld hebben, de Paus Pius en de Bisfchoppen, en niet een voorgewend *eerzuchtig en willekeurig heerschend Hof*; ja zulke is ook de overeenstemming van alle de Bisfchoppen, dat Pius, in de verrukking zyns harte, aldus zich uitlaat tot de Fransche Kerk en Bisfchoppen, in zyn Breve tot de zelve van 19 Maart 1792.

„ Dit *Breve*, dat wy u toezenden, zal u een „ bewys zyn, hier van de oprechte blydschap, „ daar van de rechtmatige droefheid, welke „ beurtelings myne ziele getroffen hebben, na „ mate van den onderscheiden invloed, welken „ myn vermaan-brief van 13 April des vorigen jaars, op de verscheide gemoederen gehad heeft... welkdanige deze myne vermaningen geweest zyn, is noch aan ul. *noch aan enigen Bisfchop van de hele Catholyke wereld* „ *onbekend.* (1)

Wat

tant nationaux qu'étrangers ayant des extensions de leurs Diocèses en France.

Sans doute il étoit digne d'un SI SAGE et VERTUEUX PONTIFE, d'épuiser tous les moyens d'instruction, de prières et de conciliation; et nous n'avions, comme lui même, d'autre vue et d'autre desir, que de concourir à toutes les voies de condescendance et de Charité, qui sont dans l'esprit de l'Eglise... nous desirions de faire tout ce que la Religion ne nous defendoit pas.

(1) Ik wist van dan reeds, door een voornaam Kerkhoofd, die in nieuwe betrekking was met Pius, dat deze Paus besloten had, alle deze zyne *Breves* en uitspraken, aan alle de Bisfchoppen van de Catholyke wereld te doen kennen.

K

„ Wat myne blydschap betreft; daar toe hebt
 „ Gy, zeer geliefde Zonen, de Cardinalen,
 „ en gyeerwaardige Broeders, de Aartbischop-
 „ en Bischoppen, overvloedige en gunstige
 „ gelegenheid gegeven door uwe vlyt, stand-
 „ vastigheid, en onverwinbare kloekmoedig-
 „ heid in zoo vele wederwaardigheden van
 „ ballingschappen en Kerkers enz. enz. on-
 „ bewogen door te staan. Gy hebt boven dien
 „ alle, wanneer men 'er slegts vier al te on-
 „ gelukkige Bischoppen uitneme, 't zy dat
 „ gy in 't midden uwer Schapen, 't zy dat
 „ gy 'er van verwyderd waret, met den vurig-
 „ sten yver, en door de krachtdadigste midde-
 „ len benaarftigd, dat myne *Brieven* alomme
 „ verkundigd en bekend zouden worden, op
 „ dat de gelovigen van *alle de Bisdommen*, 'er
 „ zich na zouden schikken.” (1)

Ziet gy myne Broeders dat alle die *Breves*
 van Pius, waar in uw Kerksken zoo *stellig* als
 ene *scheuring* veroordeeld wordt, de inweidin-
 gen

(1) Novæ hæc litteræ quas ad vos damus testatum vo-
 bis facient, quanto ex una parte noster animus gaudio, ex
 alia vero afficiatur dolore propter diversum nostrarum *mo-*
*nitio*num exitum.... Quas quidem monitiones quales fuerint
 nec vos latet, nec ullus Catholici orbis ignorat Episcopus.

Ad Gaudium quod attinet, vos imprimis dilecti filii nostri
 S: R: E: Cardinales ac venerabiles Fratres Archiepiscopi
 et Episcopi locupletissimam causam suppeditastis.... Omnes
 (si quatuor tantum pastores infelicissimi excipiantur) sive
 præsentés sive absentes maximo studio atque ope alla borastis
 UT NOSTRÆ VULGARENTUR Epistolæ, utque universarum dio-
 cesium fideles nostris monitionibus obsecundarent. Breve
 Pii VI ad Card. Archie et Epif. Gall. 19 Mart. 1792.

gen van uwe Bifchoppen als heiligfchendig , uwe Bifchoppen zeive als zonder enige Kerkelyke gezag-oeffening , zonder macht tot *binden* en *ontbinden* , en zy en *Gyl. allen van de algemene Kerk* , en van de Kerkelyke gemeenfchap met den heiligen *foel* afgefneeden , verklaard wordt , ziet gy zeg ik dat alle die *Breves* door de Franfche Kerk plegtelyk , klaar , duidelyk zyn aangekomen en bekrachtigd , dat zy met zoo veel martel bloed beftempeld , ondertekend geweid , en geheiligd zyn ?

Deze Paus , deze Bifchoppen verklaren u ftellig dat *hunne grondbeginzelen* , die van de *hele algemeene Kerke* zyn.

De Paus zegt u dat zyne *Vermaantrieven* en hunne grondbeginzelen , aan *alle* de Bifchoppen van de *Catholyke wareld* bekend zyn ; die van *Europa* , hebben klaar genoeg gefproken ; die door *Herderbrieven* , dezen door hun gedrag , de andere door hunne ftilzwygendheid ; de Franfche Bifchoppen zeggen u : „ *Deze grondbeginzelen* , die Pius vastgefteld heeft , *kunnen niet meer ontkend worden*. Deze grondbeginzelen zyn de altyd openftaande fchat , en het algemeen erfdeel van alle de Kerken , wy zyn 'er de houders , de bewaarders en de uitdelers van. „ *Het is de hele Kerke die fpreekt door de stemms van haar Opperhoofd* , en door die van *de Franfche Kerke*.” (1)

Ik

(1) Reponse ou lettre des Eveques de France a Pie VI. en date du 3 May 1791.

Ces „ Principes ne peuvent plus être meconnus.... ils

Ik besluite 'er dus uit dat ik het eerste punt van myne stellingen naamlyk dat uw Kerkgenootschap ene scheuring is, en dat uwe Bischoppen uwe Priesters, en Gyl. allen buiten de Kerkelyke gemeenschap met den heiligen stoel, en van de algemene Kerke afgesneden zyt, voldingend bewezen heb.

Daar wy dan overlommerd zyn met enè zoo grote wolk van getuigen lopen wy met vlyt en geduld de loopbaan in, die ons is aangewezen. (1) En wy hopen dat de Heer van Rbyn zal gevoelen, dat het Gebed, het gene

font le dépôt toujours ouvert, et le patrimoine commun de toutes les Eglises, nous en sommes les depositaires, les gardiens et les dispensateurs... c'est l'Eglise entiere qui parle par la voix de son Chef et par celle d'une Eglise plus illustre peut être dans ses disgraces, &c.

(1) *Ideoque et nos tantam habentes nubem testium.... per patientiam curramus ad propositum nobis certamen ad Hebræ. Cap. 12 vs. 1.*

Van wat slag van getuigen spreekt Paulus daar? Ziet ze op het einde van het vorige Hoofdstuk. Hy spreekt van die getuigen, die het geloof met hunne standvastigheid verdedigd, en met hun bloed bezegeld hebben. Waar van 'er „ enigen ten spot gesteld, en om het geloof gegees- „ seld, boeyen en Kerkers hebben ondergaan, andere ge- „ stenigd, aan stukken gezaagd, door het Zwaard be- „ proefd en omgebragt zyn; andere in de armoedigste kle- „ deren hebben moeten rondzwerfen, gebrek benouwd- „ heid en kwelling hebben doorgestaan; zy, welken de „ wereld niet waardig was te bezitten, dwaalden in woe- „ stenynen, schuilden in spelonken, en onder aardsche kul- „ len.”

En zulken zyn ook juist die getuigen, waar op ik my beroepe, Pius VI. en de Italiaansche, Fransché, Nederlandsche en zoo vele andere Bischoppen.

gene hy zoo yverig voor ons stort, bezwaarlyk door die wolk zal doordringen." Laaten wy God bidden zegt de man, „laaten wy van „hem zodanig een Paus verzoeken, als ver- „eischt.... het belang van onze verdeelde „Broeders, die verblind genoeg zyn, om in de „scheuring, welke zy met ons maken, het ken- „merk hunner gebegtheid aan de Catholyke „eenheid te plaatzen."

Daar de Paus het middelpunt dier eenheid is, zegt dezelve man onmiddelyk daar aan. Nu dan ik heb u dien Paus voor de oren gebragt, verenigd met alle de Catholyke Bisschoppen. Dezen Paus eerbiedigen, en aan hem gehoorzamen wy met alle die Bisschoppen. Deze Paus en die Bisschoppen erkennen ons, als hunne kinderen, als hunne broeders; zy keuren onze lering goed, want wy hebben gene andere dan de hunne; wy erkennen hen als onze Oversten, als onze Vaders; wy eerbiedigen hun gezag, en kleven hun geloof en lering aan; wy wonen hunne Godtlyke diensten by, en zy de onzen; de Paus heeft ons onzen Bisschop gezonden, op zyn bevel is hy ingeweid; deze heeft ons onze, aan hem onderhorige Herders en Kerk-bedienaars gegeven. De Paus gevolgelyk en alle de Catholyke Bisschoppen erkennen onzen Bisschop, onze onderhorige Herders, hunne lering, hunne Sacramenten. Zulke is de Kerkelyke gemeenschap die wy met dat middenpunt en met alle de Kerken onderhouden in de eenheid des geloofs, onder dezelve algemene wetten, en door de banden van Christelyke liefde verenigd.

Ziet daar, myne Broeders, de tytels waar op wy het kenmerk van onze gehegtheid aan de Catholyke eenheid grondvesten. Wy zyn te ryk in tytels en getuigen, en niet half bot genoeg om *eenheid door verdeeldheid* te bewyzen! Het is waar wy houden gene Kerkelyke gemeenschap met ul. maar om ene zeer verschillende reden, geenzins *om dat wy met Ul. ene scheuring maken en in deze het kenmerk onzer gehegtheid aan de Catholyke eenheid plaatsen*; maar om dat gy nergens in de hele uitgestrektheid van de Catholyke Kerke te vinden zyt. *Er is maar een Bischopsdom*, zegt de Heilige Cyprianus, *uitgebreid door de menigte van Bischoppen verenigd in het middenpunt, dat de stoel van Petrus is.* Vraag ik daar, waar de Heer van Rbyn is, de Aartsbischop van Utrecht door Godts Voorzienigheid, PETRUS antwoordt my door de stemme van PIUS: Hy hoort hier niet t'huis; hy heeft geen deel aan myn Bischopsdom, hy heeft het van my niet verkregen, dus ik vind 'er hem niet. Ik zoek links en regts, alle de Bischoppen zeggen my: Petrus kent hem niet; hy hoort onder die *nieuwe Apostels*, daar Cyprianus van zeide: *dat zy niet op de inrichting van Christus maar met geweld ene menschelyke Kerk pogen te stichten*; ik loop de grenzen, de zomen van de Kerk rond, en hy is 'er niet, overal zegt men my gelyk Cyprianus, gelyk PIUS, gelyk de Fransche en alle de andere Bischoppen: *il faut chercher les Evêques unis à leur Chef.* Zoekt gy een Bischop? Gy moet hem by het Opperhoofd van de Kerk zoeken, daar zyn zy allen verenigd, die
waar

die waarlyk Bifchop zyn. En ziet myne Broeders, ik heb het u zoo even zelf doen zien, doen horen, daar hoort hy niet. Waar moeten wy hem, Waar moeten wy u dan zoeken, om in Kerkelyke gemeenfchap met u te leven? Buiten de Kerk? Dat mogen wy niet. Dat mogen wy volgens uwe eigene grondregelen niet. Houdt gy Kerkelyke gemeenfchap met de afgefnevene Grieken? Hebt gy ze onderhouden met den armen *Pierre Le Clerc* naar zyn Banvonnif? Oordeelt hier op myne Broeders hoe geleerd de aanteiging van den Heer *van Rbyn* tegen ons, en hoe rechtzinnig zyn gebed voor ons is. Ah dagt ik op goede Vrydag, wanneer ik deze aanmerking maakte, had liever de Heer *van Rbyn*, dezen ochtend, toen de Catholyke Kerk voor de fcheurmakers bad, met een leerzaam hart gezongen: *Flectamus Genua.*

Laat ons nu een woordje zeggen over hunne gewaande onderwerping aan de uifpraken van de Kerk, 't zy zy vergaderd, 't zy zy verspreid zynde fpreke, en over de *Catholiciteit* van hunne lering.

Hoe lang myne Broeders, hebben uwe Bifchoppen u de ogen met zulke leuren geblind, op dat gy, noch hunne fcheuring zoudet zien, noch het banvonnif vrezen daar gy mede onder legt?

Wat de *Catholiciteit* hunner lering betreft, Bemerkt hier op, dat noch gy, noch ik, noch enig Catholyk ons aan het onderzoek derzelve moeten ophouden; is zy kettersch of. is zy het niet, dat raakt ons niet. Zy zyn bui-

ten de Catholyke Kerk, zy leraren buiten die Kerk.

Ik moet my met hunne lering niet bekommeren. Als ik wete waar de ware Kerke is, dan wete ik waar de ware lering is, waar de ware Herders, de ware Sacramenten zyn: wat raakt my dan wat die genen, die 'er buiten zyn, verrichten of wat zy leraren? Het is niet door de waarheid van zyne lering, dat een Leraar de *Apostoliciteit* van zyn bedienaarsamt bewyzen moet, maar door de *Apostoliciteit* van zyn bedienaarsamt, kan hy de *Apostoliciteit* de Catholiciteit van zyne lering bewyzen. Die buiten de Kerke is, is buiten preuve en buiten gezag.

Zoo redeneerde de aloude Kerkevaderen van de eerste eeuwen. Zy begrepen dat het genoeg was om de kettters en scheurmakers van hunnen tyd van den Kanzel te verdryven, ja zelf om hunnen Kanzel te verbreizelen, dat zy bewezen, dat zy buiten de ware Kerke waren.

Op dezen grondregel schreef de H. *Cyprianus* ontrent het jaar 250 „*Novatus*” heden zou hy zeggen *Joannes Jacobus van Rbyn*, „ is in de Kerke niet, vermits hy, ondanks de „ Evangelische en Apostolische overlevering, „ uit zyn zelve geboren is, zonder aan ie- „ mand op te volgen, (1) nu dan die in de „ Kerke

(1) *Joannes Jacobus van Rbyn* is in het Bischofchap van den Babylonier voorgebragt, maar daar deze zonder opvolging, en flegts een Rover een wettiglyk onterfde was, kon hy het erfdeel der Apostelen aan zyn kleinzoon

Jo-

„ Kerke niet wettig ingeweid is, kan de Kerke
 „ niet hebben, want de Kerke kan buiten haar
 „ zelve niet zyn, noch tegen haar zelve verdeeld
 „ zyn, maar zy behoudt altyd de eenheid van een
 „ onverdeelbaar huisgezin.... *Wat raakt het ons*
 „ *dan welke kettery Novatus heeft ingevoerd?*
 „ Wy moeten niet nieuwsgierig zyn om te weten
 „ *wat hy*” of wat *Joannes Jacobus van Rbyn*,
 „ *Leraart, vermits hy buiten de Kerk leraart.*”

(2) Zoo sprak men in de eerste eeuwen,
 zoo leraarde de aloude Kerke, zoo leraart zy
 nog heden door haar Opperhoofd de grote Pius,
 door de Kerke van Frankryk, die verenigd met
 dat Opperhoofd, ons de lering van alle de an-
 dere Kerken dat is die van de Catholyke Ker-
 ke onbetwistbaarlyk voordraagt.

Was dan de leringe van den Heer *Joan-
 nes Jacobus van Rbyn* en die van zyne aanhan-
 gers, anderzins onberispelyk, hy myne Broe-
 ders hy is geen Apostolyke geen Catholyke Le-
 raar, noch zyne lering is Catholyk noch A-
 postolyk.

Uw Synode zelve leert ook duidelyk: „ dat
 de

Joannes Jacobus van Rbyn niet doorzetten, veel min hem
 opvolger of erfgenaam van Willibrordus maken, op wel-
 kers akker hy nooit noch eigendom, noch gezag gehad
 had.

Deze woorden van Cyprianus, die het gevoelen van de
 algemene Kerke uitdrukken, bewyzen alleen genoegzaam,
 het volgende punt dat ik bewyzen moet, en ook het derde,
 de onwettigheid uwer Bischoppen, en de nietigheid van
 hun gezag.

(2) Epist. 52 et 76 Sti Cypriani.

» de Christenen Grieken die der Kerke eenheid
 » gescheurd hebben, en in deze scheuring volhar-
 » den, het zy dat zy het ware en oprecht ge-
 » loof belyden, dan niet, waarlyk en eigenlyk
 » scheurmakers zyu." (1)

Edog myne Broeders misgrypt u niet los-
 felyk, op het stuk van die gewaande zuivere
 lering. Het scheelt veel, dat zy onberispelyk
 ja zelf dat zy ene Orthodoxe lering zy.

Waar moet men de lering van ene Kerke op-
 zoeken? Nergens zekerder, nergens onver-
 valschter dan in hunne Synoden en Bisshop-
 lyke herderbrieven, enz. enz.

Nu dan hunne Synode die van 1763 is naam-
 lyk door heel de Kerke gedoemd, gelyk ik
 hier voren bewezen heb; kleven zy ook niet
 opentlyk de lering van *Jansenius* aan, die zy
 weigeren te doemen? Wat al zwarte voorwend-
 zels hebben zy niet uitgezocht om de lering
 van Quesnel tegen het Kerkelyk doemvonnis
 hardnekkig te verdedigen? Hoe bitterlyk heb-
 ben zy de Bulle UNIGENITUS en de *Bulgezind-*
den niet uitgekreten? Met wat hardnekkigen
 tegenstand en afkeer verfoeyen zy ze nog
 tot op heden?

Wat en hebben zy al niet aangewend om
 de stemme van de toen zynde Fransche Bis-
 schoppen te doven? zy hadden gene genoeg-
 zame vryheid in hunne beramingen gehad,
 'sKo-

(1) Christianos Græcos, qui hanc unitatem disciderunt,
 et in hac scissione perdurant, sive veram et Orthodoxam
 profiteantur, sive non, esse vere et proprie scismaticos
 Syn. Ultraj. pag. 64.

'sKonings gezag en wetten hadden de Bis-
 choppen overheerscht, enz. maar hoe verdigt,
 hoe kwaadaartig deze uitvindzeien ook mog-
 ten zyn, heeft nogtans de Fransche Kerke,
 kort naar uwe Synode van 1763, te weten in
 het jaar 1765 en 1766 vergaderd zynde, met een-
 parige stemmen uwe Synode gedoemd, „ en
 „ even eenstemmig verklaard, dat de Bulle
 „ UNIGENITUS als een LEERSTELLIG OOR-
 „ DEEL van de Kerke moest gehouden wor-
 „ den: *Tamquam* JUDICIUM DOGMATICUM
 „ *habendam esse*, en dat daarom de algemeene
 „ Encyclike Brief van *Benedictus* XIV. van
 „ 16 October 1756 door alle de Bisdommen
 „ van Frankryk zoude verkundigd wor-
 „ den.” (1)

Gy kunt daar ook zien naamlyk (Seance
 134. pag. 325. en Seanc. 135 pag. 353.) Hoe
 het Parlement van Parys, yder weet hoe het
 van over lang den Jansenisten was toegedaan,
 deze besluiten van de Clergé door een Edict
 gesupprimeerd, en den druk derzelve verbo-
 den heeft; maar door de standvastigheid van
 de Bischoppen, heeft de waarheid gezegen-
 praald, onder de bescherming van den Koning,
 die het Decrêt van het Parlement vernietigd
 heeft.

Ziet daar dan die verfoeyelyke Bulle, die
 volgens uwe gewaande leraren, de lering van
 Au-

(1) Zie Actes du Clergé de France ad Ann. 1766.
 Scance 25 pag. 94. Parag. *La Deliberation*.

Zie de Aanspraak van Pius VI. tot de Cardin. in Consi-
 storio Secreto 26 Septemb. 1791.

Augustinus, die van de aloude Kerke, ja die van Paulus zelfs doemt.

Waar is dan die zoo hooggezwefte onderwerping, aan de besluiten van de Kerke in geloofszaken en zedeleer, het zy dat zy vergaderd het zy dat zy verspreid zynde spreke?

En wanneer ik u nu daarby nog zal bewezen hebben de valscheheid hunner lering over de wettigheid der Bisfchoplyke inweiding, over de eenheid van het Priesterschap, over de wettigheid der zending, en van het Bedienaars-ampt, over de algemene Kerkelyke Discipliné en de macht van deze te veranderen, wat zult gy dan nog aan de Fransche Kerke of beter wat zult gy aan de hele Kerke te antwoorden hebben als alle die Bisfchoppen tot u zeggen :

„ *Het is aan hun die door zulke lering zich van ons afscheiden te bewyzen dat zy met den stoel van Petrus verenigd zyn. Maar hoe kunnen zy met hem nog verenigd zyn wanneer de stemme van zynen opvolger zich van de hoogte, van dien zelven stoel en uit het middenpunt van de Roomsche Kerke zich verheft om onze grondbeginzelen goed te keuren en bunne dolingen te doemen?* ” (1)

En

(1) C'est à eux qui se separent de nous, à montrer leur union avec saint Pierre. Comment peuvent ils être unis avec lui, quand la voix de son successeur s'élève de cette même chaire et du sein de l'Eglise de Rome, pour approuver nos principes et condamner leurs erreurs?

Reponse des Eveques de France, 3 May 1791 à Pie VI.

En wat moet ik doen om hunne dolingen over de zoo even aangehaalde voorwerpen te bewyzen? niet anders dan u voorstellen wat de Kerk 'er van leraart, en wat zy doen, by voorbeeld wat de Kerke leraart over de wettigheid der Bischoflyke inweiding, en hoe zy de hunne verrichten. De Kerke leraart: dat het recht van Bischoppen te bevestigen alleen aan den Paus toekome, dat zonder zyne goedkeuring zonder zyn *mandaat* alle dergelyke inweiding heilig schendig is. Na dan uwe Bischoppen van Steenhoven tot aan den Heer *van Rbyn* zyn regtsstreeks tegen deze lering ingeweid. Dezelve tegenstreving van hunnen handel tegen de lering van Godts Kerk, zult gy op iedere uitbreiding die hier gaan volgen kunnen opmerken, enige zal ik u aanduiden, de andere zult gy kunnen tasten.

Daar nu ongetwyfeld hunne lering op zulke en zoo gewigtige stukken overeenstemt met hunne daden, zult gy moeten besluiten dat zy betrekkelijk tot die voorwerpen, dolingen leraren strydig tegen de lering van de Catholyke Kerke.

Nu spreek ik noch niet van die heilige strengheid, of beter van die ruime heiligheid van hunne zedeleer, die ik in het tweede stuk degelyk ontwikkelen, en onder den staf van Petrus voor goed doorhalen zal.

Wy zullen intusfchen een nader onderzoek doen over de wettigheid der inweiding van uwe Bischoppen, over hunne Kerkelyke gezagoefening, macht van binden en ontbinden. Ik zeg een nader onderzoek, want het gene ik in dezen brief reeds daar over gezegd heb, heeft
vry

vry klem genoeg, om een oprecht gemoed te overtuigen, edog zal ik nog nadere bewyzen bybrengen, om ook de hardnekkigen ten minften te doen zwygen.

Bemerkt dan myne Broederen. 1° Dat de grote Prus in zyn brief aan den ongelukkigigen Cardinaal Aartsbisfchop LOMINIE, hier voren aangehaald, Leraart „ dat in gevolge het Concilie van *Trente*, het recht van een Bisfchop te *institueren* en te bevestigen, by uitsluiting en alleen toekomt aan den Paus van Rome, en dat niemand van de Bisfchoppen, zelfs geen Metropolitaaan vermogt zich dat recht aantematigen.” *Jus quod unicè spectat ad Apostolicam sedem juxta Concilii Tridentini Sanctiones, quodque arrogari sibi a nemine potest Episcoporum aut metropolitanorum.* De Paus leraart daar by „ dat hy in het overstaande geval uit kracht van zyn hoog Apostolyk Bedienaars-ampt gedwongen zoude zyn, den Bekrachtiger, ware hy ook Metropolitaaan, en den nieuw bekrachtigden of bevestigden Bisfchop, beiden als scheurmakers te verklaren:” *Quin nos illo, quo fungimur Apostolici officii munere, declarare cogamur schismaticos simul esse, tam eos qui confirmant, quam eos qui confirmantur, nulliusque roboris futuros illos actus omnes:* „ dat al wat zy hier in verrichten zullen, krachtloos en van onwaarde zyn zal.”

Bemerkt ten tweede: dat Prus, tegen Ex-PILLY hier voren geleraard heeft en bewezen: 1° „ Dat die *Discipline*, die aan den Paus de *institutie* of bevestiging der Bisfchoppen, by uit-

„ uitsluiting weder geeft, vele eeuwen oud, en
 „ door algemene Kerkvergaderingen bevestigd is.
 „ 2de Dat, door deze *Discipline*, de Aartsbis-
 „ schoppen of Metropolitanen van dat recht van
 „ *institutie* of bevestiging der nieuwe Bisshop-
 „ pen, ontheven zyn. „ 3de Dat het door de
 „ *Discipline* van alle de eeuwen onveranderd
 „ en zeker is geweest, dat gene Bisshoppen
 „ aan nieuw verkozenen van ene andere Pro-
 „ vincie, de bevestiging of enige *jurisdictie* of
 „ gezagoeffening ooit hebben kunnen geven,
 „ of schoon zy ze door een HEILIGSCHENDIG
 „ BESTAAN, „ gelyk den Babyloner *Varlet* de
 „ Voorvaders van *Joannes Jacobus van Rbyn*,
 „ hadden durven inweiden.”

Bemerkt 4de Dat Pius ondervraagt zynde
 door een zekeren *Jean Guegan Rector van Pon-
 tivy*, wat hy doen moest, wannceer zyne Mede-
 burgers hem pramen mogten, om zich tot Bis-
 chop van *Vannes* in Frankryk te laten aanstel-
 len en inweiden, Hier op zegt: „ De antwoord
 „ verstoont zich van zelfs, zulke aanstelling,
 „ zulke inweiding kunt gy niet vragen, dit
 „ kan *noch Bisshop noch Metropoliitaan zon-
 „ der ene afgryschelyke euveldaad en beilig-
 „ schendinge* u toestaan, ten zy de Kerke van
 „ *Vannes* wettiglyk van haren Opperherder be-
 „ roofd ware, 't en zy gy alvorens, *Canoni-
 „ kelyk* volgens de wetten van de Kerke daar
 „ *toe verkozen waret*, het gene in uw geval
 „ zoo niet is, en, 't en zy ons *Apostelyk be-
 „ vel of mandaat*, WAAR UIT ALLE KERKE-
 „ LYKE ZENDING VOORDVLOEYT, 'er by kome.
 „ in dier voege: dat al, waar ene inweidinge

„ ZON-

„ zonder deze drie wezenlyke voorwaarden
 „ verricht wordt, *de ingeweide, behoudens* en
 „ behalven *de heiligschending*, waaraan hy plig-
 „ tig wordt, *zonder enige macht zonder juris-*
 „ *dictie*, of *gezagoeffening blyve*, en *al wat hy*
 „ *in dit vak moge doen of verrichten*, TEN ENE-
 „ MAAL ONBESTANDIG EN VAN ONWAARDE
 „ ZY.” (1)

Stelliger kan men geen grondbeginzel voor-
 stellen : nu deze grondregel is door de hele
 Fransche Kerke, gelyk ik u reets bewezen heb
 en nog woordelyk bewyzen zal, en door de
 hele Kerke erkend. De algemene onderwer-
 ping van alle de Bisschoppen aan dezen re-
 gel, is op zich zelve een voldoende bewys
 van die algemene erkenenis. Ook zal de zoo-
 genaamde Utrechtsche Clerezie zich heel wel
 wagten, van in de hele uitgestrektheid van
 de Catholyke Kerke, een enkele Bisschop,
 't zy hy Primaat, Aardbisschop, Keurvorst
 of Souverein moge wezen, aantewyzen, die
 zonder Pauzelyke bevestiging, of zonder Pau-
 ze-

(1) *Responsio fané in promptu est..... id enim sine
 horribili sacrilegii crimine nec peti nec præstari potest, quo-
 quam Metropolitano aut Episcopo, Nisi suo pastore rite
 careat Ecclesia, nisi electio canonica, quæ tibi omnino de-
 est, antecedit, et nisi nostrum mandatum Apostolicum
 adsit, ex quo canonica missio proficiscitur; ita ut ubi
 aliter ordinatio fiat, præter sacrilegium, quo qui ordina-
 tur inficitur omnis ab eo absit potestas et jurisdictio,
 et quicumque ab eo actus perficiuntur, irriti sint nullius-
 que valoris.*

Ziet het Breve van Pius VI van 30 Maart 1791.

zelyk Bevel of *Mandaat geïnstitueerd* of ingeweid zy.

Maar wat zyn dan uwe Bischoppen, wat is uwe hele Clerezie, zoo men ze op dezen onbetwistbaren toetsteen brenge? Openlyk, zonneklaar, heiligfchendig ingeweidden, zonder *zending*, zonder *gezag*, zonder *jurisdictie*, zonder *macht tot leraren* of *tot binden* en *ontbinden*. Want openlyk, van *Steenhoven* te beginnen tot aan en met den Here *Joannes Jacobus van Rbyn* is 'er geen een op 's Pauzen bevestiging *geïnstitueerd*, geen een ingeweid uit kracht van het Apostolyk Pauzelyk *mandaat*, wezenlyke voorwaarde, en het enige bronader van de eenheid van het Priesterschap, en van de Canonike zending. *Ex quo canonica missio profiscitur.*

Zoo dat al wat uwe Bischoppen van *Steenhoven* tot en met den Heer *van Rbyn* en zyne sect-en myter-gezellen, in dit vak gedaan of verricht hebben, behoudens de heiligfchending, waar mede hen hunne inweiding bemodderd heeft, onbestandig en van onwaarde is, en zy nooit noch kerkelyke macht, noch gezag, noch jurisdictie gehad hebben. *Ita ut ubi aliter ordinatio fiat præter sacrilegium, quoque ordinatur inficitur, omnis ab eo absit potestas, & jurisdictio, & quicumque ab eo perficiuntur actus, irriti sint nulliusque valoris.*

Deze gróndbeginzelen leraart *PITS* even stellig zoo in zyn Breve van 10 Maart van het jaar 1791, geschreven aan de Bischoppen van Frankryk, en aan alle de Bischoppen van de hele wareld bekend, als ook in zyn *Breve* tot

dezelven van 13 April, van het zelve jaar, en even wareldkundig gemaakt, waar in hy meer- malen en in de nadrukkelykste termen, die grondbeginzelen beslissende daarstelt.

En op dat noch gy noch eenige kwaadaar- tigen herhalen de snode en verfoeijelyke uitdrukkingen van den Here *van Rbyn*, als of Pius nu in de eeuwigheid beter onderricht, van zyne mislagen wedergekeerd, de onrecht- vaardigheden nu erkenne, die men hem in dat *eerzuchtig willekeurig en overheerschend Room- sche Hof*, tegen hem en zynen scheurzieken hoop had doen plegen, stelt de verre voor- uitziende Pius. 1°. „ Dat hy niet heeft wil- „ len spreken, voor en alear de Fransche Bis- „ schoppen, die heel de zaak onder hunne ogen „ hadden, hunne gevoelens aan hem zouden „ kenbaar gemaakt hebben, en hem zouden „ opgeven alle de middelen van inschikkelyk- „ heid, die zy zouden kunnen uitdenken, en „ die hy bereid was aan te vatten, om de wen- „ schen van de Fransche Natie, zoo verre zy- „ ne macht zich uitsprekke, te bevoordelen, „ *wanneer men maar het Catholyk leerstuk,* „ *en de algemene Discipline onverhinderd be- „ waarde.*” *Utii, quorum oculis res ipsæ ob- versantur Episcopi nobis desuper agendi ratio- nem quamdam exhiberent, si inveniri fortasse poterit, à Catholico dogmate, disciplinâque universali minimè dissentancam.*

2°. „ Dat hy aan de Koning had verzogt „ dat hy de Bischoppen zoude daartoe aan- „ moedigen, en vervolgens zelf de Bischop- „ pen

„pen directelyk daar toe had opgewekt.” (1)
 Gy kent, myne Broeders, de *Vryheden* gelyk men ze noemt van de Fransche kerke, kon Pius nu minder dwingland, meerder Vader zyn, kon hy meer vrydom laten? en ziet de Bischoppen van Frankryk zeggen hunne gevoelens, en deze stemmen eens met de grondregels die Pius vaststelt, en die uwe Utrechtsche scheuring zoo doodlyk onderdolven, het zyn die grondbeginzelen die de Fransche Bischoppen met eenparige stemmen aan den Paus voordragen, en waar over zy zyne nadere Apostolische uitspraak inwachten. „Getrouw gebleven,” zegt Pius, „aan het geloof en aan de lering hunner voorvaderen, en gekleefd, gelyk die, aan den Stoel van Petrus, hebben zy hunne rechten verdedigd, hunne bedieningen en plichten waargenomen, de nieuwigheden tegengegaan, ons oordeel afgewacht, om op zekere stappen te treden, zy hebben maar ene stemme, maar ene belydenis, gelyk ’er maar een geloof, maar ene overlevering, maar ene discipline is. (2) *Uwe grondbeginzelen, ALLERHEILIG-*

(1) Breve ad Episcop. Gall. 13 April 1791.

Zie ook de Brieven van Pius aan Lodewyk XVI.

(2) Magnam prætulērunt animi constantiam in Servando dogmate Doctrinaque suorum prædecessorum, inherendo primæ cathedræ Petri, in suis exercendis tuendisq; juribus in adversando novitatibus, in nostrum expectando responsum, unde quid agendum sibi esset agnoscerent, una eorum omnium vox fuit. una confessio sicut una fides est unaque traditio & disciplina.

Brev. ad Epis. Gall. 10 Mart 1791.

LIGSTE VADER, zyn onze grondbeginzelen...
*Het is de Hele kerke, die spreekt door de stemme
 van haar Opperhoofd, en door die van de Fran-
 sche kerk. Zoo spreken zy eenstemmig. Nos
 principes sont ses principes... c'est l'Eglise en-
 tiere qui parle, par la voix de son Chef &
 par celle d'une Eglise, plus illustre &c.*

3°. Pius die lang gekend had, dat de Jan-
 senisten en, op hun voorbeeld, de Philoso-
 phen, die grondregels aanzien als geweldena-
 ryën van het zoogenaamde *eeرزuchtig wille-
 keurig en overheerschend Hof van Rome*, wil-
 de in dit geval, de gevoelens der Bisschoppen
 niet te voren lopen, op dat noch de Philoso-
 phen, die van de Jansenisten hebben geleerd
 de Pauzelyke waardigheid en gezag te versma-
 den, noch de scheurzieke dogter, van de
 Utrechtsche moederscheuring, vooraan den
 eenvoudigen meer met zulke lasteringen zou-
 den verblinden.

Edog, om alle uitvluchten en kromme we-
 gen met een dag- en nacht slot toe-te-feteren,
 zullen wy Pius zelve laten spreken; Hoort
 dan hoe hy zich deswegens aan *Lodewyk XVI.*
 in zyn brief van 10 Maart 1791 uitdrukt:
 „ Daar wy dus onze uitspraak een wyl moes-
 „ ten vertragen, waren wy vergenoegd, dat
 „ by dien middel, ons oordeel de gevoelens
 „ van de Bisschoppen niet voor kwame, hier
 „ door wierdt aan de hedendaagfche Philoso-
 „ phen, dewelke onze waardigheid altyd te-
 „ genstreven, alle gelegenheid tot lastering
 „ ontnomen, als of die gevoelens slegts de
 „ onze, ” en niet die van de Kerke „ wa-
 „ ren,

„ ren, daar het nu bleek, dat een zoo aan-
 „ zienlyk getal van Godtvrezende en geleer-
 „ de Bischoppen, die gevoelens van zelf,
 „ ongedwongen en op hun eigen oordeel had-
 „ den voorgedragen. Hier werden ook de
 „ scheurzieke gedwongen te bekennen, dat
 „ de Bischoppen, die zich tegen hen verzet-
 „ teden, genen anderen invloed dan dien van
 „ de waarheid en van de ware *principia* of
 „ grondbeginzelen gevolgd hebben.” (1)

Zie daar dien zoo bezwalkten Pius, die
 volgens den Here *Joannes Jacobus van Rhyu*
 de speelpop van een eerezuchtig, willekeurig,
heerschend Hof zynde, aan deszelfs wareldsche
staatkunde de waarheid en derzelver verdedi-
gers heeft opgeoffert, naamlyk hem de Heer
van Rhyu zelve, en dat, om dieswille dat
 hem Pius volgens die, zoo onbetwistbare
 grondbeginzelen van de Kerke, behandeld,
 in zyne scheuring verhinderd, en u de ogen
 geopend heeft.

Verliest bid ik ul. op 't ernstigste, verliest
 niet uit het oog dat die grondbeginzelen,
 de-

(1) Dum igitur cunctandum nobis erat, facile patiebamur
 ut sententiâ nostrâ episcoporum sententias non prævenire-
 mus.... ita enim fiebat, ut hodiernis philosophis dignita-
 ti nostræ adversantibus omnis eriperetur ratio calumniandi,
 tamquam a nobis profectos sensus, quos magnus piorum ac
 doctorum antistitum numerus sua sponte suoque judicio pro-
 ferebat; atque refractarii ipsi, re ipsa fateri compellerentur,
 episcopus non aliis esse, nisi solis veritatis principii ad re-
 clamandum inductos.

Brev. Pii VI. ad Lud. XVI. Reg. Fran. 10

Mart. 1791.

dewelke bewyzen dat gy buiten de Kerkelyke gemeenschap met den Stoel van Petrus en van de Catholyke Kerke zyt afgesneden, dat uwe Bischoppen heiligchendig en onwettig ingeweid, noch zending, noch gezag, noch jurisdictie, of gezagoeffening, noch macht tot binden en ontbinden noch enig recht tot het Kerkelyk bedienaarsamt hebben, en dat alle hunne verrichtingen in dat vak, ydel, onwettig, onbestendig, van onwaarde zyn, nu ontegensprekelyk van *den Stoel van Petrus* afgekundigd, door de Fransche Kerke openbaarlyk aangenomen, bekrachtigd en met zoo veel bloed bezegeld, door dien zelve Stoel van Petrus en door die zelve Bischoppen als de lering van de heilige Catholyke Kerke, uitdrukkellyk verklaard zyn.

Gedenkt 'er by dat ik u hier voren uit de woorden van PIUS aan de Fransche Bischoppen, bewezen hebbe, dat geen een Bischop van de Catholyke wereld onbewust is geweest van alle die *Breves* of Brieven van PIUS, die de Fransche Bischoppen ook door alle de bisdommen van dat gemenebest hebben doen verkundigen, dat alle de Bischoppen van zeer na geheel Europa openlyk die uitspraken aankleven, zonder dat 'er een enkele wettige Bischop van heel de wereld 'er zich tegen verzet hebbe.

Het is dan een leerstuk van ons geloof dat 'er maar een Priesterchap in Godts Kerk is dat voordvloeit van den Stoel van Petrus, dat 'er gene oprechte Bischoppen zyn dan die
met

met dien Stoel waarlyk en met de daad verenigd zyn.

Het is een geloofs-stuk dat om het wettig Bedienaarsampt en herderlyke gezag-oeffening in Gods kerke te bezitten, de inweiding niet genoeg is, maar dat men van de Kerk boven dien de Canonike institutie en zending verkrygen moet.

Het is een leerstuk van het geloof dat de Kerk, van Christus zelve, hare *Constitutie* en Regeringsform en de macht verkregen heeft om wetten en regels voor te schryven voor de inrichting, bevestiging, *institutie* en inweiding van hare Bedienaars, en dat zy in deze schikkingen zoo voor het gedrag harer Bedienaren, als voor de Heiligmaking harer geloovigen bestierd word door den geest van Jesus Christus, die zoo wel de geest van wysheid en van heiligheid, als de geest van waarheid is.

Het is ene Catholyke waarheid, dat door de huidige Discipline van de Kerk, erkend en gehoorzaamd door alle de Bischoppen van de hele wereld, dat recht van *institutie* en bevestiging der Bischoppen, zonder dewelkezy noch deel aan de Apostolyke zending, noch enige gezag oeffening kunnen verkrygen, aan den Paus van Rome alleen toekomt.

Dus is hier de lering en de wet vastgesteld, er valt niet meer te redetwisten, men moet het ene geloven, aan het andere gehoorzamen, wil men noch ketter, noch scheurmaker, maar Catholyk zyn.

En vond nwe Clerezie weer ergens een nieuw verdichtzel van enen *Joseph's Climent* of

enen schynheiligen *Ricci*, of enige dozynen Duitſche of Pavifche theſes, gedenkt de diepzinnige, opmerkzame, en waarheid-volle woorden van de Franſche Biſchoppen, in hunnen brief aan Pius VI. van 3 Mey 1791.

„ Onze grondbeginzelen zyn de grondbe-
 „ ginzelen van uwe HEILIGHEID: Daar de
 „ overleveringen in alle de Kerken overeen-
 „ ſtemmen en dezelve zyn, daar het *Depositum*
 „ of de ſchat van het Catholyk geloof onverander-
 „ lyk is, kunnen de gevoelens van de Franſche
 „ kerke, eenſtemmig en verwoegd met den Ho-
 „ gen Opperprieſter, niet anders zyn, dan de
 „ getrouwe uitdrukkingen en ontegenspreke-
 „ lyke getuigeniſſen van het gene de ALGE-
 „ MENE KERKE leraart en belydt, in alle
 „ plaatzen, in alle tyden. Het is de HELE
 „ KERKE DIE SPREEKT door de ſtemme van
 „ haar Opperhoofd, en door die van de Fran-
 „ ſche Kerke.”

Nos principes, ſont ſes principes; [de votre Sainteté] & telle est l'uniformité des traditions dans les eglises, & le Dépôt inalterable de la Foi Catholique, que les ſentimens de l'Eglise Gallicane, unie au Souverain Pontife, ne ſont que les fideles expreſſions & leſte moignages incontestables de la croyance de l'Eglise univerſelle, dans tous les lieux & dans tous les tems. C'est l'Eglise Entiere qui par le par la voix de ſon chef & par celle d'une eglise, plus iuſtre peut être dans ſes diſgraces qu'elle ne pouvoit l'être dans le long & paisible cours de ſes proſpérités.

En hier uit beſloiten zy: „ Dat het den gelovigen niet meer vry ſtaat te twyffelen

„ over

„ over de plichten die hun zyn voorgescreven,
 „ noch over de vrees van zich zelven te bedrie-
 „ gen.... Er is maar ene Kerke, zeide den H.
 „ Cyprianus, EN DE GELOVIGEN VERMOGEN
 „ NIET DIE GENEN TE AANHOREN DIE BUI-
 „ TEN DIE KERKE ZYN. Er is maar een
 „ Episcopaat het gene zich uitbreid door de
 „ menigte van de in de eenheid verenigde Bis-
 „ schoppen. Welke zyn die Bischoppen die aan
 „ de Kerke horen? Er is maar een Godt, maar
 „ een Christus, maar ene Kerke, de eenheid is
 „ door haar natuur onverdeelbaar. Men mag
 „ geen Altaar tegen Altaar oprechten, noch
 „ een nieuw Priesterschap aanrichten. Men
 „ moet tot aan den eersten oorsprong opklimmen,
 „ men moet die Bischoppen zoeken die met hun
 „ Opperhoofd verenigd zyn. Het Primaatschap
 „ is aan Petrus gegeven, op dat zyn Stoel
 „ het vaste midden-punt der eenheid zy. Het
 „ is aan hun die zich van ons afscheiden te
 „ bewyzen dat zy met dien stoel verenigd zyn.
 „ Maar” [wat zy ook zeggen of willen] „hoe
 „ zouden zy verenigd met hem kunnen zyn,
 „ terwyl de stemme van zynen opvolger zich
 „ van de hoogte van dien zelven Stoel, en
 „ uit den schoot van de Roomsche Kerke ver-
 „ heft, om onze grondbeginzelen goed te-
 „ keuren, en hunne dolingen te doemen?” (1)

Hoc

(1) Il n'est plus permis aux fideles d'entretenir des dou-
 tes sur les devoirs qui leur sont prescrites, de se tromper eux
 memes.... Il n'y a qu'une seule Eglise disoit S. Cyprien &
 les fideles ne peuvent pas entendre ceux, qui enseignent
 au de hors. Il n'y a qu'un Episcopat, qui s'etend par la

L 5

mul-

Hoe sprekende, hoe beslissende, deze overeenstemming van zoo vele Bisschoppen met het Opperhoofd van de Kerk, ook moeten zyn, voor al wie rechtzinnig gelovig en met hart en ziel aan de eenheid van de Kerk gehegt is, zal het der moeite waardig zyn, deze kerkelyke uitspraken van PIUS verenigd met de Bisschoppen, met alle die omstandigheden te bekleden, die de zelve boven het gezag daar zy van afkomen, ene byzondere achting byzetten.

Gy zult de ziel van PIUS, zyne wysheid, zyne zagmoedigheid, zyne *oodmoedigheid*, zyne *belangloosheid*, als geschilderd voor uwe ogen zien blinken. Die zoo ergerlyk voorgedragte *wareldlyke* en waarheid-hatende staatkunde, van het eerzuchtig, willekeurig heerschend Hof van Rome, zult gy zien verdwynen, er zal u niet van overblyven, dan ene diep-gevoelde verontwaardiging, tegen den lasteraar. Gy zult zien dat de grondregelen, waar op uw keikje als ene scheuring gedoemd is, niet slegts de
wil-

multitude des Evêques réunis dans la concorde.... Quels sont ceux qui appartiennent à l'Eglise? Il n'y a qu'un Dieu, qu'un Christ, qu'une Eglise. l'Unité ne peut être divisée. On ne peut pas élever autel contre autel, ni faire un Sacerdoce nouveau. Il faut remonter à la Source. Il faut chercher les Evêques réunis à leur chef. La Primauté a été donnée à St. Pierre pour établir dans sa chaire le centre de l'unité. C'est à eux qui se separent de nous, à montrer leur union avec lui. Comment peuvent ils être unis avec lui, quand la voix de son Successeur s'éleve de cette même chaire & du sein de l'Eglise de Rome pour approuver nos principes & condamner leurs erreurs,

willekeurige dwangwetten van het Roomfche Hof, maar de onontbeerbare waarborgen van de Catholyke eenheid, en door de hele Kerk erkende Tugtregelel zyn.

Gy hebt reeds gezien, dat Pius, als hy die grond-en-tugt-regelen daarftelt en bewyft, meermalen uwe fcheuring, en de tegen haar uitgefproken doem-en-banvonniften, ter ftaving van die regelen aanhaalt, dat ook de Franfche Kerk, zoo wel als Pius, uw kerksen als ene fcheuring, en uwe Synode, op de zelve grondbeginzelen over meer dan dertig jaren ftellig gedoemd, en nu alle die uitfpraken en *Breves* van Pius aanvaard, bekrachtigd, en verkundigd heeft, en dat ene onberekenbare menigte van andere Bifchoppen openlyk, en alle de Bifchoppen van de hele Catholyke wereld, ten minften door een eerbiedig ftilzwygen, die *Breves* aankleven.

Die regels zyn dan door de hele Kerk beftempeld, geen een Bifchop heeft flegts een enkel van uwe voorwendzelen, uitnemingen van aloude gekrenkte rechten, van willekeurige veroordeling enz. enz. waar op gy uwe afwyking van de algemene *Discipline* van de Kerk poogt te rechtvaardigen, en die gy door duizend blouwe boekjens wereldkundig gemaakt hebt, ingeroepen. Zyn dan die Tugtregelel in alle hunne uitgeftektheid, en ook het gebruik het gene de Pauzen ten opzichte van uwe Kerk er van gemaakt hebben, niet wel degelyk gehandhaafd, en door de hele Kerk bekrachtigd, en alle uwe uitvluchten, uitnemingen, en voorwendzels, als zoo vele
wa-

ware uitvluchten, ongegronde uitnemingen en scheurzuchtige voordwenzels, door dat zelfde gezag veroordeeld?

Het blyft dan een vaste, en door niemand, dan door de Kerk alleen, veranderlyke regel, die nu reeds enige eeuwen oud is, dat 'er zonder Pauzelyke bevestiging noch wettige Bisfchop, noch wettige zending is, en dat alle uitvluchten nu ten enemaal verydeld zyn.

Maar, gelyk ik zoo aanstonds zeide, het zal der moeite waard zyn, deze uitspraken, met alle die omftandigheden, onder uwe ogen te brengen, waar door de waarheid in hare volle heerlykheid en verhevener dan die zwarte wolken, van listige twistredens, en willekeurige aanteigingen, onder de welke de Prins der duifternifen, haar zoo lang aan uw doorzicht onttrokken heeft, verschynen zal.

Neemt dus voor al in opmerking dat Pius eerst en alvorens uit te spreken, de gevoelens van de Fransche Bisfchoppen en hunne grondbeginzelen heeft willen kennen. Dezen hebben hunne grondbeginzelen en gevoelens aan den Paus voorgedragen, en aan zyn oordeel, gelyk aan dat van DEN ALGEMENEN LERAAR, onderworpen. De algemene Leraar heeft gesproken; hy heeft hunne grondbeginzelen goedgekeurd; hy heeft ze geslaafd door ontegensprekelyke redens, en met zyn gezag bestempeld. De Bisfchoppen, als mede rechters van het geloof, hebben op hunne beurt, de uitspraken en lering van Pius aanvaard, bekrachtigd, verkundigd.

En heel de Kerke sprak door Hen.

Neemt

Neemt daar by in diepe aandacht, welke de geest en het hart van PIUS, welke de geest en het hart der Bisfchoppen in deze hoogwigtige besliffingen waren.

Bemerkt dan dat de Fransche Bisfchoppen met den zelve geest van PIUS, en door PIUS beziel, niet ene *willekeurige Wareldsche* en *overheerschende Staatkunde* maar den Geest van zachtmoedigheid, van liefde, van bemiddeling geraadpleegd hebben.

PIUS zeide: „ Dat het geloof en de algemene Discipline van de Kerke ongehinderd blyven, voor het overige is myn hart en boezem bereid, de inschikkelykheid zoo verre als myne macht toelaat uit te reken ten voordele van ene Natie, zoo doorlugtig als die der Franken.” *Salvo dogmate et salvo Universali Ecclesie disciplina, ita animo comparati sumus, ut inclytæ Galliarum nationi, quo ad usque licet, obsecundemus.* (1)

De Bisfchoppen, van Frankryk zeggen: „ UWE HEILIGHEID vraagt ous welke zyn, welke kunnen de middelen, de wegen ter overeenkomfte zyn?” Onze geneigdheid tot toegeevenheid is bekend, en wy hebben ze plegtiglyk aan den dag gelegd, zelfs door ons stilzwygen, over alle die belangen, die ons, of eigen waren, of personelyk konden raken.... maar met wat recht konden wy die Kerkelyke goederen afstaan, daar wy slegts de bezitters van enen dag, en
„ voords

(1) Breve 13 April 1791. ad Episc. Gall.

„ voords de bewaarders van waren? kon-
 „ den wy anders dan *Ambrosius* zeggen; *Wy*
 „ *geven ze niet, wy weigeren ze niet*.....
 „ Hoe gelukkig zouden wy zyn, ware het,
 „ dat men flegts had willen erkennen de nood-
 „ zakelykheid van de *mácht der Kerke te*
 „ *eerbiedigen, over de veranderinge van hare*
 „ *Discipline*..... Wy hebben eindelyk den
 „ zoo eenvoudigen, gemakkelyken, en met
 „ de *vryheden* van de Fransche Kerk, zoo
 „ wel als met het gene de algemene Kerk
 „ gewoon is te plegen, zoo overeenstemmen-
 „ den weg van *Recours* of toeylucht tot UWE
 „ HEILIGHEID te nemen.

„ Daar zyn voorwerpen, die hoofdzakelyk
 „ afhangen van de schikkingen van UWE
 „ HEILIGHEID, by voorbeeld, *de institutie*
 „ *van nieuwe Bisdommen*, zoo voor nieuw-
 „ opgerichte *Diocesen*, als voor die, *welke*
 „ *door den dood van hunnen Bischof openstaan*.
 „ Wy hebben vertoont *het recht*, door den
 „ SOUVEREINEN OPPERPRIESTER, in Frank-
 „ ryk uitgeoeffend, zonder te ontveinzen
 „ dat gene, wat de oude Discipline in afge-
 „ legene tyden had toegeschreven aan de Pro-
 „ vinciale Synoden, aan de Metropolitanen
 „ en aan de oudste Bisdommen van die moe-
 „ derkerken. 'Er wordt gehandeld over die
 „ rechten, die het Opperhoofd van de Ker-
 „ ke nu zoo langen tyd heeft uitgeoeffend in
 „ alle de Catholyke Kerken; *magten wy een*
 „ *gewigt in de weegschaal leggen, om de macht*
 „ *van UWE HEILIGHEID te vernedern?* zie de
 „ strikken daar wy inzaten: Daar wy de in-
 „ schik-

„ schikkelykheid van UWE HEILIGHEID ken-
 „ den, door de opofferingen die zy reeds
 „ gedaan had, was het aan ons Haar afke-
 „ rig te maken van die gene die zy nog kon-
 „ de doen ter bevrediging van de Fransche
 „ Kerke? Maar zouden wy Haar voorstellen
 „ die rechten af te staan, *welkers zoo zaligē*
 „ *uitoeffeninge, de gemenschap van het Opper-*
 „ *hoofd van de Kerke met het hoofd van ydere*
 „ *Kerke, nog zienelyker maakt, dan schynt*
 „ *het, dat wy in het gedacht hebben, een deel*
 „ *van die banden los te maken, die ons met*
 „ *den Heiligen stoel verenigen.*

„ Zouden wy zonder enige wederhouding,
 „ die handelwyze, dewelke van over zoo
 „ langen tyd in Frankryk is aangenomen, en
 „ *nog achtbaarder is geworden door de alge-*
 „ *mene Discipline, beweten, dan schynt het*
 „ dat wy niet bereid zyn tot alle de wegen
 „ van overeenkomst en vrede. *Welke is toch,*
 „ *zeiden wy, de noodlottige tegenstand die be-*
 „ *let dat men met het Opperhoofd van de Ker-*
 „ *ke den Paus raadplege, zoo over die rech-*
 „ *ten, dewelke de wetten Hem, nu over meer*
 „ *dan twee eeuwen, hebben aangeschreven,*
 „ *als over dat gezag, het gene hy in alle ty-*
 „ *den uitgeoeffend, en het gene Hem de Ker-*
 „ *ke standvastig gewaarburgd heeft? Hoe kan*
 „ *immers een Bisshop,* „ denkt hier myne
 Broeders, om uwen vreemden en opgeschorten
 Babyloner, den enigen grondlegger van uwe
 scheuring „ *Hoe kan immers een Bisshop,*
 „ *Hoe*

„ Hoe kan zelfs een Metropolitaaan (1) alleen;
 „ zonder medewerking van de Kerke, van het
 „ Opperhoofd van de Kerke en van de Kerke-
 „ lyke Provincie, daar by aanhoort, OP ZYN
 „ GEZAG ALLEEN ene Discipline vernietigen,
 „ die van over zoo langen tyd in de Kerke
 „ vastgesteld, daadlyk in werking is? Gy ziet
 „ dan, ALLERHEILIGSTE VADER dat wy alle
 „ middelen tot overeenkomst hebben uitge-
 „ put, en geen een verworpen hebben; maar
 „ wy hielden ook vast aan die Rots, aan
 „ dien grondsteen [den Stoel van Petrus] op
 „ den welken Christus zelf het gebouw van
 „ zyne Kerke gesticht heeft. Want het is
 „ niet alleenlyk het recht van de Canonike
 „ in-

(1) Gy ziet wel myne Broeders, dat de Fransche Bis-
 schoppen hier van hun zelven spreken, dus van wettiglyk
 verkoze, door den Paus bevestigde, en op zyn bevel wet-
 tiglyk ingeweidde Metropolitanen. Maar daar zy, met Pius
 VI. zoo beslissende, zoo stellig verzekeren, dat deze ge-
 ne macht hebben, om de Kerkelyke discipline, nopens het
 bevestigen, institueren en inweiden der Bischoppen, te verande-
 ren, waar had uwen Babyloner, eer 'er een Metropolitaaan te
 Utrecht was of enige Bisshop in die Provincie, dat recht, die
 macht ontleend, om Steenhoven enz. tegen die kerkelyke
 discipline, te institueren, te bevestigen, te weiden? waar
 hebben de opvolgers van Steenhoven, waar heeft zede Heer
 van Rhyu verkregen?

Gy zult aan uwen Babyloner moeten toekennen, ene al-
 gemene zending, opgesloten in het Bischoppelyk karakter;
 maar dat heeft Pius veroordeeld, en de Fransche kerk
 zegt daarop: *Dat dit door de standvastige overlevering van alle
 de eeuwen, van onwaaarheid overtuigd is: Cette supposition,
 d'une jurisdiction universelle attachée au caractere épiscopal,
 est dementie par la tradition constante de tous les Siecles.*

Brief aan Pius VI. van 3 Mey 1791.

„ *institutie* der Bischoppen , die men aan
 „ den opvolger van Petrus betwist Het
 „ schynt ook dat men de *vereniging* van de
 „ Franche Kerke met die van Rome, en alle
 „ onze plichten ten opzichte van deze, bepa-
 „ len wil slegts aan een brief van gemeenschap
 „ aan den Paus te schryven. Maar wy houden
 „ van onze vaderen dat DOGMA dat geloof: Dat
 „ het Primaatschap van den Opvolger van Pe-
 „ trus, HET GENE GEEN YDELE NAAM, noch
 „ geen enkel eer-tytel is, hem in de algemene
 „ kerke; en IN YDERE KERKE ene warachtige
 „ en zakelyke gezag-oeffening geeft...

„ UWE HEILIGHEID kan hier uit bereke-
 „ nen, hoe ernstelyk wy getracht hebben alle
 „ de moeyelykheden te effenen, is 't dat het
 „ waar is dat in allen slag van zaken, die midde-
 „ len ter overeenkominge alleen de bekwame
 „ zyn, welke met de grondbeginzelen stro-
 „ ken.... maar als men ons door onregelmatige
 „ *formen* OPVOLGERS GEEFT ZONDER ZENDING,
 „ WELKE KUNNEN DAN de middelen zyn, OM
 „ DE GRONDBEGINZELEN VAN DE KERK TE
 „ VERVOEGEN MET DEN WENSCH VAN DE WA-
 „ RELDLYKE MACHT ?" (1)

On-

(1) VOTRE SAINTETÉ nous demande quels sont, quels
 peuvent être les moyens de conciliation? Nos dispositions
 sont connues & nous les avons rendues plus solennelles en-
 core par notre Silence sur tous les intérêts, qui pouvoient,
 nous être propres & personnels... Nous n'étions que les
 dépositaires passagers de ces biens, dont la piété de nos pe-
 res avoit doté les eglises de France. De quel droit pou-
 vions nous, possesieurs d'un jour, abandonner un dépôt,
 confié par des lois qui paroisoient immortelles?... Nous
 M AVONS

Onder de menigte van bezwaarnissen, die zy tegen de Constitutie opwerpen, stellen zy ook :

avons cru devoir suivre exactement, la maxime vraiment épiscopale & Chrétienne de St. Ambroise : *Si l'on veut s'emparer de nos terres, on peut les prendre aucun de nous ne s'y oppose. Nous ne les donnons pas, nous ne les refusons pas ; nous ne pouvons pas livrer ce que nous n'avons reçu que pour le garder....* Combien nous serions heureux, si seulement on avoit voulu reconnoître la nécessité de respecter les pouvoirs de l'Eglise sur le changement de sa discipline! . . .

Nous avons enfin proposé une voie simple, facile & conforme aux libertés de l'Eglise Gallicane, comme à la pratique de l'Eglise Universelle, le recours à votre Sainteté. . . il est des points qui dépendoient principalement des dispositions de VOTRE SAINTETÉ ; tels que l'institution de nouveaux évêques des diocèses érigés, ou vacans par décès.

Nous avons représenté les droits exercés en France par le Souverain Pontife, sans dissimuler ce que l'antique discipline de l'Eglise avoit attribué, dans des tems plus reculés, aux conciles provinciaux, aux Métropolitains & aux plus anciens évêques des Métropoles. Il s'agit de ces droits du Chef de l'Eglise, qu'il exerce depuis si long tems dans toutes les églises Catholiques. Pouvions nous mettre un poids dans la balance pour abaisser le pouvoir de VOTRE SAINTETÉ ? Etoit-ce à nous, quand ses dispositions nous étoient connues par les Sacrifices qu'elle avoit faits, à la détourner des Sacrifices qu'elle pouvoit faire encore à la tranquillité de l'Eglise Gallicane ? Si nous lui proposons de renoncer à ses droits, dont l'exercice Salulaire rend plus sensible encore la communion du Chef de l'Eglise avec le chef de chaque église, il semble qu'il soit dans notre pensée de dissoudre une partie de ces liens qui nous unissent au saint siege. Si nous soutenons sans restriction une pratique adoptée depuis si long-tems en France, & plus respectable encore par la discipline universelle de l'Eglise, il semble que nous nous refusons à toutes les voies de conciliation & de paix.

Par quelle fatalité, disons nous (dans l'Exposition de nos principes) faut il que le Chef de l'Eglise ne soit pas consulté, sur des droits qui lui furent attribués par les lois, des
 pui

boek: „ De institutie van de Bifchoppen is
 „ ontnomen aan den Paus en overgezét aan
 „ de Metropolitanen, en ook in geval van
 „ weigering overgezét aan die Bifchoppen,
 „ welke de civile macht daar toe gelasten zal.”

Het

puis plus de deux siècles, & sur cette partie de la juridiction qu' il avoit exercée dans tous les tems, & que l'Eglise avoit constamment maintenue?

Comment un évêque, un Metropolitan seul, & sans le concours de l'Eglise, du Chef de l'Eglise & de la Province ecclesiastique, à la quelle il appartient, peut il détruire, de sa propre autorité, la discipline actuellement & depuis si long-tems établie dans l'Eglise? Et quel que puisse être le retour à l'ancienne discipline, comment peut il faire par lui même un changement qui doit avoir une si grande influence...

Ainsi nous n'avons point rejeté les voies de conciliation, & nous n'avons point abandonné cette pierre fondamentale sur la quelle Jésus Christ lui même a construit l'édifice de son Eglise. Car ce n'est pas seulement l'institution canonique qu' on dispute au Successeur de S. Pierre, telles sont les dispositions des Décrets, qu'ils semblent réduire l'union de l'Eglise Gallicane avec l'Eglise Romaine, & tous nos devoirs envers Elle, à l'envoi d'une simple lettre de communion, adressée au Souverain Pontife. Mais nous tenons cette foi de nos peres: La Primauté du successeur de S. Pierre, qui n'est pas un vain nom, un simple titre d'honneur, lui donne dans l'Eglise universelle & dans chaque église une véritable & réelle juridiction....

Votre Sainteté peut juger à quel point nous avons désiré d'aplanir les difficultés, s'il est vrai que dans tous les genres, les seuls moyens de conciliation sont ceux qui peuvent se concilier avec les principes.... Et.... quand on nous donne par des formes irregulieres, des Successeurs sans mission: Quels sont les moyens qui nous restent, pour concilier les principes de l'Eglise avec le voeu de la Puissance civile?

Lettre des Evêques de France à PIE VI. datée
 3 May, 1791.

M 2

Het is waar dit alles is geschied door de de wereldlyke macht, maar het is ook waar dat Pius en de Fransche Kerk hier wel duidelyk beslissen dat geen Bisshop, geen Metropolitaaan, gene byzondere Kerke, meer dan de wereldlyke macht, bevoegd zyn of het vermogen hebben, om op dit stuk, de algemene Discipline van de Kerke te vernietigen.

Zoo dat het schynheilig en scheurziek voorwendzel van de aloude zuivere discipline te hervatten, met alle de andere leuren en blinddoeken hier ook tot asch verbrand is.

Kon nu een Paus, konden ooit Bisshoppen met diepere *oetmoedigheid*, met zuiverdere *belangloosheid*, met Christelyker liefde te werke gaan? Het schynt of zy tegen hunne wensch en wil, eniglyk door de onverwinbare kracht van de waarheid genoodzaakt, de Fransche en uwe scheuring veroordelen, en derzelve uitvluchten, daarom verwerpen om dat zy ze niet kunnen billyken, en niet gedogen mogen.

Expilly, de oudste zoon van de Fransche dogter uwer Utrechtsche scheuring, had dat zelfde voorwendzel *van de oudere discipline* van zyne grote moeder ontleend; maar myne Broeders de grote Pius heeft de moeder ende dogter en den zoon altemaal op den zelfden leest en zoo beknepen geschoend, dat men ze op het spoor kan onderscheiden; hy heeft dat nagelacht van Photius zoo onder den staf van Petrus doorgehaald, ontmaskerd en zoo gelautert, dat al die zien wil, zien kan: dat de Moeder nooit wettigen man had; dat de dogter niet wettiger getrouwd, dan geboren is; dat

dat de zoon zoo profaan in 't kopen is, als Esau in 't verkopen was, en dat het voorwenzel waarlyk een voorwendzel en niets meer is.

Hoort dan wat 'er Pius en wat 'er de Fransche Kerke van zegt: „ Wy ontvongen ook
 „ zegt Pius den herderlyken brief, den welken
 „ de valsche Bisfchop *Expilly*, om de onweten-
 „ de te bedriegen, en zeker met hetuitzicht om
 „ het kleedje van Christus te scheuren in het
 „ licht gegeven heeft..... Daar poogt hy te
 „ bewyzen, dat door de Burgerlyke Consti-
 „ tutie van de Clerezie, niets aan het Ca-
 „ tholyk geloofsleerstuk ontrokken, *maar*
 „ *eniglyk ene betere, en wel die zuivere Dis-*
 „ *cipline van de eerste eeuwen hersteld wordt;*
 „ *naamlyk voor dat gedeelte, het gene de ver-*
 „ *kiezing der Bisfchoppen, aan het Volk met*
 „ *uitsluiting van de Clerezie, en de institutie,*
 „ *bevestiging en inweiding derzelve weder aan*
 „ *de Metropolitanen gegeven wordt..... En,*
 „ op dat hy den onkundigen beter het stof
 „ in de ogen zoude kunnen werpen, *verbaalt*
 „ *hy den brief, dien hy op 18 November aan*
 „ *ons geschreven heeft, even eens als of hy*
 „ *door den band van Kerkelyke gemeenschap,*
 „ *met dezen heiligen Stoel verenigd ware....*
 „ Dat hy leze, *de ongelukkige die hy is, die*
 „ *zoo verre in den weg des verderfs gevorderd*
 „ *is, dat hy onze antwoord, van 10 Maart*
 „ *1791 aan de Bisfchoppen van Frankryk*
 „ *leze, in dewelke wy alle zyne dwaallingen*
 „ *tot asch vernietigt hebben; daar zal hy op*
 „ alle

„ alle die punten, die waarheid welke hy baat,
„ zien glinsteren.” (1)

Wat zegt 'er de Fransche Kerke op, in haren brief aan Pius van 3 Mey 1791? *Hoe danige ook zeggen zy, dat is hoe ichoon ook de herstelling van de oude discipline zich vertonen moge, hoe kan een Bischof, een Metropolitaan zelf, zonder medewerking van de Kerk, van haar opperhoofd en van de Provincie daar hy aan hoort door zyn gezag ene veranderinge invoeren, die zulken invloed hebben moet.....*

Comment un évêque, un Métropolitain seul, et sans le concours de l'Eglise, du Chef de l'Eglise et de la Province Ecclesiastique, à la quelle il appartient, peut il détruire, de sa propre autorité, la Discipline

(1) Delata pereundem tabellarium ad nos Pastoralis Epistola quam pseudoepiscopus *Expilly*, ad imperitorum deceptionem, die 25 Februarii, edendam curavit, non alio sane consilio, nisi ut inconsutilem Christi vestem abscinderet..... Hic enim ad probandum aggreditur, per constitutionem hujusmodi nihil de dogmate detrabi, sed disciplinæ tantum meliorem induci formam, eamque ad priorum sæculorum puritatem converti, in ea præsertim parte, in qua populo electiones, amoto Clero, et Metropolitanis institutiones, consecrationesque redduntur..... utque melius fortasse fucum imperitoribus faciat, litteras memorat, die 18 Novembris, ad nos datas, perinde ac si cum Apostolica hac sede communione teneatur;..... Perlegat infelix iste, qui adeo longe in viâ perditionis procescit, nostram ad Episcopos Galliarum responsonem, quâ omnium suæ Epistolæ errorum monstra præviâ confutatione prostravimus, et, quam odit veritatem, in singulis articulis manifeste elucentem deprehendet.

Breve Pii VI. ad Epif. Gall. de 13 April 1791.

ne actuellement et depuis si longtems établie dans l'Eglise ? ET QUEL QUE PUISSE ÊTRE LE RETOUR à L'ANCIENNE DISCIPLINE, Comment peut il faire par lui meme, un changement qui doit avoir une si grande influence !

Ziet gy myne Broeders de standvastige eenstemming van de Roomsche Kerk, vanden Stoel van Petrus, met de Fransche Kerke, en met alle de Catholyke Bischoppen van de hele wereld, die deze grondbeginzelen, en deze discipline, van over eeuwen, belyden, eerbiedigen, gehoorzamen ?

Hoe krachtig moeten dan in uwe oren niet klinken, die diepgrondige en waarheidvolle woorden van de Fransche Kerk aan PIUS:

„ onze grondbeginzelen ALLERHEILIGSTE VADER zijn de uwe; de overleveringen van de Roomsche en van de Fransche Kerken, zijn die van alle de Kerken, en de algemene Kerk spreekt door de stemme van haar Opperhoofd en door die van de Fransche Kerke.”

De hele Kerke leert dus, dat noch Bischof, noch Metropolitaaan bevoegd is, om zonder medewerking van de Kerke, van het Opperhoofd van de Kerke, en van de Kerkelyke Provincie, aan welke hy hoort, *welk ook het voorwendzel van de aloude zuivere Discipline te herstellen, zijn moge,* zulke verandering te maken.

Bemerkt hier nu by: dat een vreemde landloper, een reeds opgeschorte Babelbischof, in de Utrechtsche Kerkelyke Provincie, jaar hy in 't geheel niet aan hoorde, veel minder daar toe bevoegd heeft kunnen zyn. En zoo wy

nu die andere speelpop , dat schimmig capitel van Utrecht , al eens vereerden met een Brevet van aanwezigheid , daar ik verre van af ben , zouden dan die canunniken meer macht in Godts Kerk en over Godts Kerk , en over hare Discipline gehad hebben , dan een warachtige Bisfchop , een van Godts Kerk erkende Metropolitaan ?

Bekent dan myne Broeders , dat ik niet vermetel fprak , wanneer ik hier voren zeide : wacht tot dat de laatste kogel gefchoten zy , en gy zult moeite hebben om nog iets van uwe Clerezie , en van uw Kerkje te vinden.

Waar is uwe Kerke ? Waar zyn uwe Bifchoppen ? Waar is hun gezag , hunne zending , wat is hunne inweiding ?

Edog myne Broeders de laatste kogel is noch niet wech : Gy weet dat *Expilly* om zyne verkiezing en inweiding te rechtvaardigen , zich beroept op de ALOUDE EN ZUIVERE DISCIPLINE : dat heeft hy van uwe Clerezie geleerd : die beroept zich ook op de oude zuivere Discipline om hare inkiezingen en inweidingen van fcheuring vry te pleiten. Tot dus verre tred hier de dogter op de fappen van hare moeder.

Maar *Expilly* vindt in die oude zuivere discipline dat *het volk moet kiezen , met uitsluiting van de Clerezie* , en dat de Metropilitaan moet bevestigen en inweiden. De Heer van Rhyn op het voorbeeld zyners fcheurvaderen , vindt heel wat anders in die aloude zuivere discipline. Deze vindt 'er in , dat de Clerezie , en geenzins *het volk* , den Bisfchop kiezen moest ; en dat een

een wilde Landloper, zoo veel macht hebbe als de Paus om den verkozen te bevestigen, in te weiden, te zenden enz.

Ah myne Broeders wat zoude de Kerkelyke *Eenheid* worden, zoo het iederen Bisfchop, ieder capittel, iederen myterziaken vry stondt, de Kerkelyke discipline, na zyn welgevallen te veranderen, onder voorwendzel van ze op de aloude en zuivere te hervormen?

Ieder zou in de oude discipline niet de zuiverheid, maar den myter zoeken, en de heilige kerke zou wezenlyk en wel haast een warachtig Babel, een huis van verwarring, een ligchaam zonder hoofd, zonder ziel, ja tot zoo vele van elkander afgesnedene ligchamen, als het ledematen heeft, verdeeld worden.

Ja myne Broeders zulk een grondregel vaststellen, welke ook de voorgewende noodzakelykheid, welke de gewaande rechten mogen zyn die men voorgeeft te moeten en niet anders te kunnen behouden, zulk een grondregel vaststellen is den ondergang van de Catholyke eenheid zweren.

Wilt gy zien in enige levende voorbeelden wat de myter- en scheurziekte met dien regel uitvoeren kan?

Begrypt dan eens wel: *Expilly* de eerste inweieling der Fransche scheuring, had de myter ziekte, hy wilde Bisfchop zyn; *Steenhoven* de eerste Utrechtsche Janseniste Bisfchop had de scheurziekte, hy wilde Bisfchop zyn.

In Frankryk onder de van ieder bekende *Pragmatike Sanctie*, verkozen de Cathedrale Capitels

tels hunne Bisshoppen. Door het Concordaat tusfchen den Paus Leo X en den Koning Franciscus I. prefenteert de Koning den Bisfchop aan den Paus; de Paus naar behoorlyk onderzoek bevestigt, institueert den voorgedragen en geeft het mandaat ter inweiding.

Had deze verkiezingsform in Frankryk plaats kunnen hebben, of hadden de Capittels, die nog allen in wezen waren, of hadden de Catholyken de keuze gedaan, *Expilly* was zeker geen Bisfchop. *Expilly* moest dus, zou hy Bisfchop worden, in de zuivere discipline, van de eerfte eeuwen ene gunftigere zoeken, en of fchoon het 'er nooit was geweest, moest hy 'er evenwel vinden: dat het Volk, gemaakt uit Joden, Protestanten, Jansenisten, Ongelovigen, Mahumetanen, Philosophen het recht alleen had om te kiezen, men vernietigde de Capittels, een fchynwezen, welk men het volk noemde, koos; en *Expilly* wierd verkoren.

De Heer *Steenhoven* wist, indien het mogelyk ware dat zulk een wangedrocht hem in het hoofd had kunnen komen, heel wel dat zulke verkiezingsform in de Bataaffche Kerke in te voeren, onmogelyk was; hy wist ook wel dat het Catholyk Volk, nooit in weerwil van het Opperhoofd van Godts Kerk, of tegen hare wetten zou hebben willen kiezen; hy moest dan in de oudheid zoeken, en het koste wat het wilde, hy moest in die zuivere oude discipline, de onvervreembare rechten van een, te Utrecht vreemd Capittel vinden. *Expilly* met de zyne vernietigden, *Steenhoven* met de zyne, richtten

ten een Capittel op, en hy wierd ook Bis-
schop.

Zy waren dus verre, slegts verkozen, zy
moesten nog de bekrachtiging van hunne ver-
kiezing hebben, en het Apostolyk *mandaat*,
ter inweiding verkrygen.

De Heer *Steenhoven*, erkende dan nog de
algemene Kerkelyke discipline dewelke die ge-
ne ook nog erkenden die hem verkozen had-
den. Zy hebben 'er Rome kennis van gege-
ven, en aangedrongen, op dat de Paus die ver-
kiezing zoude willen bevestigen; maar het was
'er verre af, dat de Paus, die den aart en de
ziel van dat zoo onverwachts opgestaan Ca-
pittel, waar op de reeds ontworpe en onder
Coddæus aangelegde scheuring moest gebouwd
worden, en de grondbeginzelen zoo wel van
de Kiezers, als die van den verkozen heel wel
kende, een niet minder onverwacht verschyn-
fel van euen Utrechtschen Aartsbisshop, zoo
eensklaps bevestigen, de opreizende scheuring
het Zwaard ter verdeling in handen geven, en
die vermetele onderneming, daar de floel an-
derhalve eeuw had opengestaan, met het ge-
zag van Petrus bestempelen zou. - Wat dan?
men moest in de aloude zuivere discipline den
middel gaan zoeken om zyne rechten tegen de
onrechtvaardige weigering van dat *willekeurig
en overbeerschend Hof van Rome* gelyk de Heer
van Rhyn zich uitdrukt, te doen gelden. Men
vond gemakkelyk, dat eertyds de Metropoli-
taan, ja men vond ook al, dat by gebreke de-
zes, de oudste Bisshop van die Kerkelyke
Provincie het recht van bevestiging had uit-
ge-

geoeffend, maar die discipline, welke *Expilly* tegen zynen eigen myter zelve, uit het Concilie van Nicée afleidt, was nog te jong en niet zuiver genoeg want zy was niet toereikende. 'Er was in de Bataafsche Kerkelyke Provincie, noch Metropolitaan, noch andere Bisfchop, men kon dus daar noch bevestiging, noch inweiding vinden; en gevolgelyk, moest men dieper in de oudheid indringen, om ene discipline te ontdekken, zoo heilig zoo zuiver, dat zy ook, van den door den Paus verdreven, en opgeschorten landloper *Varlet*, Bisfchop van Babylon, een *Paulus* maken kon, die, op zyn beurt, van *Steenboven* een *Titus*, een *Timotheus*, zou maken.

Een derde staaltje zal u ten vollen overtuigen.

Gy weet myne Broeders dat Gobel de beruchte Gobel Bisfchop van Lidda, die mede den zoo aanstonds gemelden *Expilly* had ingeweid, de eerste ingedronge Aartsbisfchop van Parys, door het zoogenoemde Volk verkoren wierd; gy weet dat hy niet goedgevonden heeft met dien myter voor het oordeel Godts te verschynen, die hem door een wonderwerk van zyne genade kort voor zynen dood het hart geraakt had. Gobel ondergong het noodlot..... Hy kreeg een opvolger, en deze was *Joannes Baptista Royer*, die nog daadlyk de ingedronge valsche Bisfchop van Parys is; maar dan was de Burgerlyke Constitutie van de Clerezie, welker achtervolging zy alle bezworen hadden, al buiten werking gebragt.

Edog

Edog gy weet dat die Fransche scheurmakers ene Synode gehouden hebben, gelyk de uwe, en in vele punten op dezelve grondregelen gebouwd; in deze hadden zy, gelyk men wel begrypen kan, grotendeels de Volksverkiezing, aan welke alleen, zy hunne myters verschuldigd waren, het Constitutionele voorrecht, door ene heiligfchendige erkentnisse gegeven, en die verkiezingsform, met het Kerkelyk gezag, het gene zy niet hadden, bestempeld.

Deze Royer, die zeven jaren te voren in gevolge de Burgerlyke Constitutie van de Clerezie, elders Bisfchop verkoren was geweest door het zoogenoemde Volk, had gaarne Aartsbisfchop van Parys geweest; maar, daar weinig hope zich opdeed om dezen myter van het Volk te verkrygen, daar hy in tegendeel een genoegzaam getal van de Paryfche nieuwe Clerezie aan zyne lein had hangen, moest men den middel wederom in de oude zuivere Discipline zoeken, om dat zelfde Volk, het welk men zoo kort te voren, uit kracht van die aloude Discipline, met het recht van verkiezing ter uitsluiting van de Clerezie begunftigd had, wederom spraak- en stemloos aan de deur te zetten. Zoo gezeid zoo gedaan; de Clerezie koos alleen, en Royer wierd tot Aartsbisfchop benoemt.

Leest den Herderlyken brief, die hy kort naar zyne verkiezing uitgaf, en hy zal het u zelf verhalen.

Daar zult gy zien: Dat verscheide en altyd nieuwe hinderpalen de verkiezing van een
Bis-

Bischof voor Parys (het *Departement* van de *Seine*) belet hadden; dat eindelyk de Clerezie befloten had 'er enen te verkiefzen; maar dat 'er eensklaps ongelukkige tweefpalten onder het Priefterdom waren ontftaan; Dat vervolgens de Clerezie in hare wysheid goedgevonden had al nog te verbeiden, *temporisé avec Sagesse*, en naar alle middelen ter overeenkoming eerst uitgeput te hebben, met kloekmoedigheid befloten had voorttegaan, *d'aller en avant*; maar ziet een hoger Bevel kwam in den weg, en dreef de Vergadering uit een, *tout-a-coup un ordre superieur avoit empeché et diffout l'assemblée*; De Clerezie onderwierp zich en aanbad de fchikkingen Godts, en nam, naar zich te hebben onderworpen, op nieuw het befluit van voort te gaan; zy had dan teffens ook begrepen dat de verkiefzingsform, welke door hunne Synode was vastgefteld, door zeer moeyelyke en waarlyk buitengewone omftandigheden onmogelyk geworden was, [*vu les circonftances difficiles et vraiment extraordinaires, le presbytere avoit reconnu impraticable le mode d'élection prescrit par leur Concile*] en ftelde vervolgens vast, om zware redens van noodzakelykheid, *par des raisons majeures* et de necesfité, (1) dat de Clerezie

(1) De noodzakelykheid hoort 'er wezenlyk by, en die ontbreekt den fcheur- of myter-zieken nooit. Een Franschman fchreef aan Royer: *La seule chose claire qu' on voit dans votre lettre pastorale, c'est qu' après avoir été nommé il y a sept ans évêque de l' Ain par necesfité, vous êtes encore évêque de la seine (Paris) par necesfité, Et que par une destinée bien singuliere, il faut toujours, de toute necesfité que vous foyez quelque chose.* Lettre a J. B. Royer.

zie alleen en by geheime stemmen zou verkiezen, en dat die gene, die twee derden van de stemmen zou verenigen, als verkoren aan de bekrachtiging des Volks met de nieuwe Verkiezingsform zou voorgedragen worden. En dat is zoo geschied: Royer wierd verkooren, en het gelovig Volk wettiglyk by een groepen bekrachtigde, zoo men eenvoudig zulk een verhaal gelooft, de Verkiezingsform en den verkoren, *Les fideles regulièrement convoqués ont tout sanctionné*, Maar hy spreekt van de aloude Discipline niet, kan men my opwerpen? Hy spreekt 'er wel degelyk van; hy heeft te Utrecht school gelegen of te Amersfort, daar van Espen, de vermaarde verdediger van Steenhoven, zyne dagen geëindigd heeft, hy bewyst uit dezen Hoogleraar: „ Dat of schoon „ het volk vervoegd met de Clerezie ten tyde „ van vele eeuwen, naamlyk in de Latynsche „ Kerk, een zeker invloed gehad hebbe in de „ verkiezing van de Bisschoppen, dat het „ echter ZEKER IS dat de Clerezie daar in ALTYD „ het grootste deel gehad heeft.” (1)

Wie is 'er die aan Royer niet aanstonds vragen zal, was de opmerking van van Espen in het jaar 1798 waar, hoe hebt gy ze in het jaar 1791 kunnen valsch maken, als gy de
Cle-

(1) Van Espen observe que „ *Quoique pendant plusieurs Siècles, sur tout dans l'église latine, le peuple ait concouru conjointement avec le Clergé à l'élection de l'évêque, il est cependant CERTAIN, que le Clergé a TOUJOURS eu la principale part à cette election.*

Jean-Baptiste Royer dans sa lettre pastorale.

Cleregie uitsloot? was zy in het jaar 1791 valsch, als gy het volk alleen deed kiezen, hoe hebt gy ze in het jaar 1798 kunnen waar maken, als gy het volk hele maal van de hand weest? De *onmogelykheid* van het volk by een te roepen, en de *noodzakelykheid* van enen Bisshop deed die ene nieuwe verkiezings-form inrichten?... Maar hy zegt zelf dat het volk wettiglyk by een geroepen, *regulièrement convoqué*, zyne verkiezing en de nieuwe verkiezings-form bekrachtigd heeft. Maar, kon het volk wettiglyk by een geroepen worden om de verkiezing goed te keuren en de verkiezings-form te bekrachtigen, waarom kon dat zelfde volk niet regelmatig by een geroepen worden om zynen Bisshop te verkiezen? *Royer* rept ook geen woord van de wyze, van die regelmatige wyze, op de welke het volk ter goedkeuring van zyne verkiezing zou by een geroepen geweest zyn.

Wat dunkt u myne Broeders, begint gy te begrypen dat met zulke grondbeginzelen, op zulke grondregelen het wezenlyke van Godts-kerk hare eenheid en haar Episcopaat of Bisshopschap allen dag te huur en te koop hangt? Begint gy te begrypen dat, zoo het mogelyk ware, dat of het volk of eene schim van volk, ene Clerezie of ene schim van Clerezie, een Capittel of een schim van Capittel hier uit hoofde van onmogelykheid daar uit noodzakelykheid het recht bekomen kon om de werkeleke en algemene Discipline te veranderen, ene oudere in te roepen op zulke hoogwigtige stukken, en dat zonder toestemming van de

de Kerk en van haar Opperhoofd, dat 'er op minder dan ene eeuw, zoo vele Pauzen als Bisdommen, zoo vele Kerken als zulke Pauzen, en gene Catholyke Kerk meer zou te vinden zyn?

Begint gy te begrypen dat het den meiter of scheurzieken nooit aan intrigues zal ontbreken?

Meent gy dat het *Gobel, Gregoire, Royer* en zoo veel anderen ontbrak aan *noodzaaklykheid* om ook de stoelen van wettige en nog levende Bisdommen te beklimmen, of aan schynheilige leuren om hunnen meiter-roof te bedekken? „Zy hebben eniglyk die hoge amp-
 „ ten aangenomen uit noodzaaklykheid, op dat
 „ het volk niet zonder herders zou zyn, ter-
 „ wyl de Bisdommen gevlucht zyn; zy zyn
 „ ook bereid hunne meiters af-te-leggen op
 „ het ogenblik dat de oude Bisdommen zul-
 „ len wederkeren, enz.” dat zeggen zy, dat preken zy, dat schryven zy, zy zuchten, zy wenen ook over de verdeeldheid, over den *zwaren last* die op hen legt, enz. (1)

Daar

(1) Ik verzoek u myne Broeders, de aantekening hier op betrekkelijk, achter dezen brief gedrukt, sub litt. A; na te zien, en te gedenken aan nwen AARTS-BISCHOP DOOR GODTS VOORZIENIGHEID, en u te herinneren enige verzuchtingen en klagtliederen die gy wel eens meer gehoord hebt over den *zwaren last* die men niet dan al bevende aannam; ook verzoek ik u, daar *Gobel* staat, *Varlet* en *Steenhoven* te lezen.

Over hun zuchten en kermen over de verdeeldheid zullen wy kort hier achter een woordje zeggen, zy bieden den vrede ook aan het Opperhoofd van de Kerk aan, even als de Heer van Rhyn. Met een woord de Franche dogter spreekt volmaakt de taal van hare moeder.

N

Daar nu Royer op het voorbeeld van zynen enigen voorzaat Gobel allen dien omslag maakt, en met zoo vele kunstgrepen betracht zyne verkiezing te billyken in de ogen der menschen, in de ogen van die zoo *regelmatig by een geroepen gelovigen*, die niet meer aan hem dan aan hunne byeenroeping geloven, rept hy in heel zyn herderlyken brief, geen woord van zyne *Canonike institutie* of van zyne zending. (1) Hy wist wel dat 'er hem geen weg open was, gene deur, dan die langs welke de Utrechtsche Bischoppen zyn ingekropen, en dat is langs de schoorsteen. Den Paus, den *Metropolitaaan*, en allen anderen *Bischop* die aan die Provincie horen mogt, zou hy die institutie vruchtloos gevraagd hebben; 'er bleef niet dan een *Babylonier* over.

„ Hier uit volgt zegt de meergemelde Schryver aan *Jan Baptist Royer*, dat gy *Bischop* door u zelve zyt, door ene samschikking die gy byzonder, buiten de andere *Bischoppen*, hebt gemaakt met een *genootschap, une coterie*, het welk aan zich zelve zyne eigen regels heeft voorgeschreven; gy zyt dus *Bischop* door een warachtigen huichelroof van het *Bischopschap, par un veritable escomotage de l'Episcopat*, door een handvol onderling vertrouwden, die ziende dat 'er geen middel was om u langs de deur in den *Schaapstal* te doen binnen treden, alle touw en kabel hebben bygezet om 'er u langs de
„ *schoor-*

(1) Zie de vorige aantekening.

„ ſchoorſteen in te laten. En gy zoudt willen
 „ dat wy dien *furtiven* Biſchop zouden erken-
 „ nen, die langs ene zoo enge en zoo don-
 „ kere pyp neerzinkt en in ons midden in-
 „ ſluipt? ” (1)

Tastelyk is het dat de Vaders van de Bur-
 gerlyke Conſtitutie van de Clerezie, die den
 Metropolitaan het recht van de bevestiging had-
 den aangeſchreven [en daar hadden zy even
 zoo veel macht toe, als de nieuwe Utrecht-
 ſche Canunniken] by dezen geleerd hebben
 zich niet meer aan de weigering van den Me-
 tropolitaan; zoo zy mogt plaats hebben, te
 kreunen; dan zy aan de weigering van den
 Paus, en by gevolg, op hun voorbeeld, allen
 anderen Biſchop van wat gewest of kleur hy
 zyn moge, daar toe te volmachten; wanneer
 de Metropolitaan of niet verlicht genoeg of al
 te *overbergs* mogt denken om niet die *zuive-
 re* discipline het voorrecht te geven, boven de
willekeurige dwangwetten van het *overbeerschend*
Hof van Rome.

ô Myne Broeders! ziet gy dan niet dat zy
 om gene andere reden en met geen ander uit-
 zicht

(1) D'où il reſulte, zegteen Franſche Schryver aan Royer,
 que vous êtes évêque par vous même, par un arrangement
 qui vous est particulier, par une coterie qui s'est faite à elle
 même ſes propres regles, par un véritable escamotage de
 l'épiscopat, & par une poignée d'affidés, qui, ne pouvant
 pas vous faire entrer par la porte, a taché du moins de vous
 introduire par la cheminée. Et vous voudriez que nous re-
 connuſſions cet évêque furtif, qui ſe glisse & descend au mi-
 lieu de nous par un canal auffi étroit & auffi obſcure?

Lett. a J. B. Royer, pag 141

zicht de overheersching van het Hof van Rome zoo hatelyk affchilderen , dan om onder dien tytel het gezag van den Stoel van Petrus , het welk door alle de eeuwen de plethamer van de scheurmakers geweest is , te vernietigen , dat men tegen de dwinglandy met luider keleschreeuwt , om de regeringloosheid met neergedoke ogen in te voeren , en dat de *aloude zuivere* discipline inroepen , even het zelve betekent , als zich zelve van de hele Kerke-lyke discipline en van alle hare tugtregelen zoo meester te maken , dat 'er noch tugt noch Kerke meer zy?

Overdenkt alle deze bemerkingen , lautert uwe denkbeelden op dezelve , toetst het begin de voortgang van uwe scheuring en de gebeurtenissen van deze dagen op de grondbeginzelen daar zy op gebouwd is , en gy zult met my zeggen dat het ontwerp van *Bourfontaine* of ene Historie of ene Prophetie is.

Het schynt ook wel of *Expilly* zelf zich geschaamd had over die ongehoorde en alle tugt vernielende *zuivere* discipline , die allen Bischop volmachtigd , als de Metropolaan mogt weigerig zyn ; want , daar hy zyne onwettige verkiezing , krachtloze institutie en bevestiging , en zyne heiligsehendige inweiding poogt te billyken , zwygt hy van dien grondregel uit welkers kracht alleen , hy zich in de Kerksregering ingedrongen heeft.

Pius VI doet hem over deze geveinsdheid een bitter maar rechtmatig verwytt. Naar dat hy dien rampzaligen grondregel , waar uit honderde scheuringen zouden geboren worden ,
door

dóór de overstaande waarheid tot stof verbreed heeft, zegt hy „*Vae Misero!*..... ó el-
 „ lendige! Zekerlyk had hy deze waarheid
 „ [wat het Burgerlyke betreft is buiten myn
 „ bestek, ik spreke niet dan van het kerkely-
 „ ke, en dat heb ik openlyk en met opzet be-
 „ tuigd.....] zekerlyk had hy deze waarheid
 „ dewelke een yder in de ogen springt zelf
 „ ook niet kunnen ontveinzen, ten zy hy we-
 „ tend en willend de nadere besluiten verzw-
 „ gen had, die zoo verre gegaan zyn dat zy
 „ het recht van institutie en bevestiging, ook
 „ aan *allen Bischof*, volgens hunnen wil en
 „ goeddunken aanmatigden.” (1)

Laat u dan niet meer op de mouw spelden de schynheilige beuzelingen van ene aloude en zuiverdere discipline; laat u niet meer zeggen dat die heilige wetten welke alle de Bischoppen van de hele Catholyke wereld eerbiedigen en gehoorzamen, zoo ten opzichte van hunne verkiezing, als ten opzichte van hunne bevestiging en inweiding, zoo vele willekeurige dwangwetten van het overheerschend Roomsche Hof zyn. Neen myne Broeders! meer dan twee honderd jaren voor dat PIUS VI. die Kerke-

(1) *Vae Misero!* [misiss per nos consulto iis quel ad civile regimen pertinent:].... Hanc sané veritatem, quæ in currit in oculos, ne ipse quidem dissimulare potuisset aut obtegere, nisi data operâ præteriisset silentio quæ postremo... decreta prodierant... ista enim progressa etiam sunt, UT JUS INSTITUENDI CONFIRMANDIQUE TRIBUERENT CUICUMQUE EPISCOPO...

Brev. ad Epis. Gall. 13 Apr. 1791.

kelyke regeltucht zoo leerftellig voordroeg, bewees en befliste, zoo als hy gedaan heeft in de onderscheide Breves, die ik heb aangehaald, en die door de Franfche kerk aanvaard en bekrachtigd, door de Bifchoppen in alle bisdommen verkundigd, van alle de Bifchoppen van de wereld gekend en geëerbiedigd zyn, had reeds de heilige Voorzaad van onzen groten PIUS VI. Paus PIUS V. die zelve discipline als heilig, die zelfde wetten als algemeene en door de Kerke erkende wetten, met een Apoftolyk gezag uitgevoerd, in een geval, dat veel betrekking heeft op uwe fcheurzieke Bifchoppen en Priesters. *Fredericus de Veda* wierd ontrent 1566 wettig verkoren tot Aardsbifchop van Keulen, Pius de vyfde weigerde hem te bevestigen, om dat, hoe fterk hy ook verklaarde Roomsche Catholyk te zyn, en voor dat geloof zyn bloed te willen vergieten, hy nogtans de geloofsbelydenis niet wilde doen op het Formulier dat door Pius IV is goedgekeurd, om dat daar in wierd voorgesteld, dat men de Roomsche Kerke moest houden als de Moeder en de Leermeesteresse van alle de Kerken, en dat men daar door beloofde en zwoor ware gehoorzaamheid aan den Paus van Rome, opvolger van Petrus, en plaatshouder van Jesus Christus op de aarde. De heilige Pius V ziende dat zyne vermaningen geen ingang hadden, wilde de hardnekkigheid van *Fredericus* niet langer dulden, en gebood hem, of te gehoorzamen, of af te slaan. *Frederik*, die de kracht van die *Discipline* en van dit Pauzelyk bevel welkende, en meer dan honderd vyftig jaren voor
de

de Utrechtsche scheuring en ergernis leefde, zag zich buiten hope van wettig ingeweid te kunnen worden, en stond van het Bisdóm af. (1)

Gy ziet dan wel myne Broeders, dat die *Discipline* zoo oud en zoo achtbaar als de snode uitvinding van ene zuiverdere discipline, nieuw en verfoeyelyk is.

Ja myne Broeders, *Photius* zelf, de oorsprong van die Grieksche scheuring, die uwe Clerezie, in hunne Synode van 1763 zoo manmoedig gedoemd heeft, die zevenhonderd jaren voor den Heiligen Pius V leefde, en die een staatkundige, een geleerde, vinnige, en wakkere knaap was, wist wel, hy die zoo veel nader aan de alleroudste discipline was, en de *Canon* van het Concilie van *Nicée* beter dan *Expilly*, beter dan *Steenhoven* beter dan de Heer van *Rbyn* begreep, hy, zeg ik, wist wel dat, hoe plechtiglyk hy ook den H. *Ignatius* door een Provinciaal Concilie had doen aftellen, een vreemde landloper hem wel een schim, maar nooit Patriarch Aartsbisshop van Constantinopel zoude hebben kunnen maken, zelfs niet voor de ogen der gelovigen.

Ist dat uwe Bisdoppen u hier op antwoorden, en zy zyn waarlyk geveinsd genoeg om u te antwoorden: dat zy dat allen belyden, het gene *Fredericus de Veda* weigerde te belyden;

(1) Zie Laderchius Annal. Eccléf. tom. 23 het jaar 1566. No. 55 tot 59. en 1567. No. 24.

Zie het Byvoegzel aan het Breve van Pius VI. van 10 Maart 1791. 1 deel. Editie van Ausbourg, pag. 244. Editie van Rome eerste deel, pag. 142.

den; en dat Photius enen wettigen Bisfchop te onrechte uitslotende, niet dan een ingedrongen zyn kon. Maar gedenkt dan, dat ik u hier voren bewezen heb, dat uwe Bisfchoppen wel met den mond die waarheid nopens de Roomsche Kerke, en die gehoorzaamheid aan den Paus belyden, maar dat zy met de daad het een en ander ontkennen, en dat zy, gelyk ik u ook betrekkelijk tot de Grieken betoond heb, wel *Politiker*, maar niet gehoorzamer dan *Fredericus de Veda* zyn; zy die gehoorzaamheid aan het Opperhoofd, het gene zy met den mond erkennen, weigeren het *Formulier* van Alexander VII te zweren, zy weigeren de Bulle *Unigenitus* te aanvaarden, en zy verwekken feitelyk enen stoel op, die 150 jaren open had gestaan, en zy beklimmen hem nog feitelyker, op het enkel en ten enemaal onbestendig gezag, van enen opgeschorten Landloper, terwyl *Frederik de Veda* liever had zyne wettige verkiezing tot enen levenden stoel te verlaten, dan den zelve door ene zoo ongehoorde heiligschending te beklimmen.

Wat nu Photius betreft, bemerkt dat hoe hoger zy zyne ondeugd en onrechtvaardigheid opveizelen, hoe zy duidelyker en klaarder beweisen dat het recht van bevestiging en inweiding, onverschilliglyk aan allen Bisfchop van ene Kerkelyke Provincie, of, het gene nog uitsporiger is, aan enen vreemden aan te matigen, door alle de eeuwen ene zoo verfoeyelyke myter-diefte, ene zoo ergerlyke heilig

lig schending is geacht geweest, dat ook dat wanschepzel Photius er zich niet van durf bedienen; maar liever had alle soort van laagheden met den dronken *Michaël* te ondergaan, en door kunst en geweld, zich door de vergadering van de Provinciale Bisshoppen, een schyn van wettigheid te geven.

Ah lieve Broeders! 't was deze schynheilige, die aan Nicolaus I. Paus van Rome, den zoo bekenden brief van onderwerping schreef; waar in hy, tusfchen vyftig listige leugenen, en vyftig lage en nog listigere vleiëryen, durf, al kermende over den myter, dien hy gestolen had, zich uitlaten in deze woorden: „Ik
 „ zuchte onder het zwaar pak van den bis-
 „ schoplyken last, dien men my op de schouder-
 „ geteegd heeft!”

Hoe dikmaals hebt gyl. zulke erbarmelyke verzuchtingen al niet gehoord?

In deze school, heeft de daadlyk ingedronge Bisshop van Parys, *Johannes Baptista Royer* ook al geleerd, in enen van zyne herderlyke brieven zich aan zyne onderlingen uit te laten in dezer voegen: „ ik ben niet heili-
 „ ger dan *Jonas*, noch noodzakelyker aan de
 „ Kerk dan de roemryke *Gregorius van Na-*
 „ *zianzen*; ik ben bereid van mynen stoel
 „ neder te komen, ik ben te vrede dat men
 „ my in de zee werpe, om deze tempeest van
 „ verdeeldheid te bedaren.... ik trille, ik be-
 „ ve, als ik myne plichten overwege...” En
 intusfchen de hele Kerke verfoeit zyne meiter-
 diefte; de Stoel van Petrus schort hem-op, be-

dreigt hem met de Kerkelyke blixems, en hy
blyft op zyne proie zitten. (1)

Het

(1) Een geleerde Franschman schreef aan *Royer*. „ Is
„ het ook waarlyk ernst het verklaren dat gy doet? Is
„ het menens of lagchens, dat gy een gelykenis stelt tus-
„ fchen den heiligen Gregorius, die zoo belangloos ene
„ plaats verliet, die hem eigen was, en tusfchen u, die
„ eens anders plaats hebt ingenomen? Ziet gy dan niet
„ dat 'er zoo veel onderscheid tusfchen de beide geval-
„ len als tusfchen de beide *Heiligheden*, de uwe en die
„ van Gregorius is? Hoe hebt gy dan niet gevoelt dat
„ die mooie taal, door de welke gy zoo eydelhartig ge-
„ poogd hebt ons met u te doen zuchten, nergens nut
„ toe was, dan om ons, om u te doen lagchen? Hoe
„ hebt gy niet gezien; dat alle die klagt-liederen, al had
„ gy 'er alle de Bisfchoplyke deugden by, al evenaarde
„ de kracht van uwe welsprekendheid de vuurigheid van
„ uwen yver, niet bekwaam zyn de wortel ziekte van
„ uwen *TYTEL* te genezen, en dat gy, zoo lang gy ons
„ gene kerkelyke wel bestempelde *institutie*, en kerkelyk
„ *MANDAAT* zult kunnen tonen, wy u als een vreemde-
„ ling, als een profanen zullen moeten aanzien, en dat gy
„ ook niets anders zyn zult? Hoe hebt gy niet begrepen,
„ dat in gevolge deze grond regel, in plaats van te trillen
„ en te beven, in het overwegen van uwe pligten, het
„ uwe eerste plicht was, al trillende, al bevende uwen
„ bisfchoplyken *TYTEL*, uwe verkiezing, uwe bevestiging,
„ uwe zending, uwe inweiding te onderzoeken, en op
„ den toets te brengen; het zyn immers uwe deugden niet,
„ maar uwe *tytel* is de enige bron-ader van uwe plichten.
„ Is het dan dat uwe *TYTELS* nul en van onwaarde zyn,
„ hoe hebt gy dan niet begrepen dat gy gene plichten te
„ voivoeren had; en dat, ist dat gy gene plichten had
„ uit kracht van uwe *TYTELS*, alle die plichten die gy
„ zelf u maakt en oplegt, niets anders dan profonatie en
„ heilighendigen kunnen zyn? ... *Vliedt dan weder na de*
„ *Solitude of eenzame plaats*, maar keer niet weder na die,
„ waar gy u tot de inweiding bereid hebt, daar heeft men
„ u

Het is ook in de schole van Photius dat de Fransche ingedronge scheurmakers ene andere uitvlucht, een ander mantel, om hunne naaktheid te bedekken, gevonden hebben: naamlyk „ dat zy niet dan in den naam van de ware „ herders, die afwezig zyn, de bischoppely- „ ke bedieningen waar nemen.” Zoo spreken zy in hunne herderlyke brieven. Maar wie heeft hen daar mede belast? De *Voorzienigheid Gods* gedooft wel somtyds, maar maakt nooit zulke of andere scheurzuchtige Bischoppen, de Kerk-Gods verfoeit ze, haar Opperhoofd zendt ze niet: en zulke myters zyn zoo onvruchtbaar, dat zy niet bekwaam kunnen zyn, iets anders dan verwoestingen en verergernissen voords te brengen. *Ambigena non generant* zeide de geleerde Archidiaken *Petrus Blesensis* over meer dan zes honderd jaren, en wy mogen het van zulke myters met vry wat meerder recht zeggen, dan hy van die, van welke hy sprak.

Bemerkt dan myne Broeders, dat alle die scheurzieke kryters, bevers, en zuchters, door alle de eeuwen, nooit kreten, nooit tril- den, nooit beefden voor het wettig gezag van de Kerke of van haar Opperhoofd, waar tegen
zy

„ u te snoden raad gegeven, tracht in ene andere, door „ overdenkingen en gebeden te verdienen, dat, daar gy, „ zoo als gy voorgeeft, in uwe eerste *Solitude*, ene in- „ spraak hebt gehad, *die u als een donder-slag was*, maar „ een donderslag die u in slaap gewiegd heeft, gy in de- „ ze enen donderslag moge horen, die u wakker make.”

Lettre d'un Paroissien de St. Roche a Jean Bapt. Royer se dis. Eveq. Metrop. de Paris.

zy altyd droge ogen en een halfstarrig hoofd opzette, maar dat zy altyd janken en zuchten voor een goetrouwig, ligtgelovig, en eenvoudwig volk, het welk hunne *zytels*, hun gezag, noch beoordelen, noch billyken, noch ontzenuwen kan.

De oprechtheid, de waarheid, kennen gene geveinsde zuchten; de taal die zy spreken, is trouwe en belangloze liefde, eenheid en vrede.

Die taal sprak *Gregorius van Nazianzen*, die taal spreken de ware Bisschoppen nog in onze dagen, maar zy spreken ze niet aan ene zelden verenigde, altyd onbedaarde, en nooit redenerende menigte, die door alle de driften gedreven wel kan woeden en muiten, maar niet beslissen, of immers niet dan door vooringenomenheid, en ten voordelen van het uitzicht, van den zuchtenden dweper kan beslissen. Zy spreken ze aan de Kerke, aan den Hoge Rechter, aan het Opperhoofd van Godts Kerk.

„ Het gene wy ter bevrediging gedaan hebben, ” zeggen de Fransche Bisschoppen aan PIUS VI „ om intusschen af te wagten dat „ *de Kerke door haar Opperhoofd zou spreken*, „ moet geen hinderpaal stellen *aan de vryheid* „ *zyner uitspraak*. Regt u dan op *Allerheiligste Vader*, met alle die wysheid, die uw „ Hoogbedienaarsampt kenmerkt, met alle den „ vrydom, die het zelve u geeft, stap boven „ alle die bedenkingen, betrekkelyk op onze „ byzondere belangen, die tog met ons moeten sterven. Wy vervullen te klein stipken „ in den tyd, wy bedekken te kleine puntje „ van de oppervlakte, dan dat ons lot in de „ weeg-

„ weegfchaal zoude kunnen komen, tegen het
 „ welzyn van den Saaat, of tegen de belofte
 „ aan de Kerk gedaan.... En, ware er niet
 „ anders nodig om het geweten der gelovigen
 „ en de rust der burgeren te verzekeren, dan
 „ dat wy ons zelveu opofferen, wy weten en
 „ kennen de voorbeelden die de Kerke ons
 „ voorftelt; en wy hebben geleerd, hoe men
 „ om haar kan lyden. Dat dan de grond-be-
 „ ginzelen in zekerheid gefield worden; dat
 „ de macht van de Kerk over de *inftitutie* en
 „ aanftelling harer bedienaren geëerbiedigd en
 „ gehandhaafd worden, dat ene *canonike* zen-
 „ ding ons wettige opvolgers geve, en wy
 „ leggen aan uwe voeten, ALLERHEILIGSTE
 „ VADER, onze *demisfie*, onzen aftand neder,
 „ op dat er geen een weg, dien UWE HEILIG-
 „ HEID ter herftelling van de vrede in de
 „ Franfche Kerke, in dezelfs wysheid mogt
 „ beramen, gefloten zy.

„ Wy hebben onze moeiljelyke plichten in
 „ het midden van beroertens en tempeeften ge-
 „ kweten; wy hebben gene ydele vrees aan de
 „ trappen van het Heiligdom laten genaken;
 „ wy wagten met gerustheid af het oordeel,
 „ dat de Souvereine Opperpriester van de
 „ hoogte van zynen Stoel, in den naam van
 „ de Catholyke Apoftolyke Roomfche Kerk
 „ zal afkondigen; wy hebben ondervonden,
 „ door welk ene overheerfchende kracht van
 „ licht en deugd, UWE HEILIGHEID die uit-
 „ fpraken weet met ene zonderlinge achtbaar-
 „ heid, *uitspraken die vervuld met wys-
 „ heid, bezielt met manmoedigheit, gebouwd*

„ op

„ op de regelen van de overlevering en op de
 „ wetten van de Kerkvergaderingen, niet on-
 „ derworpen zyn aan de wisselvalligheden van
 „ de menschelyke driften; noch aan die van de
 „ gebeurtenisfen. (1)

„ Wy hebben over weinige dagen ontvan-
 „ gen den laatsten brief van Uwe Heiligheid,
 „ van 13 April, aan alle de Bischoppen van
 „ Frankryk toegeschikt. Wy vinden 'er we-
 „ derom nieuwe bewyzen in; van die altyd
 „ werkende zorgvuldigheid, en aanhoudende
 „ waakzaamheid, die UWE HEILIGHEID niet
 „ toelaten den bewenenswaardigen staat van
 „ de Fransche Kerk uit het oog te verliezen.
 „ Dat het ons geoorlofd zy hier aan te voe-
 „ gen, de uitdrukking van de gevoelens van
 „ onze erkentenis, en van onze diepe eerbie-
 „ digheid; en aan UWE HEILIGHEID te be-
 „ tuigen de volstrekte eenstemmigheid onzer
 „ betrachtigen, de eenheid onzer willen, om
 „ altyd nouwer en nouwer intetrekken die
 „ banden van Kerkelyke Gemeenschap; die
 „ ons aan de Kerke van Rome; en aan het
 „ Op-

(1) Ik hope dat myne Lezers hier in het voorbygaande wel zullen in opmerkzaamheid nemen, de eerbied in hoge achtung, met welke de Fransche Kerk hier spreekt van de Pauselyke Bullen en leraringen van Pius VI. op dat ik 'er hen toe verzenden moge wann'er wy handelen zullen over den smaad en verachting, die de Heer van Rhyn er opgeworpen heeft. By voorbeeld als hy van de Bulle van Pius tegen het Synode van Pistoia zegt: *Die zyn Pausdoms zoo bezwalkt heeft.*

„ Opperhoofd van de algemene Kerk ver-
 „ knogten.” (1)

ô My-

(1) „ Ce que nous avons fait” (par motif de concilia-
 tion) pour attendre que l'Eglise parle par son Chef, ne doit
 pas être un obstacle à son jugement.

Elevez vous TRES SAINT PERE, dans toute la Sagesse &
 la liberté de votre ministere. Sortez du milieu de ces con-
 siderations & de ces convenances privées, qui meurent avec
 nous. Nous occupons un foible point dans le tems comme
 dans l'espace; & notre fort ne peut point entrer en balancé
 avec les destins des empires; les promesses de l'Eglise...

s'Il ne agissoit que de nous Sacrifier nous mêmes, pour
 calmer les consciences des fideles, comme pour asurer le
 repos des citoyens; nous savons quels sont les exemples que
 l'Eglise nous donne, & nous avons appris comment on peut
 Souffrir pour elle. Que les principes Soient en Sureté;
 que les pouvoirs de l'Eglise sur l'institution de ses minist-
 res, soient respectés & maintenus; & qu'une mission ca-
 nonique puisse nous donner des Successeurs légitimes, nous
 mettons à vos pieds TRES SAINT PERE nos demissions....
 afin que rien ne puisse plus s'opposer à toutes les voies, que
 VOTRE SAINTETÉ pourroit prendre dans sa Sagesse, pour re-
 tablir la paix dans le sein de l'Eglise Gallicane...

Nous avons rempli nos penibles devoirs au milieu des
 troubles & des orages, & nous n'avons laissé la crainte ap-
 procher des marches du Sanctuaire. Nous attendons avec
 tranquillité le jugement du Souverain Pontife parlant du Haut
 de sa Chaire au nom de l'Eglise Catholique Apostolique &
 Romaine; & nous avons appris avec quel ascendant de la-
 mieres & des vertus, VOTRE SAINTETÉ fait rendre respecta-
 bles ces decisions pleines de sagesse & de fermeté, qui, rap-
 pelant les regles de la traditions & les canons des Conciles,
 ne sont point sujettes aux vicissitudes des passions humaines
 & des evenemens.

Nous avons reçu depuis peu de jours, les dernieres let-
 tres de VOTRE SAINTETÉ adressées à tous les évêques de
 France, en date du 13 Avril. Nous y retrouvons une
 nouvelle preuve de cette Sollicitude continuelle & de cet-
 te vigilance assidue, qui ne LUI permet pas de perdre de
 vue

ô Myn Heer van Rhyn mogt toch een heldere straal, van het Godtlyk geloofslicht, uwe ziele doordringen! Mogt die zuivere taal van waarheid en liefde, zich in uwe hart doen horen, en u het wezenlyk onderscheid doen gevoelen tusfchen ene Christelyke warachtige opoffering van zoo vele oprechte herders, en de gewronge veinstaal van myterzieke weeklagten! ô myne Broeders!

Salomon ontdekte de ware moeder, als hy het kind gebod te verdelen, is het bezwaaryker een waar kind van ene adder te onderscheiden die den schoot harer moeder verscheurt? Is het moeilijker een wettige man van een wulpzen minnaar, een ware Vader van enen Stiefvader, een waren zielzuchtigen herder van een ingedrongen, baatzuchtigen loonknegt te onderscheiden? Daar dezen onder de bedriegelykste voorwendzels, met geveinsde betuigingen hunne eigen liefde hunne hoovaardigheid, heb- en eerzucht nu verschoonen, dan bewimpelen, daar ziet men den waren Zoon den egten Man, den tederen Vader, den warachtigen herder, uit ene gulle borst, alles en ook zich zelve opofferen aan de rust, aan den vrede, aan het welzyn, van zy-

vue le déplorable état de l'Eglise de France. Qu'il nous soit permis d'ajouter ici l'expression des sentimens de notre reconnaissance & de notre profonde veneration; & de lui témoigner l'unanimité de nos desirs & de nos volontés, pour reserrer chaque jour davantage les liens de notre communion avec l'Eglise de Rome, & le Chef de l'Eglise Universelle."

Lettre des Eveq. de Fran. a Pte VI. du 3 May 1791.

zyne moeder, van zyne bruid, van zyne kinderen, van zyne schapen, ja zelfs van zyne rovers en vyanden.

Is het dan met uwe gemoedsgefteltenis zoo gelegen, dat Gy Christelyk en leerzaam de waarheid, en niet hardnekkig uwe eigene gevoelens of die van ene byzondere Secte onveranderlyk aankleeft, gedenkt dan dat Augustinus, de grote Augustinus, welkers lering en gezag de Aartsvaderen van uwe scheuring altyd in den mond hebben, wanneer zy de kerkelyke uitspraken tegenspreken, ons ene leerspreuk heeft nagelaten, die den doodsteek aan alle scheuringen van alle eeuwen toebrengen zal: *Evangelio non crederem nisi me Catholicae Ecclesiae moveret autoritas. Ik zou aan het Evangelie geen geloof slaan, als my het gezag van de Catholyke Kerke daar niet toe bewoog.* En gy, gy myne Broeders gy gelooft aan twee of dry veroordeelde Bischoppen, veroordeeld en gedoemd door het gezag van die zelfde Catholyke Kerk!

Ik heb u bewezen dat uwe lering, uwe leerstellige Boeken, uwe Synode gedoemd zyn, dat uwe Kerk als ene scheuring verklaard is, uwe Bischoppen als onwettige heiligschendinge, beroofd van alle gezagoeffening of jurisdictie zonder macht van binden en ontbinden en van de kerkelyke Gemeenschap afgesneden, en zulks niet alleen door algemene grondregelen, maar stellig en NAAMLYK, door die zelfde Catholyke Kerk beoordeeld, gedoemd en verklaard zyn.

Ik heb hunne uitvluchten ontwikkeld; ik heb

heb u tot aan uwen oorsprong geleid en 'er u de snoodheid van ontdekt; ik heb niet meer geredeneerd dan 'er nodig was om u te bewyzen, dat 'er gene redenering nodig was; dat over alle die stukken de kerk gesproken had en beflist. *Dat de zaak afgedaan was, dewyl Rome, dewyl de Fransche Kerk, dewyl de algemene Kerk, verenigd met den Stoel van Petrus, gesproken had.*

Ik heb u duidlyk doen zien, dat men u met leuren en vodden de ogen verblindt, op dat gy niet zoudet zien dat gy wel zeker buiten Godts kerk en benevens den weg der gelukzaligheid zyt.

Ik heb in volle daglicht gesteld de onbetamelyke uitdrukkingen, uit haat verzonnen beschuldigingen, en ergerende lasteringen, van den Heere *van Rbyn* ten opzichte van den onstervelyken PIUS VI. en van de ROOMSCHE MOEDERKERK. Ja myne Broeders leest, herleest, wikt en weegt den herderlyken brief van uwen gewaanden Aartsbisfchop, en gy zult zien dat hy niet, maar dat de Roomsche kerk, dat de Paus Pius VI de scheurmaker is, *die den kus van vrede geweigerd heeft, en nu in de eeuwigheid zyne mislagen ziet.* (1)

Leest

(1) *Wat belet 'er toch, riep Royer uit in zynen herderlyken brief, „ dat wy ons verenigen! Niemand dan gy zel- „ ve, „ zegt hier op de meermalen aangehaalde Schryver „ Gy zyt die nieuwe Donatisten, die altyd zwetst „ op uwe opofferingen, en de Amnestie opdraagt aan dien, „ van wie gy ze moet verkrygen. Wat belet toch onze ver- „ eniging! Gy, die gelyk uwe Synode, de scheuring vol- „ voerd.*

Leest, herleest, wikt en weegt zynen herderlyken brief, en gy zult moeten bekennen, dat hy voor textwoorden had mogen aantekenen het gene de scheurzieke VERKLARER van den *Scismatiken Catechismus der Grieken* zegt van den Paus van Rome en van deszelfs Stoel: *Wy weten dat de Italiaansche Scheurbischof, dat dien Italiaanschen stoel, sedert eenige honderde van jaren afvallig, ende een oorzaak van veel kwaad geweest is.* (2) Had hy korter, zakelyker heel de stof van zynen herderlyken brief kunnen aanduiden?

Edog moet ik hier aanvoegen ene schone zedenles die de gemelde schismatike Schryver op het zelfde bladzyd plaatst, en die te zamen bewyst aan welke fout de Heer van Rbyn zich

„voerd, terwyl gy geveinst ze te willen doven; 't is uwē
 „verhaaste, onverwachte, *clandestine installatie*. Kan 'er
 „nog iet vreemder voorkomen, dan dat de enige steen
 „des aanstoots, de steen der ergernis zich aanduide als
 „den bemiddelaar van den vrede, dat hy zelve, die den
 „vrede onmogelyk maakt, ons durft vragen? *Wat is het*
 „*toch het gene onzen vrede verhindert!* En dat die zelfde,
 „die de scheurkwaal buiten hoop en middel brengt, zich
 „vertone als of hy 'er alleen de Geneesheer van ware.”

Brief aan Royer zich noemende Bischof Metropolitain van Parys. Bladz. 24 en 25.

(2) Zie *Orthodoxe Homologia*... *wydere verklaringen*, Bladz. 44.

Bemerkt dat een van de Patriarchen van het Jansenisme de Abt van St. Cyran ook leerde: dat sedert zes honderd jaren de Kerk zoo verbasterd was, dat 'er van de zuivere bron nog wel het zelve bedde, maar geenszins dezelve wateren over waren.

zich pligtig heeft gemaakt en gevolglyk dat ik 'er hem niet dan met recht van hebbe beschuldigd: De Griekfche verdediger verwyrt den Calvinianen dat zy uit enkelen haat *den Apocalypfis* door bygelapte glosfen op den Italiaanfchen Scheurbifchop, vermeerderd hebben en dan zegt hy: *nochtans moet men zoo verre niet vervoerd worden, dat men uit enkelen haat en nyd Godts woord gaat misbruiken en verkeerdelyk uitleggen.* (1)

Ik heb u daar by onder het oog gebragt niet alle, maar flegts enige van die heerlyke uitdrukkingen van eerbied en achting en onderwerping, waar mede de hele Fransche kerk en zoo vele andere Bifchoppen den door uwen gewaanden Aartsbifchop zoo beledigden Pius VI. tot aan de wolken verheffen. Hoe verrukt hen zyne diepe wysheid, hoe treft hen zyne zachtmoedigheid, hoe worden zy verfterkt door zyne onwrikbare standvastigheid, hoe hoog fchatten zy zyne ongemene geleerdheid, hoe nedrig eerbiedigen zy zyne uitspraken, als die van den Algemeenen Leraar, in welken zy erkennen den waardigen Opvolger van Petrus, den tolk der waarheid, de ftemme van de Algemeene Kerk. Zag men ooit een Kind met meer betrouwen zyn hoofd in den fchoot van zyne moeder duiken, dan deze honderd en meer Cardinalen Aartsbifchoppen en Bifchoppen

(1) Hoe veel Schriftuurwoorden heeft de Heer van Rhyn niet misbruikt om zyne lasteringen tegen Pius VI ene gedaante van regtmatigheid aan-te-trekken?

pen hunnen toevlucht tot de Roomfche Moederkerk namen? Heeft ooit een kind met meer vertrouwen aan den besten der Vaderen, dan deze Bifchoppen aan Prus gezeid: Ik ben uw Kind; gy zyt myn Vader; fchik, beftier, beflis myn lot; Godts uitspraak legt op uwe lippen.... Daar nu de Zoon van den levenden Godt, de weg, de waarheid en het leven, de leraar van ons geloof, de inrichter van de ware Kerk, de Godtlyke infteller van de onderscheide trappen van gezag en onderfchikking, die hare eenheid verzekeren en haar zelve vereeuwigen moeten, aan zyne Apostelen heeft gezeid: *ten zy Gy eenvoudig leerzaam en gehoorzaam als kleine kinderen zult geworden zyn, zult gy niet ingaan in het Ryk der Hemelen*, moet gy dan nog onderzoeken wie met den geest van het Evangelie bezielde zyn of uwe drie halfstarrige Bifchoppen, of honderd dertig zoo verlichte, zoo geleerde als nedrige gehoorzame Fransche Bifchoppen?

Puto autem quod et ego spiritum Dei habeam, zeide de Apostel Paulus, *ik meen dat ik ook den Geest Godts hebbe*; mag ik dan ook niet van de Fransche Bifchoppen zeggen: *ik mene dat zy ook den Geest Godts hebben*; of zoudet gy u kunnen verbeelden dat alle die Bifchoppen, die van de hele Kerk en van haar Opperhoofd voor wettig verkozen, wettig ingeweid, wettig bekrachtigd en gezonden erkend zyn, in de volheid van het Hoge priesterschap, en de daar uitvloeiende uitftorting van den Heiligen Geest, minder zyn bedeed geworden, dan uwe Bifchoppen, die door dat zelfde gezag in alles onwettig, en in hunne Sacramentele

inweiding, heiligchendigen verklaard zyn? Of zoudet gy den Geest Godts, den Geest van het Evangelie, zoo verre miskennen dat ook de Christelyke *Belangloosheid*, de diepe *oedmoedigheid*, de kinderlyke *gehoorzaamheid* u tot een steen des aanfoots zouden zyn, en de hardnekkigheid tot tlichting?

Neen myne Broeders, leert veel liever van de nedrigen, in het OPPERHOOFD van Godts Kerke, PETRUS, in PETRUS CHRISTUS zelve, *den Hogen Bischof onzer zielen*, eerbiedigen en gehoorzamen.

In dat vertrouwen eindige ik dezen brief met de woorden van den Groten *Pius VI* in zyn Breve van 13 April 1791 geschikt tot alle de Bischoppen Geestelyken en gelovigen van Frankryk.

„ Vlucht dan zegt hy, vlucht alle de ingedrongenen in het Kerkelyk Bestuur, onder welke benaming zy zich mogen vertonen, ’t zy als Aartsbischoppen, als Bischoppen of Pastoors.”

Zulke was ook de taal van de Hoge Priesters van de Kerk in de eerste eeuwen: „ Het is niet alleenlyk tegen Core, Dathan en Abiron, schreef de Heilige Cyprianus, dat Godts gramschap blaakt, zy blaakt ook tegen die welken zich met hun verenigen..... vlucht hunne tabernakelen en haardsteden, en wacht u wel van gehoor te geven aan hunne reddenvoeringen, vluchtze als ene besmettelijke ziekte, *laat ben alleen buiten de Kerke blyven.*”

„ Aan

„ Aan wien houdt gy toch vast ” schreef
 ene geleerde Franschman aan de Constitutio-
 nele verleëlingen , „ welk licht, welken hulp-
 „ middel, wat vertroosting kunt gy toch ver-
 „ wachten van een handvol onheilige en aan
 „ de Catholyke wereld onbekende Bischop-
 „ pen, die aan niemand dan aan hun zelve
 „ vasthouden; die gene andere Medebischop-
 „ pen dan hunne medepligtigen hebben? Speurt
 „ hun gedrag na, hoort de taal die zy spre-
 „ ken, *leest hunne Schriften* hunne herderlyke
 „ brieven, *ziet hoe zy tegen den souvereinen*
 „ *Opperpriester lasteren zelfs zonder enig ge-*
 „ *voel van zyne ongelukken; ziet hoe zy met*
 „ *de ongodsdienstigen tegen hem Samen-zwe-*
 „ *ren, ja aan dezen den prys van vervoering*
 „ *en verwedheid betwisten.* 'T IS GODT DIE
 „ ZULKSGEDOOGT EN TOELAAT, OP DAT ZY OP HUN
 „ VOORHOOFD ZOULDEN DRAGEN HET ZIENLYK ZE-
 „ GEL HET GENE DE SCHEURMAKERS VAN ALLE
 „ DE EEUWEN GEKENMERKT HEEFT, en op dat
 „ Gy des te gemakkelyker het licht zoudet
 „ kunnen onderscheiden van de duisternis.
 „ Ah! ware het dat de eigen-liefde van
 „ enig gewigt konde zyn ter beslissing van
 „ ene zaak waar de zaligheid van afhangt,
 „ dan zouden wy u nog zeggen dat de ei-
 „ gen-liefde u moest bewegen tot herroeping
 „ uwer dolingen; dat de eigen-liefde u moest
 „ aftrekken van die Parteyhoofden, welken
 „ niet anders voor hebbende dan hun bewe-
 „ nelyk weddinschap te doen gelden, u de
 „ werktuigen van hunne eerzucht maken, en
 „ zich weinig bekommeren of gy u verdervet,

„ als zy het tegen de hele Kerke maar kun-
 „ nen winnen.
 „ Ah myne Broeders „ stuurt uwe gedach-
 „ ten opwaarts en ziet na de hoogte , ziet
 „ daar die donkere wolken die zich d'ene
 „ op d'andere ophopen tot een verschrikkelyk
 „ tempeest, het welk ons, dat is den Godts-
 „ dienst bedreigt. Het is in zulke weder-
 „ waardigheden dat het geloof ontwaken
 „ moet ; 't is nu dat gy moet bewyzen of
 „ gy ware kinders van de Roomsche Kerke
 „ zyt. Vertraagt dan niet u met ons te vere-
 „ nigen ; door verenigden yver en getrou-
 „ wigheid zullen wy een onnemelyk bolwerk
 „ tegen hare vyanden opwerpen, terwyl uwe
 „ onderwerping haar vertroosten zal ; laat
 „ gene wareldlyke bedenkingen uwe raadple-
 „ gingen overheerschen ; gedenkt dat 'er te
 „ zaam gchandeld wordt om den Godtsdienst
 „ en u zelven te behouden.” (1)

Kunt

(1) A qui donc tenez vous ? Quelles lumieres , quels secours , quelles consolations pouvez vous donc trouver dans une poignée d'évêques profanes , inconnus de toute la terre et qui , ne tiennent qu'à eux seuls ? suivez leur propre conduite ; écoutez leur langage , lisez leur propres écrits. Voyez comme ils blasphèment contre le souverain Pontife sans respect même pour ses malheurs. Voyez comme ils se liguent contre lui avec les impies et disputent ensemble d'emportement et de fureur. C'est Dieu qui le permet ainsi afin qu'ils soient marqués du sceau visible et distinctif des séctaires de tous les tems et que vos yeux puissent ainsi plus aisement S'ouvrir a la lumiere. Ah si l'amour propre pouvoit être de quelque poids dans une determination dont dépend votre salut, nous vous dirions encore que c'est par amour-propre

Kunt gy enig gevaar lopen onder het gezag dat ik u voorgesteld heb? Kunt gy zonder gevaar zyn onder het gezag dat gy aankleeft?

P. S.

pre qu'il faut vous retracter ; que c'est par amour propre qu'il faut abandonner ces chefs de parti, qui ne cherchant ici qu'à soutenir leur triste gageure, vous font les instrumens de leur vanité, et se foucient fort peu que vous vous perdiez, pourvu qu'ils aient raison contre toute l'Eglise. Mais elevez plus haut vos pensées et vos regards. Voyez ces nuages qui s'accumulent. cette affreuse tempête qui nous menace encore. C'est le moment de nous prouver si vous êtes les vrais enfans de l'Eglise Romaine. Hâtez vous donc de vous réunir à nous, pour lui faire un rempart commun de notre zele et de notre fidélité; la consoler du moins par votre déference et lui montrer que toutes les considerations mondaines ne font rien, quand il s'agit de sauver à la-fois et la Religion et vous même.

Annales Catholiques tom. 3. pag. 326.

P: S:

D'openbare nieuwspapieren hebben u reeds bekend gemaakt Dat de Cardinaal *Chiaramonti* op den 14 Maart tot Paus verkoren is, en dat hy dat hoogwigtig ampt aanvaard heeft onder den naam van **PIUS VII.**

Ik kan u deze tyding officiëlyk verzekeren; Gy weet of mischien by gebreke van onderzindinge weet gy het niet, intuschen is het zoo, dat alle de met den Stoel van Petrus verenigde Kerken van zulke aanbelangende gebeurtenissen, officiële aanschryvingen uit het middenpunt der Catholyke EENHEID krygen, op dat derzelve onderhorige gelovigen door hunne geestelyke Overigheden deswegens niet alleen met zekerheid onderricht, maar ook van de onderlinge liefde en kerkelyke gemeenschap tuschen het Opperhoofd van de Kerke en hen, telkens door authentike blyken verzekerd, yder van hun met Paulus moge zeggen: *Ego igitur sic curro, non quasi in incertum: Wat my belangt, ik loop de Euan-gelische sryd baan in, maar ik loop op gene losse schroeven, ik loop op vaste schreden; sic pugno non quasi aerem verberans: ik kamp niet als of ik den Oorlog aan de lucht deed, maar ik weet wie de vrand is, dien ik bestryden moet; ik hoor aan die schone legerfchaar die in een onveranderlyk slagorden staat; de hoge Bevelhebber erkent my, en ik eerbiedig en gchoorzaam hem; hy draagt de Standaard van Christus en ik volg den zelve.*

Vraagt myne Broeders, vraagt aan den Here *van Rhy* of hy wederom alleen door de Couranten, dan of hy ook officiële tyding verkregen heeft van de verkiezing tot het Pausdom van den Cardinaal *Chiaramonti* nu **PIUS VII?** zoo hy onver-
,, wachts

wachts zegt dat hy officiële aanschryving uit het middenpunt verkregen heeft, vraagt hem door wien? Vraagt hem dat hy het wareldkundig make, dat kan, dat vermag hy u niet te weigeren. Kan hy zulke officiële berichten niet voor het licht brengen, begrypt dan myne Broeders dat Pius VII zoo wel als Pius VI en hunne Voorzaten uw Kerkje reeds als ene scheuring veroordeeld heeft.

De Aartspriesters en de Prefecten der ordens geestelyken van deze Zending beroepen zich op hunnen onmiddelyken Kerkelyken Oversten, den Hoog-Eerwaarden Heer *Ciamberlani*, deze toont zyn Mandaat, uit het Conclave hem door den Geheimschryver van het Sacrum Collegium de Hoogwaarde Heer *Consalvi* toegezonden. Ik heb een brief gelezen van den Cardinaal Aartsbischop van Mechelen gedagtekend uit Emmerik 5 April 1800, geschreven aan een Vicaris Generaal van het openstaande Bisdom van Antwerpen; deze uitmuntende Prelaat beroept zich op het zelve gezagh, zie 'er hier by vertaling een oprecht uittrekkel van: „ De zoo
 „ aanbelangende tyding van de verkiezing van
 „ een Opperpriester, welke de openbare nieuws-
 „ bladeren ons hebben aangekundigd, is geluk-
 „ kiglyk bevestigd door den officiëlen brief...
 „ van den Hoogwaarden Heer *Consalvi* Geheim-
 „ schryver van het *Conclave*. Zie daar, Godt
 „ zy in eeuwigheid gedankt, de Kerke weder-
 „ om voorzien van een Opperhoofd, van het
 „ welk men allen bedenkelyk goed zegt. Hy is
 „ een *Religieus* van het orden van den Heiligen
 „ *Benedictus*, en was daadlyk Bischop van *Imo-*
 „ *la*. Zyne verkiezing levert blyken op, van
 „ een zonderlingen bystand van den Heiligen
 „ Geest; ik had een brief van Z. Exc. den
 „ Hoogwaardigsten Heer *Brancadoro*, gedagte-
 „ kend uit Venetie, op twaalf Maart, in welken
 „ hy my zeide: dat men een zeker dag vast
 „ vermeend had een Paus te hebben in den per-
 „ loon

„foon van den Cardinaal *Gerdil*; en een ander
 „dag, in dien van den Cardinaal *Calchanini*,
 „en dat vervolgens de stemmen zich eensklaps
 „verdeeld hadden op vier Cardinalen, zoo dat
 „'er geen de geringste schyn overbleef van der-
 „zelve *spoedige* vereniging, tot zoo verre dat
 „hy vreesde dat die gelukkige tyding, na wel-
 „ke wy zoo vuuriglyk en om zoo billyke re-
 „dens haakten, voor een ruime wyl zou ver-
 „schoven zyn. En zie twee dagen daar aan
 „wierd deze met algemene toetemming ver-
 „kozen.

„*A Domino factum est istud, waarlyk Dit is*
 „*een werk des Here.*”

Zou de Heer van Rhyn onbedacht genoegzaam
 zyn, om in weerwil van dezen voortreffel ken
 Belyder van J. Christus, in weerwil van den
 Hoogwaardigen Heer *Consalvi* ja van het heel
Conclave, die Godts hand en werk hier in
 erkend hebben, u wederom te vertellen dat het
 slegt een werk is van de Jesuiten?

Hy kan het met dezelve klem van *Logica* of
 Redeneerkunde van PIUS VII gelyk van PIUS VI
 bewyzen: PIUS VII zegt zelf in zyne eerste Aan-
 spraak aan de vergaderde Cardinalen dat hy een
 der jongsten onder hen is: Gy, zegt hy hun,
die ons grotendeels in jaren en allen in wysheid
overtreft..... Daar het boven dien uit alle de
 onstandigheden blykt, dat de Cardinaal CHIA-
 RAMONTI van wien men tot aan zyne verkiezing
 geen woord gerept had, *weinig grond had van*
zulks te verwagten, kan de Heer van Rhyn met
 nog meer aandrang besluiten dat: *Men geenzins*
kan twyfelen of Pius VII was aan de party, die
de Jesuiten in het Conclave hadden, zyne verhef-
sing tot de Pauzelyke waardigheid verschuldigd. (1)
 Heeft

(1) Zoo redeneert hy over PIUS VI. Zie zyn herd.
 Brief hier voren Bladz. 18.

Heeft nu de Heer van Rhyn nog verder nodig Pius VII even eens als Pius VI te laken, om zyn gezag in uwe ogen myne Broeders, te ontzenuwen, Pius VII heeft hem wederom een onverwinbaar wapen in de hand gegeven. Hy heeft den Hoogwaarden Abt *Joseph Marotti*, den zoo getrouwen Vriend van Pius VI, welkers wederwaardigheden hy met de manmoedigste liefde tot aan zynen dood gedeeld heeft, tot een zyner Geheimschryvers benoemd; Nu dan, kan de Heer van Rhyn zeggen, deze Abt *Marotti* is een van de leden van dat Genootschap en wel een van die Jesuiten die by ons kwalyk te boek staan: By gevolg met recht kan men Pius VII laken, van zyn vertrouwen aan ... kwalyk te boek staande leden van dat Genootschap te hebben gegeven, die zyn voorzaat ook vele fouten hebben doen begaan: (1)

Ziet daar dan twee hoogachtbare creatuuren van de Jesuiten, van dat Genootschap de gro iste *Vyand* zegt de Heer van Rhyn (bladz. 18) dien de Kerk sedert hare oprigting gehad heeft. Groter dan *Nero* en zoo vele andere van het heidensch Rome; groter dan *Arius* en zyne Kettery; groter dan *Julianus de Apostaat*, groter dan *Mahomet* en *Photius*, die de zoo luisterryke Oosterfche Kerk verwoest hebben; groter dan *Luther* en *Calvyn*; groter dan *Voltaire d'Alembert* het *Philosophisme*; groter dan *Robespierre* en zyn vreschelyke staart...!!! Oh Mynheer van Rhyn! ô Goddelyke Voorzienigheid! ô Jesuiten! Oh Mynheer van Rhyn wist gy wel dat 'er in uwe stelling zulke, hoe zal ik het noemen? Ik vind 'er gene bekwame uitdrukking voor, kort om dan, wist gy wel dat 'er zulke DINGEN in uwe stelling opgesloten lagen? Neen, dat wist gy niet, dat hebt gy niet berekend, ik zeg het voor uw eer

(1) Herd. Brief Bladz. 19.

ëer (1) Maar gy ô GODDELYKE VOORZIENIGHEID, gy hadt heel wel berekend, en daarom hebt gy het toegelaten en gedoogd, gy hadt heel wel berekend dat zulke losse taal, dat zulk een herderlyke brief, U genoegzaam wraken zou van den tytel die de Heer van Rhyn zich aanmatigt ALS OF HY DOOR U AARDBISSCHOP VAN UTREEHT WARE!

ô Jesuiten getroostet u! hadt gy ons die twee PIUSSEN tot Pauzen gegeven, gelyk de Heer van Rhyn het van Pius VI verzekert, wy zouden heel wat anders dan hy, en met meer recht 'er uit besluiten: Hoe nut, zouden wy zeggen, moet dat Genootschap, toen het in wezen was, aan Godts Kerk geweest zyn, het gene ook naar zyn dood, nog zulke mirakelen doet, om haar te onderschraagen door twee zulke Pylaren? PIUS VI heeft ons geloof gestyft; PIUS VII doet onze hope herleven, en zouden wy voor zulke weldaden aan Godt gene dankbare liefde wedergeven! Ah Mynheer van Rhyn mogt toch uwe liefde met de onze verenigd zyn, mogt de uwe zoo leerzaam zoo gehoorzaam en zoo nut aan Godts Kerk zyn als de wyandlykheden der Jesuiten! dan wierden wy alle kinders van ene Mocker, Schapen van enen Schaaftal onder enen Opperherder Pius VII! Dat Godt Hem verlichte, bestiere en behoude, en u met hem verzoene!

En

(1) Hoe Mynheer van Rhyn! is dit heel uw defensie-
wezen tegen dat Genootschap?

Frans Billon in zyne Forteresse verdeeld in vier Bastions ter verdediging der Wyven, ene van de uitsporigste voordbrengfelen van 's menschen bryn, gebruikte nimmer ooit een wanhopiger wapentuig.

Neen Myn Heer! overdenk het gene gy gezeid hebt, en gy zult overtuigd zyn in uw hart, dat men zulk ene stelling aan Frans Baltens niet zou vergeven hebben.

En wat hoort daar toe Myn Heer van Rhyn? Niet anders dan die BELANG-LOOSHEID en die OOTMOEDIGHEID te Utrecht te bewyzen, welke gy zoo gaarne te Rome zoudt zien hunne verblyfplaats houden. Kan 'er ene Belangloosheid zuiverder zyn dan die van PIUS VI, die alles, ook zyn leven aan de waarheid en aan zyne Kude opgeofferd heeft?

Kan 'er iet nedriger zyn dan de Aanspraak van PIUS VII aan de Vergaderde Cardinalen? Moet gy dan buiten Rome gaan om voorbeelden van Belangloosheid en Ootmoedigheid te vinden?

Wilt gy ze buiten Rome hebben? Herlees, en overdenk de woorden van alle de Fransche Bischoppen aan Pius VI. „ *Allerheiligste Vader!..*
 „ *wy leggen MYTER EN STAF AAN UWE VOE-*
 „ *TEN NEDER, op dat 'er gene weg, die uwe*
 „ *Heiligheid in d'zelfs wysheid mogt ter bevre-*
 „ *diging beramen, gesloten zy.*”

Nous mettons à vos pieds, TRES SAINT PERE
NOS DEMISSIONS afin que rien ne puisse plus s'op-
poser à toutes les voies que VOTRE SAINTETÉ
pourroit prendre dans sa sagesse pour rétablir la
paix... Daar hebt gy de Belangloosheid, in ene
 voorbeeldige volmaaktheid, in de Fransche Kerk.

Wilt gy nu de Nederlandsche Kerk met PIUS VII heiliglyk zien twisten, wie van hun den prys van ootmoedigheid zal wegdragen? Lees dan de stichtende briefwisseling tusschen dezen Paus en het Opperhoofd van de Neerlandische Kerk den Aardsbischof van Mechelen, vervoegd met zyne Mede-bischoppen en de hele Clergie.

Deze deugdrike Aardsbischof Cardinaal schreef, op 5 Mey, aan de toen eerst tot den Stoel van Petrus verheven PIUS VII de volgende brief:
 „ *Allerheiligste Vader! Gezegend zy Godt, de*
 „ *Vader van onzen Here Jesus Christus, de Va-*
 „ *der*

„ der der barmhartigheden en de Godt aller ver-
 „ troosting, die zich gewaardigd heeft, in den
 „ Hoogwaardigen Persoon van UWE HEILIG-
 „ HEID, aan zyne Kerk een zienlyk Opperhoofd,
 „ een Stadhouder van Christus zoo spoedig we-
 „ dertegeven, en de tranen afgedrogen, welke
 „ zy onophoudlyk stortte over den Besten den
 „ Beminnelyksten Vader, welken het ballingschap
 „ eerst, en dan de dood aan haar ontrukkt had,
 „ Oh ofte ik; volgens mynen plicht, hadde kun-
 „ nen deel nemen met myne Medebroeders ter
 „ uitvoering van een zoo zalig werk! Edog hier-
 „ in ben ik verhinderd geworden deels door my-
 „ ne reeds gevorderde jaren, deels door de daar
 „ aanklevende zwakheden, boven dien door het
 „ gebrek aan middelen om ene zoo verre reize
 „ en dat wel op het aannaderen van den Winter
 „ te ondernemen. Dit allen heeft my eniglyk
 „ overgelaten tot de verkiezing van UWE HEI-
 „ LIGHEID, of schoon afwezig, toe-te-treden,
 „ en HAAR, slegts door een brief, over de be-
 „ kome Hoogste waardigheid myne gelukwerk-
 „ schen aan-te-bieden. Dat dan de goede de
 „ grote Godt uwe dagen vermenigvuldige, uwe
 „ gezondheid zegene, en u ALLERHEILIG-TE
 „ VADER op den Stoel van Petrus, dien gy be-
 „ klommen hebt, allen bedenkelyken heil en
 „ voorspoed byzette. Dat u de Goddelyke Brui-
 „ degom van de Kerk, wiens plaats Gy nu op
 „ de aarde bekleedt, zoo begunstige dat onder
 „ uw geleide het schipken van Petrus, welk de
 „ vervolging van het Ongeloof nu zoo vele ja-
 „ ren en zoo jammerlyk gesslingerd heeft, einde-
 „ lyk de kalmte erlange: dat de Heer van Hem-
 „ mel en Aarde, die de Stormwinden en de
 „ bulderende Zee overheerscht, over u en zyne
 „ Kerk die u is toebetrouwd, wake en de zoo
 „ lang gewenschte rust en vrede herstelle.

„ Nimmer zal de algemene Kerk ophouden de-

„ ZE

„ ze gunsten over u van den Almogenden af-
„ te-fineken.
„ Intusfchen beloof ik , ook mede uit naam
„ van myne Medebroeders de Bifchoppen van
„ Neerland, en van de hele getrouwe Clerezie,
„ aan uwe Heiligheid verfhuldigde onderwer-
„ ping en gehoorzaamheid, en nedergestort aan
„ uwe voeten omhelze ik de zelve, met eer-
„ bied, edog van verre en in den geest, want
„ ik het in perfoon niet kan verrichten.” (1)

ALLERHEILIGSTE VADER

VAN UWE HEILIGHEID

De Ootmoedigfte Dienstwilligfte
en gehoorzaamfte Zoon

(Was getekend) J. H. Cardinaal PRANCKENBERG
Aarts-bifchop van Mechelen.

Emmerik 5 April 1800.

Hier op antwoordde zyne Heiligheid Pius VII
door het volgende Breve: (2)

„ Ge-

(1) Ziet de eigen woorden hier achter bladz. 245
en het volgende Breve *ibid.* Bladz. 247.

(2) De ootmoedige Cardinaal Aarts-bifchop fchreef
op 2 Mey aan een Geestelyken welken by met zyne
vriendfchap vereert „ ik heb de bewyzen..... in de
„ hand, door een Breve van onzen Heiligen Vader tot
„ antwoord op myn Brief van felicitatie.... de loffpra-
„ ken, welken dat Breve vervat, en welken ik niet
„ verdiend heb, daar ik, door Godts genade en Barm-
„ hartigheid, flegts en ten hoogften de wezenlyke plich-
„ ten van myn Bedienaars-ampt heb waargenomen....
„ hebben my zoo neergeflagen, befchaamd gemaakt en
„ vernederd, dat ik geoordeeld hebbe 'er aan niemand
„ dan aan de Bifchoppen en aan myn Vicaris-generaal
„ affchrijven van te mogen geven.... gaarne had ik 'er

P

„ u

„ Geliefde Zoon Zaligheid en de Apostelyke
 „ zegen.
 „ Uwe te recht gepreze getrouwigheid aan den
 „ Heiligen Stoel, welke u zoo veel arbeids ge-
 „ kost heeft, welke de verwondering van heel
 „ de Kerk op u getrokken en u door ene wyd-
 „ lufage getuigenis van deugd, door onzen al-
 „ lerheiligften Voorzaat verfiert heeft, ver-
 „ toont zich wederom in den nedrigen brief, door wel-
 „ ken Gy aan ons, die op den Stoel van Petrus
 „ geplaatst zyn, zoo Godtsdienstelyk gehoor-
 „ zaamheid beloofst, en met zoo veel liefde toe-
 „ juicht de grootheid, tot welke Godt myne on-
 „ waardigheid verheft heeft. Wy nemen met
 „ een dankbaar hart de uitdrukkingen van uwe
 „ dienstwilligheid en liefde aan: gelyk 'er niets eer-
 „ biediger kan zyn dan deze uwe betuigingen,
 „ zoo is 'er niets over dat onze Vaderlyke lief-
 „ de tot u zou kunnen vermeerderen; ook is
 „ 'er ons, om u onze dankbaarheid te betonen,
 „ niets aangenamer dan u uit te drukken: wat
 „ wy, wat de hele Kerk verschuldigd is aan
 „ uw geloof: uit deze immers zyn voordgevloed
 „ en de vorige blyken en de dadelyke bewyzen
 „ van uwe deugd. Ja Beminde Zoon, Gy zyt
 „ die

„ u een van gezonden.....; maar, ik verzoek het u,
 „ spaar my de fchaamte van het u zelf te zenden...

..... *J'ai la preuve..... en mains par un Bref.... que je viens de recevoir du S. Pere en reponse à ma lettre de felicitation sur son exaltation au saint siege.... Les éloges que ce Bref renferme sans que j'en mérite [n'ayant tout au plus que rempli par la grace et par la miséricorde de Dieu les devoirs indispensables de mon-ministère]..... m'ont tellement atterré, confondu et humilié, que je n'ai point cru pouvoir en donner des copies qu'aux Evêques et à mon vicaire general seul... j'aurais désiré de vous en envoyer une, mais... je vous prie de m'épargner la confusion de vous l'envoyer moi même.*

„ die man, door welkers wonderbare voorbeel-
 „ den van standvastigheid en verduuldigheid, wy
 „ zelveu opgebeurd zyn geweest, om die aller-
 „ zwaarste wederwaardigheden, de welke ons
 „ ook te beurt gevallen zyn; als ligt aan te zien,
 „ en ze te kunnen dragen. Wien zou immers,
 „ in deze bezwaarlyke schokken, welken het
 „ Christendom geflingerd hebben, niet tot volhar-
 „ ding opgewekt hebben die zeldzame kloekmoe-
 „ digheid met welke men u zag *blymoedig het*
 „ *ballingschap, de bespottingen, den Kerker, het*
 „ *gebrek en zoo vele andere bitterheden te gemoed*
 „ *zien, en met zoo veel eer voor Godt, OM DE*
 „ *CATHOLYKE EENHEID TE BEHOUDEN, vlytig*
 „ *ondergaan?* Dat het u dan geenzins smarte,
 „ dat gy hier niet tegenwoordig zyt, om nog
 „ openlyker en uwe getrouwheid, en uwe eer-
 „ bied jegens den Apostolyken Stoel te belyden:
 „ Hier aan hebt gy, of schoon afwezig, ten
 „ hoogsten voldaan; ja gy hebt, door ongemene
 „ voorbeelden van kloekmoedigheid daar aan zoo
 „ voldaan, dat 'er geen plaats op aarde zy
 „ zoo afgelegd, noch in de hele uitgestrektheid
 „ van de Kerk, waar uw geloof niet gekend,
 „ waar de Godtsdienst door u niet verheerlykt
 „ zy. Edog wy zyn niet alleen gevoelig door
 „ dankbaarheid aan den wensch dien gy betuigt,
 „ om by ons deze uwe belyderis af te leggen,
 „ maar wy zyn ook waarlyk begerig dat gy die
 „ betrachtinge volvoere; nogtans zoo niet dat
 „ gy personelyk tot ons kome, dit gedogen uwe
 „ jaren niet, en daar toe is de tyds-gefteltenis,
 „ naamlyk voor een man gebroken door den ar-
 „ beid, ook veel te ongunstig, maar kom tot
 „ ons met ons die middelen toe-te reiken, wel-
 „ ken wy in deze drukke tyden zoo van node
 „ hebben om het schipken van Petrus wel te
 „ besturen. Zyt dan by ons ten eersten door
 „ verenigde gebeden, de uwe, en die van onze

„ eerbiedwaardige Broeders, de welken uwe
 „ standvastigheid navolgen en deelgenoten uwer
 „ wederwaardigheden zyn. Hoe zou immers,
 „ ten zy Godt ons helpe, onze zwakheid be-
 „ kwaam kunnen zyn, om de zorg over alle de
 „ Kerken en den allerzwaarften last van het
 „ Hoog-priesterlyk bedienaars ampt te dragen?
 „ Zyt boven dien met ons, door uwen raad;
 „ de kloekmoedigheid de standvastigheid en wys-
 „ heid uwer antwoorden, wanneer gy voor Ko-
 „ ningen en voorzitters geleid wierdt bewyzen
 „ van wat kracht uwe raad in de duisterfte ty-
 „ den was, en nog heden is, zy bewyzen dat
 „ waarlyk de Vader des lichts, volgens het ge-
 „ ne hy ons beloofd heeft, u in die ure had in-
 „ gegeven dat gene, wat gy zeggen moest; zoo
 „ dat gy in die netelagtigste tweespalten, tus-
 „ schen de scherpste tegenkantingen van twisters,
 „ den twyffelenden als enen fakkei voordroegt,
 „ aan welkers licht yder zien kon, wat hy, in
 „ die gevaren, denken, volgen en, zou hy Godts
 „ Kerk niet verraden, doen en uiterlyk verto-
 „ nen moest. Hier om wierdt te recht uw ge-
 „ drag goed-gekeurd, en gy zelf door onzen in-
 „ wysheid uitmuntenden Voorzaat, zoo hoog ge-
 „ prezen. (1) Is 't nu dat gy door deze hulp-
 „ middelen onze zwakheid, naa mate uwer lief-
 „ deryke genegenheid tot ons, ondersteunt, dan
 „ zult gy afwezende toch by ons zyn; dan zul-
 „ len wy u niet alleen als tegenwoordig, maar,
 „ zoo gelyk Godt u ons heeft toegevoegd, u
 „ altyd als onzen teergeliefden Zoon, als enen
 „ „ wy-

(1) Gy weet wat verheven denkbeelden Pius VII in
 zyne eerste aanspraak tot de Cardinalen ons gegeven heeft van
 de wysheid, van het geloof en standvastigheid, en uitmun-
 tende deugden van zynen Heiligen en Roemryken Voor-
 zaat en van deszelfs ontfervelyke zegenpralen over dood
 en dolingen.

„ wyzen raadsman en krachtadigen medehelper
„ belchouwen. Daar wy dangeenzins twyffelen of
„ gy zult op deze wyze aan onze genegenheid
„ tot u, met allen ernst en vlyt beantwoorden,
„ geven wy u met liefde, en aan uwe Mede-
„ broeders de Bischoppen van Belgien, welkers
„ standvastigheid wy hebben bewonderd, en wel-
„ kers onderwerping aan dezen Apostolyken Stoel,
„ wy door uwen brief erkend hebben, en aan
„ alle uwe onderhorige Schapen onzen Aposto-
„ lyken Zegen, als een waarborg van onze Va-
„ derlyke goedjonstigheid ”

Gegeven te Venetie in het Clooster Sti Georgii
Majoris 30 April 1800 van ons Pausdom, Het
eerste jaar.

(was getekend)

PIUS P. P. VII.

Onder op den kant
was getekend

JOSEPHUS MAROTTI.
a Secret. SSmi.

Het opschrift was Dilecto Filio Nostro

J. Henrico S. R. E. Cardi-
nali Archiepiscopo Mech-
liniensi Embricam.

Oordeelt myne Broeders! maar oordeelt in Godts
tegenwoordigheid, waar de ware *belangloos-
heid* te zoeken zy, te ROME, in de Fransche
Kerk, in de Nederlandsche, met een woord in de
Catholyke Kerk, of in uw Kerkje van *Utrecht!*
Oordeelt waar de *oetmoedigheid* te zoeken zy!
Oordeelt waar men de taal der liefde, *die het
kenmerk van de Discipelen van Christus is*, spreekt,
te Rome en in de Catholyke Kerk, of te *Utrecht*;
in de Brieven van de twee Kerkhoofden Pius VI
en Pius VII, of in den herderlyken brief van *Jo-
annes Jacobus van Rhyn?*

P 3

Aan-

Aantekening *sub litt. A.*

Welke op bladz. 193 aangewezen word.

„ Het is grappig in uwen herderlyken brief te zien ,
 „ welke die verheve en waarlyk engelyke beweegrede-
 „ nen zyn geweest, die u tot het aannemen van het Bis-
 „ chopfchap eindelyk bewilligd hebben. Gy zegt ons
 „ dat het de hemel is die de zaak beflist heeft; het is de
 „ hemel die het u ingesproken heeft; 't zyn de Godtlyke be-
 „ velen welke gy gehoorzaamd hebt; 't is Godt die u zynen
 „ wil heeft kennelyk gemaakt; 't is hy die in uw hart ge-
 „ stort heeft die omzichtigheid, die ootmoedigheid, welke
 „ de omftandigheden vereifchten; 't is zyne stemme die u
 „ gelyk een donderslag getroffen heeft; met een woord 't
 „ zyn zyne alvermögende handen, die u gedrayd en geneigd
 „ hebben, en den keuze beflist hebben tegen u. Tegen u!
 „ Groten Godt! wat hebt gy gelyk! Maar wat bewyft
 „ nu die myftieke Babel-taal voor die, welke u Canonike
 „ formen en preuven van oprechte zending vragen? Welke
 „ is de Geillumineerde, welke is de *schismatike Bi-fchop*,
 „ die dat allen niet kan naarpraten? Zeker is het heel
 „ fchoon met de infpraken des hemels beguiftigd te
 „ zyn; maar de infpraken van de Kerk zyn zekerder,
 „ want op dat ftuk beflist de hemel niets dan door haar,
 „ zy alleen is boven allen verbeeldingsbedrog; en het
 „ gebeur altyd, dat men zonder haar, met de befliffing
 „ des hemels regelrege ter helle gaat.... Gy zegt ons
 „ dat gy de *Opvolger van Dionysius, Marcellus Germa-*
 „ *nus* zyt, en gy zyt ongelukkiglyk flegts de *Opvolger*
 „ van *Gobel* die aan niemand opgevolgd is. 't is in
 „ hem alleen dat de Stam zyn aanvang neemt van welken gy
 „ een zwakke tak zyt, die wel haast moet veegaan....
 „ en uwe naam aan den zynen geplakt, maken het hele
 „ Dypctieke van uwe Kerke uit..... Gy fpreekt ons zeer
 „ *devotelyk* van het vooruitzicht, het gene u bezwaart,
 „ daar gy niets dan waken, arbeid en kwellingen in te
 „ gemoed ziet..... Naar dat gy zeer wydlopig gefpro-
 „ ken hebt van uwe Godtlyke beroeping, in plaats van
 „ ons

„ ons ook flegts beknoptelyk uw Kerkelyk beroep te
 „ bewyzen , vraagt gy ons met dat koel bloed , welk
 „ het onze doet bevriezen: *Wat is toch de reden dat 'er*
 „ *twee verdeelde Schaapskudden zyn!* Wat 'er de reden van
 „ is? om dat 'er een klein kuddeken is dat u volgt , en
 „ ene grote kudde die u niet volgt; om dat 'er ene min-
 „ derheid is die niet al te wel bezeft wat zy wilt , en
 „ ene meerderheid , die heel wel weet wat zy niet wilt;
 „ om dat 'er aan den enen kant eenvoudigen en ligtgê-
 „ lovigen zyn , die menen dat zy daar altyd enen Bis-
 „ chop zien , waar zy enen myter zien , gelyk ze menen
 „ ene Parochie te zien alwaar zy enen thoren zien: en
 „ dat 'er aan den anderen kant gelovigen zyn , die den
 „ Catechismus kennen , en van hunne herders oordelen ,
 „ niet door de ogen , maar op de Kerkelyke regels , niet
 „ door hunne kleders , maar op hunne tytels.

Il est curieux de lire dans votre pastorale , par quels motifs sublimes et véritablement angelique- , vous vous êtes déterminé , à accepter l'episcopat *C'est le ciel qui a décidé c'est le ciel qui vous a inspiré; ce sont les ordres divins aux quels vous avez obéi; c'est Dieu qui vous a fait connoître sa volonté; c'est lui qui a mis dans votre cœur la prudence et l'humilité que prescrivoient les circonstances , c'est sa voix qui vous a frappé comme un coup de foudre; enfin ce sont ses mains toutes puissantes qui vous ont tourné et incliné , et ont décidé l'élection contre vous.* Contre vous! Grand Dieu que vous avez raison! Mais que prouve tout ce jargon mystique , à ceux qui vous demandent *de formes Canoniques et une mission véritable?* Quel est l'illuminé.... quel est l'éveque schématique qui ne puisse point en dire autant que vous...? il est beau sans doute d'être inspiré du ciel; mais il est plus sûr d'être inspiré par l'Eglise , par-ce que le ciel ne décide rien que par elle; qu'elle seule n'est point sujette à l'illusion , et que sans elle il arrive toujours qu'avec *la décision du ciel* on va droit aux enfers..... Vous vous dites *le successeur des Denis , des Marcel , des Germain ,* et malheureusement vous n'êtes le suc esfe r que de Gobel qui n'a succédé à personne. C'est lui seul qui a commencé la tige , dont vous êtes un foible rameau , qui bientôt doit mourir..... et votre nom accéé au sien , forme tout le dyptique de votre Eglise.... Vous tous

parlez devotement de *voire perspective, ou vous ne voyez que veilles, travaux, afflictions.....* Après nous avoir parlé fort au long de *voire vocation divine*, au lieu de nous prouver, même brièvement, votre vocation ecclésiastique, vous nous demandez, avec un sang froid qui nous glace, pourquoi *il faut qu'il y ait deux troupeaux...* Pour quoi? Par ce qu'il y a un petit troupeau qui vous suit, et un grand qui ne vous suit pas; par ce qu'il y a une minorité qui ne fait trop ce qu'elle veut, et une majorité imperturbable qui fait fort bien ce qu'elle ne veut pas, par ce que d'un côté il y a des gens simples et crédules, qui voient toujours un évêque ou ils voient une mitre, comme ils voient une paroisse par tout ou il y a un clocher: et que de l'autre il y a des fideles, qui sachant leur Catechisme, jugent de leurs pasteurs, non par les yeux, mais par les regles, non par l'habit mais par le titre.

Lettre d'un Paroiss. de St. Roch a J. B. Royer.

N A B E R I C H T.

Men heeft my doen bemerken dat 'er in dit Werkje enige aangehaalde texten voorkwamen, die te wezenlyk ter zake waren, om ze naamloos en zonder naukeurige aanwyzing der plaatsen, waar men ze kan opzoeken, te laten doorgaan. De opmerking komt my te regtmatig voor, om 'er niet met vlyt aan te voldoen. Zie dan Beminde Lezer de bewyzen van de rechtzinnigheid myner aanhalingen.

Bladzide 39 vindt gy een Uittreksel uit den COURIER UNIVERSEL 22 Fructidor.

An. vii. de la Republique Française.

Zie hier de eigen woorden:

„ La mort de Pie VI vient de mettre le feu à la gloire de la Philosophie moderne ;
 „ Quand on se rappelle les traits lancés par les
 „ écrivains les plus célèbres de ce siècle contre
 „ le trône pontifical, on ne peut s'empêcher de
 „ reconnoître que le triomphe de la Philosophie
 „ n'eut pas été complet, si elle n'avoit trainé
 „ un Pape à son char. Il falloit, pour couronner
 „ ses exploits, que ce genre exterminateur, qui
 „ Eloquence sacrée, quels sujets sont réservés à vos pinceaux, si jamais il vous est
 „ permis de montrer encore aux hommes la vérité revêtue des couleurs dont vous savez
 „ la parer ! Ce seroit ici l'occasion d'emprunter
 „ quelques uns de vos traits, mais il ne nous
 „ appartient pas d'employer votre langage, et
 „ notre plume destinée à recueillir les événemens,
 „ qui serviront peut être un jour de texte à vos

„ instructions, ne peut ni ne doit prévenir vo-
 „ tre auguste ministère. Laissons donc la Reli-
 „ gion repandre en secret ses larmes pieuses sur
 „ la cendre d'un Pontife honoré, et ne recueillons
 „ pas encore les palmes du martyr, que
 „ le ciel a déjà laissé tomber sur sa dépouille.
 „ Que la Philosophie triomphe encore aujour-
 „ d'hui avoit elle besoin d'ajouter à tous
 „ ses titres l'odieux de cette mort.".... ! Déjà
 „ la postérité place ce vieillard vénérable par-
 „ mi les martyrs de la Philosophie moder-
 „ ne..... Nous ne parlons point du corte-
 „ ge invincible, dont la Religion environnoit cet
 „ illustre captif, ni des vœux et des hommages
 „ qui voloient après lui de toutes parts; son
 „ infortune, ses vertus, son innocence et ses
 „ cheveux blancs l'ornoient assez à tous les yeux.
 „ Les Philosophes croyoient ils aneantir son au-
 „ torité en s'emparant de sa personne? mais il n'est
 „ pas au pouvoir de la mort même de l'éteindre;
 „ que dis-je? La mort ne leur laisse entre
 „ les mains qu'un corps inanimé, qu'une froide de-
 „ pouille, et déjà le feuillet, qui porte le nom de
 „ son successeur s'est détaché du livre éternel... .."
 Zo sprak dat dagblad op 8 September 1799.
 tien dagen naar den dood van den onstervelyken
 PIUS VI.

Bladzijde 42 hebt gy een Uittreksel van een
 brief, door een Protestant van Geneve geschre-
 ven, en geplaatst in den Journaal L'INDISPENSA-
 BLE Fol. 30 op 12 Vendemiaire, het agtste jaar
 van de Frans. Rep. dat is op 28 September 1799.

Zie hier de eigen woorden:

„ La vertu dans le malheur inspire toujours
 „ l'intérêt le plus tendre à toute ame sensible
 „ et honnête, quelles que puissent être les opi-
 „ nions religieuses qu'elle professe. La diversité
 „ des cultes n'éteint jamais ce sentiment si na-
 „ tu-

„ turel de compassion, qui S'attache avec une
 „ espece de respect à l'humanité souffrante ;
 „ c'est ce sentiment douloureux que j'ai éprou-
 „ vé, en lisant les differens traits de la persecu-
 „ tion dirigée par Larcveillere contre l'immor-
 „ tel Pie VI, et que vous avez eu soin de re-
 „ cueillir fidelement jusqu'a sa mort. Quoiqu'
 „ étranger à la religion dont il étoit le chef vi-
 „ sible, je me suis livré au plus vif interet sur
 „ le sort qu'on lui a fait subir dans un age,
 „ qui auroit commandé les égards de la vénéra-
 „ tion aux peuples les plus feroces. Que de vi-
 „ ves lumieres ont éclairé mon esprit jusqu' alors
 „ dans les ténèbres ? Mille fois mon cœur S'est
 „ soulevé d'indignation contre l'atrocité inouïe
 „ de ces *Theophilantropes* sans entrailles, qui se
 „ parant du beau nom de *Dieu* et *des hommes*,
 „ donnoient dans ce long martyre qu'ils faisoient
 „ esfuyer au vrai Représentant de Dieu, le ga-
 „ ge de l'amitié qu'ils ont pour les hommes.
 „ Les Barbares ! ils ont osé se flatter, qu'en
 „ presant ce flambeau du monde chrétien de
 „ S'éteindre, ils aneantiroient avec lui la Reli-
 „ gion.
 „ Ils ont semé l'ignominie sur leur memoire,
 „ et des palmes sur la tombe de Pie VI, Les
 „ siecles futurs admireront, comme les genera-
 „ tions existantes, la grandeur d'ame, le coura-
 „ ge, la constance de ce glorieux martyr, qui,
 „ sur le point de fermer les yeux à ce monde,
 „ pardonne à ses bourreaux, et appelle les bé-
 „ nédictiones célestes sur la terre même de ses
 „ persécuteurs. Le Catholique Romain l'applau-
 „ dira du triomphe éclatant remporté par son
 „ chef sur l'impïété ; et le Chrétien des autres
 „ sectes verra enfin, sans nuages, ou se trouve
 „ la véritable église. Tant de tourmens refer-
 „ vés exclusivement aux seuls pasteurs de l'égli-
 „ se romaine lui apprendront que cette religion
 „ n'est

„ n'est pas sûre, dont les ministres ne donnent
 „ aucun ombrage aux apôtres de l'impiété et
 „ de l'incrédulité; que l'erreur n'est plus me-
 „ connoissable, quand le vice simpatise si ouver-
 „ tement avec elle.....”

De Schryver van dezen brief belydt op het einde van den zelven, *dat hy reeds aan de ware Kerk aan den Schaapstal van Christus door zyne begeerte hoort: „ Auquel j'appartiens déjà par mes desirs.”*

Bladz. 44 is een Uittreksel uit een stukje voor tytel hebbende: **PORTRAIT DE PIE VI**, bevattende de voornaamste omstandigheden van zynen smartelyke reize, en van zyn slichtenden dood, getrokken uit een brief van de ooggetuigen.

Ziet hier hunne eigen woorden: „ Pie VI
 „ est aussi remarquable par la sublimité de ses
 „ vertus, que par la majesté de ses traits. Ele-
 „ vé sur la chaire de St. Pierre dans les tems
 „ les plus difficiles, il s'est toujours conduit avec
 „ une sagesse et une fermeté qui l'ont rendu res-
 „ pectable aux yeux même des ennemis de la
 „ Religion: Pere commun de tous les fideles,
 „ il a prouvé dans toutes les occasions qu'il en
 „ avoit la tendresse et les sentimens. Inviolable-
 „ ment attaché à tous ses devoirs, il a fait
 „ paroître au milieu des revers les plus étonnans
 „ une force invincible, une entière résignation,
 „ une constance inébranlable. Aussi calme aussi
 „ grand dans le lieu de son exil que sur son trône
 „ pontifical, une douce sérénité brille sur son
 „ front, un extérieur plein de candeur annonce
 „ la paix dont son ame jouit,” (1)

Pour

(1) Bemerkt dat de Schryvers van dit **PORTRAIT**, Pius affchilderen zoo gelyk zy hem dadelyk voor hunne ogen hadden, hy leefde toen nog, zy kundigen zynen dood
 aan

„ Pour faire éclater les vertus de ce grand Pa-
 „ pe, le Seigneur lui avoit réservé la douleur de
 „ voir, après un long et paisible regne, durant
 „ les jours de sa vieillesse, l'impiété se montrer à
 „ découvert, les systèmes erronés de la Philosophie
 „ ravager l'héritage de Jésus Christ, et le dé-
 „ bordement des passions anéantir presque'entière-
 „ ment la foi, la piété, et toutes les vertus sociales.
 „ Après l'invasion du territoire de Rome, ce
 „ digne Pasteur, à qui les horreurs de la guerre
 „ n'avoient pu faire abandonner son troupeau, se
 „ livra lui même entre les mains des François. Sa
 „ générosité et sa grandeur d'ame semblerent les
 „ pénétrer d'une sorte de respect..... il fut con-
 „ duit en Toscane.... Par tout il fut reçu avec
 „ des sentimens, qui lui prouvent, que ses mal-
 „ heurs n'avoient fait qu'augmenter le respect, qui
 „ étoit du à sa dignité, et l'attachement qu'on avoit
 „ pour sa personne. Destiné enfin à servir d'otage,
 „ on l'amène en France, et Briançon est la pré-
 „ mière ville qui a eu l'honneur de recevoir cet
 „ illustre captif..... C'est à Grenoble surtout,
 „ qu'il a été témoin de l'amour et du respect,
 „ que malgré les efforts de l'impiété, les François
 „ ont conservé pour le Pere commun des fideles.
 „ A la nouvelle de son arrivée, la plupart des
 „ citoyens se haterent d'aller à sa rencontre à plus
 „ d'une lieu, et formant sur son passage une dou-
 „ ble haie, ils se prosternerent, les larmes aux
 „ yeux, pour recevoir sa bénédiction..... L'Évé-
 „ que constitutionnel crut devoir profiter de cette
 „ circonstance, pour donner au saint Pere, par
 „ lettre, un signe de communion, et pour en ob-
 „ tenir un de sa part; mais le Pape lui fit répon-
 „ dre

aan, door een Postscriptum, gelyk gy hier agter zien
 zult. Ik, die schreef naar het overlyden van dezen waarden
 Man, heb de vertaling in den verleden tyd ingericht:

„ dre que l'Eglise avoit prononcé, qu'il devoit connoître sa Bulle, & qu' cela devoit lui suffire ...

„ Sa présence a fait sur tous les esprits une impression salutaire, & les impies même n'ont pu s'empêcher de montrer du respect pour la Religion en voyant son auguste chef...

„ Nous ne saurions trop remercier Jesus-Christ de ce qu' au milieu des orages qui fondent sur le vaisseau de l'Eglise, il lui a suscité dans sa miséricorde un Chef si digne de succéder à S. Pierre. Comme ce saint Apôtre il a renoncé à tout; il a abandonné non pas de filets, mais le sceptre & le diadème, pour se charger de l'étendart glorieux de la croix, & pour marcher à la suite de notre divin maître....”

Ik had 'er kunnen byvoegen het gene die Berichters onmiddelyk op het aangehaalde doen volgen, woordelyk als volgt: „ Hy is dat glinsterende licht, geplaatst op den kandelaar van de Kerk; Godt laat toe dat het als in triomph zou rondgedragen worden, om ook de duister nisse zyner vyanden te verlichten, hy is tot schouwspel geteld voor de Engelen en de menschen; Hy bidt ononderbroken den Here Jesus-Christus, op dat ons geloof niet wankele. Laat ons van onzen kant bidden, op dat de Hemel gewaardige Hem te behouden.”

„ P. S. De verzuchtingen welke wy tot den Hemel stuurde ter behoudenis van PIUS VI. zyn niet verhoord; de Heer heeft zoo even zyne heldhaftige lydzaamheid bekroond, en hem uit dit dal van tranen tot de gelukzalige onsterfelykheid overgeroepen.... zyne ziel was ene rype vrucht voor den Hemel, ook zag hy zonder de geringste schrik den dood annaderen. Zoo dra hy ontwaar wierd dat zyne laatste uur aankwam vroeg hy de Heilige Sacramenten; alvorens deze te ontvangen, vroeg hy aan allen, die rondom hem stonden, vergiffenis zoo hy iemand mogt misnoegd hebben, en zeide

„ dat

„ dat hy uit heel zyn hart aan zyne vyanden
 „ vergaf het leet en droefheid die zy hem had-
 „ den aangedaan.. . nimmer heeft het geweld
 „ der ziekte zyn verftand verduisterd; hy behield
 „ altyd zyne volmaakte kennis; en terwyl hy met
 „ een veritaanbaar geluid uitsprak de Pfalm van
 „ David: *Ik ben verheugd geweest in het gene my*
 „ *gezeia is: Dat wy in het huis des Here zullen in-*
 „ *treden. Standvastig ftonden onze voeten in uw mid-*
 „ *den ó Jerufalem enz.* gaf hy zynen geest, op
 „ 19 Augufti om 1 uur, 25 minuten, des mor-
 „ gens.”

„ Ziet hier hunne eigen woorden: „ Il est cet-
 „ te lumiere éclatante; placée fur le Chandelier
 „ de l'Eglife: & Dieu permet qu' elle foit por-
 „ tée comme en triomphe au milieu même de ses
 „ ennemis, pour difiper leurs ténèbres. Il est
 „ donné en fpectacle aux Anges & aux hommes,
 „ & fans cefse il prie Jefus-Chrift pour que notre
 „ foi ne chancele pas. Prions de notre coté,
 „ pour que le ciel daigne nous le conferver.

„ P 5 Les vœux que nous adreffions au ciel
 „ pour la prolongation de la vie de PIE VI. n'ont
 „ pas été exaucées; le feigneur vient de couron-
 „ ner fon héroïque patience, en le faifant passer
 „ de cette vallée de larmes au féjour de l'immor-
 „ talité bienheureufe... fon ame perfectionnée
 „ par le faint ufage qu'il avoit fu faire de fes fouf-
 „ frances, étoit un fruit mûr pour le ciel, aus-
 „ fi a-t-il vu arriver la mort fans le moindre ef-
 „ froi. Dès qu'il a fenti que fa dernière heure ap-
 „ prochoit, il s'est empressé de demander les
 „ derniers Sacramens de l'Eglife; & avant que de
 „ les recevoir, il a dit en prefence de tous ceux,
 „ qui l'environnoient, que s'il avoit offensé quel-
 „ qu'un, il lui en demandoit fincerement par-
 „ don, ajoutant que de fon coté, il pardonnoit
 „ de tout fon cœur à fes ennemis, & qu'il prioit
 „ le Pere des mifericordes de les combler d'au-
 „ tant de graces, qu'ils avoient pu lui causer du
 „ cha-

„ chagrins & de maux... La violence de la ma-
 „ l-die n'a point obscurci son esprit ; il a toujours
 „ conservé une parfaite connoissance ; & c'est en
 „ prononçant d'une voix intelligible le Pleaume
 „ *Lætare sum*, qu'il a rendu le dernier soupir
 „ le 29 Août, à 1 heure 25 minutes du matin.”

Vervolgens verhalen zy met wat eerbied de aangestelde Machten zyne overblyffelen behandeld hebben. Yder weet hoe de eerste Consul van de Fransche Republiek, Buonaparte, zyne hoge achting voor het dierbaar geheugen van dat doorluchtig Kerkhoofd vereeuwigd heeft.

Bladzeide 47. op het einde, 48, 49 tot 50, vindt gy een uittreksel uit een geleerde Fransche Schryver ; deze is de uitgever en vertaler van de Bullen, Breves &c. van Pius VI. onder dezen tytel: *Recueil des Decisions du Saint siége Apostolique, relatives à la Constitution civile du Clergé, & aux affaires de l'Eglise de France depuis 1790. jusqu'en 1796.* Ziet tom. 2. Bladz. 344 tot 347.

„ La même Providence qui les avoit ju-
 „ gés dignes (les Evêques de France) de souffrir
 „ pour la confession de la foi, leur avoit menagé
 „ le plus précieux dédommagement dans sa plus
 „ belle image, dans la personne d'un Pontife,
 „ digne successeur des Symmaque & des Gregoi-
 „ re-le-grand autant par l'étendue de sa Charité,
 „ que par l'éclat de ses talens & de ses autres ver-
 „ tus. C'étoit PIE VI. qui leur avoit montré la
 „ lumière, c'étoit lui qui avoit ouvert devant eux
 „ cette honorable carrière, dont tous savoient
 „ bien, que le terme devoit être la croix de Je-
 „ sus-Christ. Apres avoir ouvert à leurs yeux
 „ tous les trésors de la vie Spirituelle, il sut à
 „ l'exemple du maître dont il a l'honneur d'être
 „ le vicaire, faire des prodiges pour subvenir à
 „ leur nécessités..... Plus de deux mille eccle-
 „ siastiques durent aux libéralités ou à la sagesse du
 „ saint pere une subsistance honorable. Ils avoient re-
 „ trou-

„ trouvé Jérusalem pour Babylone. Le zèle du
 „ Souverain Pontife fut secondé de la manière la
 „ plus efficace par les Cardinaux, les Archevêques
 „ les Evêques, tout le Clergé séculier & régulier
 „ de tous les ordres, les laïques de toutes les clas-
 „ ses, de tous les âges. Non content d'agir par
 „ lui même, le Pape voulut associer à l'immen-
 „ sité de sa charité vraiment écumenique les peu-
 „ ples étrangers, ses instructions circulaires alloient
 „ par-de-là les montagnes & les mers. Ce fut
 „ dans la Savoie, dans la Belgique, dans l'Alle-
 „ magne, dans l'Empire, & jusques aux extre-
 „ mités du Nord une heureuse rivalité à qui leur
 „ offriroit les secours les plus délicats. On eut
 „ dit que l'ame de PIE VI. étoit passée dans tous
 „ les fideles, & comme au tems de la primitive
 „ église, tous les Catholiques sembloient n'avoir
 „ plus qu'un cœur & qu'une ame.
 „ Mais ce ne furent point là les seuls droits de
 „ PIE VI. à l'immortelle reconnoissance de l'égli-
 „ se gallicane. La Sainte émulation que les ver-
 „ tus du Souverain Pontife avoient répandue par-
 „ mi les exilés, avoit ouvert ou du moins avoit
 „ aggrandi pour eux, une autre source de riches-
 „ ses inaccessibles aux révolutions humaines.
 „ Déjà purifiés par les persécutions, les prêtres
 „ François acheverent de se perfectionner
 „ PIE VI. animoit par sa propre édification la
 „ commune ferveur. Plusieurs fois il avoit or-
 „ donné des prières publiques pour intéresser la
 „ divine miséricorde. Il ajoutoit par sa présence
 „ à leur solennité à leur efficacité par sa dévotion.
 „ Rome, selon la belle expression de l'Historien
 „ du Clergé de France, fut la ville des saints.
 „ Dieu avoit réservé à son Eglise pour les mal-
 „ heureux jours où nous sommes, le spectacle,
 „ plus beau que tous les triomphes, d'un Ponti-
 „ fe vénérable, forçant à l'admiration ses ennemis
 „ vainqueurs, & le prodige de sa Religion, plus
 „ forte que ses épreuves mêmes, s'élevant au des-

„ fus de tous les trônes renversés ou chance-
 „ lans.”

Bladz. 51 vindt gy ene aanhalinge van de woorden van de Fransche Bischoppen tot Pius VI. Deze kunt gy zien in hunnen brief aan dien Paus geschreven op 3 Mey 1791. Hunne eigen woorden zult gy in het vervolg reeds aangetekend gevonden hebben. Dus zou het onnodig zyn ze hier te herhalen.

Bladzyde 60 vindt gy ene aanhaling van de Fransche Bischoppen ziet hier hunne eigen woorden „ Nous emprunterons encore la voix du „ sublime interprete de nos Libertés.” *C'est cette Chaire Romaine tant célébrée par le Peres, ou ils ont exalté, comme à l'envi, la primauté de la Chaire Apostolique, la source de l'unité, et dans la place de Pierre, l'éminent degré de la Chaire sacerdotale, l'Eglise Mere qui tient en sa main la conduite de toutes les autres églises, le Chef de l'Episcopat d'ou part le rayon du Gouvernement, la Chaire principale, la Chaire unique, en la quelle nous gardons l'unité.* SAINTE EGLISE ROMAINE, „ f'écrioit il au milieu, du Clergé de France. as- „ semblé pour reconnoître les droits de la Puis- „ sance temporelle, Mere des églises et Mere de „ tous les fideles, Eglise Choisie de Dieu pour „ unir-ses enfans dans la même charité, nous tien- „ drons toujours à ton unité par le fond de nos „ entrailles! Si je t'oublie, Eglise Romaine, puis- „ se je m'oublier moi même! Que ma-langue se fé- „ che et demeure immobile dans ma bouche, si „ tu n'es pas toujours la premiere dans mon sou- „ venir, si je ne te mets pas au commencement „ de tous mes cantiques de rejouissance!”

Bladz. 77. vindt gy ene aanhaling uit het Brè-
 ve van Pius VI. van 13 April 1791. Ziet hier
 zyne eigen woorden:

„ Nos-

„ Nostrum intercà dolorem quo vehementer
 „ afficiebamur non levis consolatio lenivit . . Huic
 „ autem consolationi nostræ novus quoque cu-
 „ mulus accessit, ubi Dilectus Filius noster S.
 „ R. E. cardinalis Rupefucaldius, venerabilesque
 „ fratres Archiepiscopus Aquensis aliique Ar-
 „ chiepiscopi et Episcopi, ad numerum usque tri-
 „ ginta, ut tot tantisque malis occurrerent, ad
 „ nos confugerunt, ac die 10 Octobris litteris
 „ ad Nos datis *Expositionem* miserunt *super princi-*
 „ *piis constitutionis Cleri*. suo cujusque nomine sub-
 „ scriptam, consiliumque nostrum et opem pos-
 „ tularunt, et tutam agendi normam, in qua
 „ quiescerent, a nobis exquisierunt, tamquam a
 „ Communi magistro ac parente. Illud quoque
 „ magis magisque nostram consolationem adauxit,
 „ quod alii Episcopi bene multi, primis adjuncti,
 „ prædictam expositionem amplexi fuerant, ita
 „ ut cum ab Episcopis centum triginta et uno
 „ istius regni, quatuor dumtaxat disiderent, cum-
 „ que tam ingenti Episcoporum numero Capitu-
 „ lorum etiam multitudo, et parochorum, sive
 „ pastorum secundi ordinis pars major accederet,
 „ hujusmodi sane expositio, concordi animorum
 „ consensione suscepta, totius Gallicanæ Eccle-
 „ siæ doctrina haberetur, et esset.

Bladz. 112 vindt gy ene aanhaling uit de
 aanspraak van Pius VI gedaan tot de vergader-
 de Cardinalen in het geheim Consistorie op 17
 September 1791. Ziet hier de eigen woorden
 gelyk zy in het proces verbaal van het jaar
 1765 van de Franche Clerezie slaan: „ Cette
 „ condamnation étant consignée dans vos regis-
 „ tres, sera un temoignage subsistant de votre
 „ zele pour proscrire tout ce qui peut alterer la pu-
 „ reté de la foi, de votre attachement au saint
 „ siege, et de votre indignation contre l'ouvra-
 „ ge d'une église schismatique, qui pretend te-
 „ nir à l'Eglise catholique sans obeir à ses Dé-

„ crets , et conferver la communion avec la
„ Chaire de Pierre , en coupant tous les liens de
„ Punité et de la hiérarchie ecclésiastique.”

Ziet ze hier gelykze van Pius VI in zyne
voorgemelde aanspraak aangehaald worden.

„ Hanc enim condemnationem perpetuam tes-
„ tem futuram de Galliarum episcoporum obte-
„ quio ac studio erga Apostolicam sedem , de-
„ que eorundem indignatione adversus opus schis-
„ maticæ ecclesiæ , quæ ad Catholicam Ecclesi-
„ am se spectare contendit , absque eo quod ip-
„ sius Decretis obtemperet , seque cum Petri
„ Cathedra communionem putat fervare , dum
„ omnia unitatis et ecclesiasticæ hiérarchiæ vin-
„ cula dissolvit ac abrumpit.

EPISTOLA CONGRATULATORIA EMI-
 NENTISSIMI AC REVERENDISSIMI
 DOMINICARDINALIS ARCHIEPIS-
 COPIMECHLINIENSIS AD SANC-
 TISSIMUM DOMINUM NOS-
 TRUM PIUM VII. PONTIFI-
 CEM MAXIMUM RECEN-
 TER ELECTUM.

Beatissime Pater!

Benedictus Deus, et Pater Domini nostri Jesu Christi, Pater misericordiarum et Deus totius consolationis, qui afflictæ Ecclesiæ suæ in dignissimâ sanctitatis tuæ Personâ tam citò de Visibili Capite, Christique in terris Vicario providere, ejusdemque justas lacrymas, ob abrep- tum sibi primùm per exilium deinde per mortem optimum amantissimumque Patrem, abstergere dignatus est. Utinam et mihi fratribus meis adjungi, et cum eisdem tam salutari operi pro munere meo coöperari licuisset! At enim ætas mea jamjam provecta, infirmitates variæ, et defectus mediorum ad iter tam longum, approximante jam hyeme suscipiendum, id Vetuerunt, meque coöge- runt ut absens tantum Electioni sanctitatis tuæ accede- rem, eidemque de summa dignitate scripto solummodo gra- tularer. Faxit Deus ter Optimus Maximus, Beatissime Pater, ut longitudine dierum, prospera valetudine, om- nisque generis felicitate in sede Petri, quam conscendisti, perfrui valeas. Concedat Tibi Divinus Ecclesiæ sponsus, cujus nunc vices in terris geris, ut, Te regente, Petri navicula, jam per tot annos cheu impiæ persecutionis fluctibus mirum in modum exagitata tandem conquiescat evigilante Cœli terræque Domino, qui Ventis et mari imperat, Tibique ac Ecclesiæ suæ, Tibi commissæ, op- tatum tandiu tranquillitatem misericorditer concedat. Quod ipsum universa Ecclesia Catholica Sanctitati tuæ ab Om- nipotenti Deo enixis precibus exposcere non desinet.

Ego interim nomine Confratrum meorum Belgii Episcoporum, totiusque Cleri fidelis debitam sanctitati Tuæ submissionem et obedientiam polliceor, atque ad pedes ejusdem provolutus (quod coram præstare mihi non liquit) à longe et in spiritu eosdem reverenter exosculor, simulque summa cum Veneratione permaneo,

Beatissime Pater!

Sanctitatis Tuæ
Humillimus, Obsequiosissimus et Obedientissimus Filius

(Eræ Signatum)

J. H. Cardinalis FRANKENBERG.
Embricæ 5a Aprilis 1800.

Archiep. Mechlin.

PIUS PP. VII.

Dilecte Fili Noster Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Laudata illa tua in Apostolicam sedem fides, propter quam tot exantlatis laboribus et Ecclesie Univerſe in Te admirationem convertisti, et à sanctissimo Decessore nostro amplissimo virtutis testimonio es ornatus, prodit se iterum litteris tuis obſequentiſſimis, quibus nobis in hac Petri Cathedra constitutis et obedientiam tuam religioſiſſime profiteris, et amplitudinem, qua Deus auctam voluit indignitatem nostram amantiſſimè gratularis. Excipimus gratisimo animo ſignificationes obſequii, atque amoris tui, quibus cum nihil reverentius, tum nihil quod magis augere poſſit erga Te paternam nostram caritatem; ea propter ad referendam gratiam nihil jucundius est nobis, quam ſignificare Tibi, quid fidei tuæ, à qua ſunt et priora illa, et poſtrema hæc Virtutis testimonia profecta nos una cum univerſa Ecclesia debeamus. Et vero ille es Tu, Dilecte Fili noster, cujus admirandis firmitatis, ac patientiæ exemplis erecti, ea omnia mala quæ à nobis quoque graviſſima fuerunt perſerenda, leviſſime perſerre potuerimus. Quem enim non excitasſet ad omnem perſeverantiam in graviſſima hac rei Chriſtiane jaſtatione admirabilis illa Virtus, qua tam hilariter exilium, ludibria, carcerem, inopiam Cæteraque illa acerbisſima ſuſcepisti quæ pro conſervanda Catholica unitate tanta cum Dei gloria perſerre es coactus? Itaque non est cur doleas non adesse Te coram, ut apertius fidem et reverentiam in Apostolicam sedem profitearis. Præſtitisti id abſens, ac tot editis ad Ecclesie decus admirandæ firmitatis exemplis ita præſtitisti, ut nullus in orbe locus tam abditus, tam remotus ſit, quacumque patet Ecclesia, ubi fides tua non innotuerit, ejusque luculentisſimis exemplis Religio non fuerit illuſtrata. Cui tamen deſiderio tuo, ut nos grati ſumus, ita ut Tu ſatisfacias perquam ſane volumus, haud tamen accessu ad nos, neque enim id aut ætas, aut tempora fieri à Te præſertim tot laboribus conſecto paterentur verum iis auxiliis nobis ſuppeditandis quibus ad Petri naviculam regendam temporibus tam impeditis nos maxime indigemus. Adſis igitur nobis primum apud Deum precibus tuis et Venerabilium Fratrum noſtrorum, quos

iſtibi

isthic et firmitatis imitatores et tribulationis habes confortes. Quomodo enim sine Dei ope hanc Ecclesiarum omnium sollicitudinem, hoc gravissimum Pontificii muneris onus sustinere poterit hæc nostra imbecillitas? Adsis deinde Consilio tuo, quo quantum temporibus hisce tenebrosissimis Valueris atque adhuc valeas docent responsa illa plena firmitatis, constantiæ atque sapientiæ, quibus ante Reges et Præfides ductus prorsus ostendisti (quemadmodum à Deo promissum habemus) vere à Patre luminum datum fuisse Tibi, quid in illa hora loquerere, ita ut maximis in illis ambagibus atque æcerrimis contradicentium obtreccationibus facem quodammodo dubitantibus prætuleris, ut plane pateret universis quid quisque in tantis periculis sentire, quid sequi, quid ne Ecclesiæ causa proderetur profiteri, ac palam præ se ferre deberet. Quam ob causam à sapientissimo Decessore nostro, et probatus et laudatus es. His auxiliis si pro tuo in nos studio nostram infirmitatem adjuveris, vel absens, aderis semper, nosque Te præsentem non intuebimur solum, sed tamquam carissimum Filium, sapientissimum consiliarium, adiutorem nostrum firmissimum, qualem Te nobis addidit Deus semper habebimus.

Quod cum pro nostra in Te benevolentia, non dubitemus quin omni studio sis nobis tributurus, Tibi, cæterisque Belgii Episcopis, quorum etiam et constantiam suspeximus et obsequium in nos et in hanc Apostolicam sedem per tuas litteras cognovimus, itemque Gregibus vestris universis apostolicam Benedictionem pignus paternæ benevolentiae nostræ peramanter impertimur. Datum Venetiis in Monast. S. Georgii Majoris die 30 Aplis 1800. Pontificatus nostri anno Primo.

Erat Signatum: PIUS PP. VII.

Inferius erat Signatum in margine:

JOSEPHUS MAROTTI à Secr. f. f. m.

Superscriptio erat: Dilecto Filio Nostro Henrico S. R. E.
Cardinali Archiepiscopo Mechliniensis
Embricam.

